

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

11°

Abulfaragius

A. or. 304 .

f°

~~Or. or.~~

~~Abu. or.~~

38
<36615992750017

<36615992750017

Bayer. Staatsbibliothek

2397

23043

لمع من إخبار العرب

SPECIMEN HISTORIÆ
ARABVM,

SIVE

GREGORII ABULFARAJII
MALATIENSIS,

DE

Origine & Moribus ARABUM

succincta Narratio, in linguam Latinam

*conversa, Notisque è probatissimis apud
ipsos Authoribus, fusiùs illustrata.*

Operâ & Studio

EDVARDI POCOCKII Lingua-
rum Hebr. & Arab. in Academia
OXONIENSI Professoris.

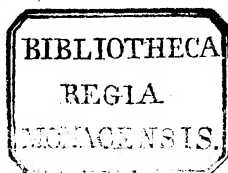
ما لا يعلم كله لا يتركى كله فان العلم بالبعض
خير من الجهل بالكل ❖

*Quod totum sciri non potest, ne omittatur totum, siquidem
Scientia partis melior est ignorantia totius. AbulPheda.*

OXONIAE,

Excudebat H. HALL, Impensis HUMPH. ROBINSON,
in Cameterio Paulino, ad insigne trium Columbarum 1650.

Polock étoit très verté dans la langue orientale, il
fit même un voyage en orient pour se perfectionner
dans ces études. Le specimen Albulfaragii, est un
extraît de la neuvième dynastie de ces auteurs. Les
notes, qui accompagnent la version de cet extraît, sont
très savantes et fort curieuses.

Præfatio ad L E C T O R E M.

Non alius de legentium affectu magis sollicitus, temerè prodiit, quam qui se præsentem oculistuis ingerit, liber. Idque merito, utpote qui cum illos quibus se viæ indicem pollicetur, per *Arabia*, minùs fœlicis, saxa & arenas circumducatur, eorum expectare possit sortem, quibus illi qui eorum operâ per loca non ante trita, utuntur, sentibus & viæ asperis offensi, *οδυσσεὺς* licet non infidis, convitia respondent. Verum ego bonarum mentium candore me consolor, faciliè sperans eos qui melioribus detenti in hæc obiter tantum oculos conjecerint, veniam ejus quo aliis prodesse studuerim, laboris concessuros, illos autem, quibus hæc etiam studia cordi sunt, bo-

Præfatio ad L E C T O R E M.

nam saltem voluntatem agnituros. Vtrisque; u
aliquā instituti mei rationē reddam: aliquod
operæ pretium facturum me arbitrabar, si
quorum linguam docendi mihi incumberebat
munus, eorum etiam mores, quā hacten-
us nostris fuerunt, notiores facerem, ut si in
iis nihil imitandum invenerint, ex ipsis sal-
tem, quid fugiendum sit discant. Quem in
finem, hæc è diversis apud ipsos authoribus
fide dignis, deprompta, in unum quasi fasci-
culum, ita congeffi, ut quæ de iis summa-
tim narrat *Gregorius*, textus, reliqua quæ ad
illa fusiùs illustranda faciant, notarum lo-
cum occupent. *Gregorii* igitur, tanquam præ-
cipui authoris, ductum cum secuti fuerimus,
hic etiam illi honos debetur, ut de eo ejus-
que quod ad manus nostras pervenit, scrip-
to, aliqua præfationis loco differamus. Ipse
quis, & quā inter doctos famâ fuerit. ex hoc
exemplaris anno Hejræ 900. exarati, titulo
discimus.

قال مولانا وسيدنا ابى القديس
الظاهر القديس العالم العلامة ملك العلماء افضل
العضلا قدوة الرمان فريد الوقت والوان افتخار
اهل الفضل والحكمة المغربيان المويديمار
كوبغور

Præfatio ad LECTOREM.

كريغوريوس ابو الفرج بن الحكيم الفاضل
 اهرن المتطبين الملطي *Dixit Dominus noster,*
Pater Sanctus, eximius, doctrinâ & eruditione
insignis, doctorum rex, excellentium excellentis-
simus, temporum suorum exemplar, sæculi Phoenix,
sapientum gloria, Doctor divinâ ope suffultus,
Mar Gregorius Abul-Pharaj, filius excellenter
sapientis, Ahronis medici Malatiensis: è quorû
verborum regione in margine, manu recen-
tiori, appositum est, المشهور بابن قف النصراني
i.e. qui vulgo notus est nomine Ebn Koph (Chri-
stiani. Nec minus gloriosis elogiis (pro more
Orientalium) ad alterius exemplaris calcem
ornatur, scil. ابينا وشهدنا ملك العلماء وتاج
الفصل محل المشكلات الخفية من الكلمات
الالهية رئيس روسا الامة النصرانية وخلاصة نضار
الملة المعقوبية مار كريغوريوس السيد الاب المغربيان
Pater & Dominus
noster, rex doctorum, & corona virorum virtu-
te præstantium, dubiorum in Theologicis occulto-
rum *ἐπιλόγης, Christianorum Princeps primarius,*
Sectæ Iacobiticæ * *medulla, Mar Gregorius, Do-*
minus, Pater, unicum ævi decus, & sæculi Pha-
nix. his addi possunt, è titulo Grammaticæ

* Ad verb para
substantia.

| *Praefatio ad LECTOREM.*

Syriacæ ab ipso conscriptæ hæc, אבון קרישא
 מלך ידועתנא מרי גריגוריוס מפרנינא דמרנחא אבון
 Pater noster אלפרג בר אחרון אסינא מיליטנינא
Sanctus, rex doctorum, Mor Gregorius, Doctor
Orientis, qui idem est AbulPharaj, filius Ahro-
nis medici Militiniensis, i.e. Malatiensis. Ipsi
 igitur nomen proprium, *Gregorius*, agnomen
 à filio desumptum, *Abul-Pharaj*, à patre, *Ebn*
Abrun. titulo quasi proprio, omnium con-
 sensu ملك العالم doctorum rex insignitur. E-
 ruditione autem sibi famam conciliasse, non
 solum apud Christianos, sed & apud ludæos
 & Mohammedistas videtur. Vtrorúmque ma-
 nibus tritam historiam ejus, testatur duorum
 quibus usus sum, exemplarium alterum, cu-
 jus margines ipsorum notis passim interpo-
 lati, & ad cujus calcem, de autore censura
 hæc docti alicujus *Mohammedani* adscribi-
 tur, مصنفه ابو الفرج بن حكيمنا كان
 كثير الاطلاع وحصل علوه شتى وانقنها وانفرد
 بالطب في زمانه حتي شدت اليه
 الرجال بارض المغرب كان عيسويًا واخذ عنه
 كثير من فضلا المسلمين وقيل انه عند موته
 رجع

رجع عن اعتقاد المسيحية Author libri est Abul-
 Faraj Ebn *Hocima, vir multæ lectionis, vari-
 isque scientiis instructus & penitus imbutus,
 præcipuè autem medicinæ gloriâ sæculo suo
 clarus, adeò ut ad eum è plagis occidentalibus
 frequentes contenderent. Christianus erat, à
 quo tamen didicerunt multi è Muslemorum
 eximie doctis. Ferunt ipsum morti propinquum,
 à fide Christiana descivisse. Hæc ille,
 quem non aliam ob causam suspicionem
 hanc, quasi à fide Christianâ defecisset hic
 noster, injecisse puto, quàm quòd tantam e-
 ruditionem Christianis invideret. Si enim
 Apostatam egisset, nequaquam tanto eum
 honore, sed Anathematis potius & diris pro-
 secuti fuissent ejus temporis Christiani. Cu-
 jus autem inter Christianos Sectæ fuerit,
 & jam didicimus, Iacobita scil. ut perhibet
 exemplar à Christiano exaratum, cui potius
 fidem habemus quam docto cuidam Iudæo
 qui eum vocat Ebnol' Koff; Christianum Mala-
 tiensem, sectâ Melchitam. Quo tempore floru-
 erit, non aliunde certiùs discimus quàm ex
 ipsius verbis, quibus se historiam hanc usq;
 *ad

*Syr. חבימה
 exprimere
 voluit.

* لي وسمانه

M Polus Ven
Presbyterum
Ioannem vocat
et v Scalig.
de emend temp.

* unde nomine

مختصر
الدول

i. e. Compendi-
um Dyastia-
rum, nota est.

* ad tempora sua perduxisse testatur. Floruit
ergo quo tempore *Tatari Moguli Mesopotamiam & Syriam* pervaserunt, quorum res gestas tradit à *lingischan* (qui occiso *Vng-Chan*, eo qui ملك دوحا Rex *Yubanna*, seu *Iohannes*, dictus est, è tribu كريت *Carrit*, quæ Christianam professæ est religionem, ad imperium evectus est circa annum *Alex. 1514. Hejra 599.*) usque ad *Abaga Il-Chan*, anno *Hejra 675.* (quo tempore obiit *Nasiroddinus Tusienfis*, Philosophus & Mathematicus insignis,) vel, ut in altero exemplari, usque ad *Argun Il-Chan*; anno *Hejra 683, Alex. 1596.* Historiam autem suam, quam in decem * *Dynastias* divisit, contextuisse se scribit ex eorum qui hoc in genere diversis linguis, *Syriacâ* scil. *Arabica*, aliisque scripserunt, monumentis. In priore ejus parte, secutum se ait, *Eusebium*; & *Andronicum Chronologos*, quòd cum iis convenisse videret, eruditissimo Viro *Iacobo Rohawienfi*, trium linguarum *Hebraicæ* scil. *Græcæ & Syriacæ* peritiâ insigni In eâ quæ *Arabes & Mohammedanos* spectat, secutus præcipuè videtur *Sædum* quendam, *Ebn Ahmed*

Praefatio ad LECTOREM.

Abmed Andalosenum, seu Hispanum urbis To-
lailtele, i. e. Toleti judicem. Hæc autem quæ
ex historiæ ipsius corpore excerpta damus,
quasi, prolegomena quædam sunt *Dynastiæ*
novæ quæ apud ipsum est *Arabum Mohammed-*
danorum, quibus eorum quorum res gestas
deinceps explicaturus est, originem & mo-
res, brevi quasi tabellâ, lectori ob oculos po-
nit: methodo certè magis perspicuâ & suc-
cinctâ quam apud alium quemvis gentis e-
ius Historicorum videre nobis contigit. quam
deo sequendam diximus, ut ita quæ ex aliis
congeessimus authoribus, singula ad capita
bipso indicata referrentur, pleraq; concep-
tis ipsorum verbis, in gratiam linguæ Arabi-
æ studiosorum (cum libri adhuc *arabici* sint)
latinitate tamen omnia donata, eo fine ut
huius historiæ magis quam linguæ notitiâ
uærant, omissis Arabicis, pede inoffenso
ergant. *Arabum* interim nostrorum moni-
menta, cum *Græcis & Latinis* conferre, hujus
sæpe operis non duximus. Porro monendus
est, Benevole Lector, nos in nominibus, sive
virorum, sive locorum propriis superstitione

A

Arabum

Praefatio ad L E C T O R E M.

Arabum, tam scribendi, quàm pronuntiandi in plerisque, mori adhæsisse, non satis ea, quò vulgo efferri vel appellari solent, modo expressisse ratos, cum nihil in *Arabum* libris, vel transcribendis vel transferendis, plurium errorum (imo monstrorum) causa fuerit, quam hac ex parte incuria. nec tamen, cum nimis frequenter puncta literarum *diacritica* omittere, vel mutare soleant *Scribæ*, in omnibus, quod volui assecutum me polliceri ausim. Si cui exemplaria magis fida contigerint, sicubi erratum sit, facile erit corrigere. In exprimendo autem Latiniis literis *Arabica*, si à more recepto alicubi recesserim, factum hoc in nostratium gratiam, qui certè Arabicis pronuntiandis apti satis nati sunt, nec tamen omnes Alphabeti Latini literas, eo, quo alii, modo efferunt. Hanc ob causam cum *Arabum* & vulgo, nec ineptè per *Italonum* *gi* exprimatut, & *g* *Anglico*, suo loco respondeat, quia tamen non est ea constans apud nos istius literæ sonus, adeò ut viris non indoctis erroris hæc aliquando causa fuerit, malui istam ipsorum literam per *j* consonam

nam, quod perpetuo sonum istum apud nostros retinet, exprimere, quamvis & nomine & natura ad g propiùs accedere videatur. Quod si alicubi à viris harum literarum peritissimis, quorum famam integram volo, in diversum, cogente vero, abierim, eo me candore illud præstitisse spero, qui eundem mihi ab aliis vicissim impetret, à quibus doceri & amicè moneri beneficii loco duxero. Vtere interim istis, ad maiora tibi forsàn adminiculo futuris, quæ assecutus nobis etiam impertiri ne graveris. Sunt enim *Arabibus*, in omni literarum genere, gazæ nondum reclusæ, quibus eruendis manum admove, quò minus infra studiorum tuorum gravitatem existimes, habes ubique ferè gentium, nobilissimos viros & consilio & exemplo præuntes, quos inter primas apud nostros tenet Nobilissimus & Doctissimus vir *أفنديار اهل* * *Ioannes Seldenus*, cui multis me nominibus quâ publicis, quâ privatis devinctum profiteor, meæque erga ipsum observantiæ & gratitudinis hoc quodcunque est opellæ, tesseram esse volo.

* decus excellentium & præcipuus unio monialis eorum.

ERRATA.

p. 2. l. 3. leg. *Andalosenu*, p. 5. l. 7. dele & . l. 8. leg. *baccine*.
 . 19. leg. *Aldabaran*. ib. *Martem*. leg. *Iovem*. l. 20 leg. *Kais*.
 . 17. leg. *Eclilan*, p. 18. l. 17. *essentiam* leg. *per eff*: ib . l. 24.
 loco leg. *subiecto*. p. 25. l. 3. *sententiam*. p. 26. l. 7. *competere*.
 p. 33. l. 16. *Tacobus* leg. *Mohammed*. p. 35. l. 26. *κονωντας*.
 p. 39. l. 1. *Epist*: leg. *Poema*. l. 15. *longius*. l. 16. *Jallaloddin*.
 b. *M-zhar*. l. 29. *Epist*. lc. *Poema*. ib. *Abduni*. p. 42. *AlAnsar*.
 . 27. *Allolandus*. p. 43. l. 25. *Iosim*, *Iosenses*. p. 44. l. 4. *Sac-*
acenses. p. 45. l. 18. *Maaddi*. l. 17. *Rabiab*. l. 19. *Dabiab*. l. 29.
Poeta. p. 47. l. 5. *Anziensis*. p. 49. l. penult. è leg. à. p. 50.
 . 24. & 25. *Zohrah*. p. 51. l. 22. *Mohammedes*. p. 52. l. 10.
ruus. p. 55. l. 14. *Epistolam*. leg: *Poema*. p. 56. l. 10. leg: *pro-*
onges, *seu*, *salutari te facias*. p. 59. l. 9. *Epist*: leg: *Poema*.
 . 60. l. 20. *AlAkrani*. p. 61. l. 11. *Colal*: p. 67. l. 10. *qui*.
 . 75. l. 22. *ganidarum*. p. 79. l. 29. *Kobades*. p. 94. l. penult:
eritis p: 104 in marg: l. 2. *εὐχαριστῶ*. p. 105. l. 28. *illis*. p. 113.
 . 15. *συνεγνωσμένοι*. in marg: l. 4. dele & . p. 116. l. 9. *Indicrum*.
 . 121. l. 27. *Al Mejjad*. l. 31. *præbere*. p. 122. l. 14. *peragran-*
u. p. 129. l. pen: *Al Mejjad*. p. 130. l. 9 *hoc modo* . . p. 132.
 6. dele & . p. 135. l. 10 *quidam*, *Cal*: leg *quidam cal*: p: 139
 marg. l. ult: *Indis convivire*. p. 140. l. 12. *exaudisum iri*.
 g: *exaudisum se iri*. p: 149. l. 20. *duodecimi*. p: 151. l. 14.
 12. p: 158. l. 29. leg. 49. p. 159. in marg: leg: *monis*. ib. l. 29.
 . 11. *Moallak*. p. 166. l. 21. *factum*. p. 183. l. 1. *Deum illum*.
 . 187. l. antepen. *antequam*. p: 190. l. 14. *explicante AlKas*.
 25. *pariant*: p. 197. l. 16. *neceffe esse*. p: 204. l. 15. *vulneribus*.
ulctis, & . p. 208. l. 6. *Kassai*. p: 216. l. 9 *idem ac*. p. 218. in
 arg. *Sharho Tawalea*. p: 225. l. 17. *sive*. 225. l. 6. *confirman-*
t. p. 227. l. 14. *sic*. l. 19. *cæ*. p. 230. l. 20. *gis expedir*. p. 231.
 1. *iri in* l. 13. *nihil quod*. p: 234. l. antep. *Deo*. p. 239. l. 16.
llam omnino. l. ult: *onem censerì volùnt qui*. p: 239. 14. *A-*
baraniensis. p: 251. l. 10. dele in. p: 253. l. 19. *Sharhol*. p: 254.
 17. *collocarent*. p: 259. l. ult: *am in æternum*. p. 260. l. 16.
nversum iri. p. 273. l. 1. *eos disputatur*. p: 280. l. 29. dele *fer*.

287. l. 7. oculi. p. 290. l. ult. libros. p. 297. l. 9. creatoris. ib. l. 1.
 anticipari. p. 302. l. 3. mundities. p. 305. l. 14. De exteriori.
 p. 317. l. 9. honoris. ib. l. 21. die. p. 324. l. 19. decederens;
 harum. ib. l. 26. Al Shirazi. p. 332. l. 27. dele & masculinum.
 p. 336. l. 10. evaderet. p. 337. l. 20. natu. p. 338. l. 20. separa-
 retur p. 343. l. 12. priori. ib. l. 17. certaret. 346. l. 1. Henda.
 p. 348. l. 6. Sarabum. p. 372. l. 10. Al Baitanus. p. 376. l. 9.
 appelletur.

و بعضها leg. وبعضها ا شتي. 17. l. 11. leg. 16. l. 11.
 p. 43. العرب. l. 18. العربية. p. 33. l. 6. صاحب. 24. l. 6.
 p. 45. l. 30. Amrus Masfihi عمرو بن المسيح. 10. l. 10.
 p. 62. l. 15. وتصوم. 29. l. 29. سدوس. 12. l. 12. p. 47. ثابت
 بوقن. 20. l. 20. ib. Talil. يا ليل. 17. l. 78. p. 78. نو. leg.
 p. 102. l. 5. in marg. p. 101. بما يرات. 7. l. 100.
 p. 118. l. 14. 116. p. 116. الالعاب. 19. l. 19.
 p. 145. l. 19. اصحاب. 19. l. 139. terris. 12. l. 7.
 p. 169. l. 19. امرأة. 154. l. 26. شادها. 149. l. 17.
 p. 190. l. 12. 181. الحج. 177. p. 177. غير. 20. l. 20.
 p. 199. l. 5. 198. المتجرة. ult. ا ضروريا. 24. l. 24.
 p. 202. l. 12. 202. بالغة. 15. l. 201. العرب. 7. l. 7.
 p. 224. l. 10. antepen. 219. l. 4. لذاته. 215. l. 215.
 والقبايح. 10. l. 242. 242. ا زهم. 22. l. 240. عرفا. 8. l. 8.
 اراي وعلم ران. ult. مخلوقة. 15. l. 245. قد رة. 11. l. 11.
 بالقول بالمنةلة. 20. l. 256. لاعتقادهم. 9. l. 255.
 p. 262. l. 14. 262. الفرديقان. 18. l. 18. استحق. 7. l. 259.
 p. 263. l. 3. 272. ا ا. dele. 1. l. 272. اظهره. 5. l. 263.
 p. 274. l. 20. 275. 18. l. 275. يرين. 28. l. 274. الاقل
 p. 278. l. 17. 277. شر. dele. ult. ib. العرش
 كانت. 21. l. 294. 17. l. 294. زيادة. 3. l. 3.
 p. 312. l. 16. 308. المال من. 17. l. 307.
 لها. 12. l. 321. 8. l. 316. الطبع. penult. 1.
 lege

lege ib. جات p. 325. l. 2. جزورا p. 328. l. 11.
 p. 336. l. 1. خوف الاملاق: in marg: p. 334.
 p. 342. l. 6. الحرم. p. 337 l. 9. فينه. ib. l. antep.
 p. 348. l. 24. التي. p. 352. l. 16. يجعل. ib. l. 7.
 الصوف. p. 375. l. 17. الدين. p. 371. l. 6. ib: Qui:
 وده سمي 4 p. 390. l. 5. خالوية. p. 378. l. 5.

١

تذکر اسم العرب و احوالهم

DE
ARABVM POPVLIS,
EORVMQVE
MORIBVS.

B

De Arabum moribus ante MOHAMMEDEM.

Vo sunt (inquit *Alkadi Saed Ebn Ahmed Andolosenus*, Iudex urbis *Tolaitela*) Arabum genera, unum quod perit, alterum adhuc superstes. Quod ad illos qui perierunt, gentes erant copiosæ, velut *Ad*, & *Thomud*, & *Tesm*, & *Jadis*, qui quod ita pridem deleti sunt, certis eorum memoriis destituimur, & defecerunt prorsus rationes, quibus in ipsorum vestigia inquiramus. Quod ad eos qui supersunt, illi duplici stirpe oriundi sunt; sc. *Kahtan* & *Adnan*; duplexq; iis pariter convenit status, *Ignorantia* alter, alter *Islamismi*. Status autem Arabum, *Ignorantia* temporibus, robore & potentiâ inter Gentes celebris est. Fuitque regnum ipsorum penes Tribus *Kahtan*, & præcipua regum familia apud *Hamyarense*s, è quibus fuerunt Reges, Domini, Tyranni & *Tobba*i. Reliqui verò Arabum, per ignorantia tempora, post Reges, duorum erant ordinum, *Urbani* sc. & *Nomades*. Quod ad *Urbanos*, erant illi Urbium & Oppidorum incolæ, qui victum suum, è satione, palmarum fructibus, pecore, & mercaturam peregrè exercendo quærebant. Quod ad *Nomades*, desertorum illi incolæ, quibus Camelorum lac, & carnes victum præbebant, dum loca herbida perquirent;

&

ذكر احوال العرب قبل الاسلام

القاضي صاحب بن احمد الاندلسي
صاحب قضا مدينة طليطلة ان
العرب فرقان فرقة بايدة وفرقة
باقية اما الفرقة البائدة فكانت
اما ضخمة كعان وشمون وطهم

وجديس ولتقادم افراضهم نهبت عنا حقايق اخبارهم
واقطعت عنا اسباب العلم باثارهم واما الفرقة الباقية
فهي متفرعة من جذمين قحطان وعدنان ويضمهما
جميعا حالان حال الجاهلية وحال الاسلام فاما حال
العرب في الجاهلية فحال مشهور عند الامم من العز
والمنعة وكان ملكهم في قبائل قحطان وكان
بيت الملك الاعظم في بني جهم وكان منهم الملوك
السادة الجبابرة المتتبعة واما ساير عرب
الجاهلية بعد الملوك فكانوا طبقتين اهل مدبر واهل
وبر فاما اهل المدبر فهم الحواضر وسكان القرى
وكادوا يحاولون المعيشة من الزرع والنخل والماشية
والضرب في الارض للتجارة واما اهل الوبر فهم
قحطان الصحاري وكادوا يعيشون من البان
الابل ولحومها منتجعين بمناقب الكلا مرقان من
لمواقع

لمواقع القطر فيخيمون هنالك ما ساعدهم الخصب
وامكنهم الرعي ثم يتوجهون لطلب العشب وابتغا
المياة فلا يزالون في حل وترحال كما قال بعضهم
عن داقعة

تقول اذا دارات لها ولحيني اهذا دينه ابدًا
وهيني
اكل الدهر حل وارتحال اما يبقي علي ولا
يقيني

وكان ذلك دابهم زمان الصيف والربيع فاذا
جا الشتاء واقشعرت الارض اذكمشوا
الي ارياف العراق واطراف الشام فشتوا
هناكي مقاسمين جهد الزمان ومصطربين
علي بوس العيش * وكادت اديانهم
مختلفة فكادت حمر بعد الشمس وكناة
القمح وميههم الدبران والخم وجدام المشتري
وطي سهيلا وقيس الشعري العبور واسد
عطارد وثقيف بيتا باعلي فحلة يقال لها اللات
وكان فيهم من يقول بالمعاد ويعتقد ان من
احترت داقعة علي قبره حشر راعبا ومن لم يفعل ذلك
حشر

& aquæ pluviæ defluvia sectarentur, ibi tentoria figentes quamdiu terræ uberis beneficio, quo pascerentur invenirent; deinde ad herbas, & aquam, indagandas proficiscebantur, nunquam alternis, sedes figere, & subinde migrare, desistentes, sicut ex illis nonnemo quasi sub Cameli sui personâ loquitur.

Dicit, cum in eum clitellas meas injicerem, & hæcine semper ipsius, & mea conditio?

Totumne tempus inter morandum, & [subinde] migrandum transigetur? Annon aliquando miseretur mei, & rationem salutis mea habebit?

Fuitque ista eorum consuetudo, temporibus, æstivo & verno: adventante verò jam hieme, cum herbis nudaretur terra, ad *Eraci* rura, & *Syriæ* confinia se recipientes, hiemabant, temporis incòmoda tolerantes, & contra victus penuriam patientiâ luctantes. Quod ad religiones eorum, diversæ erant. Colebat *Hamyar* Solem, *Cenanah* Lunam, *Misam* Stellam *Aldobran* [oculum Tauri] *Lachamus* & *Iedamus* *Martem*, *Tai* Stellam *Sohail* [Canobum] *Kai* stellam *Alshaari* lobur [Sirium] *Asad* Mercurium, *Thakis* ædiculam in superiore parte *Nachlæ*, quæ vocabatur *Allat*. Erant ex ipsis qui resurrectionem mortuorum agnoscerent, asserentes si cujus Camelus super ipsius sepulchrum mactatus fuerit, ipsum, cum ad iudicium resurgat, equitaturum, at qui hoc fieri non curaverit,

curaverit, peditem futurum. Eruditio autem *Arabum*,
cujus gloriæ præcipuè studiosi erant, hæc erat: linguæ
suz peritia, sermonis proprietas, carminum textura,
& orationum compositio. Noti etiam illis erant stel-
larum ortus, & occasus, item quænam ex illis ita op-
positæ sint, ut, oriente hæc, illa occidat, quàmque in
pluviis excitandis vim habeant: quantum quidem
summâ attentione, & diuturnâ experienciâ affecuti
sint, (quòd sc. hanc rerum istarum cognitionem
vitæ ratio illis necessariam faceret,) non, quâ vera
scientia acquiritur, methodo. Verû quod ad Philo-
sophiæ scientiâ, nihil ejus admodum concesserat illis
Deus, nec eos ad hæc studia idoneos fecerat. Atque
hic status eorum erat per ignorantia tempora; at sub
Islamismo talis, qualè, volente Deo, quàm brevissimè
& compendiosissimè fieri possit, descripturi sumus.

Author Legis Islamiticae Mohammed Ebn Abdallah.

Tradunt Originum scriptores, deduci originem
ipsius ab *Ismaele*, *Abrahami*, Amici Dei, filio, quem
peperit illi *Hagar* ancilla *Sarae* uxoris ejus. Natus est
Mecchæ, Anno *Alexandri* 892 antequam autem an-
num ætatis secundum transegiisset, mortuus est pater
ipsius *Abdallah*. Mansit ergo apud matrem suam
Amenam Wahebi filiam, sex annos, quâ defunctâ,
cum ad se receptum avus ipsius *Abdalmotallah*, tenero
fovit

حشر ماشيا فاما علم العرب الذي كانوا
يتفاخرون به فعلم لسادتهم واحكام لغتهم وظم
الاشعار والهدف الخطيب وكان لهم مع هذا
معرفة باوقات مطالع النجوم ومغاربها وعلم باحوال
الكواكب وامطارها علي حسب ما ادركوه بقرط
العناية وطول التجربة لاحتياجهم الي معرفة ذلك في
اسباب المعيشة لاعلي طريق تعلم الحقايق واما علم
الفلسفة فلم يمنحهم الله شيئا منه ولا هيأ طبائعهم
للعناية به فهذه كانت حالهم في الجاهلية واما
حالهم في الاسلام فعلي ما ذكره بلوخر ما يمكننا
واقصر ان شا الله

صاحب الشريعة الاسلامية محمد بن
عبد الله

ذكر النسابون ان حسبة ترقى الي اسمعيل بن
ابراهيم الخليل الذي ولدت له هاجر امة سارا زوجته
وكان ولادته بمكة سنة اثنين وتسعين وثمانماية
للاسكندر واما مضي من عمره سنتان بالتقريب
مات عبد الله ابوه وكان مع امة امنة بنت وهب
سنة سنين فلما توفي اخذه اليه جده عبد المطلب
وحنا

وحنا عليه فلما حضرته الوفاة اوصي ابنه ابي طالب
 بحياطته وضمه اليه وكفله ثم خرج به وهو ابن
 تسع سنين الي الشام فلما نزلوا بصري خرج
 اليهم راهب عارف اسمه بحيرا من صومعه وجعل
 يتخلل القوم حتي انتهى اليه فاخذ به يده وقال
 سيكون من هذا الصبي امر عظيم ينتشر ذكره
 في مشارق الارض ومغاربها فاده حمى اشرف اقبل
 وعليه غمامة تظله ولما كمل له من العمر خمس
 وعشرون سنة عرضت عليه امرأة ذات شرف وبصار
 اسمها خديجة ان تخرج بمالها تاجرا الي الشام
 وتعطيه افضل ما تعطي غيره فاجابها الي ذلك
 وخرج ثم رغب فيها وعرضت نفسها عليه فتزوجها
 وعمرها يومئذ اربعون سنة واقامت معه الي ان
 توفت ببكة اثنتين وعشرين سنة ولما كمل له
 اربعون سنة اظهر الدعوة ولما مات ابو طالب عمه
 وماقت ايضا خديجة زوجته اصابته قريش بعظيم
 من انى فهرب عنهم الي المدينة وفي
 يثرب وفي السنة الاولى من هجرته التحفل الناس
 اليه ونصروه علي المكيبين اعدائه وفي السنة
 الثانية من هجرته الي المدينة خرج بنفسه الي غزاة
 بدر

fovit affectu, donec & ipse jam morti vicinus filio suo *Abu Taleb* eundem curandum commendavit, qui eo ad se recepto, tutorem se præbuit, deinde annos jam novem natum secum *Damascum* deduxit. Cùm autem jam *Bosram* pervenissent, progressus ad eos è Cænobio suo Monachus quidam doctus, nomine *Bohira*, per mediam turbam ad ipsum contendens, manúque ejus prehensâ. *Futurum est* (inquit) *ab hoc Puero magnum aliquid, cujus fama per Orientem & Occidentem se diffundet. nam cum appropinquaret nube obumbratus apparuit.* Cùmque jam 25. ætatis annos complevisset, obtulit ei scæmina quædam nobilis & dives, nomine *Chadyah*, conditionem, cum facultatibus suis ad mercaturam exercendam, *Damascum* proficiscendi, se plus illi quam alii cuiquam daturam; cui cùm ille morem gerens profectus esset, ea ipsius amore capta, se illi in uxorem obtulit. Duxit ergo illam annos tum natam 40, quæ cum eo 22 annis constanter vixit, donec *Mecchæ* tandem diem obiret. Post completos demum annos ætatis 40. prophætæ munus sibi arrogavit. Mortuis autem jam *Abu-Taleb* patruo ejus, & uxore *Cha'lyah*, cùm magno illum malo afficerent *Koraishtæ*, ab illis *Medinam*, *Yathribum* scilicet, fugit: ubi, anno *Fugæ* primo congregati sunt ad ipsum, qui contra *Mecchenfes* hostes suos opem ipsi ferrent. Anno autem, ex quo *Medinam* fugit, secundo exiit ipse ad prælium *Bedar*-
C
rense,

Locus ad
uñ faciem
inter oran-
iam ob-
vertunt
de ham-
nedani.

rense, celebre illud certamen, in quo 313 Muslemi-
norum ope, mille è *Mecchensibus* Idololatræ profligavit.
Eodē anno conversa est **Keblah*, ab ea cœli parte quæ
Templum *Hierosolymitanum* spectat, ad eam quæ
Caaba imminet. Eodem etiam injunctum est jeju-
nium mensis *Ramadani*. Anno 3. prodiit ad prælium
Ohud, quo Idololatræ *Mosleminos* in fugam dederunt,
ipsiq; *Mohammedi* vulnus in facie inflictum, & dentes
primores confracti. Anno quarto *Iudæos*, dictos *Ba-
ni Nadir*, bello aggressus in *Syriam* fugavit. Eodem,
cūm, collectæ è diversis *Arabum* tribubus, copię plu-
res, *Mecchenses* *Medinam* comitarentur, obviam illis
egressus est, cūmque id terrori esset *Mosleminis*, effo-
di iussit vallū, quo factum est ut ultra 20 dies quieti
manserint, nullo inter eos inito prælio. Postea ex I-
dololatræ quendam, qui ad duellum provocaverat
accurrens *Ali* interfecit, mox & socium ejus: quorū
cædes. in causā fuit, ut fugerent copię istæ tantā
& virorum multitudine, & armorum copiā insti-
tæ. Anno quinto fuit prædatoria illa excursio *Du-
matol Iundal*, & prælium *Bani Labyan*. Anno 6. exiit
ipse ad oppugnandos *Bani Mostalak*, multosque ex
ipsis captivos coepit. Anno 7. exiit ad expugnandam
Chaibar Iudæorum urbem: in quo factum *Ali Ebn*
Abi Taleb narratur, ipsum portas *Chaibar* loco motas
& avulsas sibi pro scuto sumfisse, atque ita cum
illis pugnasse. Anno 8. fuit prælium expugnationis,
quo

بدر وهي البطشة الكبرى وهزم بثلاثمائة وثلاثة
عشر رجلا من المسلمين الفاضل اهل مكة المشركين
وفي هذه السنة صُرفت القبلة عن جهة البيت المقدس
الي جهة الكعبة وفيها فرض صيام شهر رمضان
وفي السنة الثالثة خرج الي غزاة احد وفيها هزم
المشركون المسلمين وشج في وجهه وكسرت رعايته
وفي السنة الرابعة غزا بني النضير اليهود واجلاهم
الي الشام وفيها اجتمع احزاب شتى من قبائل العرب
مع اهل مكة وساروا جميعا الي المدينة فخرج اليهم
ولاحه هال المسلمين امرهم امر بحفر خندق
وبقوا بضعا وعشرين يوما لم يكن بينهم حرب ثم جعل
واحد من المشركين يدعو الي البراز فسعي نحوه
علي بن ابي طالب وقتله وقتل بعده صاحبا له وكان
قتلها سبب هزيمة الاحزاب علي كثرة عددهم
ووفره عددهم وفي السنة الخامسة كانت غزاة دومة
الجندل وغزاة بني لحيان وفي السنة السادسة خرج
بنفسه لاغزاة بني المصطلق واصاب منهم سببا كثيرا
وفي السنة السابعة خرج الي غزاة خيبر مدينة اليهود
وينقل عن علي بن ابي طالب انه عالج باب خيبر واقتلعه
وجعله مجنا وقادلهم وفي الثامنة كانت غزاة الفتح
فتح

فتح مكة وعهد الي المسلمين ان لا يقتلوا
 فيها الا من قاتلهم وآمن من دخل المسجد
 ومن اغلق علي نفسه بابه وكف يده ومن تعلف
 باستار الكعبة سوى قوم كادوا يوثقوه ولما
 اسلم ابو سفيان وهو عظيم مكة من تحت
 السيف وراي جيوش المسلمين قال للعباس
 يا ابا الفضل لقد اصبحت ملك ابن اخيك عظيما
 فقال له وحسبك انها النبوة قال نعم اذن وفي
 السنة التاسعة خرج الي غزاة تبوك من بلاد
 الروم ولم يفتح فيها الي حرم وفي السنة
 العاشرة حج حجة الوداع وفيها تنبأ بالهامة
 مهيلة الكذاب وجعل يسجع مضاهيا للقرآن
 فيقول لقد ادعسم الله علي الحيلي اخرج منها
 دمنة تسعى من بين صفاق وحشا وفي
 هذه السنة وعك عليه السلام ومريض وتوفي يوم
 الاثنين لليلتين بقيتا من صفر وكان عمه
 بجدة ثلاثا وستين سنة منها اربعين سنة
 قبل دعوة النبوة ومنها بعدها ثلاثة عشر سنة
 مقيما بمكة ومنها بعد الهجرة
 عشر سنين مقيما بالمدينة و لما توفي
 اران

quo Icil. expugnata est *Meccha*, ubi *Muslemis* præcepit, ne in eâ quempiam occiderent, nisi qui ipsos oppugnaret, & securitatem concessit omnibus, qui Templum ingrederentur, & qui januâ occlusâ se à pugnâ continerent, & qui aulæ *Caaba* apprehenderent, illis tantummodo exceptis, qui damno ipsum afficerant. Cùmque jam *Abu Sofyan* quidam è *Meccha* primoribus, qui religionem *Islamiticam* præ metu gladii amplexus fuerat, *Moslemis* copiis conspectis diceret *Abbaso*, *Heus Abu fadl*, certè magnum jam evasit imperium nepotis tui: vae tibi, inquit ille. Imo vero, *Prophetia* est. Respondit ille, *Esto igitur [si libet]* Anno nono egressus est ad expugnandam *Tabuc*, quæ regio est *Gracorum*, quâ in occupandâ, pugnâ opus non habuit. Decimo demum instituit peregrinationem valedictionis, quo etiam pro Propheta se venditans, in [regione] *Yamama*, *Moseilema* mendax, librum *Corano* similem componere aggressus est, in quo hæc habet. *Vtique Deus benignitatem præstitit grævida, educens ex eâ Spiritum, qui currat inter cuticulam & viscera, &c.* Porro hoc anno febriculâ correptus *Mohammedes* ægrotavit, & diem obiit die *Lunæ*, qui vicissimus octavus fuit Mensis *Sephar*, annos natus 63. quorum 40. [transacti sunt] antequam munus propheticum sibi vendicaret; 13. alii dum *Meccha* subsisteret, & decem demum post *Hejeram*, quibus *Medina* substitit. Cùmque jam mortuus esset,

voluerunt *Mecchenſes* jugæ *Comites*, *Meccham* eum reportari, quod ibi natus eſſet, at *Medinenſes* *Adjutores*, *Medinæ* eum ſepeliri, quod *Aſylum* ipſi fuiſſet, & auxilii locus. Voluerunt demum nonnulli, *Hieroſolymas* eum transferri, locum ſcil. in quo ſepul-
ti eſſent *Prophetæ*. At in hoc tandem conven-
runt ut *Medinæ* ſepeliretur, ubi eum manſiunculâ ſuâ
humarunt, eodem quo mortuus eſt loco. Porro in
numero uxorum ejus aſſignando variatur. Qui plu-
rimas dicunt, 17. illi aſſignant, præter concubinas.
Liberos genuit ſeptem, filios tres, & quatuor filias,
è *Chadijah* omnes, uno excepto *Abrahimo* filio, qui
natus eſt ex *Maria Cophtitica*, quam unâ cum ſore
Shirina Alexandriam miſit *Makokus*. Neque verò
mortuæ ſunt ante ipſum ex uxoribus ejus niſi duæ,
neque ex liberis ſuperſtites reliquit præter filiam u-
nicam, *Phatemam* ſc. uxorem *Ali Ibn Taleb*, quæ &
tribus poſt patrem ſuum menſibus obiit.

SECTIO I.

PORRò aſſerunt *Iſlamitarum* docti, factam fuiſſe
mentionem *Mohammedis*, in libris à Deo demif-
ſis, ſc. in *Lege*, iſto textu, *Venit Deus à Sina & ortus*
eſt à Sair, & manifeſtatus eſt à monte Paranis: quibus
verbis indicari dicunt, deſcenſum legis ad *Moſem*,
Evangelii ad *Ieſum*, & *Alcorani* ad *Mohammedem*.

Porro

اراد اهل مكة من المهاجرين زوجه اليها لانها مسقط
 راسه واراد اهل المدينة من الانصار دفنه بالمدينة
 لانها دار هجرته ومدار نصرته وارادت جماعة قفله
 الي جبل المقدس لانه موضع دفن الانبياء
 ثم اتفقوا علي دفنه بالمدينة فدفنوه بحجرة حيث
 قبضوا واختلغوا في عدد ازواجه واكثر ما قالوا
 سبع عشرة امرأة شوي السراي وولد له سبعة اولاد
 ثلاثة بنين واربع بنات كلهم من خديجة الا ابراهيم
 ابنة فاته من مارية القبطية التي بعث بها المقوقس
 الي الاسكندرية مع اختها شعيرين ولم يمد من
 نسائه قبله الا اثنتان ولم يعيش من اولاده بعده
 الا ابنة واحدة هي فاطمة زوجة علي بن ابي طالب
 وخوفيت بعد ابيها بثلاثة شهور

فصل

وقد ادعى علما الاسلاميين ورون ذكره في كتب
 الله المنزلة اما في التوراة ففي اية جاء الله من
 سيناء واشرق من ساعير واستعلن من جبل
 فاران قالوا هذه اشارات الي نزول التوراة علي
 موسي والانجيل علي عيسي والقراان علي محمد
 واما

واما في الزبور ففي آية يظهر الله من صهيون
 اكليلا محمودا قالوا الاكليل رمز علي الملك
 والمجود علي محمد واما في الانجيل ففي آية
 ابن انا لم اذهب الفارقليط لايحييكم وقد سبق
 عنه المعجزات كاشفاق القمر والجناب
 الشجر البه وتصليم الحجر عليه ونبوع الماء من
 بين اصابعه واشتباع الخلف الكثير من الطعام القليل
 وحنين الخشب وشكاية الناقة وشهادة الشاة
 المشوية يقول ذراعها لاناكلني فاني مسموم ولما
 لم يبلغ رواية هذه الغرائب حد التواتر بل انما
 نقلت عن شبيب الاحان كان اعتماد العلماء
 من الاسلاميين في اثبات نبوته علي القرآن
 وادعوا فيه الاعجاز لاشه تحدي الفصحاح
 لمعارضته وهم عجزوا عن الاتيان بصورة واحدة
 من مثله

فصل

وقد وقع في الاسلام اختلافات شتى كما وقع في
 غيره من الاديان بعضها في الاصول وهي موضوع
 علم الكلام وبعضها في الفروع وهي موضوع علم
 الفقه

Porro in libro Psalmorum, isto textu, *Manifestavit Deus e Sione Actilan Mahmudan: Coronam laudatam, per Coronam indigetari aiunt Regnum, per Mahmud, i. e. laudatam, Mohammedem.* In Evangelio demum, isto textu, *Si ego non abeam, Paracletus ad vos non veniet.* Narrantur etiam de eo miracula quædam, qualia, Lunæ fissura, Arborum ei obviam euntium processus, quod à lapidibus salutaretur, & quod aqua inter ipsius digitos scaturiret, quod turbam multam exiguo cibo saturaret, quod ipsi adgemisceret trabs, quod apud eum quereretur Camelus, quod ei testimonium perhibuerit ovis assa, cujus armus ipsi dixerit, *Cave me comedas, veneno siquidem infectum.* At cum non ad eum numerum pervenerint qui hæc miracula narrârunt, ut frequenter facta prodantur, sed ut semel patrata recenseantur, innituntur magis *Islamitarum* docti, ad Prophetiam ejus confirmandam, uni *Alcorano*, in quo ipso hoc pro miraculo habent, quod cum conati sint eloquentissimi quique ei par aliquid elaborare, ne capitulum quidem unicuique ipsi conferendum, proferre potuerunt.

SECTIO II.

IAm vèro in religione *Islamitica* ortæ sunt variæ dissentiones, (ut & in aliis factum est) quarum nonnullæ circa Radices, quæ subjectum sunt Theologiæ Scholasticæ; aliæ circa Ramos, quæ subjectum sunt

D

sunt

Al. le G.
Fides.

sunt scientiæ juris. Quæ circa radices sunt Differentiæ, ad quatuor reducuntur capita, quorum primum est *Attributa & Vnitas Dei*; secundum, *Decretum ejus & Iudicium*; tertium, *Promissa & Minæ*; Quartum, *Prophetia & * Antistitis munus*.

Sectæ autem eorum qui circa has radices versantur præcipuæ sex sunt, scil. *Motazale*, tum *Sephatti*, atq; hi inter se contrarii sunt, ut & *Kadarii Gjabariis* adversantur, & *Morgii Vaidiis*, & *Shii Chawarigiis*. Oriuntur deinde ab unaquaque harum sectarum species diversæ, adeo ut usque ad 73 sectas numerentur. Quod ad *Motazalas* attinet, illud de quo inter eos in universum convenit, hoc est, quod attributa æterna ab Essentia Creatoris, qui supra omnia excelsus, amoveant, fugientes [distinctionem] personarum quam [constituunt] *Christiani*, suntque ex illis qui dicant, Deum essentiam suam scire, sed non per scientiam, & eodem modo potentem esse, & vivere: Ex illis etiam, qui dicunt ipsum scire per scientiam, quæ ipsa essentia ejus est, atque eodem modo Potentem esse & vivere. Primi illi Attributa omnino rejiciunt, secundi attributa asserunt quæ sint ipsa essentia: hoc unanimiter statuunt, verbum Dei creatum esse in loco, literisque & voce consistere, ejusque exemplar, in libris Scripturæ exprimi. Negatio autem attributorum omnino desumpta est à Philosophis, Dei essentiam unam esse citra ullam omnino multiplicitatem

الفقه والخلق في الأصول فيحصى في
أربع قسوامد الأولي الصفات والمتنوحيد
والثانية القضا والقدر الثالثة الوحد
والوحد الرابعة النبوة والامامة

وكبار فرق الأصوليين ست
المعتزلة ثم الصفائية وهما متقابلتان تقابل
التضاد وكذلك القدرية تضاد الجبرية والمرجبة
الوحدانية والشيعية الخوارج ويتشعب عن كل
فرقة أصناف فتصل الي ثلث وسبعين فرقة
أما المعتزلة فالنهي عنهم من الاعتقاد القول
بنفي الصفات القديمة عن ذات البارئ تعالى
هربا من أقانيم النصارى فمنهم من قال أنه
تعالى عالم لذاته لا يعلم وكذلك قادر وحي
ومنهم من قال أنه عالم بعلم هو ذاته وكذلك
قادر وحي فالاول ثلث الصفات راسا والثاني اثبت
صفة في بعينها ذات وانفقوا علي أن كلامه
تعالى محدث بخلق في محل وهو حرف وصوت
وكتب أمثاله في المصاحف وبالجملة نفي
الصفات مقتبس من الفلاسفة الذين
اعتقدوا أن ذات الله تعالى واحدة لا
كثرة

كثير فيها بوجه ومن المعتزلة احمد بن حنبل
 زعم ان المصباح قد رجع بالجسد الجسماني وهو
 الكلمة القديمة المتجسدة كما يقولوا النصاري
 ومن المعتزلة ايضا عيسى الملقب
 بالمراد بلوغ في القول بخلق القمران
 وان العرب كانوا قادرين علي مثلها فصاحة
 وبلاغة لولا منعوا عن الاهتمام به وبازا المعتزلة
 الصفاتية وهم يثبتون لله صفات ازلية من
 العلم والقدرة والحيوة وغيرها وبلغ
 بعضهم في اثبات الصفات كالسمع والبصر
 والكلام الي حد التجسيم فقال لا بد من اجزاء
 الايات الدالة عليها كالاستواء علي العرش
 والخلق باليد وغيرها علي ظاهرها من غير
 تعرض للتأويل الا ان قوما منهم كابي الحسن
 الاشعري وغيره لما باشروا علم الكلام منعوا
 التشبيه وصار ذلك مذهبا لاهل السنة والجماعة
 واعتقدت سنة الصفاتية الي
 الاشعارية

واما القدرية فهم معتزلية ايضا
 وادما لقبوا بالقدرية لانفسهم القدر لا
 لاثباتهم

plicitatem asserentibus. E *Motazalis* autem *Ahmed Ebn Hayet* asseruit *Christum* corpus propriè dictum induisse, esseque eum verbum æternum incarnatum, sicut dicunt *Christiani*. Ex iisdem *Isa* cognominatus *Merdad* eo processit, ut assereret ipsum *Alcoranum* creatum esse, & potuisse *Arabes* aliquid quod elegantia & eloquentia par esset componere, nisi prohibiti essent in id animam intendere. *Motazalis* contrarii sunt *Sephatii* qui statuunt in Deo attributa æterna Scientiæ, Potentiæ, Vitæ, & ejusmodi alia. Imo eousque processerunt eorum nonnulli, in adstruendis attributis, qualia auditus, visus, & loquela, ut corporeitatem adstruant, asserentes necesse esse ut Textus isti in quibus fit eorum mentio, pura, sessionis in Throno, Creationis manu peractæ, & ejusmodi aliorum, sensu literali intelligantur, ut non opus sit ad explicationem aliquam confugere; nisi quod eorum nonnulli, inter quos *Abul Hasan Ashari*, aliique dum Theologiæ scholasticæ præcepta tradunt, comparationem prohibeant, quæ sententia recepta est ab iis qui Traditionibus [*Mohammedis*] & sociorum [ipsius] consensui innituntur. Atque ita Doctrina *Sephatiorum* ad hanc *Ashariorum* translata est.

Scilicet ne qui
in Deo
sunt, iis
que in cri-
aturis sunt
comparen-
tur.

Iam vero *Alkadarii*, sunt & illi à *Motazalis*, nomen *Alkadariorum* inde sortiti, quod *Alkadar*, i. e. Decretum [divinum] tollant, non quod illud

asserant. Affirmant liquidem hominem potestate præditum esse, quæ actiones edat tam bonas quam malas, mererique ob ea quæ facit præmium & pœnam, longèq; abesse ab hoc Dominum super omnia Excelsum, ut attribuatur illi Malum & Iniquitas; & hoc dogma *Æquitatem* nominarunt, quam definiunt Ordinationem actionis secundum modum rectitudinis, & rectam dispositionem ejus quod statuit Intellectus secundum sapientiam. Contrarii *Alkadariis* sunt *Al-Gjabarii* qui, ab homine actionem, aut potestatem in actionem prorsus remouent, dicentes, Deum supra omnia excelsum creare actionem, & creare potentiam in homine, quæ ad actionem illam pertinet, nec tamen esse aliquem in istam actionem ab ista potentia influxum. Sunt & ex illis qui asserant in homine potentiam quæ impressionem aliquam habeat in actionem, dicantque Deo jus esse in creaturas suas, quicquid velit in illis faciendi, ita ut nemo ab eo quærere debeat cur hoc fecerit, quod si omnes sine discrimine homines in Paradisum admitteret, nullam hic fore injustitiam, aut si in ignem omnes injiceret, nullam hic fore injuriam, sed futurum ipsum in omnibus istis justum. Justitiam siquidem esse, cum ut visum est utatur qui jus habet, illo in quod jus habet.

Iam quod ad *Morgios*, asserunt illi differri judicium ejusvis *Muslemini*, qui peccatū aliquod grande commiserit.

لا يثبتهم اياه فادهم يقولون ان العبد قادر
 خالف لافعاله خبرها وشرها مستحق علي ما
 يفعل به ثوابا وعقابا فالرب تعالى منزّه عن ان
 يضيق اليه شر وظلم وسوء هذا النمط عدلا وحدوده
 ببلده اصيغار الفعل علي وجه الصواب والمصاحبة
 لقتضي العقل من الحكمة وبازا القدرة
 الجبرية الذين ينفون الفعل والقدر
 علي الفعل فمن العبد ويقولون ان
 الله تعالى يخلف الفعل ويخلف في الانسان
 قدرة متعلقة بذلك الفعل ولا تأثير
 لتلك القدرة علي ذلك الفعل ومنهم من
 يثبت للعبد قدرة ذات اثر ما في الفعل
 ويقولون ان الله مالك في خلقه يفعل فيهم
 ما يشاء ولا يسأل عما يفعل فلو ادخل
 الخلائق بلذتهم الجنة لم يكن حيفاً ولو
 ادخلهم باجمعهم النار لم يكن جوراً بل هو
 في كل ذلك عادل لان العدل علي
 رايهم هو التصرف فيما يملكه المتصرف
 واما المرجية فـهم يقولون تارحاً حكم
 صاحب الكبيرة من المؤمنين
 الي

الي القيامة اي بتأخيرها اليها فلا
يقضون عليه بحكم ما في الدنيا من
كونه حاجيا او هالكا ويقولون ايضا
اذه لا يضر مع الايمان معصية كما لا ينفع
مع الكفر طاعة وبازا المرجية الوعيدية
القايلون بتكفير صاحب الكبيرة وتخليده
في النار وان كان مومنا لكن يكون
عقابه اخف من عقاب الكفار وامسا
الشيعة فهم الذين شايعوا علي بن
ابي طالب وقالوا بامامتة بعد النبي وان
الامامة لا تخرج من اولاده الا بظلم واجمعهم
القول بثبوت عصاة الائمة وجوبا عن
الكتاب والصفاء فان الامامتة
ركن من اركان الدين لا يجوز للنبي
اغفاله ولا تفويضه الي العامة ومن غلاة
الشيعة التصيرية القايلون بان الله
تعالى ظهر بصورة علي وخلق باساده
مخبرا عما يتعلم باطن الاسرار وقوم منهم
غلوا في حق ائمتهم حتى اخرجوهم من حدود
الخلق وكموا فيهم باحكام الائمة
وبازا

commiserit, usque ad resurrectionem mortuorum; sc. non prius vocatum iri illum in questionem; neque sententiam de eo in hoc sæculo ferunt, sive absolutionis, sive condemnationis. Dicunt insuper non nocere cum fide impietatem, uti neque prodesse cum infidelitate pietatem. *Morgiis* adversi sunt *Al-waidii* qui pro fidei desertore habent illum qui peccatum aliquod grande commiserit, ipsumque perpetuo in Gehennâ mansurum, licet veram amplectatur fidem. Futuram tamen poenam ipsius leviolem, quàm infidelium. Porro *Alshii* (sc. *Alis* Sectatores) illi sunt qui se *Ali* filio *Abi Taleb* addixerunt, ipsumque in Antistitis munere Prophetæ successisse asserunt, nec munus illud aliis præterquam ipsius progeniei, nisi injuria, deferri, in hoc omnes conspirant, quod asserant debere necessario Antistites cohibere se à peccatis, tum grandioribus, tum levioribus; esseque Antistitis munus unam è columnis fidei, cujus aut negligentem esse, aut illud vulgo permittere, non conveniat Prophetæ. Iam inter eos qui modum excesserunt ex *Alshii* sunt *Alnosairii* qui asserunt Deum supra omnia excellû formâ *Alis* apparuisse, & linguâ ipsius locutum, ea quæ ad abditissima mysteria pertineant, enarrasse. Eorum etiam nonnulli modum adeo excesserunt in iis quæ ad Antistites suos spectant, ut eos extra terminos Creaturarum eduxerint, & ipsis proprietates divinas attribuerint.

E

Alshii

Alphius contrarii sunt *Chawarigii*: è quibus sunt qui *Ali-Ebn Abi-Taleb* in iis quæ administraverit, peccatum impingant; & ex illis alii qui in eo peccati arguendo eò tranſeant, ut & infidelitatis accusent, & ex illis demum qui afferant admitti poſſe ut nullus ſit omnino in Mundo Anſites, quòd ſi tali opus ſit, cõponere ut ſit vel ſervus vel liber, vel *Nabataus*, vel *Koraſhita*, modo juſtus ſit; Quod ſi à veritate declinaverit, gradu moveri, & morte affici debere. Atque hæc narratio eſt ſectarum, quæ circa fundamenta verſantur, juxta viam compendii.

S E C T I O.

TAm verò inter Sectarum quæ circa ramos verſantur, Iquæq; inter ſe differant de concluſionibus legalibus, & dubiis ſub diſquiſitionem cadentibus maxime celebres ſunt quatuor, ſc. Sæcta *Maleci Ebn Anaſi*, Sæcta *Mohammedis Ebn Edris Aſſhaſienſis*, Sæcta *Abi medis Ebn Hanbeli*, & Sæcta *Abi Hanifa Alnooman, Ebn Thahet*. Fundamenta etiam diſquiſitionis ſunt quatuor, Liber [ſci *Alcoranus*,] *Aſſonnah* [i. e. Traditio] *Conſenſus* & *Ratio*. Nempe, quia cùm orta fuerit nova aliqua quæſtio legalis de licito & illicito ad diſquiſitionem conſugientes, primò *Alcoranum* adeunt, ubi ſtrextum aliquè invenerint, ei adherent, ſi minùs ad *Aſſonnah*, ſeu Traditionem Prophetæ conſugiant, ubi ſi quid occurrat * [quod dubium explicet] in ipſius

Diſſum
liquor ab
pſo rela-
um.

ولما رأوا الشيعة الطوائج فمنهم من اغتطى علي بن
 ابي طالب فيما تصرف فيه ومنهم من تخطى
 عنه تخطي عيسى الذي تكفيره ومنهم من جاوز ان
 لا يكون في العالم امام اصلا وان اجتماع
 الامة فمجموع ان يكون عبدا او حرا او نبيا او
 قريشيا اذا كان عادلا فان عدل عن الحق
 وجب عزله وقتله فهذا اقتصاص من اهل الاصوليين
 علي سبيل الاختصار

فصل

واما مذاهب الفروعيين المختلفين في الاحكام
 الشرعية والمعايل الاجتهادية فالمشهور منها
 اربعة مذهب مالك بن انس ومذهب محمد بن
 ادريس الشافعي ومذهب احمد بن حنبل ومذهب
 ابي حنيفة النعمان بن ثابت واركان الاجتهاد
 ايضا اربعة الكتاب والسننة والامتناع والقياس
 وذلك لانهما وقع لهما بعد ثلثة شرعية من
 حلال وحرام فزعوا الي الاجتهاد وابتدوا بكتاب
 الله تعالى فان وجدوا فتحة فصا تيسروا
 به والا فزعوا الي سنة النبي فان واو لهم في
 ذلك

ذلك خبير دخلوا علي حكمه والا فرعوا الي اجتماع
 الصحابة لانهم راشدون حتي لا يجتمعون علي
 ظلال فان عثروا بما يناسب مطلوبهم اجرؤا حكم
 الحادثة علي مقتضاها. والا فرعوا الي القياس لان
 الحوادث والوقائع غير متناهية والنصوص متناهية
 فلا يتطابقان فعملهم قطعا ان القياس واجب
 الاعتبار ليكون بصدور كل حادثة شرعية
 اجتهاد قياسي ومن الائمة داود الاصفهاني
 دفي القياس اصلا وابو حنيفة شديد
 العناية به وربما يقدم القياس الجلي
 علي احيان الاخبار ومالك الشافعي وابن
 حنبل لا يرجعون الي القياس الجلي ولا
 الخفي ما وجدوا خبرا او امرا وبهم
 اختلاف في الاحكام ولهم فيها تصانيف
 وعليها مشاطرات ولا يلزم بذلك تكفير ولا
 تضليل وبالجملة اصول شريعة الاسلام
 الطهارة في حواشلي الانسان واطرافه لارسالها
 وملاقاتها النجاسات والتصلوة وهي
 خضوع ومواضع ثوب العزة والركاة وهي
 مواضع ومعرفة وافضل والصيام وهو رياضة
 وتذليل

ipsius sententiam descendunt: sin minus, ad consensum sociorum [ejus] confugiunt, quoniam illi Orthodoxi censentur ut in errorem conspirare noluerint: ibi ergo si inciderint in aliquid quod dubio suo affine fuerit, ad ejus normam de quaestione sua statuunt, sin minus ad *Rationem* itur, quoniam quæ oriri & accidere possint [dubia] infinita sunt, Auctoritates verò finitæ, ita ut paria non sint. Iam certò constat quod Ratio necessarii sit usus, ut secundum eam de unaquaque quaestione legali disquiratur. Ex Antistitibus verò *David Assaphaniensis*, rationis p[er]iurum penitus rejecit, cui p[er] contra *Abu Hanifa* plurimum se addixit, adeo ut non raro rationem manifestam vel testimoniis particularibus preferret. *Malec* autem, *Shafei*, & *Ebn Hanbali* modò occurrat vel testimonium, vel præceptum, ad rationem sive manifestam, sive obscuram minime recurrunt. Iam cum inter hos sint in sententiis ferendis differentia, de quibus extant apud eos libri & disputationes non tamen ideo quisquam eorum, Infidelitatis aut Erroris reus existimatur. In summa, Fundamenta Legis *Islamitica* hæc sunt 1 Munditiei in extremis corporis partibus, & vestium oris, quod dependeat & rebus spurcis occurrant, cura. 2 Oratio, quæ est Subjectio & Demissio sui, coram Domino potentia. 3 Eleemosyna, quæ est Communicatio in miseris, & Auxilium, & Largitio. 4 Ieiunium, quod est sui domatio, & depressio.

depressio, & subjugatio concupiscentiæ, quâ produ-
catur teneritas cordis, & animæ puritas. 5 Peregrina-
tio, quæ exitus è Mundo, & itionis in occursum
futuri typus est, nec alio plerique eorum qui in ea
observantur ritus, tendunt, quàm probationi & ten-
tationi hominis, an ea quæ ipsi mandata sint sectari
velit, quales sunt Cursus & Properatio in circuitio-
ne [Caaba] & jactus lapillorum. Quod verò ad
observationem diei Veneris & Festorum, instituta
sunt ea ad Congregationem populi, quo conveni-
ant, & se mutuo visant, & in iis à laborum cædiis
quiescant. Circumcisio autem injunctio est, cui in-
est tentatio & probatio, & deditio sui [Deo] Quod
ad prohibitionem Morticini, & sanguinis, in eo
quod horreat ea animus, & refugiat natura, satis est
quod abstinentiâ ab illis ut necessariam suadeat.

وقذليل وقبح الشهوة تحصل به رقة القلب وصفاء
 النفس والحج وهو مثال الخروج عن الدنيا
 والاقبال على الآخرة واكثر ما فيه من المناسك
 امتحان وابتلاء العبد بامثاله ما شرع له وذلك
 كاللهي والهولة في الطواف ورمي الجمار واما
 الجمعة والاعيان فجعلت مجيعة للامة يتلاقون
 ويعزأون ويستريحون فيها عن كد الكدح
 واما الختان فهو سنة فيه ابتلاء وامتحان
 وتسليم واما تحريم الميتة والدم ففي كراهية
 النفس ونفاس الطبع ما يوجب الامتناع
 منها ❦

NOTÆ
IN QUIBUS
ALIQVAM-MVLT A
QVÆ AD HISTORIAM
ORIENTALIVM
apprimè illustrandam faciunt,

E melioris apud ipsos notæ Authoribus in
medium proferuntur operâ & studio

ED: POCOCKI,
Linguae ARABICAE in Vniversitate
OXONIENSI Professore.

OXONIÆ,
Excudebat HEN. HALL. 1648.

NOTA

ALVIA-M-ALTA

MILITARIA

ALVIA-M-ALTA

ALVIA-M-ALTA

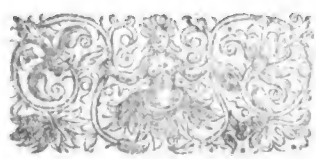
ALVIA-M-ALTA

ALVIA-M-ALTA

ALVIA-M-ALTA

ALVIA-M-ALTA

ALVIA-M-ALTA

ALVIA-M-ALTA

ALVIA-M-ALTA

NOTÆ.

Rabum] Illis quæ de *Arabum* appella-
tione, à viris doctis traduntur, libens
acquiesco; inde sc. nomen accepisse
quod Regionem illam incolant quæ
Arabia dicta est, vel propter collatio-

pag. 2. lin. 4

ne ad hæc supplem. & miscellaneam plurium gentium
turbam, quæ in illa olim promiscuè habitârunt, vel
quia solitudines immanes, & campestria multa habe-
ret, ex vi vocis *Hebraica* אַרָב. Atque his etiam ipsi
Arabes fidem faciunt. *Almotarrez* in Libro *Moğreb*,
اختلف في نسبتهم والاطح ائهم نسبوا الى عربة فهي
i. *Diverse sunt de Arabum denominatione*
sententia; at omnium verissima quæ illam deducta ab *Ara*-
ba, quæ *Tahama* regionis pars est, quam olim *Ismael* eo-
rum pater incoluit, idem asserit *Jacobus Alfranz* *Abdillus*,
Kamusi, sive Oceani linguæ Arabicæ, Author, &c.
Sasiodinus عربة *Arabah* ait appellari جزيرة العرب
totam *Arabum* Peninsulâ, atq; inde denominari *Ara*-
bes. At cur qui olim *Arabes*, postea *Saraceni* dicti sint,
nondum in iis quæ à nostris edita sunt reperio quod
inquirenti satisfaciât. Explosa est merito eorum sen-
tentia, qui à *Sarah* nomen traxisse autumant; & passim
jam obtinuit ut à سارة *Sarah*, quod furari deno-

umini doct

E 2

tar

tat, appellati existimentur, voce quæ genus hominum ferox & ἀνερικόν indigitet. At a quibus hoc nomen illis inditum? Non ab ipsis, qui famæ suæ pepercissent: sin ab aliis, suâ potiùs linguâ, quam Arabum, quibus hoc ad opprobrium sonat, locuturos fuisse credibile est. Deinde viderint eruditi an à شرق

* Sarak, quod clam furari significat, nomen, quo publicis latrociniiis infames designentur, commodè petatur. Me si quis in indagandis Saracenis ducem sequatur, ad orientem faciem convertat. Quid enim aliud sonat Saracenus & Saraceni quam شرقى Sharkian, & in plurali شرقيون & شرقيين Sharkiur & Sharkiur, i.e. أهل الشرق Ahlulshark, Orientis incolæ, Orientales: quales habiti olim Arabes, Iudeis præsertim, Quorum Terra finèsque, inquit Tacitus, in qua ad Orientem vergunt Arabia terminantur. Ita Iosephus posteros, qui Arabes, ad Orientem collocat S. Scriptura Gen. 10. 30. in eâ scil. plagâ quæ Mesam & Sapharum montem Orientis interfacet. i. e. si audiendus R. Saadias مروج مكة إلى ابن فبي إلى مدينة الجبل الشرقي i.e. A mecca usq; dum pervenias ad urbem montis Orientalis, vel ut in Codice MS. legitur إلى المدينة الشرقي ad urbem Orientalem (Medinam puro, vult) ad Orientem sitam. Perhibetur Sapientia Salomonis major quam sapientia כל בני כל בני Omnium Orientalium, i. e. (ut Iudeus ille quisquis fuit, qui Libros Regum in linguam Arabicam vertit) أهل الشرق Sharacenorum, seu Arabum. Ita scil. vocantur Arabes Kedarreni Jer. 49. 28. כל בני בני Filii Orientis, sive, Orientales, Sapientes illos, qui ἐκ ἀνατολῶν venisse dicuntur. Mat. 2. ab Arabia venisse, veterum Christianorum sententiam fuisse observat Nobilissimus & Doctissimus

* Id genus hominum nostrates etiamnum appellant Shark.]

1 Reg. 4. 30.

Doctissimus *Hugo Grotius*, quàm & ipse sequitur. Nonnosus (apud Photium) legatione se functum scribit ad *Aethiopes*, *Homertias*, atque *Saracenos* Ἰσχυροὶ Ἀραβῶν. *Saraceni* ergo inter Orientis gentes, imo non aliam ob rationem *Saraceni* quàm quod ad Orientem. Vicos quosdam, Orientalis ad alia loca sitis ratione, شرق *Sbarakah* & شرقية *Sbarakiah* nomen sortitos memorant *Mohammed Alfiraunabadias*, *Safidaddinus* &c. adeoque Incolas eorum شرقيون *Saracenos* audiisse. Quid ni pari ratione *Saraceni* qui totam regionem quæ aliarum respectu الشرق *Alshark*, sive *Oriens* dici meruit occupant? Nec aliàs se, ipsi melius distinxerint ab illis quos ipsi vulgo *Magrebinos*, i.e. *Occidentales* amhepant. *Mauritanis* scilicet incolis: ut illi *Almagrebini*, se المغاربة *Almagaraba*, ita qui *Arabiam* incolunt مشارقة *Masaraca* & *Saraceni* merito audiunt, nomine non à vitæ Instituto, sed à situ, interposito; ut & librum inter celebres istius Philosophi *Avicenna* præcipuos, cui titulus الفلسفة المشرقية *Alphelsaphato 'Imashrekiah*, Philosophiam *Saracenicam* rectè inscripseris, non quod *Barbara*, sed quod *Orientalis*. Quod *Arabam* litera ش per, *Græcè* *Arabum* & efferatur, nullam hic turpulum inieciere debet, cum non aliter *Hebræorum* & exprimere soleant. Sonabit vox *Saracenis* ab alio Themate, sc. شرقي *Sbarac*, Idololatrias adorant. *Communicantes*, qui Deo consortes adiungunt, sed hoc nomen iur merito *Arabibus* Antiquis, ita Christianis impie & blasphemè impingunt *Mohammedanis*, ipsi horrent; nec huius est loci.

Ad Th. Thama.] Frequens horum in *Alcorano* mention. Quæ de illis traduntur hæc sunt: fuisse *Adam* filium *Metusandæ*, filii *Aræm*, filii *Sem*, filii

pag. 2. lin 7.

Noa, qui post confusionem linguarum sedem sibi
 في حضرموت in regione *Hadramantica* fixerit; ejus
 Posteri, cum ad Idololatriam delapsi essent, misisse
 ad eos Deum Prophetam *Hud*, illum, cujus meminit
Abderahub (eundem quidam cum *Eber* fuisse voluit)
 & tanti momenti & à falso cultu revocanti aurem
 præbere nollent, immisso vento qui septem noctes
 & octo dies continuos flaret, paucis admodum excep-
 tis qui *Hud* crediderant & una cum eo se in locum
 altum receperant & medio fastulisse. Regiones quas
 obtinuerunt *Ado* ortundi dictas esse الالهاف *Alabkas*,
 quod *Arenas flexuosas* sonat *Tamano*, & *Ammono* adja-
 centes: primum omnium apud illos regnasse *Shet-
 adum* *Adi* filium, ipsi è posteris multos successisse,
 de quibus multa & diversa à Scriptoribus traduntur,
 omnia falso quam vero propiora. *Lokmannum* quen-
 dam ex his fuisse narrant, alium à *Lukmano* Sapi-
 ente, quem *David* tempore floruisse perhibent, qui
Mercabam una cum alijs quibusdam, à popularibus
 suis ad pluviam à Deo impetrandam missus, cladem
 istam evalerit, idem cui à Deo concessum ut septem
 Aquilarum quorum morienti uni alter recens ovo ex-
 clusus subitiveretur, ætatem viveret, fabulantur Poë-
 tæ. Hæc *Ismael* Provinciæ *Hamab* Princeps, cele-
 bris ille Geographiæ Author, in historia sua, qui quod
 nostris *Abulfeda* nomine notior, eodem deinceps à
 à nobis laudabitur. Meminerunt *Al Jannabius* &
Abimed Ebn Yusuf, leo *Joseph* filius, *Adi* posterioris,
 qui prioris reliquiæ illi nempe qui *Marcha* sublite-
 runt: perisset amentem & ipsos, in *Simias* sc. (sic penes
Mohammedem Authorem fides) conversos. A celebri-
 horum antiquitate, obtinuit, ut si quid valde anti-
 quum

quum inuere velint شيا عاديا *Shian Adian*, quasi
Rem Ado coævam, seti quæ ab *Adi* usque temporibus
duraverit, appellare soleant, ut Græci *Κεχροὶ* & *Νεχροί*,
Thamud Jvel *Thomud* Sunt & hi *Arabum* antiqui-
orum tribus, *Thamudo*, *Getheri* ut perhibent filio ori-
undi قوم صالح i.e. *Populus Salehi*, inde dictus, quod
ad ipsos missus sit *Salehus*, (ita tradente *Alcorano*)
qui à plurium, ad unius Dei cultum invitarèt. Cui
pauci admodum paruerunt, reliquis signum petenti-
bus, quo impleto se etiam credituros polliciti sunt.
Signum, hoc fuit, ut è rupe quadam *Camelam* ipsis
educeret: quod cum à Deo impetrasset, & è rupe
prodiens *Camela* pullum ederet, increduli nihilomi-
nus persisterunt, & *Camelæ* insuper suffragines suc-
ciderunt: quo facto provocatus Deus, illos post tri-
dnum, horrido fragore coelitus demisso consterna-
tos perdidit. Sedem populi hujus statunt *Regionem*
Heji, quæ *Hegiazum* & *Syriam* interjacet, ubi
& domus eorum rupibus excisas quarum meminit *Al-*
coranus, adhuc videri asserunt, e quarum altitudine ni-
hilo hodiernis celsiore, argumentum petit *Alimed Ebn*
Rusef contra ea quæ de immani eorum proceritate
narrantur. Verba apponam, وَمَسَاكِنُهُمْ عَلَى
قَدَرٍ مِّمَّا كَانَتْ أَجْسَامُهُمْ i.e. *Domus autem co-*
ram ejusdem sunt cum nostris magnitudinis, atq; hoc indi-
cant esse fuisse corpora eorum corporibus nostris æquetæ.
Et *Tasm* & *Jadis* J *Tasum* è posteris *Ludi*
lii Semi statuit *Abulfeda*, *Jadisum* è filiis *Getheri*,
romiscue autem habitasse Tribus istas in penin-
sula *Arabum*, imperio penes *Tasum* manente,
once devolutum tandem sit ad Tyrannum quen-
dam

جاثر sc. non
عابر ut in
meo *Abul-*
feda exem-
plari legend.
constat. v.
Gen. 10.
23. vel po-
tius جاثر
ut Heb. J
efferre solēt
Arabes.

Ita Scholiastes in Epist. *Ebn Abduni*, يقطن هو قحطان *Tukran* idem qui *Kabran* quod *R. Saadias* pro concessio habens in versione Pentateuchi Arabica pro טקן Substituit قحطان, & *Georgius Ebn 'olamid*, *Elmacini* (quod Epitheton ab eruditionis soliditate, potius quam nomen) titulo jam notus, in prima Historiæ suæ parte, *Jockianum Patrem Arabum* vocat. *Adnanus* autem inter *Ismaelis* posteros censetur. *Kahsano* ergo oriundi العرب العاربة *Arabes puri*, genuini, *Adnano* العرب المستعربة *Arabes facti*, seu infititii. Hæc *Arabum* qui jam supersunt recepta est apud Historicos distributio, teste *Ismaele Abulfeda*. Alii tam hos quam illos pro infititiis habent, hac differentiâ quod *Kahsani* posteros العرب المتعربة *Morn-Arabes* nuncupent, *Adnani*, quasi longius translato المستعربة *Mostaarabes*, (monente *Jallaloddi Assoyutii* in libro *Mesbar*,) neutros pro *Arabibus puris* reputandos; illos sc. fuisse præter jam dictas tribus *Adi*, *Thamudi*, *Tasmi*, *Jadisi*, & *Jorhami*, tres alias, nempe *Amalecum*, عليلق *Amtemum* & *Hashemum* هاشم quibus & alii duas præterea addunt, عابيل *Abilum*, & بار *Bar*, nisi à scriba erratum sit, quod suspicor. Hos omnes periiisse, exceptis reliquiis quibusdam reliquis jam tribubus confusim permistis, nec superesse qui *Arabum purorum* nomine censendi sint. Sunt & qui *Kahsanum* ipsum, quem præcipuarum apud *Arabes* Tribuum patrem statuunt, posteris *Ismaelis* accenseant, ut testantur *Jallaloddinus Assoyutius*, Scholiastes in Epist. *Ebn Aduni*, *Abmed Ebn Toseph* in historiâ, &c. nec reperiri jam alios quam *Arabes*, *Ismaelitas*, quæ nomina idem sonant apud Paraphrastas *Chald.* & *Arabes*, *Genes.* 37. sed ut sententiam magis receptam

& viam à pluribus tritam sequamur, *Arabes* qui jam supersunt duplici stirpe oriundos pro concessio habeamus, *Kahiano* puros, *Adnamo* *Monstarabes*, seu *insittios*. Hos cur ita nuncupent, rationem hanc assignant; Quod sc. *Ismael* eorum Pater cum origine, & linguâ non *Arabs*, sed *Hebraus* fuerit, postquam cum *Forhamidû* affinitatem contraxisset, ipsorum moribus, Dialecto, & vitæ instituto affueverit, ipsoque oriundi in unam cum illis gentem coaluerint. Cur autem *Adnamum* potius quam ipsum *Ismaelem*, vel aliquem è posteris ab ipso propiorem, Tribuum patrem statuunt, in causa est quod ad ipsam usq; in Genealogiis suis inoffensâ serie ascendant, cum de iis qui inter ipsum & *Ismaelem* intercesserint, controversum sit. His præmissis, operæ pretium duximus, ut Tribus quæ utrâque stirpe ortæ perhibentur præcipuas recenscamus. Erunt forsitan quibus non ingratum erit quid *Arabes* de Originibus suis tradant audire.

Jocktano ergò, seu *Kahiano* ex eorum sententia filii duo *عرب* *Yaarab*, seu *Jareb*, qui *Arabum Tamiensis* pater, *جرهم* *Forham*, qui *Hejazensis*. (filios ei 31. unâ matre genitos assignant (teste * *Ahmede Josephi* filio, sed reliquos *Arabia* finibus egressos *India* regiones occupasse) *Jarebo* filius *ميشع* *Tashtab*, *Tashtabo* fil. *سبا* *Saba*, à quo originem ducunt quotquot sunt *Arabum Tamiensis* Tribus & Reges. filios scil. huic complures fuisse, è quorum numero *جر* *Hamyar*, *كهلان* *Cahlan*, *عمر* *Amrus*, *اشعر* *Ashar*. Ab *Hamyarò* Tribus *Hamyarenses*, quarum pater *قضاع* *Kodaab*, à quo tribus *Hamyarensis* complures oriundæ *Kodaenses* denominantur. ex illis 1. *كلب* *Calb*, seu *بنو كلب* Filii *Calb*, *Calbenses* quorû sedes

* v. G. Schol.
in Epist. Ebn.
Abdan.

sedes olim دومة الجندل *Duma vel Daumatoljandal*, & اطراف الشام *Extremæ Syria Damascus oræ*. 2. بهرا *Bahrao*. 3. جهينة *Johainah*, quæ Familia seu Tribus magna est & diversas sub se familias contribules continet. Sedes illis Boreales *Hejaz* partes, quæ mari جدة quod scil. juxta *Jeddam* est alluuntur. Ex his fuit à quo originem traxit proverbium عند جهينة الخبر القين Apud *Johainam* [seu *Johainiensem* verum est nuntium, frequentis apud *Arabes* usus; historiam ad calcem, in proverbiorum clencho attexemus ان شا الله *Baliyo*. 5. تنوخ *Tannuch*. Tribum hanc nobilitavit insignis Poeta *Abulola Almoarri* qui *Tannuchiensis* fuit. Ejus vitam describens doctissimus Historicus *Ebn Chalsan Tannuch* non tam tribum singularem, quam plurium tribuum complexum statuit, & primam nomini literam vocali *Dhamma* insigniendam. 6. بنو سليح *Banu Salih*, Filii *Salih*, *Salihenses*, qui cum desertum *Syria* incolerent à Regibus *Gassanensibus* victi & deleti sunt. 7. بنو عذرة *Banu Odhra*, Filii *Odra*. 8. بنو نهد *Banu Nahd*, *Nahdienses*. 9. E Familiis etiam *Hamyarensem*, شعبان *Shaaban*.

Posteri *Cablan F. Saba*. Horum Tribus diversæ: Insigniores autem septem. 1. الازد *Azd*. 2. تلي *Tay*. 3. مذحج *Mazbej*. 4. حمدان *Hamdan*. 5. كندة *Cendab*. ex his الكندي *Alcendi*, celebris *Arabum Philosophus*, & *Almotarabbi* Poeta insignis. 6. مراد *Morad*. 7. انمار *Anmar*: hæ singulæ varias continent familias. Familiae *Azdersum* præcipuæ sunt. 1. غسان *Gassan*, quæ Regum *Syria Damascus* familia. 2. ادوس *Adus*, & 3. الخرج *Alhajra*

Alchazraj, *Tasbrebi incolæ*, qui *الانصار Al Ansary*,
Ansarii, sc. *Mohammedi* profugi adjutores dicti.
 4. *خزاعة Chozash*, *Chozænses*, inde appellationem
 sortiti quod *خزعت* sc. quasi *abscissi* fuerint à reli-
 quis *Tamanensium* tribubus, cum ob celebrem istam
 inundationem *سبل العرم* in *Alcorano* dictam, se-
 des mutare coacti in vallem *Marri*, *Meccha* vici-
 nam, se reciperent, ubi & principatum obtinue-
 runt, & clavium *Caaba* custodiam, donec eas tan-
 dem venderet *Abu Gabshan* quidam *Cosaiyo Korai-*
shida, utre vini, cujus stultitiâ & sera poenitentia
 proverbiiis *Arabum* decantata, unde *أخسر من*
أبي غيشان dicunt, & *أدوم* i. e. *Magis dam-*
num passus, (vel *Magis ferâ poenientiâ cruciatus*)
quam Abu Gabshan. De *Chozænsium* origine dubi-
 tatur, *Maadienses* fuerint & *Ismaele* oriundi, an *Ta-*
manenses in eam autem sententiam à pluribus itur,
 ut pro *Tamanensibus* habeantur ex *Azdi* posteris.
 Porro è *Chozænsium* familiis fuerunt *بنو البصلف*
Banul Mostalak, posterii *Mostalaki* quos bello ag-
 gressus est *Mohammedes*. 5. *بارق Barek*, qui à
 loco juxta quem sedem fixerunt nomen mutuati
 sunt. 6. *دوس Daus*. Regnum hi in *Eraci* confiniis
 occuparunt. 7. *عتيك Atic*. 8. *غابك Gabhek*. 9.
Azdenes etiam *الجلندي Banu Iolanda* qui
 Reges *Ommari* quorum unusquisque *الجلندي*
Alsolandius audit, atque hæ *Azdenium* familie.
Taiyensium pater *طي Taiyus* qui *أوداد Odad* f. *Zei-*
di, f. *Cablan*. Hi irrumpente inundatione prædicta,
 sc. *سبل العرم* *Tamano* pulsi sedem fixerunt in *Najd*
Hejazi provincia juxta montes *أجي Aja* & *سلي*
Salma, qui inde Montes *Tay* appellati. *Taiyensium*
 autem

autem familiæ, 1. جديلة *Jadilab*. 2. نهبان *Nab. han*. 3. بولان *Baulan*. 4. سلمان *Salaman*, è quibus بحر بنو *Bohrarenses*.

5. هني *Hans*. Ex his *Aiyas* f. *Kabisa*, qui *Noomano* in regno successit. 6. سدوس *Sodus*, cum *Dhamma*, atque ita à *Saduso*, altera tribu è *Rabia* posteris, vel, ut *Aljaubarius*, è *Shaibani*, distinguitur. 7. His accensentur ثعل بنو *Banu Thoal*, filii *Thoali*, qui (inquit *Aljaubarius*) Pater tribus inter *Taijenses*, è quibus fuit المشيخ *Amrus Mo-shici* filius, qui ارمي الناس *Hominum* sagittandi arte peritissimus.

Tribus etiam *Taijensium* nobilitavit حاتم *Hatemus* decantatæ inter *Arabes* liberalitatis Vir: adeo ut cum insignem beneficentia Virum denotare velint dicant, اجون من حاتم *Hatemo liberalior*.

Quin & *Madhejo* oriundæ familiæ plures, è quibus 1. خولان *Chawlan*. 2. جنب *Ianb*. 3. اون *Aud*. 4. بنو سعد *Banu Saad*: quorum pater non antea mortuus est quam Viris ipso oriundis, qui equitantes comitarentur trecentis stipatus incederet, quos عشيرته i. e. cognatos suos appellavit لهم دقعا للعين ad oculi invidi fascinum avertendum. Unde ipsis in cognomen cessit سعد العشيرة *Saado'l Ashirah*. Ex horum familiis جعفي *Ioffius*, *Ioffienses*: & زبد *Zobaid*. *Zobaidienses*. 5. النخع *Alnachaa*, *Nachacenses*. 6. انس *Ans*.

4. همدان *Hamdan*, *Hamdanenses*, Tribus sunt, & ante & post *Mohammedem* celebris, لهم صيت في الجاهلية والاسلام

5. Tribus كندة *Cendab*, ita eorum Pater cui nomen ثور *Thaur*, cognominatus est لانه

أباه i. e. quod Patris erga se beneficiam inficiatus est.

E *Cendensium* familiis sunt 1. سكاك Sakas, *Sakasenses*. 2. سكون Sakun, *Sacuntenses*.

3. Moran Moran, *Moradienses*, Eorum sedes erant Montes Tamar prope زبيد Zubid.

7. انمار Anmar: *Anmariensium*, familiae duæ. 1. بجيلة Bajila, unde بجلي Bajaliensis, 2. خشم Chashaam. Bajaliensis erat جرير Jarir quidam è Mohammedis sociis, qui ob insignem pulchritudinem, gentis suæ Iosephus audiit, à Poeta non sine insigni Tribus suæ opprobrio laudatus hoc carmine,

لولا جرير هلكت بجيلة، نعم الفتى وبيست
i. e. القبيلة

Si non esset Jarir perisset Bajilab; Quam bonus puer, quam mala Tribus!

De duabus hisce Tribubus dubitatur num Tamaritenses fuerint origine, an Maado oriundæ Tamarum postea petierint. Allaubari: in خشم & فجل

Atque hæ Bani Cablan familiae præcipuæ. Tribus Amro filio Saba oriundæ sunt, 1. لخم Lachm: *Lachmenses*. E quibus Mundari celebris illa Regum Hirensum familia. Nec non بنو الدار Fanu'l Dar, Darense, quorum patrem عبد الدار Abdo'l Dari, nomen à Daro Arabum Idolo, accepisse monet Al-firanzabadius. 2. جذام Iodham, quos non Tamaritibus, sed Maadiensibus à quibusdam adnumerari monet Allaubari: qui etiam (ut & Al-firanzabadius) sedes eorum in montibus حسمي Hesmai collocat. Iodhamo autem filii duo جشم Iosham & جرام Ioram qui omnium Jodamensium patres. E familiis

Ioshamo

Iofhamo oriundis est illa عتيب بن اسلم *Atib*
Ebn Aslam proverbio celebris; referentibus *Al Ian-*
hario, & *Al Firanzabadio*, sc. اودى عتيب i. e.
Periit Atib, quod in eos jactatur qui "dum spe la-
 luris inani se lactant miserè pereunt.

Tribus *Asphaaro* filio *Saba* oriundæ. بنو الاشعر
Banu' l' Ashaar, & *Asshaarsenses* appel-
 lantur, *Asshaarum* filium *Saba*, filii *Tashab* &c. sta-
 tuit *Al Ianharius*, at *Al Firanzabadi*, *Asshaarum*
 ait esse *Nabum* fil: *Oddi*, *Ashaar* autem dictum
 quòd cum nasceretur عليه شعر *Pilosus* fuerit.
 Porro بنو عملة *Banu Amela*, *Amelenses*, po-
 steri *Amela* filii *Saba* perhibentur; suntque ex
 octo tribubus quæ ab *Tamano* ob جبل عرم i. e.
Inundationem Arem in *Syriam Damascusnam* profectæ
 sunt, sedem prope *Damascum* in monte qui ab illis
 جبل عاملة *Mons Amala* audit, fixerunt. De
 his monet *Al Ianhari*: esse eos reverà *Tamanenses*
 è *Saba* posteris, at esse qui eos *Kasdo* oriundos
 volunt. Atque ita certè statuit *Al Firanzabad*.
 Atque hi quos ordine recensuimus *Arabes* regio-
 nis *Taman* incolæ, *Saba* posteris, quorum ad nos
 memoria pervenit.

Arabes Moſt Arabes seu *infatij* qui ab *Ismæle*
 genus ducunt.

Ismæli peperit uxor quam è *Iorhamidis* duxit fi-
 lios duodecem, è quibus قيدر *Kidar*, quem non-
 nulli volunt ab avunculis suis diademate & impe-
 rio ornatum. *Kidari* filius جل *Hamal*, *Hamali*,
 نابت *Nabi* vel نابت *Nabet*, (quanquam alii *Na-*
betum *Kidari*, alii ipsius *Ismælis* filium statuunt) *Na-*
beti الهويع *Salaman*, *Satamani* المايسو,

maifao, Homaisai الميسع Alyasao, Alyasai اود Odad, Odadi اود Oddo, Oddi عدن Adnan, Adnano filii duo عك Acc, à quo عك Accenses, & عدن Maad, Maado nati قضاة Kodaa, à quo Kodaenses, & نزار Nazar, cui filii quatuor مضر Modar, in recta linea Genealogiæ Mohammedæ. Extra lineam ايان Aiyad, qui Modaro natu major, omnium Aiyadensium qui è Moadi posteris pater. Aiyadas autem relicta patriâ Hejaz unâ cum familia suâ in Eraci fines se recepit. Aiyadensis fuit كعب Caab iste cujus insignis liberalitas in proverbium abiit, كعب اجون من Caabo liberalior: ut & كسف Kossus, cujus eloquentia proverbio non minus noto celebrata: dicunt enim كسف من قس & ابلغ من قس Eloquentior Kossu.

3 ربيعة Rabiato'l Pharas, ربيعة الغرس [i.e. Rabiato Equorum] cognominatus quod Patris equos jure hæreditario sortitus sit. Huic nati اسد Asad, & ضبيعة Dobiyah, Asado جديلة Jodaitah, &c. E Jodaitensibus, Tribus وائل Wayel, è Wayel كليب Beer, & تغلب Taglab, è Taglabo كليب Colaib Rex Bani Wayel, quem interfecit جهناس Jassas, cujus cædes belli inter Wayelenses, Becrenses, & Taglabenses causa: è Becro بنو شيبان Bann Shai-ban, è quibus مرقش Morrah, & filius ipsius Jassas: nec non طرفة Tarfab Poëta celebris: Becrenses etiam مرقش الاكبر Morrakkefb o'l acbar, i.e. major, & مرقش الاصغر Morakkefb o'l asgar, i.e. minor, Poëta. E Becro item بنو حنيفة Bann Hanifah, è quibus famosus iste Pseudopropheta Mofailemah mendax. Ex Asadi filiis insuper عنزة Anzah, à quo بنو عنزة Bann Anzah qui Chaibari incolæ ex his القارظان

القارطان seu, *Duo Coriarij*, quorum infortunium
 anſam dedit proverbio لا اتيك اويوون القارطان
 i. e. *Nōn ad te veniam donec redierint duo Coriarij*: &
 اما القارط العزبي ابا i. e. *Quando Coriarius*
Anziensis redierit. Porro è *Dobaiya* f. *Rabia* po-
 ſteris ملامس *Motalammes* Poëta, à quo & ortum
 habuit proverbium. sc. صحيفة المتلمس *Literæ Mo-*
talammeſi.

E tribubus itidem *Rabia* نمر *Nemr*, & لحيم *Lo-*
haim, & بنو عبد القيس *Ajal*, & بنو عبد القيس *Banu Ab-*
dilKais.

E poſteris etiam *Rabia* سدرس *Sadeſ*, & الهازم
Allabazem, & امار *Anmar*, cujus in *Taman* profecti,
 cum multiplicarentur poſteri, *Tamaneſes* habiti ſunt.

Modaro prædicto natus in recta ſerie (Genealogiæ
 sc. *Mohammedis*) الياس *Alſas*, extra ſeriem قيس
Kais Ailan, qui الناس *Alnas* dictus, ut in
 proverbio, اذا اقلق الناس اقلق الياس i. e.
 Si perdidit *Alnas*, rependet *Alſas*. Multarum hic
 Tribuum Pater. Ortæ ſc. illo Tribus هو ازن *Hama-*
zenſes, qui filii *Saad Ebn Becr*, *Ebn Hamazen*, apud
 quos nutritus *Mohammedes*. E tribubus Kaiſi etiam
 بنو *Banu Celab*, è quibus *Halebi* ſive *Aleppi*
 Domini, quorum primus صالح *Salch Ebn Merdas*.
 Exiſſidem Tribus عقيل *Okail*, quæ Regum *Muſal* fa-
 milia. Item بنو عامر *Banu Amer*, & صعب *Saa-*
ſaab, & حفاجة *Chafajah*, penes quoſiab antiquo ad
 hæc uſque tempora imperium *Eraci*. *Hamazenſes*
 etiam بنو ربيعة *Banu Rabiab*, *Ebn Amer*, *Ebn Saſaa*,
 &c. Necnon جشيم *Jashim*. è *Jashim* *Doraid* چشم
Ebn Abſammah.

E Kaiſi etiam بكر *Bacr*, & هلال *Banu Helah*,
 &

& ثقيف *Thakif*, *Thakifenses* (quos alii *Aiyadenses*, alii *Thomudi* reliquias perhibent.) *AlTayefi* incolæ. *Kaisenses* insuper بنو نمير *Banu Nomair*, & باهلة *Babelah*, & بنو مازن *Mazen*, & بنو غطفان *Gatfan*, & بنو عباس *Banu Abbas*; *Abasensis* autem erat *Antarah*, iste decantatz inter *Arabes* fortitudinis heros. *Kaisenses* etiam *Gatfanida* أسجع *ASjaa*, *ASjaenses*. Nec non Tribus سليم *Salim*. Et بنو ذبيان *Banu Dhobyān*, è quibus بنو فزارة *Banu FaZarah*, atque ex his حصن *Hofnu*, ejus insignē liberalitatem ita prædicat *Poeta*.

قراء اذ اما اجية متهللا كاذيك تعطية

e. e. الذي انت سايلم

Videbis cum cum accesseris exultantem, Ac si dares illi, quod ab eo petis.

Inter *Dhobyānenses*, & *Abasenses*, fuit celebre illud bellum *Dabes* & *Gabrah* (qui duo Equi litis materia) quod 40 annos duravit. Unde lites sedatu difficiles hoc indicant proverbio, *Accidit inter eos bellum Dabes & Gabrah*. *Dhabyānensis* fuit النابغة *AlNabegah* *Poeta* celebris. Porro è Tribubus *Kaiso* oriundis عدوان *Adwan*, *Adwanenses*, qui regionem *AlTayef* ante *Thakifenses* incoluerunt. Ex his الاصبع *AlAsbaa* *Poeta*.

AlTaso in *Seriei Genealogicæ columna* (ut loquuntur *Arabes*) filius مدركة *Modrecab*, extra columnam طابخة *Tabechab*. Hi, quibusdam à *Matre* *Chendaf* denominati, & Tribus ipsis oriundæ بنو خندف *Banu Chendaf*, *Chendafida*. A *Tabechab* بنو تميم *Banu Tamim*, & رباب *Rabbab*, & بنو دابة *Banu Dabbah*, & مزينة *Banu Mo-zainah*, à *Matre* appellati. *Modreca* natus in recta
linea

linea خزيمة *Chozaimab*, extra lineam هذيل *Hodbail*,
 هذيل *Hodbalienſium* pater, (è quibus
 أبو ثومب *Abn Thomaib Poeta*,) & غالبي *Galeb*, &
 سعد *Saad*, & قيس *Kais*.

Chozaima in recta serie natus كنانة *Cenana*, ex-
 tra seriem الهون *Albawn*, اسد *Asad*, *Hawno* ori-
 undæ *Tribus* عضل *Adal*, quarum pater *Adal*, *Hawni*
 filius. Et الديش *AlDaiſh* qui *Hawni* frater. Dictæ
 hæ tribus القارة *AlKarab*, sc. (monente *AlJanbario*)
 اجتماعهم والتغاقم *quod in unum collectæ &*
συμπαλεγμιναι fuerint. *Asado* oriundi الكاهلية *Cabe-*
lienses, & دودان *Dudan*, alique qui omnes ab eo
Asadienses denominati.

Cenana in recta linea natus النضر *AlNadr*. cui fra-
 tres complures, sc. ملكان *Malcan*, عبد مناة *عبد مناة*,
 مالک *Malec*, عامر *Amer*, عمرو *Amru*, *Abd Manab*,
Malcano oriundi *Bann Malcan*; *Abd Manabo* autem
Tribus complures. 1. بنو غفار *Bann Gefar*. 2. بنو
 بكر *Bann Baer*, è quibus الديل *AlDiyal*. *Diyalien-*
ſes. 3. بنو لاث *Bann Laith*. 4. بنو الحارث *Bann't*
Hareth. 5. بنو مدلاج *Bann Modlaj*. 6. بنو ضمرة
Bann Dammah.

Ab *Amro* autem, *Cenana* filio, ortum ducunt
 العامريون *Amrienses*, ab *Amero* العامريون *Amerienses*.
 A *Maleco* بنو فراس *Bann Pheras*. E *Tribubus* eti-
 am *Cenana* الاحابيش *Habaſhite* quos falso nonnulli,
 nomine decepti, pro *Abyſſinis* habent.

Nadro quem falso nonnulli *Koraishum* vocant, na-
 tus in recta serie مالک *Males*. *Maleco* فهر *Phehr*, qui
 & كرايش *Koraish*, seu ille potius à quo denominati
Koraishite ob audaciam, sc. قرش *quod bellua*
Marina nomen. *Phehr* in recta linea غالبي *Galeb*, ex-
 tra

tra lineam *Mohareb*, & *Hareth*. *Mohareb* oriundi *Banu Mohareb*, qui iudem *Shaihan*: *Haretho*. *Banu'l Cholo*, *Galebo* natus in recta linea *Lewa*, extra lineam *Taiyem* *Adram*, i. e. *Taiyem* imberbis, cuius posterii *Banu'l Adram*. *Lawa* natus in recta linea *Caab*, extra lineam *Shad*. *Chozaimah*. *Al Harethi*. *Amer*. *Asamah*, {quibus addit author libri *Mafalec* *Iofham*, *Anf* & *Amrum*.) à quorum singulis excepto *Haretho* denominatae Tribus. E filiis *Ameri*, *Amru*, & *Abd Wad* di.

Caabo natus in linea recta *Morrah*, extra lineam *Hofais*, & *Ada*. *Hofais* posterii *Banu Jamah*, & *Banu Sabur*, *Ada*, *Banu Ada*, & quibus *Omar*, *Ebnul Ghetah*, &c.

Morra in recta linea successit *Celab*. Extra lineam sunt *Taiyem* & *Tokidhab*, *Tayemo* oriundi *Banu Tayem*, è quibus *Abu Becr*, & *Tallih* *Tokidhabo* autè *Banu Machzum*, è quibus *Ohaled Ebn'ol Walid*. *Celaho* natus in recta linea *Kofa*, extra lineam *Zabrah*, à quo *Banu Zabrah*, è quibus originem duxit *Amenah*, *Mohammedis Mater*. Magni autem erat *Kofa* inter *Korashitar*, suos nominis, & cui claves *Caabe* restitutas debent. Illi natus in linea recta *Abd Manaph* (cui nomen *Mogirah*) extra lineam *Abdol Dar*, & *Abdol Uzza*. *Abdol Dapo* oriundi *Banu Shibah*. Ex *Abdol Uzza* posteris *Zohair*, & *Chadijah*.

Abd

Abd Manapho natus in linea recta *هاشم* *Hasbem*, qui populi sui princeps fuit, ac primus *بن الرجلتين* e. binas pabulatorum catervas, æstivam, sc. & hybernâ, quarum in *Aldor*: sit mentio, apud eos instituit. Extra lineam ١. *عبد شمس* *Abd Shems* qui pater *أمية* *Ommaija*, à quo *Ommavaida*, è quibus *Othman Ebn Affani*. Nec non *Mouvieh Ebn Abi Saffan*, & *Merwan*.

٢. *الطلب* *Al Matallab*, à quo *الطلبون* *Matallabida*. E quibus fuit *Antilles* lectæ *Shaffensis*, sc. *Mohammed*, *Ebn Edris*, *Ebn il Abbas*, *Ebn شافع* *Shafec*, &c.

٣. *نوفل* *Namfal*, A quo *النوفليون* *Namfalida*. *Hasbema* natus in linea recta *عبد الطلب* *Abdol Matallab*. *عبد الله* *Abdallah*, in linea recta. extra lineam omnes parvi *Mohammedis*, sc. *حمزة* *Hemzah*, *الحباس* *Al Abbas*, à quo *Chalifa Abbaside* genus dicunt. *ابو طالب* *Abu Talab* pater *أبو* *Abi*, *الحارث* *Al Harath*, *الغيداق* *Al Gidak*, *جحل* *Jahel*, *الغوم* *Al Mokawan*, *قثم* *Katham*, *الزبير* *Al Zobair*, *عبد الله* *Abdallah* filius *Mohammedis*, qui natus anno *الفيل* i. e. *Elephant*, quæ *Arabum* ante *Hejram* *Epoche*.

Atque hæ præcipuæ sunt *Arabum* antiquiorum tribus. Ego certe, *Maimonidi* inter eos qui non magni sint momenti, quibusque pervolvendis non multum infumi debeat temporis, *libros* *الكتاب* i. e. *Origines Arabum* numeranti facile assenserim, quas tamen hoc loco qua potui fide ex *Ismaele*. *Abulfeda* & *Shahabeddino Ahmed* *Ebn Fabya* aliisque ut referrem co. inducui sum, quod scribitur, qui *Chronicon Sara-*

cenorum quod in calce *Alcorani* Latine versi habetur, edidit, sc. *Non posse barbara illa Nomina recte instaurari sine libris Arabicis*. Bene addit, *Nec etiam multum in hoc momenti est situm*. Quod si vel aliquantulum insit, *tabulam istam ex qua reponi possint, Lectoris oculis subjecimus*.

Duplexque iis pariter convenit status, *Ignorantia* alter, alter *Islamismi*.] Ita sc. tempora & conditionem *Arabum*, qui ante & post *Mohammedem* distinguunt, الجاهلية sive *Ignorantia*, quem vocant, statum sic describit *Ebnol Athir*, esse sc. الحال التي كانت عليها العرب قبل الاسلام من الجهل بالله ورسوله وشرايع الدين والفاخرة بالانساب والكبر والتجبر وغير ذلك i. e. *Statum in quo fuerunt Arabes ante Islamismum, quod ad ignorantiam Dei & Apostoli ejus & constitutionum religionis, & gloriationem de prosapia [nobilitate] & superbiam & fastum, &c. Islamismum autem vocant* الطاعة والافتقار لله, cum quis *Obedientiam & submissionem Deo profiteatur*. Vel ut rectius *Mustafa Ebn Kassai* in libro *Taarifat*. الاسلام هو الخضوع والافتقار بما اخبره الرسول is demum, *Islamismus est, cum quis se iis qua à Mohammede tradita sunt submittat & auscultet, seu religionem ab eo institutam amplectatur*.

Ita sc. (referente *Sharesstano*) roganti *Gabrieli* speciem ac habitum *Arabum* induto, *Quid esset Islamismus?* Respondit *Mohammedes*, ان وتشهد ان لا اله الا الله واني رسول الله وان تقيم الصلوة وتؤتي الزكاة تصوم شهر رمضان وتحج البيت ان استطعت اليه سبيلا . e. *Ut confitearis non esse Deum praeter Deum illum, & Me esse Apostolum Dei, & ut tempora precum statuta diligenter observes, & Eleemosy-*
nam

nam præstēs, & mense Ramadanī jejunes, & ut ad Caabam, si commodè possis, peregrinationem religionis ergo instituas. Hanc definitionem testimonio suo comprobasse Gabrielem. Hinc ergo sectam suam *AlEslam*, *Islamismum*, seu *Muslemos*, seu *Islamistas* appellant. at *Judei* transpositis literis, eos *Ismaelitas*, & religionem ipsorum *Ismaelismum*: per contemptum quidem, at nomine quod ipsi facile admiserint; utpote qui *ismaelem* tam generis quàm religionis suæ parentem post *Abrahamum* agnoscant, nec aliam esse contendunt quam profitentur doctrinam ab ea, quam ipse olim à patre *Abrahamo* acceptam professus; posteris suis commendatam reliquit. Quod si semel à *Schærestanis* didicerimus, melius quæ postea dicenda sunt, & quid prætexuerit *Mohammedes* & quid egerit intelligemus. Sic igitur ille

لما انشعب النور الوارث من آدم الي ابراهيم
ثم الصادر عنه في شعبين شعب في بني
اسراييل وشعب في بني اسمعيل وكان النور
المتصدر الي بني اسراييل ظاهرا والنور المتصدر
الي بني اسمعيل مخفيا كان
يستدل على النور الظاهر بظهور الاشخاص
واظهار الخبوة في شخص شخص ويستدل على
النور المخفي بابانة المناسك والمعاملات
وسر الحال في الاشخاص وقبلة الفرقة الاولى
بيته المقدس وقبلة الفرقة الثانية بيت
الله الحرام وشرعية الاولى طواهر الاحكام
وشرعية الثانية رعاية المشاعر الحرام وخصما
القرب

الفريق الاول الكافرون مثل فرعون وهامان وخصما
الفريق الثاني المشركون من عبدة الاصنام
والاوثان

i. e. Postquam divisa est lux quæ ab Adamo ad Abrahamum, deinde ab eo ad posteros derivata est, in duas partes; quarum una apud filios Israelis mansit, altera apud filios Ismaelis; fuitq; lux quæ in posteros Israelis descendit manifesta; quæ ad posteros Ismaelis pervenit, occulta; lucis illius clarioris indicium factum est multarum personarum apparitione, & prophetiæ in multis ex ipsis manifestatione; at lucis obscurioris, declaratione rituum & signorum, et inter paucos conclusus est rei, statul. Keblah autem secta prima fuit Templum Hierosolymitanum; Secunda vero Templum Meccanum; Lex prioris, iudiciis manifestis constabat, posterioris, observatione Signorum Sacrorum. Inimici prioris, fuerunt infideles, ut Pharaoh et Haman, posterioris autem, voluntati seu Idololatæ, Idolorum et Statuarum Cultores.

Hæc ille, Quid aliud ergo erit Islamismus quam Ismaelismus? Ismaelem, Jorhamidas & Amalekias الى الاسلام seu, ad Islamismum invitasse dicunt; Mohammedes ergo in quem lucem illam prophetiæ in ipso terminandæ signum, desisse volunt, dum apertio-rem rituum Ismaelitarum sectæ propriorum doctrinam Alcorano (cœlitus, ut fingunt, demisso) tradidit, Arabesq; suos ab Idolorum cultu revocavit, Ismaelismi sub Islamismi titulo restaurator haberi voluit.

Pag. 2. l. 15

Fuitque regnum ipsorum penes Tribus Kahlan, &c.] Quod de Veterum Arabiæ Regum memoria superest.

superest كثير من قليل *i. e. paucum admodum de multo* esse extra dubium est. Ne penitus oblivioni traderentur eorum tam nomina, quam res gestæ, illorum diligentia debemus qui antiquitus ore tradita, nec aliis, quàm labili hominum (محل النسيان) ac apud Arabes juxta Grammaticorum non paucos ab oblivione nomen sortiti) memoria, archivis reposita literis consignârunt. Si cui operæ pretium videatur veteris historiæ reliquias typorum etiam *fidei committi*, non gravabimur hic catalogum tam eorum qui apud Hamyarense in regione Taman, (quibus primas defert Author noster) quam qui alibi regnârunt, ex Abulfeda, Alfannabio, Ahmede Josephi filio, Scholiaste in Epistolam Ebn Abduni, &c. excerptum subnectere.

ملوك اليمن Regum Tamaranensium series.

1 قطان Kabtan *i. e. Joſſan Eberi filius*. Fertur hic اول من ملك ارض اليمن ولبس التاج *i. e. Primus qui in Tamaran regnavit, et Dadema induit.*

2 Taarab Kabtani filius, atque hic اول من طبقا لعربية واول من حياه ولده بتحية الملك ابيت اللعن وادعم صباحا *i. e. Primus qui Arabice locutus est, et quem primo salutârunt filii ipsius salutatione regni (sen ملوك i. Regum) propria, nempe, Abnuas maledictionem & prosperè, seu jucundè agas manè. De salutandi, sive bene precandi formula ista, quam Regum suorum propriam esse voluerunt* *Arabes non inutile fuerit pauca hic explicationis gratia attexere.*

Sic igitur Almotarrazi in libro Mogreb. ان اهل الجاهلية كانوا يحيون الملوك بقولهم ابيت

ابیت اللعن ولا یخاطبون به غیرهم حتی ان
 احدہم انما قولی الامارة والملك قبل له فلان قال
 التحية i. e. *Arabes prisici Reges suos salutabant his ver-*
bis, Abnuas maledictionem. nec alium quempiam pra-
ter eos hac formula compellabant, adeo ut cum ipsorum quis
ad regnum creatus esset, de eo dicerent o dñra salutationem
accepit. Unde & التحية i. e. Salutatio, idem apud
ipso per مجاز i. e. per Metaphoram valet ac Reg-
num, & حیاتی اللہ quod propriè sonat Deus vi-
tam tibi prolonges) idem ac ملکک Deus te ad
Imperium evehat, testibus Alfauhario & Alfirau-
zabadio &c. Quod ad formulæ autem significationem,
 ابیت اللعن كان هذا في تحايا
 الملوك في الجاهلية والدعاء لهم ومعناه ابیت ان
 i. e. *Formulâ hac,*
abaita'laan, i. e. Abnuas maledictum, Reges suos olim
salutabant, isque bene precabantur; sensus autem ejus
hic est, Cave facias aliquid cujus causâ, maledictis te in-
cessant, et convitijs proscindant. Eadem ferè apud Al-
Fauharium legimus. Observatu autem hic dignum est
 ابیت quod Imperandi vim habet, præteriti
 formâ efferri, ac sonare, quasi rem gestam narraret,
Abnuisti, seu Noluisse maledictionem: Quod & in aliis
five bene, five male precandi formulis, apud Arabes
fieri solet. Cujus rei rationem, quia non adeò trita est,
ex Albarezzi in Sermones Ebn Nôbat a Scholiis referre
libet. Ille igitur comprecationem istam quâ quoties
Mohammedis nomen proferunt, utuntur sc. صلي اللہ
 فعل *Propitius sit ei Deus explicaturus, hæc habet*
 ماضى معناه الدعاء أى اللهم صل عليه ولما
 كان البناء صيغة ضيغة الامر والامر للاننى
 ارادوا

ارانوا ابعانه عن ذلك فجعلوه بلفظ الخبر مثل
 غفر الله لك واحسن اليك وليس هذا في الحقيقة
 i. e. *Verbum* بفعل ماض ادما هو سواء و. تضرع
præteriti temporis hic comprecandi significatum habet
sc. Deus sis illi propitiuus. Cum autem huiusmodi locutio-
nes imperii speciem habeant; Imperari autem inferioribus
soleat, hoc refugientes, eas verbo præteriti enuntiant, ut
 احسن اليك *Propitiuus fuit tibi Deus; et* غفر الله لك
Benefecit tibi Deus; ubi non pro reuera præterito ha-
 beri debet verbum, sed petitionis, ac supplicationis
 sensum habere, ut imperativi vicem sustineat, viz:
Propitiuus tibi fit, Benefaciat tibi Deus:

3 *Tashhab, Yaarab* ^{يشحبي} filius.

4 *Tashhab* ^{عبد شمس} *q. d. Servus Solis* filius,
 qui quod multa ab hostibus spolia reportaverit
 i. e. *Multos fecerit captivos,* inde
 cognominatus est *Saba* ^{سبا}, hic celebrem in regione
Mareb ^{مارب} aggerem struxit, atque ipsam urbem *Ma-*
reb ^{مدينة سبا} quæ inde *Saba* ^{سبا} audit. Alii
Saba ^{سبا} autem ur-
 bis, alii *Mareb* cognomen regis qui *Tamano* impera-
 vit. *Saba* isti filii erant complures, è quibus
Hamyar ^{اشعر} *Cablan* ^{كهلان} *Amrus* ^{عمرو} *Ashaar*, &c.

5 *Hamyar Saba* filius, cui nomen illud (ut
 volunt) inditum ^{لكثرة لباسه الثياب الاحمر} i. e.
 quod plerumque vestibus rubris indutus incederet. Hic
Thamudum ex *Tamano* in *Hejazum* expulit. [ac pri-
 mum hunc è regibus *Hamyarensibus* capiti suo dia-
 dema aureum imposuisse referunt *Alfannabius* &
Abmed Iosephi, filius]

6 وایل *Wayel*, *Hamyar* filius ita *Abulfeda*, at alii *Hamyar* fratrem ipsius *Cablanum* successisse volunt. & p o *Wayel*, habent وائل *Wathel*.

7 السكاسكي *Alsfacac*, *Wayeli* filius. *Alfanbari* وائلة السكاسكي *Alsfacac* filium *Wayela* vocat.

8 دعفر *Taasar*, *Alsfacaci* filius.

9 ذو رباش *Dhu Riyash*, cui nomen عامر è posteris *Aufi* huius *Hamyar*.

10 المعافر *Al-Nooman*, *Taasari* filius, *Al-Moafer* dictus, qui collectis copiis *Amerum* fugavit.

11 اسمح *Asmah* *Ngomani* filius.

12 شدان *Shaddad* filius *Adi*, f. *AlMatata*, f. *Saba*, qui ad ultimum usque occidentem pertingens multa potentiae suae vestigia reliquit.

13 لقمان *Lokman*, *Shaddadi* frater [at *Alannabius* post *Shaddadam* collocat مرقد *Morbedum*, qui ذو اود *Dhu Aud*, cognominatus, (quem sexcentos annos regnasse refert *AlFirazabadus*) deinde عمرو *Amrum* *Marthadi* filium.

14 ذو سداد *Dhu Sadad* ejusdem pater.

15 الحمرن *AlHareth*, *Dhu Sadadi* filius, qui الحمرن الرايش *AlHareth alRayesh*, quod reportatu in *Tamasum* spoliis, populum diravit, cognominatus est. quoniam راس الناس في ايامه [Because in his days they feathered their nests, ut loquuntur nostrates.] à ريش, quod propriè plumam per metaphoram opes denotat. Hic ille est qui تبع الاول i. e. *Tobba* primus audit.

16 ذو القرنين اصعب *Dhu'l Karnain Asfaab*, *Rayeshi* filius: atque hunc Bicornem istum, cujus in *Alcorano* mentio, non *Alexandrum Macedonem* esse volunt

lunt ex *Ebn Abbasi* sententia.

17 ذو المنار ابرهة *Dhu'l Manar Abraham, Dhu'l-karnain* filius, inde cognominatus, quod primus ضرب المنار على طريقه في مغازية ليهدي بها i. *Pharos in via straxit cum hostes bello invaderet, eos inter redeundum via indices habiturus.*

18 افريقس *Africus, Abraha* filius, à quo denominata *Africa* referentibus *Allaunabio, Ahmede Josephi* fil. & Schol in Epist. *Ebn Aldun*, & بربر *Barbari*, populi à *Joshua* fugati reliquæ, è *Palestina, Egypto*, &c. in eas quam jam occupant sedes, translati.

19 ذو الانعار عمرو *Dhu'l Adbaar Amrus, Africi* frater, inde *Dominus terrorum*, seu *Terribilium* cognominatus, quod monstruosum quoddam hominum quos bello ceperat, vel (ut alii) *Simiarum*, aut *Satyrorum*, genus in *Tamanum* innox, quibus tunc primum visis territus atque confternatus est populus.

20 شرحبيل *Sbarhabil*, è *Sasfati* posteris, quem pulso *Dhu'l Adbaar* Regno præfecerunt *Ham-jarenses*.

21 الهدهان *AlHodhad, Sbarhabili* filius.

22 بلقيس *Balkis, Hodhadi* filius annos 20 regnâsse fertur atque hanc eam perhibent *Saba* reginam, quæ *Salomonem* adiit, eique nuptam.

23 ناسر النعم *Nasherol' neam* i. e. *Spargens beneficia*, ita dictus ob insignem liberalitatem, cum aliàs nomen ipsi esset مالك *Malec*. hunc, cum exercitum quem in Occidentem duxerat, arenâ obrutum perdidisset, statuam ex ære conflata crexisse tradunt; cuius pectori characteribus antiquis insculpenda curavit hæc verba, ما واري من همى i. e. *Non est pons me aditus. Non ultra. Sbarhabili* filius.

24 شمر بترش *Shamer Taraasb* i. e. *Shamer* qui tremuit, tremens à tremore qui ipsum occupaverat denominatus. *Nasberi* filius, vel juxta alios *Africi*. ab eo *Samarcandam* nomen traxisse volunt.

25 ابو مالك *Abu Malec*, *Shameri* filius.

26 امران *Amran*, *Ameri* filius, è posteris *Cablani*, translato tunc imperio à posteris *Hamyari*, ad posteros fratris ipsius *Cablan*. fuit *Amran* iste كاهنا *Hariolus*.

AbulFeda pau-
to aliter, quod
se. quoties in
publicum pro-
diret, novam
assumeret ve-
stem lacerata
priori.

27 عمرو بن عامر *Amrus* filius *Ameri*, cui cognomen مزقيا *Maḏikia*, quasi *Dilacerator* dicas, inditum, quod binas quas quotidie induebat, vestes, vesperi dilaceraret, eas vel ipse rursus induere, vel ut ab aliis induerentur, pati dedignatus. v. *AlFauharium* & *AlFiranZabadum*, &c.

28 الاقرن *AlAlkran* f. *Abimalaci*.

29 دهن حبشان *Dhn Habsban*, *Akrani* filius, atque hic est qui *Tasmum* & *Tadisum* (ut perhibent) è medio sustulit.

30 توبع *Tobbaa*, *Alkrani* filius.

31 كليكرب *Colaicarb*, (vel ut *AlFannabius*, & *Ahmed Ebn Rusef*. ملكرب *Melaic Tacrab*, *Tobbaa* filius.

32 ابو كرب اسعد *Abu Carb Asaad*. qui تبع الاوسط i. e. *Tobbaa medius*, cujus in *Alcorano* mentio, 700. ante *Mohammedem* annis floruisse perhibetur, ac primus *Caaba* aulae circumdedit, Ejus suasu ac ignis, quem in rebus dubiis consulebant تاكل تاكل quod qui falsum praeenderet, consumere soles; qui verum diceret, intactum relinqueret indicio, *Hamyarenses* ab *Idolorum* cultu ad *Judaismum* conversi, atque inde fuit الامن اليهودية في اليمن *Judaismi*

Judaismi apud Tamenenses origo. v. Allannab. Abmedem & Scholiasten Ebn Abduni. Mortuus est à suis occisus.

33 حسان *Hassan, Tobbai filius; hic eum eos qui patrem interfecerant, è medio sustulisset, ipse à fratre interfectus est.*

34 عمرو *Amrus Tobbai filius cognominatus ذو الأعوان i.e. Dominus lignorum, quod continuis vexatus morbis, ne ad secessum, nisi sella portatus, iret.*

35 عبد كلال *Abd Celal, Dul' awadi filius.*

36 قبيح حسان *Tobbaa Hassan, (at Abulfeda Tobbaa filius Hassani, f. Colaisarb.) قبيح الأصغر Tobbaa minor, vel minimus dictus.*

37 الحارث *AlHareth, Amri filius: qui & Judaismum amplexus est.*

38 مرقث *Morthed, Celali filius: post quem. divisum est Hamyarensum imperium. Regnasse tamen post illud perhibetur,*

39 وكعة *Waciaa, Morthedi filius.*

40 ابرهة *Abraham, Alfabahi filius: qui cognominatus est شبيبة الصد.*

41 صبحان *Sabbant: ita Abul Feda, at loco ejus habent Allannab: & Ahmed ابرج دقبقان Ebn Dakikan, cui fuit celebris ille Amri Ebn Maadi Cerbi gladius, صمصامة Samsama dictus, qui cum postea in manus Rashidi Chalifa pervenisset, ac ad ipsum Gracorum Imperator gladios quosdam præstantes misisset, ille coram Legatis prehenso Samsama eos omnes medios; raphanorum instar, scidit, ut ne minimum interim in Samsama acie vestigium appareret.*

42 ذو شانتر *Du Shanatur. Ita, teste AlFiranzadi badio,*

badio, dictus زائدة لاصبع quod *digitus* illi esset *superfluum*: at *Al Faubarius* الشناتر *Tamanensibus* *inaures* dici scribit, atque inde cognominatum regem istum cui nomen لختية *Lachtiaab*. Homo impurissimus, qui pueros nobiles turpi libidine dehonestavit quo *Hamjarensum*, apud quos *Cinædum* regnare nectas, imperio inepti essent.

43. دواس *Du Nowas*, ita à *Cincinnati* à tergo pendulis dictus cum alias nomen ipsi esset يوسف *Yusef*, seu *Iosephus*. Hic omnes qui *Iudaismum* profiteri recusarent in اخدون i. e. *foveam ignis accensam* coniecit. Unde & صاحب الاخدون quasi *Dominus fovea* appellatus. Ejus meminit *Alcoranus*. annis 70. ante *Mohammedem* floruit.

44. دو جدن *Du Iadan*, i. e. Voce amænâ præditus. Ultimum hunc statuit *AbulFeda*, regum *Hamjarensum*, quorum imperium (juxta ipsum) duravit annos 2020. at secundum *Allannabium* & *Abmedem* ultra 3000. Quot annos singuli regnarunt non designavimus (inquit) quod omnino incertum sit quod iis vulgò attribuitur spatium. Unde est quod dixeris *Author* كوارىخ الامم i. e. *Ærarum*, seu *Historiæ gentium*, non esse inter omnes historias اسقم من كوارىخ ملوك i. e. *Minus* sãta quam *historia regum Hamjarensum*, cum pro tot annorum spatium tam paucos numerent reges. Sex enim & viginti reges (inquit) numerant, quorum regnum 2020. annorum spatium compleat. Hæc ille, at *Authorem* ab eo citatum erroris hac ex parte incusat *Allannabium*, quod certum sit & alios post *Mazikiam* regnasse. Nisi ita excusari possit ut dicatur 26 solum esse de quorum regno conveniat inter historicos. Annos ergo quos ipsorum nonnullis

nonnullis assignant alii, omisimus & nos, *Abul Feda* judicium secuti. Post *Dulladan* imperârunt regioni *Taman* ex *Abyssinis* & *Persis* octo: deinde in *Moslemannorum* potestatem redacta est. ita *Abul Feda* : at *Al-Iannabius*, & *Ahmed Ebn Yusef*, ultimum regum *Ham-yarensium* statuunt *Du novas*, qui cum 260 annos juxta *Al-Iannabium*, 66. juxta *Ahmedem* regnâssent, in angustias ab *Abyssiniis* redactus, in mare, equo concitato, irruens periit. Causa belli crudelitas ipsius erga Christianos, quos *Vivicomburio*, & variis cruciatibus è medio sustulit, quâ motus النجاشي *Al Nejaschi* *Æthiopum* rex, copias suas contra ipsum in *Taman* misit. Sub ipso tamen Christianismum amplexos *Najrani* incolae refert *Al-Giannabius*.

45 ارباب *Aryat*, *Æthiops*.

46 أبرهة الأشرم *Abraham Alashram* : ita à cicatrice vulneris ipsi in facie inflicti denominatus. Hic est qui صاحب الغيل i. e. *Dominus Elephanti* audit, ejus nempe, à quo capitulo *Alcorani* quod سورة الغيل dicitur, titulus. Caput ipsum, quod & breve sit & ad illustrandam historiam faciat, apponemus.

بسم الله الرحمن الرحيم الم تركيف فعل ربك
بأصحاب الغيل الم يجعل كيدهم في تضليل
وارسل عليهم طيرا أبابيل قمرهم بحجارة من
سجيل فجعلهم كعصف مأكول

i. e. In nomine Dei miseratoris, misericordis. An non vidisti quomodo egerit Dominus tuus cum Dominis Elephanti? an non dolum ipsorum irritum fecit, misitq; contra eos avium greges quæ in ipsos lapillos è * luto cocto dejicerent, eosque posuit instar segetis depasta? Historiam, ad quam alludi hic volunt, ita narrant Interpre-

طيرين
مطبوخ
Iallalain:

tes. *Abraham* sc. istum *Tamani* sub *Asphama* *Alnajashi*; seu *Æthiopum* rege, præfectum in urbe *Sanaa* Ecclesiam struxisse, ad quem, neglectui habitâ *Caabâ*, peregrinationes ab hominibus institui voluit. eam cum *Arabs* quidam conspurcâssent, & indignè tractâssent ad iram provocatum *Abraham* le ad diruendam *Caabam* juramento obstrinxisse, atque ejus rei gratiâ collectis copiis *Meccham* rectâ tetendisse. Fuisse illi * *Elephantem* nomine *Mahmud*, qui cum jam *Meccha* propinquus faciem *Caaba* advertere cogeretur in genua procumbens progredi recusabat; cum aliò alacriter pergebat. Misisse autem Deum avium greges quæ singulæ ternos gestabant lapillos, ore unum, pedibus reliquos, magnitudine inter lenticulam & cicerem, ejus tamen ponderis, ut cum in hominem galeâ obiectum deciderent, perforatis galeâ & homine (addunt *Jallalani*, & *Elephanto*) in terram caderent. iis inscripta fuisse perëndorum nomina. Vide *Alceshaph*, *Albidawium*, *Jallalani*, qui *Commentarios* in *Alc.* scripserunt: & *historicos* *Abul Fedam*, *Aljannabium*, *Ahmedem*, &c. contigisse hoc tradunt anno *Anusherwani* 42, quo & natus est *Mohammedes*.

* *Uralii*, (teste *Abul Fedâ*) plur.

Abul Fedâ.

47 *Yacsum*, *Abraha* filius.

48 *Masruk*, *Abraha* filius, qui ultimus *Æthiopum* *Tamano* imperavit, reverso ad *Hamyarenses* regno. *Æthiopum* autem imperium annos 72. circiter durâsse refert *Allannabius*; regnante *Aryato*, 20. *Abrahah*, 50 circiter. *Yacsumo*, duos.

49 *Saif Ebn Di Taxan*, *Hamyarensis*, qui inopetratis ab *Anusherwano* rege *Persarum*, (quas frustra prius ab *Heraclio* Imperatore petierat)

petierat) copiis, regnum avitum ex *Æthiopum* manibus eripuit: à quorum tamen aliquibus, quibus familiariter usus est, & ipse interfectus est. Mortuo eo, non alii *Yamano* imperârunt quàm quos præficeret *كسرى Cesra*, seu *Persarum* rex. ac pro *Saïso Ahmed Ebn Yusuf* ipsius filium *معدى كرب Maadi Carb* substituit. *Saïso* sc. ante impetratas à *Cesra* copias in *Persia* mortuo, *Maadi. Carbo* ab *Æthiopibus* interempto, regnum à *Saba* posteris penitus transiisse, præfecto à *Cesra* primo *وهرز Wabzar*, post eum *مرزبان Marzaban*, deinde *سيهان Sihan*, 4° *تورجى Torjû*, seu *Georgio*, ultimo *بازان Bazano*, quo *Mohammedi* nomen dante, ad *Mohammedanos* devoluta *Yamani* præfectura, cujus partem à *Mohammede* accepit *شهر Shahr*, *Bazani* filius.

Atque hæc regum *Hamjarenſium* series est, quorum singulititulus erat *تبع Tobbaa*, ut *Romanis*, *Cæsar*; *Persis* *كسرى Cesra*; iis nempe qui regionibus *حمير Hamyar*, & *حضرموت Hadramut*, dominarentur, alios enim *Tobbaos* non audiisse testatur *Al-Firauzabadius*. قيل لا يشي تبعا حتى يملك *حمير وها وحيدر* Non insigniebantur titulo *Tobbai* (inquit *Ebn Athir*) nisi qui *Hamdramyt*, *Saba*, & *Hamyar*, possiderent. Fuisse tamen & in aliis *Yamani* partibus reges *Saba* oriundos testantur historici, sed de quorum numero & nominibus nihil certi constet. Cur autem *Tobbai* dicti fuerint rationem hanc reddit *Alkodai*. لان كل منهم يتبع صاحبه كما يقال *الخلفاء في الاسلام* i. e. Quoniam alter alteri succederet, eodem modo quo & *Ghalifa* post *Mohammedem* appellantur. Nomen ergo *Tobbai* in versione adhibuimus, ad quod in voce *متابعة* quæ [alii aliis succedentes

الملك
النافذ
القول
والامر

Ebnol Athir.

* In sing.
مقول

succedentes] sonat, alluditur, tum quod in alio exemplari à *tinens eroso*, scriptum fuisse præfixa و copulæ notâ, conjicimus والتبايعه quod plurale est, جمع
Dicti autem & alias *Tamansium* Reges, اقبال
& اقوال à singulari قيل quasi *dictatores* à قول
quod *dictum* significat شمي لاده يقول ما شا فينفذ
Ita vocatur Rex (inquit *Al Firanzabaasus*) quia dicat
quicquid voluerit, & transi [dictum ejus] seu sub-
ditos dicto obsequentes habeat: eandem ob rationem & * مقاول *Makawel* eodem themate dicuntur.
aliis tamen placet (ut & apud ipsum videre est) hos
titulos potius regibus minoribus, seu præfectis Regum attriburos القيل ملك من ملوك حدير دون
الملك الاعظم *Alkail Rex* est è Regibus *Hamyar*,
infra Regem maximum, inquit *Allanharis*, ita & *Abul-
Feds* المقاول هم الذين يلون الجهات الكبارى
i. e. *Al Makawel* sunt qui magnis *Tamani* provinciis præfunt.

Reges *Arabum* الذين كانوا في غير اليمن i. e.

Qui alibi quàm in Taman regnârunt, ac primò

ملوك الحيرة *Reges Hirense*.

* *Tamano*

sc. ob مديل
العموم
egressus.

1 Primus in * *Hira* regnâsse perhibetur مالك
Malec quidam è *Cahlani* posteris, ac floruisse tempore الطوايف
ملوك i. e. Regum Provinciarum seu partium, ita vocant Reges quos Provinciis Persia Alexandrum præfecisse autumant.

2 عمرو *Amrus*, *Malec* frater.

3 ابن ابرش *Iodaimak*, *Malec* filius. ابرش
Abrash

Abrash dictus **ابرش** scil. ob *Lepram* quæ ipsi inerat: unde **الابرش** dicendus fuerat, quod ipsi nomen imponere veriti *Arabes* **الابرش** dixerunt, quod mollius quid sonare videtur, i.e. maculis aspersum, ita *AlFirauszabadius*. Hic est cujus & in proverbio mentio **كدماني جذية** i.e. *Instar duorum Jodaimæ compositarum*. Primus idem ex *Arabum* Regibus qui sibi **المجنيق** i.e. *Machinam bellicam* seu *Ballistam* confecit, primus cui * cerei præferebantur, primus qui **جذيت له البغال** † referentibus *AlFannabio*, *Ahmede*, *Josephi* filio. & Scholiaste in *Ebn Abdun*. Bellum cum *Amro* quodam *Amalekita*, qui *Mesopotamia* imperavit gessit, eumq; è medio sustulit. ipse deinde **زبا** *Zoba*, *Amri* filia, cujus amore irretitus fuerat, astu interfectus periit. Qui sequuntur Reges **واللخميون** *Lachmienses*, seu *Lachmidæ* audiunt; è posteris scil **لخم بن عمرو بن سبا** *Lachmi f. Amri. f. Sabe.* dicuntur & **المنادر** *Mondari*, & **المنادر** *Familia Mondari*.

4 **قاش** *Amrus Adi* filius è **عمرو بن عدي** *Rakash* *Jodaimæ* sorore, qui avunculi sui cædem ut ulcisceretur, dolo **قصير** *Kosairi* cujusdam, qui *Jodaimæ* servus fuerat, obtinuit. Hoc pacto. Præcisi *Kosairo* volenti nares, & tergum flagellis laniatum, quo melius se in gratiam *Zobæ*, quasi *Amro*, à quo tam indignè tractatus fuerat, summopere infensus, insinueret, atque ita opportunitatem nactus vindictam de easumeret. Quod & fecit, mercium (quibus importandis à *Zoba*, quæ fidem ipsi adhibuerat, præfectus est) prætextu, hominibus armatis quos cistis incluserat, in ipsius arcem, introductis: cujus

* **من رقع**
بن يدي
 † *Aljannab. &*
Scholias.

هذيت

facti memoria ne periret cautum est proverbio
 انما جدد قصير اذنه i. e. Ob causam aliquam ab-
 scissam *Abi Kofair nasum*. Est & ab *Amro* proverbium
 كبر عمرو عن الطوق i. e. *Major est Amrus*
quam uliorque induatur.

5 *Amriol' Kais*, *Amri* filius: cui cog-
 nomen *البداء Albada*, i. e. *الاول Primus*.

6 *Amrus*, *Amriol' Kaisi* filius: Floruit regnan-
 te apud Persas *Saburo Dil Aetaf* سابور ذي الاكتاف
 i. e. *Sabur*, *Scapularum Domino* (qui inde dictus quod
Arabum, quos devicerat, * scapulas abscinderet, (non
 quod ipse latis humeris præditus esset, ut autumat
 doctissimus *Schicbardus*.) Mater ipsi fuit *مارية*, cujus
 in aures in proverbium abiit قرطاً مارية *Inanes*
Maria.

7 *Aus*, *Kalami* قلام filius, *Amalekita*

8 Alius quidam ex *Amalekitis* *ارور* deinde
 reverso ad *Lachamidas* regno.

9 *Amriol' Kais*, *Amri* filius, cogno-
 minatus *المحرق Almohrek*, i. e. *Uflor*, quod primus
 fuerit qui fontes igne cruciavit. اول من عاقب
 بالنار

10 *AlNooman alamar* i. *Luscus*
Amriol' Kaisi filius, qui cum annos triginta regnâ-
 set, تركه وخرج من الملك i. e. *Rerum mundana-*
rum curam abiecit & regno se abdicavit, dicens
 اي خير لي ملك اخر الي فاه i. e. *Quid pro-*
dest regnum, quod certò periturum est? Factum hoc
 regnante apud Persas, بهرام جور *Bahram Iaur*
Tazdejerdi filio. Condidisse fertur *AlNooman* iste
 decantatas

decantatas *Arabum Carminibus & Proverbiis* arces
 الخورق *Chawarnak*, & السدير *AlSadir Chawarnaki*
 opitex سنمار *Senemmar*, ab eo de arcis quam struxerat
 fastigio præceptus datus Proverbio ansam dedit,
 جزا سنمار *Senemmari pramium*, testibus *Alfau-*
hario, *AlFirauszabadio*, *Safioddino*, & *Almida-*
nio.

11 المنذر *AlMondar*, *Noomani* fil. regnavit im-
 perante *Persis Phirauzo Yazdejerdi* filio.

12 الاسود *AlAswad*, *Almondari* fil. Hic *Gassa-*
nidas, *Arabes* scil. *Syria* incolas, bello superavit, mul-
 tosque à Regia ipsorum familia captivos cepit: tra-
 dunt alii (referente *Ahmed Ebn Yusef*) prævaluisse
 ipsi *Gassan*: atque ipsum interemisse: tempore item
Phirauzi.

13 المنذر *Almondar*, *AlAswadi* frater.

14 علقمة الذميلي *Alkamah AlDamyali*, est au-
 tem ذمیل *Damyal*, familia quædam *Lachmi-*
darum.

15 امرؤ القيس *Amrio'l Kais*, filius *Noomani*, fil.
Amriolkais olMohrek; hunc eum esse qui *Senemma-*
rum de arce quam ipsi struxerat præcipitem deje-
 cit, volunt *Abul Feda*, *Alfannabius*, & *Ahmed Ebn*
Yusef.

16 المنذر *AlMondar*, *Amrilkaisi* filius, cujus ma-
 ter nomine ماوية *Mawiah*, *Ausi* filia, ob insignem
 pulchritudinem cognominata est ما العسا *Maos-*
samai, i.e. *Aqua Cælestis*: unde & ipse *AlMondar Ebn*
Maissamai audit, & posterius ejus بنو ما العسا *Filii*
aqua cælestis: quæ appellatio Regibus hisce *Eracen-*
sibus communis est cum iis qui in *Syria* regnârunt,
 teste *Alfauhario*; ita scilicet denominatis à patre
 suo

suo ابو عامر *Abu Amer Azdiensi* (qui & *Amri Mazikia* pater) cui *Maassamai*, seu *Aqua Cælestis* dici meruit, لاده خلف منه i. e. quod vices ejus, popularibus suis annonæ caritate oppressis, suppleret, vel (ut loquitur *Allanabius*) القطر (*Al-Hareth*) quod liberalitate ac benivocentiâ suâ opes suas pluviam loco substitueret, seu opibus suis largiter in ipsos erogatis pluvie defectum compensaret. In locum autem *Almondari* istius regno pulsus suffectus est, à *Cesra* (seu *Chosroe*) *Kobado Persarum* Rege, *Al-Hareth*.

17 الحارث *Al-Hareth, Ebn Amri Cendiensis*, quo deinde pulso *Almondarum* restituit *Anusherwan Kobadi* filius. Cujus rei causa fuit quod *Mazdaci* cujusdam impurissimi nebulonis hæresin, quam amplexus est *Kobad*, sequi noluerit *Almondarus*, nec *Al-Harethum* eam amplexum pati *Anusherwan*. Digna est relatu historia quæ apud *AbulFedam* in vita *Anushermani* occurrit, quæ ut intelligatur præmittendum quod in vita *Kobadis* de *Mazdaco* ejusque doctrina refert : ipsum sc. se Prophetam mentitum præcepisse hominibus بالتهاوى (*Al-Hareth*) فى الاموال وان يشتركوا فى النساء لانهن اخوة لاب وام انموهوا i. e. ut opes & uxores communes haberent, nuptie qui fratres essent iisdem parentibus *Adamo* & *Eva* geniti. Siquidem (ut refert *Sharestanus*, qui eum ejusque assecclas inter *Manichaorum* sectas numerat) cum omnia inter homines dissidia, odia & bella tolli vellet, quæ plærumque بهيب النساء والاموال i. e. *Mulierum & opum causa* oriri videret, non aliter, qualem sibi finxit pacem stabiliri posse autumavit, quàm si ea quæ unusquisque sibi maximè propria ducit, omnibus communia

communia faceret eodem modo quo se habent
 الماء والنار والكل i. *Aqua, ignis, & gramen.* Mag-
 no hominum malo in sententiam suam traxerat Im-
 postor iste, *Kobadem* Regem, cui cum successisset me-
 lior patre filius *Anusherman* العادل i. e. *Iustus* cog-
 nominatus, professus est suis duo se Deo vovisse, si
 ad Imperium perveniret, peragenda. Primum sc. se
Mondari familiæ regnum *Hira* restitutum; alterum
 se *Mazdaci* affectas, qui rerum statum penitus turba-
 verant, è medio sublaturum. Regerente *Mazdac*, qui
 solio ipsius adstitit, Tantàmne hominum multitudi-
 nem morte afficies? Erit hoc في الارض *deso-*
lationem terra accersere, cui reparandæ non perdendæ
 præfecit te Deus; Heus impurissime Homuncio (in-
 quit Rex) annon meministi quòd cum à *Kobade* pe-
 tiisses ut copiam tibi cum matre mea pernoctandi fa-
 ceret, atque impetrasses, ego tibi occurrens ac pe-
 des tuos osculatus (cujus osculi foetor adhuc nares
 occupat) non destiterim rogare donec à te obtine-
 rim, ut ab eâ abstineres? Ita est, respondit *Mazdacus*.
 Occidi ergo eum jussit Rex, atque occisi cadaver
flammi tradi, affectas item ipsius è medio tolli, ut &
Manichæos, quo antiquam Magorum sectam stabili-
 ret: ita rebus in ordinem redactis, & unoquoque
 opes uxorem ac liberos suos sibi habere jussu, datisq;
 illis qui à *Mazdaci* Venere promiscuâ geniti fue-
 rant, legitimis uxorum maritis in vernas, imperii sta-
 tum qui in ruinam vergere maleficorum istorum ne-
 quitiâ coeperat, in integrum restituit. Illorum qui
Mazdaco adhæserunt hic erat (referente *Ahmede Jo-*
sephi filio) prætextus نحن نقسم بين الناس
 وذن علي الفقرا حقوقهم من الاغنيا
 L Nos res inter
 homines

Adverb. Fi-
 li meretricis

ابن
 الخبيثة

homines aequaliter dividimus: Nos pauperibus, quæ illis à divitibus debebantur, restitimus. quo obtentu, كانوا يدخلون على الرجل فيقتلونه على أمواله ونسايته i. e. quemlibet liberè invadentes, ipsi opum vel mulierum causâ vitam eriperent.

18 عمرو *Amrus*, *Al Mondari* filius, cognominatus مضرب الحجارة *Modret el' bazarab*, ac si dicas *Lapillos stridentem* scil. لشدة وصراجه *ob summam ejus audaciam*, & robur invictum teste * *Al' aubario*, dictus alias بن هند *Ebn Hend*, à matre *Hendâ*. anno regni ejus octavo natus est *Mohammedes*.

19 قابوس *Kabus*, *Amri* frater: quem tamen volunt alii non regnâsse, sed quòd Regis & filius fuerit, & frater, eodem ipsum titulo insignitum.

20 المنذر *Al Mondar*, ipsius iridem frater.

21 النعمان *Al Nooman*, *Al Mondari* filius, qui أبو قابوس *Abu Kabus* cognominatus est: hic est (inquit *Abul Feda*) الذي تنصر i. e. *Qui Christo nomen dedit*. Causâ ejus ad *Christum* conversionis hanc narrant *Arabum* * historiæ. *Al Noomano* isti amici, seu compotatores bini erant, quos aliquando ebrius vivos (vino tantum somnôq; sepultos) sepeliri jesserat. Facti autem, cum à vino expergisceretur, penitentia ductus, in veteris amicitia memoriam tumultum illis condidit, ac duos sibi dies statuit, quorum alterum يوم دعييم i. e. *Diem tristitia*, alterum *Diem lætitia* appellavit, hac lege in perpetuum observandos, ut si die qui tristitia dicatus fuerat, cuiquam profectus occurreret, fuso ipsius sanguine tumultum istum tingeret; si eo qui lætitia, muneribus onustum dimitteret. Die igitur tristitia cum ei occurreret

* In ضرب

* *Al Mida-
ni*, & *Ahmed
Ebn Yusuf*.

curreret *Taiyensis* quidam (à quo benignè quondam, cum venatu defessus & a Comitibus divulsus in ipsius tugurium incidisset, exceptus fuerat) quem nec dimittere voluit contra morem dici, nec interficere salvo hospitii jure (cujus observantissimi *Arabes*) poterat, ita utrique satisfaciendum putavit ut miserum, Vade dato, qui, nisi post elapsum annum certæ neci destinatus rediret, ipsius vice mortem subiret, opibus quibus familiæ sui jacturam compensaret, ditatum, remitteret. Vadem se sistit, misericordiâ, erga peregrinum, & de Rege tam bene meritum, commotus, ex aulicorum præcipuis quidam. Cum advenisset igitur dies qui spatii concessi ultimus erat, nec dum rediisset *Taiyensis*, Rex, servi morte hospitem non invitò redempturus, aulicum ad mortem poscit. Nondum elapsum esse tempus, quod non nisi vesperâ terminandum esset, clamitant qui adstant, debere adhuc expectari *Taiyensis* adventum, qui & dum hæc aguntur advenit. Miranti Regi Viri constantiam qui se morti, quam vadis periculo effugere poterat, libenter offerret, ac quid illum promissi adeo tenacem faceret, ut ejus servandi gratiâ vitæ alienæ majorem quàm suæ rationem haberet roganti, respondit ille, Ita se religionis quam profiteretur præceptis edoctum. Quærenti rursus, Quanam esset ista religio: Christiana, inquit. Rex ergo cum fidei Christianæ dogmata sibi exponi petiisset, eam amplexus ac *Taiyensi* & Vade vivere jussis, barbarum, cui insueverat, morem penitus abolevit. Unâque cum ipso in Christum crediderunt, اهل الحيرة الحور *Omnes Hira incola*, teste *AlMidanio*: at nec tuum primum Christianismum *Hirensibus* innotuisse, nec *AlNaomannum* primum

ex illis qui imperium ibi tenuerunt, *Christo* nomen dedisse discimus ex *AbulFeda* in *Geographia* sua, ubi *Hira* urbem describens hæc habet, وكانت منازل آل النعمان بن المنذر وبها قصر المنذر بن امرء القيس وبنى بها الكنايس العظيمة i. e. *Fuitque sedes familia AlNoomani Ebn il Mondari, atque in ea fidem Christianam amplexus est AlMondar Ebn Amriil Kaiji, & Ecclesias magnas in ea struxit. AlMondarus autem iste AlNoomani nostri avus fuit. Porro ab AlNoomano isto Tulipa apud Arabes nomen ceperunt, qui quod eas magni fecerit & communes esse primus vetuerit, dictæ sunt شقایف النعمان Flores variegatæ AlNoomani. Hic cum annos 22 regnasset à Cosroe Parwiz occisus est, ac translatus deinde Hira regnum à Lachmidis ad Aiyasum Taiyensem.*

أیاس 22 *Aiyas*, sexto Regni ejus mense Prophetam agere cepit *Mohammedes*.

زادواش 23 *Zadawaish*, *Mahani* filius *Hamdanensis*.

المنذر 24 *Almondar*, filius *Noomani*, f. *Mondari*. f. *Mondari*, f. *Maissamai*, المغرور *AlMagrur* appellatus, qui *Hira* imperavit usque dum eam occupaverit *Chaled Ebn o'lwali*d. Duravit autem *Mondarorum* qui الذضر seu posterum *Nadari Ebn Rabia* censentur, regnum, teste *Abmede*, annos 622. menses 8. Fueruntque عمالاً للامكاسرة على عرب العراق مثل ما كان ملوك غسان عمالاً للقياصرة على عرب الشام i. e. *Præfecti Arabibus Eracensibus à Cesraï*, seu *Persarum* regibus, ut *Reges Gassanii Arabibus Syria à Cesaribus*. Sic *Procopius* Ἀλαμὲνδεον ἢ ὁ δὲ πέρσαι, *Aretbam* vero ἢ πέραι τοις σαρακηνῶν *Regem* vocat, in *Persici* apud *Photium*. Obiter autem hic notare liceat

ceat quid de ista Regum *Persia* appellatione, كسرى
Casra, sive *Cesra* sc. observârunt doctissimi Gramma-
 tici *Al Fanbarius* & *Al Firauzabadius*, esse scil. معرب
Arabicum factum, seu ad linguæ *Arabica* normam for-
 maram à *Persico* خسرو *Chosrau*, quod sonat (inquit
Al Firauz:) واسع الملك i. e. *Late Regnans*.

Quatuor autem eorum, qui in *Perside* ante propa-
 gatam *Mohammedis* sectam regnârunt, ordines statu-
 unt *Arabum* historici, quorum primus est البيشندان
Al Pishdadarum, quia scil. appellatio illis communis
 erat اول سيرة *Pishdad*, quod sonare dicunt اول
 العدل i. e. *Primus cursus* (seu viæ, vel sectæ) *justitia*.
 at in margine illius quo usus sum *Abul Feda* exempla-
 ris annotatum reperio, esse تفسيره *Interpretationem*,
 seu significationem ejus كثير العدل *Abundans justiti-*
â, بيش *Pish*, sc. *Multum*, دان *aquitatem* denotare,
 Secundus كيانية *Caianiorum*, quorum scil. nomini-
 bus (teste *Al Fannabio*) præmitti solebat كي quod
 * عظيم i. e. *magnus*, sonat. ut كي قباد *Cai Kobad* qui
 eorum primus &c. Eorum ultimus, *Darius* qui ab *Alex-*
andro victus. Tertius الاشغانية *Ashganiorum*, seu *Ash-*
ganidarum, qui à patre (ut videtur) اشغان *Ashgan*
 denominati, cujus filius اشغا *Ashga*, primus est de quo
 aliquid memoriæ proditum est. Quartus الكاسرية
Cesraorum, seu *Chosraorum*, qui sc. communi *Chosrau*
 appellatione gaudebant, qui idem & الساسانية
Sasanida, ab avo ipsorum ساسان *Sasan*, denominati.
 Sed ad *Arabes* nostros revertendum.

* In nomen-
 cl: *Persico-*
Turc. كي
redditr
 داشا
Basha.

ملوكي الغسان *Reges Gassaniti*.

Erant hi à *Casariis*, *Arabibus* *syria* præfecti, ori-
 gine

gine *Tamanenses* ex *Azdensium* familia, unde inundatione العرب sæpius memoratâ, migrare coacti, sedem ad aquam in Syria quæ غسان *Gassan* appellata est fixerunt, atque inde denominati sunt. Ante eos *Syriam* occupârunt *Arabes* الضجاعة *AlDajaamii* dicti, *Salihenses*, quibus illi fugatis, ac regibus eorum occisis successerunt.

1 جفنة *Jafnah* f. *Amri*, f. *Thaalaba*, f. *Amri*, fil. *Mazikia*, cujus imperio, occisis Regibus *Salihensibus*, submiserunt se *Arabes Kodaenses*, & qui in Syria *Damascena* erant *Graci*, الروم

2 عمرو *Amrus* *Jafna* filius: qui in Syria multa struxit * Monasteria veluti دير خالو & دير ايوب & دير هند &

* Sen, viros.
عدة الديور

3 ثعلبة *Thaalabah*, *Amri* filius.

4 الحارث *AlHareth*, leu *Aretas*, *Thaalaba* filius.

5 جبلة *Jabalah*, *AlHarethi* filius.

6 الحارث *AlHareth*, *Jabala* filius.

7 المنذر الاكبر *AlMondar AlAcbar*, i. e. *Maximus*, *Harethi* filius.

8 النعمان *AlNooman*, *AlMondari* frater.

9 جبلة *Jabalah*, ejusdem frater.

10 الابهم *AlIham*, eorundum frater.

11 عمرو *Amrus*, prædictorum etiam frater.

12 جفنة الاصغر *Jafnah alAsgar*, i. e. Minor, *AlMondari Alachari* filius; Hic urbem *Hiram* incendit, inde ipsius posterâ المحرق i. e. Familia incendiarii dicti.

13 النعمان الاصغر *AlNooman alAsgar*, ipsius frater.

14 النعمان *AlNooman*, f. *Amri*, t. *AlMondari*, volunt

volunt quidam patrem ipsius *Amrum* regem non fuisse.

15 جبلة *Iabalab*, *Alnoomani* filius, hic cum *AlMondaro Maissamai* f. bellum gessit.

16 النعمان *Alnooman*, *AlIhami* filius.

17 الحارث *AlHareth*, ipsius frater.

18 النعمان *AlNooman*, *AlHarethi* filius.

19 المنذر *AlMondar*, *AlNoomani* filius.

20 عمرو *Amrus*, ipsius frater.

21 حجر *Hajar*, eorundem frater.

22 الحارث *AlHareth*, *Hajari* filius.

23 جبلة *Iabalab*, *AlHarethi* filius.

24 الحارث *AlHareth*, *Iabala* filius.

25 النعمان *AlNooman*, *Alharethi* filius, qui
& ابوكرب *Abu Carb*, & قطام *Kozam* appellatus.

26 الأيهم *AlIham*, *Iabala* filius, qui & *Tadmori*
Dominus.

27 المنذر *AlMondar*, ipsius frater.

28 شراحيل *Sbarahil*, eorundem frater.

29 عمرو *Amrus*, prædictorum etiam frater.

30 جبلة *Iabalab*, f. *Harethi*, f. *Iabala*.

31 جبلة & *Iabalab*, *AlIhami* filius, qui Regum

Gassanorum ultimus, sub *Omaro Chalifa Mohammadi* nomen dedit, deinde *Constantinopolim* petiit, ubi se *Christianum* professus est. De spatio quo regnarunt *Gassanii* in *Syria* dubitatur, Quidam annorum 400 fuisse aiunt, alii 600. Multi ex iis *Harethi*, seu *Areta* (ut Græcè & Latine effertur) dicti, at omnes *Arabum* *φυλάρχης Aretas* appellatos, quod asserit *Scaliger*, ab *Arabibus* observatum nondum reperi.

Scholias in epist. *Ebn Abduni* paulò aliter quàm

AbulFeda

* Male in
exempl. quo
usus sum le-
gitur,

سبعون
وثلاثون

Abul Feda, &c. Primus (inquit) Regum Syria fuit
الحارث *Al Hareth*, f. *Amri*, f. *Ameri*, f. *Hareth*, f.
Amrillkau, f. *Maẖeni*, f. *Al Azdi*, &c. qui & ابن ابي
شمر *Ebn Abi Shamer* appellatus. Successerunt ipsi
in imperio * سبع وثلاثون 37. Reges, spatium au-
tem quo regnarunt erat annorum 616, usque ad ulti-
mum ipsorum حيلة *Iabalab*, qui imperante *Omaro*
Christianismum amplexus est. Quod si ita se habeat,
ac *B. Paulus* anno Christi 34. (ut *Sethus Calvis.*) per
Damasci munimenta in sporta demissus sit, *Omar* au-
tem anno 634, imperare coeperit. erit *Aretas* iste cu-
jus mentio 2 Cor. 11. 32. è prioribus familiae *Gassania*
regibus, forsan primus iste *Harethus*.

ملوك جرهم *Reges Iorhamida.*

Regnante *Taarebo* in *Taman*, regnavit in *Hejaz*.

- 1 جرهم *Iorham*, ipsius frater.
- 2 عبد ياليك *Abd Talik*, *Iorhami* filius.
- 3 جرشم *Iorsham*, *Abd Talili* filius.
- 4 عبد المدان *Abdol Madan*, *Iorshami* filius.
- 5 نغيلة *Nogailab* (vel forf. نقيلة *Nakilab*, vel
نفيلة *Nophailah*. *Abdol Madani* filius
- 6 عبد المسيح *Abdolmasibi*, *Nogaila* filius.
- 7 مضاى *Modad*, *Abdol Masibi* f.
- 8 عمرو *Amrus*, *Modadi* f.
- 9 الحارث *Al Hareth*, ipsius frater.
- 10 عمرو *Amrus*, *Al Harethi* filius.
- 11 بشر *Bashar*, ejus frater.
- 12 مضاى *Modad* f. *Amri*, f. *Modadi*.

Cum

Cum *Forhamidis* istis affinitatem contraxisse perhibent *Ismaclem*, ductâ in uxorem *Modadi* filiâ; eosdem ab ipsius posteris sedibus pulsos *Johainam* se contulisse, ubi post varios casus irruente tandem aquarum diluvio obruti atque absumpti sunt. *Alfannab*.

ملوك كنده *Reges Cende, seu Cendini.*

1 *أكل المرار* *Hojr*, qui dictus est *Acclol-morar*, i. e. *Comedens almorar*, (quæ fruticis amari species est.) appellationem sortitus à dictorio uxoris ipsi infensæ, quæ cum Camelo fruticem istum depascenti assimilavit, quod scil. (ut monet *AlFiranhabadius*.) contractiora ei essent labia quam ut dentes absconderent, Inde & posterius ejus *بنو أكل المرار* *Filii AcclolMorar* audiunt. v. *Al-Jaubaxim*. Nomen *كندة* *Cende*, (à quo *Cendini* seu *Cendenses*.) fuit *تاور* *Taur*, è posteris *Cahlani* f. *Saba*. Quod ad populi autem statum, antequam imperaret illis *Hojrus*, Erant (inquit *AbulFeda*) *فاكل القوي* i. e. *Rege destituti*, ac devorabat potentior infirmum, quibus malis regis beneficio liberati sunt.

2 *أمري* *Amrus*, *Hojri* filius, *المقصود* *AlMaksur* appellatus (quasi *Contractum*, seu *Abbreviatum*, dicas) scil. *لأنه اقتصر على ملك أبيه* i. e. Quod regno patrio contentus fuerit, atque intra ejus limites se continuerit.

3 *الحارث* *AlHareth*, *Amri* filius. Atque hæc ille est quem *Kabades*, quod *Mazdaci* sectæ adhæreret, pulso *AlMondaro*, *Lachmensibus* præfecit, ac iterum præfectura dejecit *Anusherwan*, restituto *AlMondaro*. Hostes qui ipsum insequerentur fugiens se ad *نبار* *Nabar* *كلاب* *Calab*

كابل *Dijar Calb* recepit, ubi tandem esse desit. de modo quo periit dubitatur.

Præfecit autem *AlHaresb* iste nū *Bani Asad* filium suum حجر *Hojrum*, aliiſque tribubus alios è filiis suis. sc. *Beero Ebn Wayel* شراخيل *Sharahilum*, *Kais-Gilano* كرس *Maadi-Carbum*, *Taglabo* & *Al-Nemro* سلمة *Selmam*. *Hojrum* iste pater fuit امرؤ القيس *AmrilKais*, Poëtæ celebriſ. Imperavit ad tempus *Asadensibus*, quos cū, ob infidias ipſi ſtructas, durius aliquando tractaſſet, ab ipſis demum aſtu interfectus eſt. Quo audito auxilium contra eos petiit *Amriolkais* à tribubus *Beer* & *Taglab*, atque impetrato, ipſos fugavit. Poſtea autem diſſipatis præ metu *AlMondari* quas habebat coplis, ipſe ab his ad illas è tribubus *Arabum* ſubinde ſe contulit, donec tandem *Casarem*, opem petiturus, acceſſerit, atq; ab eo reverſus in ditione *Græcorum* prope *Anegram* diem obierit. Quod autem dicant nonnulli Imperatorem illi veſſe veneno imbutà mortem conciliaſſe, ſibi videri ait *Abul-Feda* الخرافات من i. e. *inter aniles fabulas*, ſeu res planè confictas numerandum. Porro Regibus *Cemdinis* accenſet *AlFiranzabadum* أم القظام *Ebn Ommil'Kotam* quendam.

عدة من ملوك العرب متفرقين

Reges Arabum diverſi.

1. *Amrus*, *Lahii* filius, è *Cablani* poſteris. Imperavit *Hejazo*. frequenſ ejus in *Arabum* antiquiorum hiſtoria mentio. Eo oriundos ſe prædicant *Chozaenſes*, eſſe ſe ſc. poſteros *Caabi* filii *Amri*.
atque

atque hic est qui primus Idola in *Caabam* invexit, & *Hobalam*, *Asaphum* & *Nayelam*, de quibus plura loco suo (Deo volente) dicturi sumus, *Arabibus* colenda obtulit.

2 *زهير بن الحباب* *Zohair, Ebnol Habah, Ebnil Hobal, Calbensis*, qui *الكاهن* i. e. *Ariolus*, ob miram ingenii sagacitatem, appellatus est. *عظمي* fuit, ac multis victorijs celebris. Assumptis cum *Kodaensibus*, *Bani Gatsan*, seu *Gatsanidas* bello aggressus est, quod sibi Asylum ac locum, instar ejus qui *Meccha* est, sacrum conderet. Cum *Abraham al'Ashramo* Elephanti domino amicitiam coluit. Tandem nimia vini meraci ingurgitatione mortem sibi conciliavit.

3 *كلايب* *Colaib Ebn Rabia, &c.* cui nomen *وابل* *Wayel, Colaib*, cognomen. *بن باني ماعد*, seu *Maadenus* imperavit. Tanta fuit superbia ut nec venatu capiferas in locis sibi vicinis pateretur, nec una cum Camelis suis aquarum duci aliorum Camelos, nec accendi ad ignem ipsius, ignem. [vel, juxta ipsius ignem, *لا يوقد نار*]. A *Jassaso* tandem interfectus est, i. e. quod ipse Camela *سراي* *Sarab* dicta, quam in loco à se aliis interdicto pascensem inveniret, ubera sagittâ transfixisset. Erat Camela cujusdam quem hospirio exceperat *باسي* *Basui, Jassasi* amita. Factum hoc cum belli disjuncti, annorum sc.

40. causa fuisset, in proverbij dicunt *اشام من الشارح* i. e. *Qminu, rogu infanssi quam Sarab* & *اشام من الشارح* *Qminu, rogu infanssi quam Sarab*. *ليو* *Liocachic* obiter notare morem Regum & eorum qui plura ceteris olim apud Arabes polleant, locis & pascuis quas sibi propria esse voluerunt alijs interdicens, ita unombrant *Al-Ianbarius* & *Al-Frauzabadus* *رجل* *Regum Ya*

manensium i. e. Loca quæ sui tantum juris esse voluerunt, كان لكل واحد حيا لا يروا غيره, i. e. Erat unicuique eorum locus aliis interdictus, in quo nemini præter ipsum pasci liceret. Quod tamen non ab *Tamanensibus* solum factitatum, sed & aliâs in usu, quos autem sibi limites præscriberent, & quâ lege, ira nos docet *Ebn el Ashir* كان الشرف في الجاهلية إذا ذرا أرضا في حية استعوي كلبا حتى مدى عواء الكلب لا يشركه فيه غيره وهو يشاركى القوم في سائر ما يروون فيه i. e.

Mos erat temporibus ignorantia, ut cum Princeps sedem apud iribum aliquam figeret, canem ad latrandum compelleret, & totum illud terra spatium quo audiri posset latratu canis, sibi proprium esse juberet nec alii cuiquam permissum, cum ipsius interim gregibus quæunque essent popula pascua libere pervagari liceret.

4. *Abulhel Ebn Rabia*, Colaibi frater, qui convocatis *Taglabensium* familiis, bellum cum *Berecensibus* gessit, quo fratris mortem ulcisceretur.

5. *Zohair Ebn Jodamah*, Fratris iribubus *Nowatmensium* vexit, quod quorandam in celebri *Arahum* foro كان Ocadh accipere solebat. An *Chakda* quodam occisus est, qui cum deinde ad *Al Naquranum* *Amzilkaisi* filium *Hare* Regem confugisset, atque ab ipso in ruciam receptus ab *Al Harisba* quodam qui eum insecutus est, clam interceptus esset, causa fuit multorum bellorum.

6. *Ras*, *Zohair* filius. Dominus hic fuit Equorum celeberrimorum *Dahis* & *Gubrah*, quibus cum cursu, provocante *Hadisa* quodam, cum duobus aliis pignore 100. Camelorum comenderet, ortum

ortum inde dissidium diuturni & notissimi apud *Arabes* belli causa fuit. Rex *Kais* juxta quorundam sententiam, demum pœnitentiâ ductus religionem *Christianam* amplexus est, & *Ammanum* profectus, *دعيب* Monachus factus.

Atque hi sunt quos recensent Historici *Arabum* antiquorum Reges; qui tamen omnes qui ubique apud eos regnârunt minime recensuerunt, sed eos solum *من اشتهر ملكه و عرفت مملكته* (ut loquitur *Ahmed Ebn Xusef* c. 17.) i. e. quorum & celebre fuerit regnum, & ubi regnaverint notum.

Non est hic animus in ea quæ passim apud Scriptores *Græcos* & *Latinos* occurrunt, harum rerum vestigia inquirere: ad pauca saltem quæ in promptu sunt digitum intendere liceat. Scribit *Philostorgius* l. 3. historiae Ecclesiasticæ (cujus indicium debeo Clarissimo & Doctissimo viro *Gerardo Langbainio* S. Th. Dⁿ, & Collegii *Reginensis* apud *Oxonienses* Præposito, qui ex eo à *Photio* excerpta antequam ederentur, manu propria è Bibliothecæ publicæ codice MS. transcripserat) *Theophilum* olim, primum *Constantini*, deinde *Constantii* nomine legatione functum ad eos qui olim *Sabai*, tunc temporis *Homeriti* vocabantur (quos *Ceturâ Abrahami* uxore oriundos, & è quibus fuisse eam quæ *Salomonem* adierit, reginam asserit) cum qui tum genti præerat ad Christi fidem amplectendam hortatum ab ipso obinuisse ut tres Christianis Ecclesiis in regione ista extrueret, unam in ipsa regionis Metropoli *Tafaro*, i. e. *طافار*: alteram in *Romanorum* Emporio *Adane*, i. e. *آدنة*: tertiam in Emporio *Persarum* quod sitûs *Persici* ostio adjacet. Quo *Hamyaritis* imperante hoc factum sit, cum Regis nomen silentio

tio præterierit, omnino incertum est.

Mavia, *Arabum* reginæ frequens apud *Histo-*
riæ Ecclesiasticæ Scriptores mentio. at cui genti
præfuit? In regum certe *Hirensium* serie foemina
percelebris hoc nomine occurrit, *AmrilKaisi* regis
14^{ti} conjux, *Almondari* 15^{ti} mater, ac ut eam esse,
cujus meminerunt Historici, credamus, non fert an-
norum ratio cum eam sub *Valentiniano* collocent, hæc
autem ad *Justiniani* tempora propius accedat. *Al-*
Mondarus enim ipsius filius is videtur cujus in bellis
inter Imperatores *Romanos* & *Kobadem* ac *Anusherwa-*
nam (quem titulo pluribus communi, *Cosroem* vocant
Græci) *Persæ* reges, mentio, ac idem forsan ad quem
missum à *Justino* legatum scribit *Gregorius* noster his
verbis وفي هذه السنة وجه جوسطينيا دوس وقد
الى المنذر ملك العرب ليصالحة لادع كان
غزا الروم وخرب وسبي وكان سبى الفخنة
بين العرب والروم اضطهان الملك جوسطينيا دوس
الاباء القابليين بالطبيعة الواحدة لان النصارى
العرب يومئذ ادما كانوا يعتقدون اعتقاد اليعاقبة
❖ لا غير i. c. Eoque anno (sc. 7° imperii sui) mi-

v. *Euagr.*
l. 4. c. 12.

si *Justinianus* (i. *Justinus*, nam & *Justinianum*
vocat, atque ita tres ordine recenset *Justinianos*) le-
gatum ad *Almondarum* regem *Arabum*, ut pacem cum eo
fœdera sanciret, quoniam ille *Romanorum* dittonem ho-
stiliter invaserat, eamque vastaverat, ac multos abdux-
erat captivos. causa autem inter *Arabes* & *Romanos* dis-
sidii erat, quod persequeretur Rex *Justinianus* patres illos
qui unam in *Christo* naturam assererent, cum qui tunc tem-
poris erant apud *Arabes* *Christiani* non aliam quam
Iacobitarum

Iacobitarum confessionem amplecterentur.

Quis autem à Iustino missus ad *Al Mondarum* fuerit è Nonnosì apud Photium excerptis discimus, *Abramum* sc. Nonnosì patrem. *Mawiah* ergò ista quæ sub *Valente & Valentiniano* floruit, alia erit ab ista quæ *Al Mondari* mater. Non dissimili tamen de causa & illa olim & postea *Al Mondarus* infenso in partes *Romanas* animo fuit; ob *Christianos* sc. qui ejusdem cum *Arabum Christianis* sententiæ fuerant, durius tractatos. hac autem differentiâ, quòd sub *Mawiah Arrianismi* fautores *Orthodoxos*, sub *Al Mondaro Orthodoxi Iacobitarum* hæresim amplexos persequerentur. Quæcunque autem fuerit *Mawiah* ista, ex eo quòd tunc temporis *Saracenis* imperasse dicatur, argumentum sumit Doctissimus vir *Samuel Bochartus* sententiæ suæ confirmandæ regnasse apud *Arabes* foeminas, eruditissimi operis sui, l. 2. c. 26. Adductis ab ipso testimoniis liceat & alterum è *Georgio Ebnol Amdî* addere, cujus hæc in vita *Reu* (quem *Argu* vocat) sunt verba

نَوَّيْ أَيَّامَ أَرْضِ مَلَكَتْ أَمْرًا مَلَكَتْ سَبَا سَنِينَ
كثيرة وصار النسوان يملكون بعدها مملكة
i. e. Dicitur
Argu multos annos occupavit femina Regnum *Saba*, &
post eam regnarunt ibi femina usque ad tempus *Salomonis* filii *Davidis*. Quod quâ fidè ab ipso traditum sit nescio. Aliter senserunt Auctores quos in texenda Regum *Hamyarensium* serie secuti sumus: illi enim unam tantum, *Belkis* nomine, quæ *Salomone* regnante floruerit, reginam memorant. Quod ad *Mawiam*, non alio jure quàm quod Regi nupta fuerat, rerum potitâ testantur qui eas ab ipsa post viri sui mortem administratas

Lib. 6.
cap. 38.

stratas scribunt. Circa illud tempus refert *Sozomenes* gentem quandam *Arabum* universam ad religionem *Christianam* traductam à *Zocomo* ejus Principe. Quis fuerit Princeps ille nescimus. Nomen *Zochomi* non occurrit, nisi forsan *Zocomum* pro *Lichamo* positum suspicemur, ut ita aliquem ex *Hira* Regibus *Lachamiis* designari putemus. Meminit *Nannosus* alterius etiam legationis, quæ & ipse functus est, nomine *Iustiniani* Imperatoris ad *Kaisum* quandam *Aresa* nepotem, qui *Cendinis* & *Maddenis* præerat. Num forte is *Amriol' Kaisus*, *Hojri* filius quem & *Aresa* nepotem fuisse & *Constantinopolim* petiisse ex iis quæ in Catologo Regum *Cendinorum* dicta sunt, constat?

Quod refert *Evagrius* l. 6. c. 21. *Naamanem* quandam gentis *Scenitarum* tribunum gentilem adeo nefarium & sceleratum, ut propriâ manu homines *Dæmoniis* suis mactaret, ad sanctum accessisse *Baptismum*, forsan ad historiam istam *Alnoomani* filii *Almondari*, cujus in serie regum *Hirensium* meminimus, pertinet. Verum non est (ut diximus) instituti nostri hæc longius persequi. Satis est nos bonâ fide quod apud *Arabes* superest de veteri Regum suorum memoria retulisse: quod si quæ apud alios occurrant, quibuscum ab iis tradita non adeo facilè conciliari possint: liberum erit lectori utris potius fides adhibenda fuerit judicare.

P. 2. l. 18.

Urbani & Nomades] *Arabes* utrique appellati: hæc tamen differentiâ, quod urbium & pagorum incolæ العرب *Al Arab* audiant, Solitudinis vero الأعراب *Al Aarab*. illi أهل الحضر *Ablol Hadar* i. e. *populus urbium seu oppidorum*: hi أهل البنى *Ablol Badwi*, *populus*

populus deserti, & بدويون *Baduiyun*, vulgò *Beda-
mini*. Illi rursus (ut hic apud *Gregorium* nostrum, ita
apud optimæ notæ Authores) اهل المدر *Ahlob Madar*,
eodem sensu sc. *Populus* seu *incola Urbium* quæ المدر
dicuntur, à domibus forsan è مدر i. e. lato con-
structis, ut hi اهل الوبر *Ahlob Wabar*, quod pro-
priè *Populum pilorum* sonat, sic à tabernaculis cogno-
minati cilicis, ut loquitur *Plinius*, quodd scil. in ten-
torii è *Camelorum pilis* contextis degant; ita rati-
onem reddente *Ebnol Athir*, وهو من ودر الابل i. e. *desumpta est hac
appellatio à pilis Camelorum, quoniam sibi domos è pilis
Camelorum conficiunt*. Unde forsan melius nominis
significationem explicabit vox [*Scenita*] cum [*No-
mades*] vitæ rationem, quæ plurimum *Camelis* pa-
scendis, occupatur indicat. Eisdem & aliàs اهل
الصحراء i. e. *Populus Petra*, seu *petrarum* & monti-
um incolæ, cognominari docet *Ebnol Athir*. Obser-
vatu hîc non indignum puto quod in *Margine* exem-
plaris secundi, de *Arabum* moribus annotatum re-
perio, esse sc. من خواصهم الحرب وسفك الدماء i. e. *E proprietatibus
eorum, bellum, & effusionem sanguinis, & amorem cæ-
dii, & doloris illationem, & ira, sive odii tenacitatem*.
Insita hæc illis quasi à natura vitia, quomodo incre-
mentum capiant, præsertim apud solitudinis inco-
las, unâque eum ipsorum corporibus nutriantur,
num rectè nos docuerit, doctus apud eos medicus,
ut judicent nostri, ipsius verba apponam.

Author libr
شامل
شان

والذين يقتلون بلحوم الابل هم حقودون
ولذلك يكون الحقود في الاصواب لاجل اعتدائهم
بالحوم

بالحموم الابل وعلّة ذلك طاهرة وهو ان دوام الاعتدا
لا بد وان يحمل البدن الي كيفية ذلك
الغدا فان من دوام الاعتدا بالاشيا الحارة لا بد
وان يستغن مزاجه ومن دوام الاعتدا بالاشيا
الباردة لا بد وان يبرن مزاجه وكذلك الحال
في غير ذلك من الكيفيات فلذلك الذين
يفقدون بالحموم الحمر الاهلية لا بد وان يستحيل
مزاجهم الي مزاج شبيه بمزاج هذه الحمر ويلزم
ذلك ان تكون احوالهم في البلاة ونحوها مشا
بهة لحوال تلك الحمر فلذلك كان الاعتدا
بالحم الضان مجازا علي غيره من الاعدية الحيوانية
لان هذا الحيوان ليس ينسب اليه خلف
منذوم يكتسبه الانسان ولذلك ايضا حرمت
لحموم كثير من الحيوانات لاجل رفاة اعلافها
ولذلك حرم اكل لحم السبع ونحوه مما له خلف
خارج عن الاعتدال لئلا يستفيع الانسان
ذلك الخلف باكله لجهة .

.c. Qui carnibus Camelorum vestri solent, odii tenaces
sunt. Unde insitum Arabibus deserti cultoribus, hoc
vitium, ideo quod Camelorum carnibus vescantur. Cu-
jus rei causa manifesta est, quia sc. necesse est ut mutetur
corpus ad qualitatem ejus alimenti, quo quis continē
nutritur: ita cum quis diu utatur alimenti calido, fieri
non potest quin calidum evadat. temperamentum ejus-
quod si diu frigidis nutriatur, temperamentum ejus ne-
cessario frigidum existet. Eodem modo se res habet in ca-
eteris qualitatibus; ideoque qui carnibus asinorum dome-
sticorum

ficorum vescuntur, necesse est ut mutetur temperamen-
tum eorum in temperamentum, isti, quod huiusmodi as-
inis proprium est simile, quo fit ut hebetes evadant, aliisque
qualitatibus animos istos referant. Atque hinc est quod
carne ovina magis quam aliorum animalium carnibus
vesci permissum sit, quia huic animali non attribuitur
qualitas aliqua vituperio digna, quam ejus esu acquirat
homo. Et ob eandem causam prohibita sunt multorum ani-
malium carnes, quod rebus sc. noxiis pasci soleant. Ideo
que interdicta est caro Leonum, aliorumque ejusmodi fe-
rarum, quarum natura aqualis temperamenti terminos
excedit, ne esu carnum earum, ejusmodi naturam &
ipse homo induat.

Religiones eorū diverse, &c. Colebat Hamyar solem. &c.]

P. 5. 17.

Si quibus nominibus, aut quā specie, coluerint A-
rabes corpora ista coelestia, expressisset Author noster,
melius intelligeremus, quæ ab aliis de idololatræ
eorum cultu traduntur, ab his sono saltem diversa.
Ea, ut cum his conferri possint, paucis referemus: ac
primò quæ in *Alcorano* recensentur Idolorum nomi-
na. qualia in *Suratol'Nojm* occurrunt, *الله اللات* *Allah*,
العزى Alozza, & *مناة Manah*; quæ sub nomine
fœminino culta monent hæc verba *الكم الذكور*
وله الإثني i. e. Num vobis masculi erunt, & illi [Deo
sc.] fœmina? Vobis filii, Deo filia? Vos qui filias ca-
lamitatis loco ducitis, easque vobis nasci ægrè fertis,
nec vivere finitis, Deo tamen adscribitis, & fœmi-
nas honoris illi soli debiti participes facitis, & *الهة*
Elahat, i. e. Deas appellatis? Angelos enim & Idola
quæ vel à Deo vitâ inspirari credebant, vel *هياكل*
الملايك i. e. Angelorum sacella esse, ac ab iis animari,
Dei filias vocabant, & quod apud Deum pro se inter-

cedere putarent, divinum illis honorem tribuebant. *Allat* sive *Allatto*, Idolum erat à *Thakifensibus* in *Tayef*, vel ut alii in loco dicto *Nachlah* cultum. Nomen illi à *لوى* *Lawa* quod *Flectere*, *Inclinare*, incurvare, significat, quod in eo colendo corpora flecterent, seu inclinarent, vel quod statuam, vel fanum ipsius cultus & honoris gratiâ circumirent, seu dignum putarent, cui hic cultus adhiberetur. Alii nomen deducunt à *لت* *Latta*, *Miscere*; quod qui Idolum erexerat, butiro, ac oleo permistis, peregrinos cò cultus gratiâ se recipientes cibaret: alii statuam ipsam in honorem cujusdam qui in *Tayef* peregrè venientes *سويف* i. e. *ptisano* Butyro permisto, excipere soleret, ac cujus mortui sepulcrum, honoris gratiâ, ambire solebant, erectam autumant. Hæc *AlZamachbarius*, & *AlBidawius* in suis in *Alcoranum* commentariis. Aliud insuper thema assignant doctissimi Grammatici *AlJauharius*, & *AlFiranZabadius* sc. *لا* *Laba*, quod *obtectum*, seu *occultum* esse denorat, item *Excelsum*, *Elatum* esse, unde quibusdam Deum *الله* *Allaho* appellari placet, & solem *الاه* *Elahab*, quasi Dea, sc. *لا رفاعة* *La Rafaa*, ob elationem suam, inde si *الله* *Allat* deducatur, erit forsan quasi foemininum quod Masculino *الله* *Allaho* respondeat, & sonet *Deam*. asserit certè *AlJauharius* eam à quibusdam *Arabum* *الله* *Allah* vocari, mutata deinde literâ *ه* in *ت* *T*, *Ahat*. Dirutam *Allat* jussu *Mohammedis* anno *Hejra* 9 docet nos *AbulFeda*. Quod ad *العزى* *ALOZZA*, sive *Allazza*, Idolum erat (ut volunt quidam, referente *AlJauharis*) tribubus *Korais* & *Bani Cananah*, (& quibusdam è *Bani Solaim* ut addit *Sharestanius*.) ut alii *السمرق*, quæ Arbor quædam, Tribui *Gatsan*, quam primus

هي صنم او
شجر
Idolum aut
Arbor Al.
Iannab.

primus consecravit (teste *AlFirazabadio*) *ظالم*
Dhalemus quidam, domo ei quam *بوس* *Boss* appella-
vit, superstructâ, in qua sonus ab ingredientibus au-
diri solitus. Missus à *Mohammede Chaledus* quidam ad
Idolum hoc è medio tollendum, domum diruit, si-
mulachrum, seu arborem * excisam † igne combussit,
& Doemonissam (ut referunt) passis crinibus, manû-
que capiti, lugentis more, impositâ, inde egressam,
& præ dolore exclamantem, gladio percussit. Quod
cùm à se factum *Mohammedi* retulisset, Hæc (inquit
ille) erat *AlVæa*, jam non amplius in sæculum co-
lenda. Hæc inter cæteros refert *AlFirazabadius* de
Idoli, & *يدولين* excidio in *Kamuso*, sive Oceano suo,
ad vocem *جر*, qui tamen in themate *جس* à *Zohairo*
quo iam, & domum *Boss* dirutam & *Dhalemum*, qui
eandem ad peregrinos à *Mecca* visenda averten-
dos, & *Caaba* famam ininuendam, dedicaverat, è me-
dio sublatum tradit. Quod ad nominis originem, à
potentiâ illi inditum, formæ est foemininæ ab *عز* quod
robore supra alios excellentem denotat, quasi summè
potentem, aut potentissimam dicas, quare & inter Dei
nomina apud Arabes *العزیز* *AlAziz*, i. e. expli-
cante *Ebnol' Athir* *لا يغلب* *القوي الذي* *الغالب*
Qui omnes potentiâ operat, nec à quoquam supe-
ratur, à themate Hebrais noto. Jam verò *مناة* *Ma-*
nab (seu *Menesb*, ut in versione Alcorani Latina,
Nomen erat (inquit *AlFauharius*) Idoli quod * a
tribubus *Hodailo*, & *Ghoziah*, inter *Meccam* & *Me-*
diinam colebatur. Idolum hoc *صخرة* i. e. Petram, seu
Saxum vocant *Alzamachsharius* & *AlBidawius*, à tri-
bubus modò indicatis, & (ut alii) à *Thakiso* cultum,
donec tandem anno *Hijra* octavo (qui multis Ara-
bum

An. Hejr.
8° v.

Allannab.

قطعا

Alzamach,

& *AlBid.*

احرقها

AlFauhar.

& *AlFir.*

* Ab *Anso*
& *Chosrajo*
(ut *Sharest.*
& *Abulf.*)
aliisque

منه
qui ejusdem
erant religi-
onis, ut au-
ther libri
Moslarref.

bum Idolis fatalis fuit, referente *AlJannabio*) à *Saa-*
do quodam demolitum fuerit. Nominis ratio duplex
 affertur, quarum prima deduci illud vult à verbo
 فلي *Fluere*, ob victimarum sanguinem apud ipsum
 effusum, teste *AlZamachshario*, vel (ut *AlBidawim*) eà
 notione quā idem valet ac قطع *S. indere*, quòd jugula-
 rentur coram eo victimæ. 2da Illud petit à نوى *Naw*,
 quod stellas, quas in pluviis efficiendis vim habere
 putant indigitat, quòd scil. precibus coram eo fuis
 benigniorem stellarum istarum influxum elici, &
 pluvias tempestivas impetrari crederent. Conferri
 cum hac Idoli istius appellatione poterit vox מני
Meni, quæ *Isaia* lxx. xi. occurrit, & Interpretes
 SS= Scripturæ adhuc dubios tenuit. Verbis textus
 appositis, melius de iis quæ dicturi sumus judicabitur.
 Sic ergò se habent העורכים לנר שלחן והממלאים
 למני מסכה, quæ juxta interlinearem *Pagnini* versi-
 onem sonant ad verbum, *Parantes Fovi mensam, &*
implentes Meni libamen. Vulgat. *Qui ponitis fortuna*
mensam, & libatis super eam. Tremel: *Qui instruitis*
turma illi mensam, quisque impletis Numeris illis libamen.
 Hic ut genuinus vocis מני sensus habeatur, ad linguæ
Arabica usum recurrendum statuunt Docti, unanimi
 ferè consensu: quid ni & מני (ne majori, dicam)
 ratione inde de *Meni* judicandum? esse sc. propri-
 um Idoli nomen. Quod de libatione illi fusà dicitur,
 satis convenit cum eorum sententia, qui מני *Mani*
 nomen inditum à fundendi notione autumant, & pul-
 chra est in iis, quæ proximè sequuntur allusio ומניתי
 אתכם לחרב *Et numerabo vos gladio; jugulandos sc.*
 seu ut effundatur sanguis vester. Quòd si, (ut vult
R. Moses, referente *Aben Ezra*. & cum securus *David*
Kimchi)

Kimchi) stellæ, seu constellationis nomen sit, vel etiam
 am stellas seu constellationes plures complectatur,
 idem erit prorsus *ميمي* *Mimi*, quod *منامة* *Manah*, illis
 qui nominis originem à *نور* *stellam*, sive *constellatio-*
nem, cuius vi excitatur pluvia, denotante, petunt.
 والله اعلم. Eadem ratione quâ nomen obtinuit
 Idolum hoc a *fuso* victimarum sanguine, appellatur
 etiam locus quidam *مني* *Mena*, ubi Sacrificia sua &
 hodie mastant peregrini *Meccam* visentes. His quæ
 è *Suratol Nojm* habuimus, addi possunt & alia è
Suratâ Noe, Arabum Idola, qualia sunt *ون* *Wadd*,
سواع *Sawa*, *يغوث* *Yaguth*, *يعوق* *Yauk*, *نسر* *Nasr*.
 Fuisse hæc idola antiquitus culta etiam ante diluvi-
 um, postea vero ab Arabibus recepta, & pro Sacris
 habita. *Waddum* scil. à tribu *Calb.* in *a* *Daumathol*
Jandal. *Sawaum* ab *Hamadano*, vel ut *b* alii ab *Hôdailo*,
 in loco dicto *Robat*, *Yaguthum* à *Medhajo*, *c* aliisque
Tamanensum tribubus, *Yaukum* à *Morado* (vel juxta
d alios *Hamadano*) *Nasrum* ab *Hamyar*, *e* seu *e* *Dul Ca-*
laab in regione *Hamyar* [referunt *Al Zamachsharius*, &
Al Bidawius, &c.] Fuisse autem nomina victorum pie-
 tate insignium, quorum eam memoriam charam
 haberent sui, diaboli astu inductos fuisse, ut ipsorum
 effigies honoris gratiâ ob oculos ponerent, hunc ho-
 norem illis adhibitum posteros ipsorum in cultum
 Deo debitum mutasse, atque ita ad Idololatriam de-
 lapsos. Coluisse autem Arabes *Waddum* Viri, *Sawaum*
 mulieris, *Yaguthum* Leonis, *Yaukum* Equi *Nasrum*
 Aquilæ, (quæ & nominis significatio) specie. His
 contentantia uidere est apud *Mohammedem* *Al Firao-*
zabadum in *Orcano* suo, ad Thematâ *سواع* & *وون*
Sawaum scil. Idolum fuisse antediluvianum, quod
 postquam

a *Allauhar.*
 & *Sharest.*
b Idem ut &
Al Firauz.
 & *Sassidin.*
c *Sharestan.*
d *Allauhar.*
e *Allaub.* &
Sharest.

postquam aquis obrutum diu latuisset, à Diabolo detectum, colendum sibi sumplerint *Hodailenses*, & peregrinationibus religionis ergò institutis subinde viserint. *Tankum* Viri pii nomen fuisse cujus obitum cum agrè ferrent sui, Diabolum specie humanâ illis se ingerentem, opem suam ad illius similitudinem ad vivum exprimendum pollicitum, quam in Templorum suorum adytis positam subinde inter orandum respiciendo, desideria sua delinirent, quem honorem cum ipsi (*Tankose*.) & septem aliis de se bene meritis præstitissent, eò tandem rem processisse ut divinus à posteritate illis honos tribueretur, & pro Idolis statux in memoriam ipsorum effictæ haberentur. Ita factum ut *Tankus* iste quisquis fuerit, sicut verbi عاق *Aka* (quod impedire, avertere, cohibere denotat) futurum nominis sono refert, ita rei veritate factus sit talis qui يعوق الناس عن الخير i. e. *Homines à bono impediret*, seu averteret: at non æquè *Tagnib* nominis sui sonum re-exprimit cum غاث ا يغوث *Gatha*, quod est auxiliari, opem ferre, dicatur. Quòd si adeò antiqua fuerint, ac perhibens, hæc Idola, non est temere de nominis ratione statuendum, imò, nec si nomina verè Arabica origine fuerint, nisi præeuntibus *Arabum* Grammaticis, cum tot sint olim imposita ob causas علمتها العرب i. e. *quæ Arabibus olim nota, nobis ignota*, ut regebat *Iskhaladdin* *Assouitius*, iis qui omnium rationem reddi postulant, præsertim cum tanta linguæ pars in desuetudinem abiierit. Quòd ad originem autem cultus simulachris adhibiti, in hoc omnes ferè conspirant, illam à majorum erga Vinorum meritis insignium memoriam & honorem curâ, posteris non intellectâ,

intellectâ, fluxisse, accedente Diaboli astu, cum, ut loquitur *Georgius Ebnol Amdî*, كدتهم الشياطين *i. e. alloquerentur eos è statinâ quas colerent Dæmonia*, atque ita ad cultum sibi deferendum adigerent. Quâ in sententiâ illis cum aliis convenire, patet ex iis quæ Nobilissimus & Doctissimus *Seldenus* in cap. 3. *Prolegom. ad Syntagma de Diis Syriis*, observavit. Non minima autem pars honoris ab *Arabibus* Idolis istis delati, videri possit, quod eorum se nominibus appellari, atque inter cultores numerari, gloriæ loco ducerent. in se nomina apud ipsos عبد واد *Abd Waddi*, *i. e. Servus Waddi*, عبد يغوث *Abd Yaguth*, *i. e. servus Yaguthi*, عبد مأناب *Abd Mânab*, *i. e. Servus Mana*, عبد وzza *Abd Wzza*, &c. Hactenus *Alcorani* dum secuti sumus in Idololatricis *Arabum* cultibus eruendis. aliorum apud alios *Authores* mentionem reperimus, ac primò هبل *Hobal*, qui اعظم أصنامهم *i. e. Maximum*, seu *præcipuum Idolorum* ab iis cultorum, apud *Sharestanium* & *Abul Fedam* audit. Positus erat *Hobal*, referentibus iisdem على ظهر الكعبة *i. e. ad posteriorem*, seu *exteriolem Caaba parsem*, ut alii, in ipsâ *Caabâ*. في جوفه *i. e. in interiore ejus parte*, secundum *Authorem* libri *Mostatref*, & *Safoddânium*, qui alia fuisse illis simulachra ait في جوف الكعبة *i. e. in ipsa Caaba*, alia حولها *Circaeam*, quorum omnium princeps erat *Hobal*; primario ergo loco collocandus. Idolum autem hoc, unde *Arabibus* fuerit ut sciamus, tradunt *Amrum Lohaii* filium, cum *Bekam Syria* urbem profectus ritus Incolarum Idololtricos animadvertisset, eorumque ab ipsis rationem percontatus, hoc responsum tulisset, se Idolorum istorum beneficio, opem cum ope, pluviam cum pluvâ

v. & Iannab.
An. Hojr.
3°

* i. e. Lapidē
Akik rubro.

pluviâ indigerent, consequi, ab illis ut sibi Idolum colendum traderent petiisse, acceptumque *Hobalum* secum reporrâsse, atque in *Caabâ Arabibus* colendum statuisse. Quam pulchrè convenit figmento isti nomen suum, ut sit ^{הביל} *Vanitas* *. Quod si cum nomine suo ad *Arabes* transferit, erat forsan illis à quibus murnatum sumpserunt ^{הביל} *Habbal*, vel ^{הביל} *Habbel* ^{הביל}. *Arabibus* aliàs nomen hoc à themate ^{הביל} deductum, obasum, Grandem, vel & etatē provectam sonabit: at apud ipsos nominis impositi rationem nondum reperimus. Statua (referente *Saffoddino*.) erat ex ^{حقیف احمر} *, effigie hominis, cui dextra amputata, quam ei iacturam ut resarcirent, *Koraishtia* auream substituerunt. & (ni exemplaris non satis fidi mendo fallar) septem sagittas manibus tenebat, verba sunt ^{و القداح وهي سبعة عشرين} *Quæ* (si rectè legatur ^{القداح} quod *Sagittas* nondum alis ^{في} *spiculis instructas* denotat,) quid aliud sonant quàm, *Et Sagitta quæ numero septem, inter manus ejus* (i. e. coram eo) *vel in manibus ejus* *. Verum nec de lectione, nec de sensu multum dubitare finit quod apud *Abul Fedam* aliòsque legimus, *Mohammedem* sc. expugnatâ *Mecchâ*, anno à fuga octavo, *Caabam* ingressum reperisse ibi ^{الشجرى على صور} *الملائكة* وصوره ابراهيم وفي يده الازلام يستقيم بها فقال قاتلهم الله جعلوا شيخنا يستقيم بالازلام ما شان ابراهيم والازلام ثم امر بتلك الصور فطمست. i. e. *Effigies formâ* * *Angelorum*, & figuram *Abrahami* manu sua sagittas ad sortitionem apas tenentis, [illisque visis] dixisse. Perast illos *Deus*. *Senem nostrum sagittis sortientem finxerunt.* Quid *Abrahamo*

وغيرهم
aliorumque
Allannab.
صورالادبها
i. e. figuras
prophetarum.
Camel.

Ham cum sortibus? Jussu ergo ejus detecta sunt figura
 ista. Addunt *Ebnol-Ashir* in قسم & *Alfannabius*,
Abrahamo comitem, *Ismaelem* ^{إسماعيل}; sc. manibus
 tenentem ^{الارلام} i. e. *Sagittas* ^{الارلام}; idem prorsus
 quod ^{القراح}, quas *Hobalum* manibus gestasse tra-
 dit *Safioddinus*. Synonyma enim planè sunt apud A-
 rabes hæc vocabula, & quorum alterum alteri ex-
 plicando inservit. ^{الارلام هي القراح} *Al-Azlam*
 sunt *Al-Kedah*, inquit *Ebnol-Ashir*, i. e. *Sagittæ*,
 quibus fortiebantur. *Sagitta* enim (teste eodem)
 cum primò excinditur, appellatur ^{قطع}, cum lævi-
 gata fuerit ^{برى}, cum directà ^{قوح}, ubi demum alis &
 spiculo instructa ^{سهم}. Est ergo ^{القوح} *al-qûch* cujus plurale
^{القارح}, propriè *Sagitta* nondum alata: idem etiam
^{الارلام} *al-azlam* cujus plurale ^{الارلام} docente *Al-Firauzabadio*.
^{الارلام} (inquit ille) est ^{ريش على} *al-azlam*, i. e. *Sagitta*
alis carens. His (ut videtur) cum ad sortiendum plæ-
 rumque uterentur, obtinuit ut ad sortes significan-
 cas usurpentur, uti & ^{سهم} *seham* etiam quod propriè ta-
 men (ut vidimus) *Sagittas* quibus *ultima* ^{تة} *Belomii*,
manus *imposita* est, denorat. de *Azabum* sortitioni-
 bus, & per sortes divinandî more, in sequentibus plu-
 ra volente Deo. Cum autem eadem jam insignia
 gestantes *Hobalum* & *Abrahamum* habeamus, quid si
 & unum eundemque eos fuisse suspicemur? Opti-
 mè quadrabit hæc conjectura cum *Safioddini* alio-
 rumque qui *Hobalum* in ipso *Caaba* adyto collocant,
 sententiâ: at contrarium suadent qui *Hobalum* foras,
Abrahamum intus positum asserunt, nisi ab iisdem
 sortium insignibus, cujus statuam extra *Caabam*, e-
 jusdem effigiem intra eam depictam fuisse putemus.
 Certè & statua illa juxta ^{مقام ابراهيم} i. e. *Abraha-*

v. & Ali
Ebnol'Athir
in Camel.

Mohamm.
Ebnol'Abdol-
lahi.

ما الشارالي
صنم منها
في وجهه
الا وقع
لقفا
Alfannab.

وكان من
قوارير
وصفر

i.e. Eratque
de vasis vitre-
is & ære co-
fectum.

mi ~~concordos~~ posita dicitur, apud *Alfannabium*. Sed non sunt hæc tanti ut de iis inter se componendis solliciti simus. Ut verò intus *Abrahamus* multis Angelorum, & Prophetarum (ut *Ali Ebnol'Athir*) imaginibus stipatus fuit, ita & foris *Hobalus* magno statuarum satellitio, quæ forsan minorum gentium numina. Erant (inquit *Alfannabius*) حول البيت i.e. *Idola ter domum* i.e. *Gaaba* صنم ثلاثماية وستون i.e. *Idola sexaginta*, quorum maximum fuit *Hobal*; adeo ut *Arabibus* singulis diebus singula si liberet, numina invocare liceret, aut singulos non solum mensium suorum (ut solent Persæ ab Angelis) sed totius anni dies ab Idolis denominare. Hæc omnia *Mohammedis* inter transeundum, nutu in terram prostrata, decidisse tradit. Iisdem accensenda & كسرها بيده ثم i.e. *Columba lignea*, quam in *Gaaba* repertam (referente eodem) طرحها i.e. *manu suâ fregit Mohammedes* & abjecit; nec فوق صنم خراعة i.e. *Chozaensium Idolum* quod الكعبة i.e. *supra Gaabam* positum ut dejiceret *Ali*, illi *Mohammedem* ipsum humeros suos supposuisse ferunt. Sed perierunt ista, prout merita sunt, cum nominibus suis omnia. Inter ea quorum supersunt nomina, maximæ sunt post *Hobalum* notæ *Asafi* & نايلة *Nayela* simulachra, quorum unâ cum *Hobalo* allatorum, unum in *Safa*, alterum in *Merwab* posuisse fertur idem *Amrus* eaque ut colerent & ad Deum mediatoribus uterentur, popularibus suis persuasisse. Tradunt autem *Asafum* sub viri, *Nayelam* sub foeminæ imagine cultum fuisse; ac fuisse quidem *Asaphum Amri* cujusdam filium, *Nayelam Sabali* filiam,

filiam *Forhamidas*, qui cū ob stuprum in *Caaba* commissum à Deo in lapides conversi essent, à *Koraisitis* hoc sceleris pretium tulerunt, ut pro Diis haberentur. Idola hæc ab *Amro* dedicata imperante *Persis Saburo*, seu *Sapore Dil' Ectaf*, ac demum sub *Mohammede* novæ sectæ conditore, abolita asserit *Sharestanus*; quem tamen eo erroris arguit *Abul Feda* quod *Amrus* cultus Idololatriæ author, multis ante *Saporem* etiam primum qui *Dil' Ectaso* multo antiquior, sæculis floruerit. Atque hæc præcipue apud *Arabes* famæ Idola. Alia se inter legendum offerunt nomine tenus, non pauca. Ex his سعد *Saad*, à *Bani Malcan*, *Ebn Cannana* cultus, teste *Sharestano*, &c. de cujus numine rectius quàm populares suos judicasse apud ipsos *Poëtam*, patet ex hoc ipsius carmine.

AlTanhar.
AlFiranz.
Safioddin.

اتينا الي سعد ليجمع شملنا ،
فشتتنا سعد فلا نحن من سعد ،
وهل سعد الا صخرة بتنوفة ،
من الارض لا تدعوا لغى ولا رشد .

i. e. *Venimus ad Saadum ut res nostras colligeret,*
At disperfit nos Saadus, nec sumus nos à Saado:
Quid enim aliud est Saadus quam Petra in deserto;
Et terrâ, quæ nec ad falsum nec ad verum invitat ?

Juxta thematis rationem, prosperitatem sonat nomen, cū tamen, ut rectè censuit *Poëta*, cultoribus suis non nisi miseriæ causa fuerit. Fuisse autem Idolum hoc صخرة طويلة i. e. *Petram* seu *Saxum oblongum* ad *littus جدة Jodda* testatur *Safioddinus* ab eodem themate سعيدة *Saidah*, nomen fuisse domûs ad quam peregrinationes instituere soliti *Arabes* testantur,

idem & *AlFirazabadum*. ab iisdem etiam *سعر*
Sairum nomen Idoli fuisse discimus, quod *Sairum*,
 nomine alius ignem denotante, vocat *Alfanbarius*, ac
 tribui *Anza* peculiare fuisse refert, quam sententi-
 am Poëtæ nescio cujus autoritate confirmans, hoc
 ipsius dictum laudat.

v. *Alfanbar*.
 in *سعر*
 in *عوض*
 in *مور*

حلفت بما يراى حول عوض
 وادصاب تركن لى سعر

Jaravi per sanguinem fluentem circa Audum,
Et per statuas quæ relicte sunt apud Affairum.

ubi & alterius Idoli nomen occurrit, *عوض* Audi sc.
faculo (testantibus eodem & *AlFirazabadio*) cogno-
 minis, quod apud tribum *Beer Wayeli* posteros sa-
 crum. *انصاب* autem in dicto Poëtæ vel *statuas* red-
 dere licet, vel hoc loco, potius *lapides* circa *idolam*
 positos, super quibus mactabantur victimæ. Utrum-
 que enim denotare vocem, docet nos *AlFirazaba-*
dus, qui cum *عصب* esse dixisset, quicquid pro Deo
 colendum erigitur, scil. *Idolum*, *Statuam*, addit &
انصاب fuisse *lapides* circa *Caabam* positos super quibus
sacrificarent *لغير الله تعالى* i.e. aliis quam Deo aliis-
 simo. Clarius adhuc *Safioddinus* *الانصاب*
المنصوبة للعبادة وحجارة كانوا انصبونها
عليها i.e. *Alnosb* significat *Statuas* positas
 ad cultum, item *lapides* quos posuerunt ut super ipsis sa-
 crificia mactarent *Idolis*. inde dictum cujusdam san-
 guine se perfusum autumantis, *كاني نصب احمر*
 i.e. ac si essem lapis rubens, explicat *Ebnol'Athir*,
كالنصب الاحمر بدم الذبايح i.e. *instar lapidis ru-*
bentis sanguine victimarum. quo dicto vel ad lapides
 super

super quibus jugularentur victimæ, alludi potest, vel ad ipsum Idolum. nam & ea * sanguine victimarum oblinere solitos docet *Sharestanus*, accessurum inde opibus suis incrementum sperantes. Porro *Nasb*, vel *Nosb*, ut & literis & sensu cum מצבה & נציב convenit, ita significatione optimè respondet voci *Hebraica* נציב cum utrumque, & *Idolum* denotet & *Molestiam*, seu dolorem البلاء i. e. *malum* & *miseriam*, quæ cultoribus suis abunde creant.

His addi possunt & alia ejusmodi terribula, qualia *Alsharek* الشارق, à quo cognominatus عبد الشارق *Abdol Sharek*, filius *Abdil Uzze*, q. d. *Cultor Shareki* & *Manaf* مناف, à quo عبد مناف *Abd Manaf*, q. d. *Cultor Manasi*, cui & filius عبد شمس *Abd Shams*, i. e. *Cultor Solis*. Itaque الشمس السما i. e. à *Sole* qui in cælis luget dictum monet *Alfiranzabadus*, quod cum sc. colerent è quibus illi oriundus: cum tamen aliàs شمس *Shams* nomen fuisse * *Idoli* antiquitus culti doceat idem, quod *Safioddinus* شمس * *Shoms* vocat, cui sanum apud *Bani Tamim* dedicatum. Num *Solis* forsitan effigies? Eidem *Abdol Manaf* frater (ut vidimus) & tribus pater, عبد النار *Abdol Dar* دار, Idolo: ab eodem themate *Dovar* دووار & *Caaba* & *Idoli* nomen apud *Alfiranzabadum*. In serie regum *Forhamidarum* عبد ياليل *Abd Yalil*, & عبد مدان *Abd Madan*, habuimus, illum ab ياليل *Yalilo*, hunc à مدان *Madano* Idolis. *Awal* اوال, ut idolum tribubus *Beer* & *Taglab* peculiare memorat *Alfiranzabadus*, ذو الكفين *Dul* *Cassain* ut tribui *Dus*, (quem *Safioddinus*, *Cassain*, omisso *Du* vocat) باجر *Bajar* vel *Bajer*, ab Azensibus cultum perhibent idem & *Ebnol Athir* الرقيمصر *Alokaisar*,

* كانوا
ان اذبحوا
للإصنام
لظنوها
ذن ما الهدا
يايلتمسون
بذل لك
الريانة
في أموالهم

Alfiranz

v. sup. p. 50.
& 51. quod
& 4^{ti} regum
Tamaneus.
nom. p. 57.
* صنم قنيم

* بضم اواة

Abd Yalil f.
عبد كلال
Abd Colali.
Alfiranz,

AlOkaisar, eidem Idoli nomen quod في مشارق الشام i. e. in orientali Syria *Damascena* plaga positum à tribu non una cultum refert *Safioddinus*. *Bag*, a quo (ut quibuldam, teste *AbulFeda* videtur) urbs *Bagdad* nomen cepit, ut *Persicè Bag dedit*, seu *Bagi donum* sonet, *Persarum* seu *Indorum*, à quibus oriundus *Ennabius* iste qui hoc nomen imposuit, potius quam *Arabum* Idolum fuisse puto. يعبدون في الشرق inquit, i. in Oriente illud colebant. Idoli à *Bani Salim* culti, ac à *Gawio Ebn AbdolVaze* ipsius ædituo pro merito suo tractati, nomen licet non expresserit *AlFirazabadius*, non indigna tamen sunt memoratu quæ narrat. Spectante sc. ædituo, sed officii sui (ut videtur, negligentiore, accurrentes vulpeculæ duæ Idoli conscensi caput urinâ canspurcârunt. ille indignum cultu suo Dominum ratus, qui hæc inultus pateretur, in hæc verba prorupit,

أرب يبول العلبيان براهه
لقد ذلت من بالت علمه تعالى ❖

i. e. Num ille Dominus est, super cujus caput mingunt vulpes?

Certè vilis est super quem minxerint vulpes.

O Solaimenses, certè nec obest hic nec prodest, nec largitur, nec impedit, correptumque Idolum confregit. Contigit hoc post *Mahammedem* natum, qui in boni facti memoriam nomen ejus غاوي بن عبد العزى *Gawi Ebn Abdilazza*, i. e. "Errans filius cultoris" *Vaze*, magis fausto, sc. راشد بن عبد ربه *Rashed Ebn Abd Rabbehi*, i. e. *Orthodoxus filius cultoris Domini sui*, commutavit. Nec magis injurii erga Deum suum *Banu Hanifa*, seu *Hanifide*, quos Idolum è massa quâdam confectum

confectum quod diu coluissent, annonæ tandem caritate oppressos devorasse, referunt *AlFauharius* & *Author libri المستطرف*, ut, qui non aliter posset, vel sic eos pasceret. de quorum facto sic Poëta ab *Al. Fauharis* laudatus,

* in voce
تبع

أكلت حنيفة ربها من القمح والمجاعة
لم يحذروا من ردهم سو العواقب والتباعة

i.e. *Comedit Tribus Hanifa Dominum suum pra annonæ caritate & fame,*

Non timuerunt à Domino suo, malum pena & vindictæ.

الخاصة *Dul'Chalasah*, vel juxta alios *Dul'Cholosah*, (referentibus *AlFauharis*, & *AlFiranzabadis*) † domus erat apud tribum *Chathaam* quæ الكعبة اليمنية id est, *AlCaaba Yamanensis* vocabatur, in qua Idolum erat الخاصة *AlChalasah* dictum. بيت أصنام i.e. *Domum Idolorum* vocat *Safoddin*, quasi plura in eo collocata essent simulachra, quæ ab aliis etiam * præter *Chathaamenses* culta tradit. Diruta demum anno *Hejra* decimo (uti & narrat *AlFannabius*) à *Jariro* quodam eum in finem à *Mohammed* misso. Inaudita forsan *Græcis* & *Latinis* hæc nomina, at non ita الشرا هو *Dushshara* qui à *Dausensibus* cultus. Neque enim alius hic quam (ut rectè mihi observasse videtur *Clarissimus* vir *Sam. Bochartus*) *Suafus* quem scriptores *Græci* & *Latini*, *Arabum* Deum perhibent. Suidam qui Deum *Martem* interpretatur quasi ex *æns* & *Seds* compositâ voce, hallucinatum esse monet *Nobilissimus* & *Doctissimus* *Seldenus*, nomen originis *Arabica* esse, non *Græca*, ac *Dusarem*

† 4^{or} à *Meccha* stationibus *Safoddin*. Contendunt alii ipsum Idolum *Dul'Chalasah*, vocatum, * Sic et *Ebn. Athir. Jeil. à Daus. & Bajilab. &c.*

Bacchus πυ
πυνος.

* In Hist.

Egypt.

* Afferit Di.

od. l. 3. Bac-

chum fuisse

τοῦ ἡλίου τοῦ τῆ

παύου διόπορον

&c.

* Denotat a-

lias Rei ali-

cui instare,

& strenuè a-

gere. Al Fir.

& Ebnol

Athir.

† Bacchus

primus eme-

re & vende-

re instituit.

ذو بمعنى

صاحب

Alfaubar.

* اول من

غني

فاليمن

i. e. primus

qui recinit.

in Yaman.

sarem Bacchum esse non Martem. Quid ergo apud Arabes sonat? Num Splendidum vel Coruscantem? à quâ verbi شرا significatione nomen sortitum Splendidum Jovis sidus, docet * Al Makrizius. dictum enim (Moshtari شمس) i. e. Ob * pulchritudinem suam, كانه اشترى الحسن لنفسه i. e. Ac si sibi pulchritudinem emisset, ac propriam vendicasset. Satis frigide. quin potius à (اشترى & شري) quod juxta Alfaubarium & Ebnol Athir, Coruscare, * inter alia significat. aliam etiam nominis rationem addit, لانه نجم الشرا والبيع i. e. Quod Stella sit qua† emptioni & venditioni praest. Et num ita Deus iste apud illos? aut potius à شرا Shara quod loci nomen, dictum putemus, quasi Dominus Shara? quam notionem Du vel Dy apud Arabes habere notissimum est, eâque nominum seu cognominum compositio- nem frequenter ingredi. Unde inter Reges Yamanenses, qui (ادوا اليمر) Adwaol'Yaman appellantur, i. e. Reges Yaman, quorum nomen à Du (& in obliquo Di,) incipit. quorum exempli gratiâ, sex enumera- rat Allaubarium, sc. Du YaZan (à valle Ya- zan, cujus Dominus erat, teste Saftoddino denomi- natus) 2 Du Iadan. * qui primus can- tando apud Yamanenses excelluit teste AlFiraubadio. v. p. 62. 3 Du Nomas, ibidem. 4 Du Fayesh, à valle Fayesh quam sibi peculiarem habuit, ut vult AlFiraubadius. 5 ذو Du Asbab. 6 Dul Colaa. duos hoc nomine appellatos refert AlFiraubadius الاكبر & الاصغر i. e. Majorem & Minorem, di- ctos autem quod apud eos congregatae Hamyarum & Hamyarum tribus

tribus foedera inierint, quod inter hujus thematis significatus numeratur. Horum nonnullos in Regum *Hamyarenſium* ſerie, una cum aliis habuimus. De cæteris, quorum nulla ibi mentio, idem (uti jam antea monuimus) ſtatuendum videtur, quod de *Du Roain*, alio item non obſcuræ apud *Tamanenſes* famæ *Domino*, (cui nomen dedit vel mons vel arx quam in monte munitam habuit) aliſque innuit *Allannabicus*; ideò ab Hiſtoricis dum eorum qui illis olim regionibus imperarunt, catalogos contexant, omiſſos, quod de eorum ætate numero, & rebus geſtis nihil certi definire audeant. Ex his autem quæ dicta ſunt de vocis *ذو* in compoſitione nominum & agnominum uſu conſtat. Jam verò, quod ad *شرا* vel *شري* *Sbara*, nomen eſt loci non unius: ita appellatur *Via* quædam in *Salma* *كثير الاسد* i. e. *Leonibus infeſta*; ita *Mons* quidam in *Najd*, nec non alius in *Tahama* *موصوف بكثرة السباع* i. e. *ferarum* (Leonum, puta, Tigrium, &c. qualibus vehi *Bacchum* fingunt) *copiâ celebris*; ita & *Vallis* quædam inter *Cabcab* & *Naaman*, unius noctis itinere ab *Arafa* diſtans, nec non locus juxta *Meccam*, referente *Safioddino*, qui dum loca hæc enumerat, addit *ذو الشري* *Duſſhara* Idolum fuiſſe *Dauſenſium*, & (ſecundum alios) alterum etiam apud *Bani Hareth* *Azdenſes*. Erit ergò *Dyſares*, quem *Arabum* Deum perhibent, *ذو الشري* *Duſſhara*, i. e. *Dominus Sbara* atque idem (inquiunt) illi qui *Græcis* *Διόνυσος*. at unde apud *Græcos* hoc illi nomen? Vox erit hybrida ſi *Diodori* ſententiam amplectamur ex *Abis* & *Nyſa Arabia* ſive *Ægypti Arabia* vicinâ urbe, apud quam *Bacchus* à *Nymphis* educatus, conſtata. At

ورعين
حصن لك
او جبل
فيه حصن
i. e. *Ronin*,
arx illi fuit,
vel mons in
quo fuit arx.
AlFiranx,
& v. *Safiod*.
& *Allauh*,
Allauh. &
AlFiranx.
Safioddin.

cur non & hæc purè Arabica, ut *Dominum Nyse* sonet? Quo modo autem *Nyssa* ab *Arabibus* olim scripta fuerit non habeo quod statuam. نوسا inter *Arabia* urbes recentioribus notas nondum reperi, ita appellatam *Egypti* provinciam quandam refert *Safioddinus*, eandem quæ & سمون audit, diversam tamen statuit Author libri كشف الزهار & *Pagos 21* tantum continere, cum *Samannud 128* contineat نواس *Nawas* apud *Safioddinum* est حصون الجين i. e. *E Castellis Tamani*. apud *AlFiraubadium* in *Kamuso* suo, reperimus النواسي seu *Nowasenses* appellari, speciem quandam uvarum præstantissimarum in سارة *Sarah* * qui teste *Safioddino*, *Montium Hejaz* altissimus, uvis & sacchari cannis abundans) quæ tamen num à loco aliquo vel aliunde sic dictæ, nihil monet. Inter Reges *Tamanenses* unum habuimus nomine نواس *Dy Nowas*, quod si Διονύς & *Græcè* efferatur propius aberit à sono, quam quæ ab una in alteram istarum linguarum translata sunt, non pauca. Sed ne incerta sectemur, cum ab omnibus pro concessio habeatur *Nysam Arabiam* urbem fuisse in qua educatus à *Nymphis Bacchus*, olim notam licet nobis jam incognitam, atque ab ea denominari cum quod ad posteriorem nominis partem magnis Authoribus placeat, quod contenderim hoc est, non minus probabiliter priorem ejus partem *Arabum* دن *Dn*, vel in id obliquo دنى, statui. sed qui *Arabibus* debet ut *Nyssa* Dominus audiat unde Βακχ & nuncupatus? si ab incondita *Bacchantium* vociferatione, ut *Eustathio* placet, annon & hîc *Arabissantes* ejus cultores habeamus judicent, qui audierint دى دى *Bacche Bacche* quod planè est.

* Num. forf.
is qui apud
Stephanum
Byzantium.
Διονύς, ὁμοτι-
λός τῷ κορυφῇ
ὁ φιλοπατὴρ τῆς
Ἀγασίας.

Ἑὐδί ἐὐδί vel ἐὐδί βαύχα, ab *Arabibus* ingeminari, cū rem aliquam laudibus efferant, vel admirabundi exclament, & *بح* *Baccha Grandem, Magnum, praeclarum esse*, denotare. ut & hoc etiam *Bacchi* nomen ab *Arabibus* ad *Græcos* unā cum ipsius cultu transmissum videatur, qui tamen aliis apud ipsos *Arabes* nominibus, notior. *Dysaris* (ut vidimus) & *Ourotalti*, vel potius *Ourotali* sublata *T. Ορομάζουσι ὃ τὴν μὲν Διόνυσον Ουροτάλ τὴν δ' Ουρανίην Ἀλιλάτ.* *Bacchum* & *Uraniam* cum solos Deos esse arbitrentur *Arabes*, *Bacchum* appellant *Ourotal* [*Orotal*] & *Uraniam* *Alilat*. inquit *Herodotus*. Quid verò *Ουροτάλ* sive (ut in * *MS. Bodleiana* legitur,) *ὄρατάλ* *Orotal*? Libens Doctissimi Viri *Sam. Bocharti* iudicium secutus, ut de vocabulo quod in usu esse desit, ἀπίχθ. Quod nisi audacis nimium esset conjecturæ pro ὄρατάλ sive ὄρατάλ, substituere ὀλατάλ, (ut literæ λ & ρ, faciliè commutabiles) omnia hæc expeditu essent facilia. Quid enim aliud esset ὀλατάλ, quam *الله تعالى Olla taal* (si ut nunc olim pronuntiabant) i.e. *Deus excelsus, summus, vel supremus*. cui adjuncta vox * *Ἀλιλάτ*, i.e. *الالهة Alilaba* vel in plurali *الالهات Alilabat* i.e. *Dea* (quomodo. teste *Al Firauzabad* & *Solem*, & *الهلال Alhelal*, i.e. *Lunam* & *نفس Nasrum* (ut addit *Jauh.*) aliâque quævis *Idola*, inter quæ *اللوات Allat*, & reliqua minorū gentiū numina, appellabant,) universam *Arabum Idololatriam* nobis ob oculos ponit & *Panthem* reſerat. Habebant siquidem *Ἀλιλάτ*, *Alilabat* Deas, minorum gentium Deos, & *Allah taal* ὀλατάλ *Deum supremum*. Illas Dei supremi filias (ut vidimus) statuebant, ac pro ipsis apud eum intercedere, adeoque divinum illis cultum deberi; sub Deo tamen summo, ut in-

* Et in altero
Οροτάλατ.

* In M S.
Bibl. Bodl.
Ἀλιλάτ, quasi
sine articulo
Elabat.

quit *Sharest*. scil. (ut de *Sabiis* idem asserit) *Idola* ista *Deos* vel *Deas* vocabant; at Deum verum, *Deum Deorum*: ista *Dominos*, illum *Dominum Dominorum*: adeoque cum se coram Deo sisterent atque eum laudibus celebrarent hac formâ usus tradit, لبيك اللهم لبيك لبيك لا شريك لك الا شريك هو لك
تملكه وما ملك i. e. *Cultui tuo me dedo, O Deus, Cultui tuo me dedo. Non est tibi socius, nisi socius quem tu possides & una quicquid ille possidet.* Quæ sic explicat *Ebnol Athir* ut per *Socium* denotetur *Idolum*, quod unâ cum victimis & donariis ipsi oblati ad Deum summum pertineret, non sui juris esset: quam inique tamen erga eum quem pro Deo supremo agnoscerent, etiam in iis quæ ad eum pertinere confiterentur, agebant, hinc patet quod in *Alcorano* cap. *Anaam*, Deus de eorum injustitia queribundus introducit his verbis وجعلوا لله ممانا من الحرف والابعام فصيبا فقالوا هذا الله برعبهم وهذا لشركائنا فما كان لشركائهم فلا يصل الي الله وما كان لله فهو يصل الي شركائهم ما يحكمون i. e. *Et statuerunt Deo ex eo quod creavit de frugibus terra, & de pecore partem, dicentes, Hoc Dei est (juxta scil. ipsorum opinionem) & hoc sociorum nostrorum (quos sc. ei adjunximus) Quod autem ad socios istos pertinere volunt, ad Deum non pervenit, at quod Dei est, illud ad socios istos pervenit. Quam male judicant!* Ad hæc intelligenda atque illustranda faciunt quæ in libro نظم الدر i. e. *unionum compositio*. legimus, scil. *Arabes* priscos cum vel

agrum

agrum fererent, vel arbores plantarent, obductâ
 in medio lineâ locum in duas partes dividere solitos,
 quæ citra lineam essent Idolis suis dicantes, quæ ul-
 tra, Deo. Quod si ex iis quæ Idolis suis dicâssent,
 quicquam in partem Deo sacram decidisset, illud pro-
 tinus restituere, at si è parte Dei in eam quæ Idolis
 dicata, retinere; eodem modo si aqua quam in Ido-
 lorum portionem immisissent, perrupto canaliculo
 Dei partem irrigaret, obstruere, sin è contra, fluere si-
 nebant, dicentes, *Ea Dei rebus opus habere, Deum sibi*
sufficere. Quod si quis verba prout apud ipsum Au-
 thorem *rabicè* habentur, legere malit, sic se habent
 واما اهل المدن والحراث فكادوا اذا حرقوا
 حرقا او غرسوا غرسا خطوا في وسطه خطا فقسّموه
 بين اثنين فقالوا ما دون هذا الخط لالهتهم
 وما وراءه لله فان سقط مما جعلوه لالهتهم شي
 فيما جعلوه لله ردوه وان سقط مما جعلوه لله
 فيما جعلوه لالهتهم اقروه وانا ارسلوا الماء في
 الذي جعلوه لالهتهم فافتح في الذي
 سدوه لله سدوه وان افتح من ذلك في هذا
 قالوا اتركوه فاقه فقير اليه ❦

Sic & *Bidavius* si quæ Deo dicata, magis opima
 essent, mutare solitos, non è contra, refert. Præ-
 ter ea quæ hætenus à nobis commemorata sunt pub-
 lici cultûs objecta, alia fuisse innumera à privatis
 culta, testis est Author libri المستطرف; scil. unum-
 quemque Patrem familias Deos sibi penates habu-
 isse quos ultimo omnium profecturus, & primò re-
 versus salutarer. Quo in genere censendus videtur
 الضمار *Al Demar*, apud *Al Firanzabad*, quem Idolum
 fuisse

* sc. lib. Mo
statref. eadē
videre est apud
Allan.
ad an. Hej.
8°.

* حجر آمن
حجارة
الحرم
طافوا به
كطوافهم
بالكعبة

fuisse ait, عبد العباس بن مناس ورطه i. e. ab
Abbaso Ebn Mardas & ipsius familia cultum : accep-
tum illud à patre suo Mardaso flammis tradidisse
Abbasum refert Sufoddinus, ubi Mohammedi nomen
dedisset. Primos lapidum apud Arabes cultores Is-
maelis posteros statuit * author modò laudatus, eo-
rum Idololatriam hinc originem traxisse, quòd cum
jam crescente ipsorum numero adeo ut quæ Meccam
circumjacet regio illos non caperet, in alias se con-
ferre partes coacti sint, non proficisceretur quis-
quam quin aliquos * è loci istius sacri lapidibus secū
assumeret, quos ubicunque sedem figeret, depositos,
* eodem modo quo Caabam solebat, circumiret : eo
tandem deventum ut ipsorum posterì lapidem quem-
cunque aspectu pulchrum colerent, atque ita reli-
gionis quam ab Ismaele acceperant, obliti, in foedis-
simam ruerent Idololatriam. Ab Alilabat, seu mul-
torum (ut loquuntur) Sociorum, ad unius Ollotali,
non illius Bacchi, sed Dei supra omnia excelsi, re-
rum omnium conditoris cultum, Arabes suos revoca-
vit Mohammedes ritibus licet Idololatricis retentis,
adeo ut post introductum ab ipso Islamismum aliis
potius nominibus quam Idololatriæ incusandi vide-
antur. ועשייתם וטפשותם בדברים אחרים i. e.
Error eorum, & stultitia eorum aliis in rebus consistit,
(ut rectè Maimonides, in Epistola ad Profelytum re-
ligiosum, cujus verba ideo apposui, quod in co-
dicibus impressis, edit. saltem Buxt. non reperian-
tur) non tam quòd falsa numina, quam quòd falsò
verum colant. Idololatriæ notam quam ipsi Christi-
anis falso inurere conantur, ut abstergerent, ipsos
ejusdem criminis incusarunt nonnulli, sed calum-
niam

niam calumniæ reponere cum Christiano indignum sit, jure id fiat an injuria, non melius judicabimus quam si ea quorum nomine Idololatriæ rei peraguntur, simul congesta lectoris oculis subjiciamus. Ea prout in *Saracenicis* à *Sylburgio* editis *Euthymii* sc. &c. (neque enim aliorum nobis copia) hæc præcipuè sunt. χαβάρ pro *Lucifero* & *Venere* positum, p. 1. & p. 85. ubi qui à *Saracenorum* dogmatibus ad fidem Christianam conversus fuerit, anathematizare docetur eos qui matutinum sidus sive *Luciferum* & *Venerem* adorant, quam *Arabum* linguâ, χαβάρ (inquit) nominant. Idem p. 71. καβάρ effertur, ubi & hæc pro *Venerem* colentium precationis formula habetur, Ἀλλὰ, Ἀλλὰ ἐκ καβάρ ἀλλὰ. p. 15. Adhærere eos asserit τῷ λίθῳ τῷ βραχθάν *Lapidi Bracthan*. Ibidem esse illis ait τὸ βακχάισμα ἐκ χαβάρ ἰδωλον. *Simulachrum Baccha Ismakech* dictum, quod ipse (*Mohammedes* sc. προσκύνημα παρατήρημα Adoramen observationis appellat, & ut miseri barbari adorarent præcepit. Ibid. ἡ δύο ὁ νόματα ἑρβαρα, τὸ τζιτσαφὰ ἡ μαρὰ, ἐκ τῶν σιχασμάτων ἢ λέγει τῷ θεῷ. i. e. sed & duo vocabula barbara *Tzitzapha*, & *Marua*, (p. 78. *Tzapha* & *Marua*) ex iis in quibus Deus colitur esse dicit. p. 85. in medio domus precationis *Mache* jacere ait lapidem magnum *Veneris* effigiem in se habentem; honorari autem istum lapidem quasi *Abraham* super eo cum *Agare* coierit, aut *Camelum* ei alligaverit cum *Isacum* sacrificaturus erat.

Pag. 82. τὸ
Βάκχα ἢ τοῖς τὸ
Μάκα ἢ Μάκακ.
p. 82. προσκύν-
τηριον τῷ παρα-
τηρημάτῳ.

Hæc præcipuè sunt quorum nomine *Mohammedis* sectatores Idololatriæ rei peraguntur. Quid verò de his statuendum sit, ubi *Arabice* expressa fuerint quæ *Euthymius* cæterique *Græci* protulerunt, melius patebit,

tebit. *كبار* & *كبار* *Magnum* in lingua *Arabica* significare asserunt. Rectè. Illis enim *كبير* *Cabir*, & *كبار* *Cobar*, & in plural. *كبار* *Cebat*, *Magnus* dicitur. Eo autem titulo indigitari *Luciferum* & *Venerem* probatur ex illa precationis (ut loquitur *Auctor*) apud illos formula, 'الله' *Alla* 'الله' *Alla* 'الله' *Alla* ubi *الله* *Alla* *Deus*, *Deus*, sonare dicitur. Et hoc rectè, *الله* autem *Major* ? At quis *Arabum* hoc nos docuerit ? Si *Arabice* hæc omnia, ad sonum quam proximè fieri possit, efferantur, hæc erunt verba, *الله* *Allah*, *Allah*, *hova cobar allah*. i. e. *Deus*, *Deus*, *Ille Magnus*, *Deus*. at precatio illa quam expressam hic voluit, nihil aliud, puto, erit quam *الله* *كبير* i. e. *μεγαλισμὸς*, seu *δοξολογία*, ista *Mohammedanorum* quam subinde inter precandum repetunt, & de cuius vel semel ex animi sententia prolatae efficaciam, mira prædicant, sc. *الله* *أكبر* *Allaho Achar* (vel ut illi malè distinctis literis, *Allahoa char*, vel ut ab hominibus *Græcis* pronuntiari possit *cobar*) i. e. *Deus Maximus* est: quæ ingeminatâ quod primam *Lunæ* quæ *Menses* & *Annos* illis numerat, & festa designat, *omnium* salutem, superstitioni magis imputandum quam *Idololatriæ*, quasi jam *Luna* seu *Veneris* (quas promiscuè hoc in loco sumi observavit *Doctissimus Bochartus*) divinam ascribant potentiam. Proximo in loco ut ad ea verba quibus asseritur simulachrum illis esse *πὶ Βακχῶν Ἰσμενῶν* dictum, accedamus, *πὶ Βακχῶν Ἰσμενῶν*, *Arabice* si proferas, quid erit aliud quam *بكتة اسم* *Bacca* (seu *Becca*) nomen est *Massa* (seu *Mecca*, quomodo forsitan quærenti quid esset *بكتة* *Bacca* responderit aliquis qui *Arabice* loqueretur. Melius ergo

p. 82. Βάκχῃ ἢ πρὶς Μάκχῃ ἢ Μάκχῃ. *Baccha, sive Make, aut Makech*, habetur, quod idem προσκύψας ἑστέρηματ^ο, *Adoramen observationis*, vocatur pag. 14. & pag. 82. προσκυψέων. &c. *Adoratorium observationis* (quâ periphrasi *Arabum* قبله *Keblab*, locum scil. ad quem inter orandum faciem conuertunt, qui non alius quam Templum *Meccanum* est) & quod in priori loco εἰδωλον in posteriori δὲ προσδύξῃ, *Domus orationis*, appellatur, quam ab *Abrabamo* & *Ismaele* structam fingunt. Sciendum ergò quid de مكة dicant *Arabes*: esse scil. nomen τῆς مكة *Mecca*, inde illi inditum quod tanta sit illuc religionis prætextu confluentium turba, ut se mutuo impellant & premant, quæ inter cæteras verbi مكة notionem est, sunt qui loci propriè *Becca* dicti limites non ultra illum in quo προσκυψέων illud structum sit, proterant, quod extra illum est dici *Mecca*, testibus *Ebnol Athir*, *Safoddin*. &c. at *Euthymius* & alter ille utramque pro ipso oratorio ibi constructo quod ipsi *Caabam* vocant, sumpsisse videtur. Cui qui quantum detulerint & δι' αὐτῶν *Arabes* & qui cis *Mohammedem*, honorem reputaverit, non malè forsan illud ipso *εἰδωλον* dixerit. εἰδωλον olim fuisse vidimus, locum jam autumant Deo in terris unicè charum, quemque ipsi sacrum habent, adeo ut non alias quam facie ad eam versâ effusas preces, Deo acceptas credant, de ea, cujus meminit, fabulâ, quâ domus illa ab *Abrabamo* & *Ismaele* structa perhibetur, plura mox ubi prius de lapide τῷ Βεγχδὰδ pauca. Quomodo (inquit) vos lapidi adhaeretis *Bracthan*, & ipsum osculamini? Lapidem describere videtur istum, quem osculari *Meccam* religionis ergo visentibus, & *Caabam* circum euntibus, cul-

Aljauh.
Ebn Athir.
Kamus, ali-
am & affe-
runt rationē
quod super-
ba immori-
gerorum col-
la subigat et
conterat.

لادها ذبكي
اعناني
الجبابرة
اي قدحها
Ebnol Athir.
Idolum olim
ibi cultum,
& jam in eo
occulum sen-
sepultū ma-
nere, credi a
Judeis patri-
ex *Epistola*
Maimonidis
prædicta.

In vita Ada-
mi.

tus pars est non minima. الحجر الاسود *Alhajar al aswad*, i. e. *Lapidem nigrum* vocant. At unde illi nomen *Bracthan*? num forsan quasi بركة *Barracaton*, à برق *Cornuscare*, *Fulgere*, quia cum primò è Paradiso (ut fabulantur demissus sit, كان اشد بياضا من الشمس, i. e. *Candore nivem superabat*, & *splendore solem aquabat*, ut loquitur *Abmed Ebn Yusef*? qui factum ut

Qui color albus erat nunc sit contrarius albo mox dicetur. At certè crediderim *Bracthan* nomen lapidis non fuisse, sed qui eà voce usus fuerit, rationem reddere voluisse, cur lapidem istum oscularentur, eique adhærent, scil. ut inde بركة *Baracatan*, i. e. benedictionem consequerentur, osculantur eum siquidem تبركابه *Tabarracan behi*, *boni ominis*, seu benedictionis captanda gratiâ. Nam ut asserit *Safodinus* ما زال هذا الحجر معظما في الجاهلية والاسلام يتبرك به الناس به ويمروا دونه ويقبلونه i. e. *Non desit lapis iste in magno honore esse & olim ante Mohammedis tempora; & post immutatam ab eo cultûs rationem tatabaræ olnas behi*, i. benedictionem ab eo captabant homines, sub eo transire, eumque venerabundi osculari. Erit ergò lapis τὸ βεῆμα, lapis *Benedictionis*, seu quem benedictionis consequendæ gratiâ osculantur. Ut intelligantur quæ tam de lapide isto, quam de Oratorio adduntur, de utroque paucis erit dicendum. Quod ad προσκυνηθῆναι, illud est quod الكعبة *Alcaaba*, *Caabam* vel زكوة (ut efferrunt *Graci*) vocant, nomine vel ab eminentia indito, quia scil. quicquid eminent & excelsum est كعب

Caab

Caab dicitur; vel *لَتَعَابِهَا* *Letac'ibeha*, quod formæ sit *quadrata*, à *كعب* *Quadratum facere*. Vocant etiam البيت الحرام *Albait-alharam*, *Domum interdiciam*, i. e. sacram seu Asylum, *جود الله الكعبة*, i. e. *Posuit Deus Caabam domum interdiciam*. *Alc. Surat. 5ta.* imò & المسجد الحرام *Adoratorium sacrum*, ut mox dicturi sumus. Ejus struendæ rationem hanc affert *Sharestanus* (quem ut non infimæ notæ Authorem in re de qua tam varia & incerta apud alios reperiantur, *præunte mendaciorum fonte Alcorano*, non tamen ut hîc fide dignum laudamus) quòd sc. *Adamus* Paradiso pulsus cum à Deo peteret ut sibi domus ad similitudinem ejus quâ in coelo viderat (* *البيت المعمور* i. *domum habitatâ*, & *الصالح* *Alsareh*, quod excelsû denotat, vocant) struendæ copia concederetur ad quam preces suas dirigeret, & quam cultûs gratiâ circumiret, ut coelestè illam Angeli & Spiritus ambiunt, Deum lucis quasi aulæa formâ Domûs demisisset, ad quam inter orandum faciem converteret, eamque circumiret. Mortuo *Adamo Sethum* ipsius filium, ejusdem formæ domum è lapidibus & luto fabricâsse quam cum dejecisset diluvii vis, *Abrahamum* cum filio *Ismaele*, Dei mandato aliam ejus loco & formâ condidisse, locum ejus *Abrahamo* monstratum à *سكينة* i. e. *سكينة* refert *Alfannabius* in vit. *Abrahami*. Eandem cum ad ruinam vergeret ab aliis atque aliis subinde restitutam ac renovatam, post *Mohammedem* natum à *Koraishtis*, deinde ab *Ebn Zobair*, atque ea demum qua nunc est forma ab *Hejazo*, anno *Hejra* 74. tradunt *AbulFeda*, Author libri *Masalec*, *Fannabius* *Abmed Ebn Yusef*, &c. Quo minùs ejus mutandæ

quia reliqua in Mecca edificia supereminet *Amed*, *Ebn Yusef*, in Mecca. v. *Kam. &c.* * *Quamquã* alii per *Al-Bait almaamur ipsam* *Caabam* quâ *Adami* tẽpore *Deus* è coelo demiserat, diluvii tempore iterû in celum receptam, atq. ibi servatâ intelligant. *Zamach in Corr. ad Alc. c. 2.* *Nugis* hisce testimonium perhibet ipse *Alc. ad Caabam* vocant *اول بيت وضع للناس* i. *domû* quæ posita est hominibus et ab *Abraham*. & *Ismaele* conditâ asserit. *Alc. c. 2.*

فتدھب
ہویت عن
قلوب
الناس

At Author l.
M. salec. 484.
que & parti-
cularum recen-
set ad orient. sc.
103. ad partem
que Sopham
spectat 141.
ad occident.
105. ad sept.
135.
v. et Lex Geog.

المسجد الحرام
in الحرم

licentiam sibi sumerent post cum alii, inde factum videtur, ut honori ejus consuleretur. Refert scilicet *Alfannabius* cum in animum induxisset *Harun Arrashid*, vel ut alii, pater ipsius *Mohdus*, imò, ut alii avus *Almansor* illud quod ab *Hejajo* factum fuerat mutare (ut ita *Caabam* ad eam in quam à *Zobairo* redacta fuerat, formam restitueret, accedentem *Malecum* quendam ne id faceret suasisse, ne fieret *Domus Dei* ملعة للملوك i. *Regum laudicrum*, & dum ad uniuscujusque arbitrium subinde mutaretur, excideret animis hominum quâ eam prosequerentur, reverentia. Magnifico jam circumdata traditur peristyllo (quod *columnis* 448. constat, ac portas habet 38. teste *Authore* خريدة الحجاب) ejus, licet ad eum quo jam splendet, factum multorum Magnatum ac Principum munificentia crevit, prima ab *Omaro* jacta sunt fundamenta, qui ne privatis ædificiis arctaretur templi atrium structo modicæ altitudinis muro cavit, cum sub *Mohammede* & *Abubecro* area esset patula (ut refert *Author* مسائل) nullo inclusa septo. Vocatur atrium hoc cum peristyllo suo المسجد الحرام *AlMasjadalharâm*, Adoratorium sacrum, quod nomen alias & ipsi *Caaba*, alias etiam toti *Mecca*, imò & regioni circumjacenti quæ حرم audit) tribui monet *Author* proximè laudatus, adeo ut mirum non sit quòd cum *Caabam* indigitare voluerit *Euthymius* *Meccam* nominaverit; quam etiam totam à nobiliori sui parte sacram Dei domum appellari discimus à *Sasfoddino* in *Lex Geog.* eam sic describente, مكة بيت الله الحرم i. e. *Meccha Domus Dei sacra*.

Est ergo Templum *Caaba* apud *Arabes* antiquitus sacrum, nec jam de prima ejus conditi ratione, inter eas

eas quæ ad honorem illi conciliandum narrantur, fa-
 bulas certi quicquam expiscari licet, nisi forsan illo-
 rum sententiæ accedamus qui (referente *Shareffamio*)
 eam olim *رحل* i. e. *Saturni* fanum fuisse asserunt,
 eique à primo conditore dedicatum. Quam sen-
 tentiam licet ab ipso rejectam, probabilem tamen fa-
 cit quod perhibet, fuisse olim *Arabibus & Indiis* (quo-
 rum magnum in rebus ad religionem spectantibus
 consensum prædicat) septem conspicuæ famæ delu-
 bra, septem planetis dicata: è quibus (ne *Arabia* no-
 stræ terminos egrediamur) fuisse ait *بيت غمدان*
Bait Gomdan in urbe *Sanaa Yamaniensis* quod condi-
 dit *Dahac* *الرهرة* *علي اسم* nomini *Veneris* sacrum, di-
 ruit autem *Othman Ebn Affan*. Narrat *Alfannabius*
 inscriptum illi fuisse *غمدان هادىك مقتول* i. e.
Gomdan, qui te diruit interficietur, quod *Othmani* cæde
 comprobatum est. Quanquam autem *Caabam* suam
 ipsi mundo ferè coævam (ne, ut nugantur aliqui, an-
 tiquiorem dicam) jactitent, unde & *البيت العتيق*
 i. e. *Domum antiquam* vocant, quo minùs tamen eun-
 dem cum mundo durationis terminum habituram
 asserere audeant, prohibentur vaticinio (ab ipso, ut
 videtur, *Mahammede* profecto, vel ipsius saltem au-
 thoritate munito) quo illam ab *Æthiopibus* aliquan-
 do dirutum iri prædicitur. Hoc scil. (referentibus
Alfannabio & Ahmede Josephi filio) ab eo dictum fer-
 tur *ان في آخر الزمان تجي الحبشة وخرودنها*
أبدأ خرابا لا تعمر بعده i. e. *Venturos ultima tempori-*
bus Æthiopes, eamque penitus demolituros, nec eam
postea restauratum iri in saculum. Hæc de *AlCaaba*,
 templo sc. *Meccano*, à quo ut diversum memorant
AlFirau-

Safodd. &c.

Al Firanabadius, Saffoddinus, &c. الكعبات *AlCaabat*, domum etiam quam *Banu Rabia* circumire olim religionis ergò solebant. Jam verò de *Lapide nigro* quid non fabulantur? eum è pretiosis Paradisi lapidibus cum *Adamo* in terram demissum, ac postea diluvii tempore rursus in coelum sublatam, vel alibi, (*حيث شا الله* i. e. *Ubi Deo visum est*, ut loquitur *Ahmed Josephi* filius, in monte *Abu Kobai*, ut *Zamachsharius* in Alcorani c. 2.) repositum, ac demum ædificanti templum *Abrahamo* ab Angelo *Gabriele* re-
portatum. esse eum *الله في الارض* * i. e. *de-
stram Dei in cerris*. Situs est in angulo *Caaba* *Eraciensi*,

illo scil. qui *Basram* respicit, cubitis binis & $\frac{1}{3}$, à terra remotus, juxta *Saffoddinum*, vel quod eodem recidit *سبعة اشبار* i. e. *Septem Spithamarum* distantia, juxta *Shahaboddinum* Authorem libri *مسالك الابصار* &c. quem tamen, tam Deo charum (ut autumant) tam *Arabibus* ac *Mohammedanis* omnibus sacrum † *Karmatiani* anno *Hejra* 317. juxta *Abul Fedam* & *Ahmedem Josephi* filium, (quo anno obiit celeberrimus *Astronomus* * *Al Battanius*,) vel 319 juxta *Saffoddinum*, loco morum abstulerunt, nec ante annum 339. (morte Philosophorum inter *Arabes* facile principis, *Al Farabii* celebrem) ut iterum *Abul Fedam* & *Ahmed Ebn Yusuf*, vel 335. ut *Saffoddinus*, ab ipsis vel prece vel pretio impetrari potuit ut remitterent: idque

لما ايدى عن تحويل الحجاج عليهم i. e. cum viderent nullo modo fieri posse, ut peregrini ad ipsos à *Mecca* diverterent, ut ait *Ahmed Ebn Yusuf*, qui meritò asserit fuisse hoc *مصيبة ما اصاب الاسلام بمثلها* i. e.

Algazali, Shahaboddin, & Amed Ebn Yusuf.

* Exemplaria nannulla pre se ferre videntur

ي. ع. *oculus Dei, &c. sed mendose.*
† Nomen Sectæ.

* Vulgo *Al Battanius*.

i. e. *infortunium* cui nullum unquam par, passa est ip-
 sorum religio, *Karmatianos* enim duce *Abudhabero*
 peregrinos *Meccam* accedentes spoliasse, imò eo-
 rum, dum ipsam *Caabam* circumirent, mille septin-
 gentos interemisse in *Adoratorii sui tam sacri pomerio*,
 lapidem nigrum, quem ut coelitus demissum veneran-
 tur sustulisse, templi portam deiecisse, puteum *ZamZam*
 quem & unice sacrum habent, mortuorum cadave-
 veribus implevisse, aliâque ejusmodi facinora per-
 petrâsse, exproban- te illis interim *AbuDhabero*, eo-
 rum duce, qui Equi sui *Excrementis* ipsum *Ca-
 abæ* adytum conspurcaverat, manifestam ipsorum
 stultitiam, qui templum illud Dei *domum* vocarent,
 quod si charum sibi haberet fieri non posse quin in
 ipsius, qui illud tam indignè tractaret ac omnimodè
 violaret, caput ignem coelitus effunderet. Sed ex-
 tingui nullo modo potuit *Mohammedanorum* erga sa-
 crarium suum Zelus, nec ab eo cultibus *anniversariis*
frequentando averti, quod cum viderent *Karmatii*
 lapidem demum, post 22. annorum spatium remise-
 runt, miseris interim illudentes, quasi lapidi supposi-
 titio, ac à se mutato, eundem quem antea honorem
 perhibentibus: quibus responsum aiunt hoc indicio
 rem patefieri, lapis scil. si genuinus esset, aquam in-
 natâ sibi qualitate supernaturum, quod cum spectan-
 tibus *Karmatis* faceret, amolitur omnem ex animis
 hominum qui inde oriri posset scrupulum. Verba
 prout apud *Abmedem Josephi* filium se habent hæc
 لها علامة وهي انه يطفوا علي الماء فجربوه
 فطفوا علي الماء ولم يرسب i. e. Illi signum est quo
 dignoscatur, scil. quod super aquam natet, &c. Lapi-
 dem autem istum nivei primò coloris, nigredinem à

Abulfed.

Ahmed Ebn
Yusef.Id. & Sefi-
oddin,

R

menstruæ

In marg. Cco
thafi ad eum.
locum.

Menstruæ olim contactu contraxisse tradunt. (referentibus *Zamach. in Comm. ad caput secundum Alc. Ahmed Ebn Yusef &c.*) vel ut alii, ab ipso *Mohammedis* ore acceptâ mutati coloris ratione, cum à Paradiso descendisset أشد بياضاً من اللبن *candore plus quam lacteo*, سواداً مني آدم *nigredinem illi conciliâsse hominum peccata*: quam tamen adhuc في رأسه دون شاجرة *caput, vel exteriorum tantum ejus partem pervasisse, reliquis partibus albedinem pristinam retinentibus, palam factum quo tempore à Karmathiu loco suo motus est, testatur Ahmed Ebn Yusef, adeo ut ab osculantium anhelitu ac contactu foedatum, ut alibi me legisse, vel saltem à Mohammedanis accepisse memini, credibile sit. Fuisse eum ex illis qui olim Idololatricè culti facile crediderim. Quâ cum hunc superstitione venerentur Mohammedi sectatores, cum in religionis ab ipso traditæ fundamenta inquirendum infra fuerit, videbimus. Quod autem à Damasceno, & Euthymio asseritur, si quis accuratius inspectet videri in eo figuram capitis scalpro expressam, quod *Ferru* esse volunt, ex Arabum scriptis puto probari non posse. Alius illis lapis est sacer, cui insculptam, vel potius impressam, tradunt figuram, sed tantum à figura capitis quantum caput à pedibus distantem, nisi oculi superstitione lippi caput à pedibus distinguere nesciant. Lapis scilicet in quo vestigia pedum *Abrahams* impressa, cum vel illi inter ædificandum *Gaubam* insisteret, ut innuit *Abulfeda*; vel dum ipsi caput, *Ismaelis*, quem visum venerat, uxor (ut *Ahmed Ebn Yusef, & Saffoddinus*) lavaret. Unde & illi nomen مقام إبراهيم, *Makam Abraham. Locus* (scilicet) *Abrahams*, vel, quo stetit *Abrahamus*.*

In vit. Ismael.
el. habet etiam
Safiod.

hamus. Hoc enim nomine vocari monet *Alzamasharius* ad cap. 2. *Alg.* tum lapidem cui impressa videntur pedum ipsius vestigia, tum locum in quo tunc temporis jaceret lapis iste. Positum jam aiunt in loco eo nomine celebri in المسجد الحرام seu adoratorio prædicto. Fieri apud eum preces præceptum in *Alg.* cap. 2. Sed, ne multa, audiamus quid de eo narret testis oculus *Ahmed Ebn Yusef*, cujus hæc sunt verba. "Inclusus est nunc temporis lapis iste
 "arcæ ferreæ in loco *Abrahami*: vidi eum ac oscula-
 "tus sum eum, & positam mihi in eo aquam pu-
 "tei *Zamzam* bibi, vidique pedis dextri vestigium
 "depressius esse quàm sinistri, atq. esse راس كانه
 "كأنه راس quasi caput super pastâ [effigiatum] (for-
 "san & capitis effigies quàm pedis similis) fuisseque digi-
 "tos pedum ipsius longitudine digitis manuum pares.
 Hæc ille in vita *Ismaelis*; ac alibi, ne à *Karmatis* una cum lapide nigro auferretur cautum ædituorum diligentia, qui eum in quodam è montibus *Mecce* absconderant. Idem hic lapis esse videtur de quo affirmare *Mohammedanos* ideo ab ipsis magni fieri quòd *Abraham* super eo cum *Agare* coierit, aut *Camelum* ei alligaverit, cùm *Isaacum* sacrificaturus esset, asseritur ab *Euthymio*, & in *Catechesi Saracen.* Iacere enim ait hunc lapidem in medio بين مكة وبيت المقدس, quod de hoc lapide, (intelligendo non ipsam *Caabam*, sed peristylum illud *Almessiad alharam* dictum) affirmari potest, cùm lapis niger *Caaba* muro infixus sit. Fabulæ autem isti de ratione ob quam ab illis honore afficiatur, (cùm nihil tale in eorum scriptis reperiri patem) ansam prebere potuit alia ista quam jam recensuimus, de uxore *Ismaelis* quæ caput illi mundaret, la-

Safiod:

In vita Ism.

pide isto pedibus ejus supposito. Ac certè videntur mihi Authores isti (*Eubymus scilicet & Author Catech.*) de uno lapide affirmare, quæ ad duos (alterum muro infixum, alterum in terra jacentem) pertineant: quam omnia quæ dicant ad posteriorem istum مقام إبراهيم imò & ipsum nomen (ut volunt) *Beḥḫdar*, referri possint: Sed vix crediderim hujus solius, omisso altero longè celebriori, famam ad ipsos pervenisse. Alius est & lapis, qui quo in honore apud *Arabes* Idolorum cultores olim fuerit, incertū. jam verò pro *Ismaelis* sepulchro habetur. Meminit ejus nobilis Author *Sharifol' Edrisi* (ut *vulgò audit) in libro titulo tenus notissimo scilicet *درعة المشتاق في اختراق الافاق* i. *Egressio cupientis ad paragrandas terra regiones*: ubi *Meccha* descriptionem habet, quam totam hic apponere, ut ab eo quod agimus non alienum, ita nec lectori ingratum, puto, erit; ut ita Authorem ipsum audiat, ea hîc enarrantem quæ Epitomator penitus omisit.

* Ita cum appellant, Abul-Feda, et Shahaboddinus.

ومدينة مكة قديمة اربعة البنا مشهورة الثنا معمورة مقصورة من جميع الارض الاسلامية والديها حهم المعروف وهي مدينة بين شعاب الجبال وطولها من المعلاة الي المستقلة نحو ميلين وهو من جهة الجنون الي جهة الشمال ومن اسفل جبل احيان الي ظهر جبل قعقعلين ميلين والمدينة مبنية في وسط هذا الغضا وبنياها حجر وطين وحجارة بنيانها من جبالها واسواقها قليلة وفي وسط مكة مسجدها الجامع المسمي الحرم

الحرم وليس لهذا الجامع سقف واذا هو دابر
 كالخظيرة والكعبة هو البيت المسقف في وسط الحرم
 وهذا البيت طوله من خارجه من ناحية الشرق اربعة
 وعشرون ذراعا وكذلك طول الشقة التي تقابلها في
 جهة المغرب وبشرقي هذا الوجه باب الكعبة وارتفاعه
 علي الارض نحو قامة ووسطج الكعبة من داخل
 مساو لاسفل الباب وفي ركنه الحجر الاسود
 وطول الحائط الذي من جهة الشمال وهو
 الشامي ثلثة وعشرون ذراعا وكذلك الشقة
 الاخرى التي تقابلها في جهة اليمين ومع
 اصل هذه الشقة موضع محجور في دابر وطوله
 خمسون ذراعا وفيه حجر ابيض يقال انه قبر
 اسمعيل بن ابراهيم عليهما السلام وفي الجهة
 الشرقية من الحرم قبة العباس وبير زمزم وقبة
 اليهودية وما استدار بالكعبة كله حطيم يوجد
 فيه بالليل مصابيح ومشاعل وللكعبة سقفان
 وماء السقف الاعلي يخرج عنه الي خارج البيت في
 ميزاب من خشب وذلك الماء يقع علي الحجر
 الذي قلنا انه قبر اسمعيل والبيت كله من
 خارج علي استدارته مكسو ثياب الحرير العراقية
 لا يظهر منه شي وارتفاع سمك البيت امن كور
 سبعة وعشرون ذراعا وهذه العكسوة معلقة فيه
 بازرار

مصباح al.ex

بازرار وعري وصاحب بغداد المهدي بالخليفة
 يرسلها في كل سنة اليها فتكسي بها وتزال
 الاخرى عنها ولا يقدر احد بكسوها غيره * ومما
 يذكر اهل الخبر ان الكعبة كانت * خيمة ادم
 عليه السلام وكانت مبنية بالطين والحجارة
 فهدمها الطوفان وبقيت مهدة الي مدة ابراهيم
 واسماعيل عليهما السلام فيقال ان الله امرهما
 بنيادها فنهض ابراهيم عليه السلام الي ابنه
 اسمعيل وتعاودا في بنيادها بالحجر والطين
 وليس بمكة ماء جار الا شي اجري اليها من
 عين علي بعد من البلد ولم يشتتم فلما كانت
 ايام المقتدر من بني العباس استتم بناء ومياه
 مكة رعاق لا تسوع لشارب واطيبها ماء بئر زمزم
 وماوها شربون غير انه لا يمكن انمان شربة وليس
 بجميع مكة شجر مثمر الا شجر البادية ويهتكن
 صاحب مكة في قصره بالجهة الغربية بموضع
 يعرف بالمرقعة علي ثلاثة اميال من مكة وهو قصر
 مبني من الحجارة وتجاوره حديقة العهد فيها
 نخيلات وكثير من القل وبها جملة شجر منقولة
 اليها وليس للهاشمي صاحب مكة عسكر خيل
 وانما عسكره رجال لا خيل عندهم وتسني برجالته
 الحراة ولباسه البياض والعمائم البيض ويركب
 الجبل

وفيدا * al.ex

بيت * al.ex

الخيل وسياسة حسنة وحكمة عدل وأنصاف
ظاهر واجسادهم عرف على قدر امكانه ولمكنة
موسمان ينفق فيهما كل ما جلب اليها
احدهما في اول رجب والثاني موسم الحجيج
ولا يملكها اموال صامتة واحوال فاشية ودواب
وجبال ولا زرع بها ولا حنطة الا ما يجلب
اليها من ساير البلان والتمر ياتي اليها كثيرا
من حولها والغنم يجلب اليها من الطائف وهو
بها قليل جدا والغالب على ضعفا اهلها الجوع
وسوالحال وانما خرج احد من مكة في كل
جهة تلقاء اودية هناك جارية وعيون مطونة
وابار غرقة وحوائط كثيرة ومزارع متصلة.

i. e. Mecca urbs est antiqua, inde à sæculo condita, fama celebris, incolis frequens, ad quam ab omnibus terra partibus in quibus floret Islamisismus conveniunt, dum peregrinationes suas omnibus notas ad eam instituunt. inter ardua montium sita est; Longitudo ejus à Maalah (que ad superiorem urbis partem est,) ad * Masphalah (que ad inferiorem,) passuum est circiter bis mille, qua ab Austro Septentrionem versus tendit: & ab imo montis Ajyad ad fastigium montis Koaikaan, mille passus sunt. In medio hujus spatii sita est urbs lapidibus et luto extructa. Lapidibus autem quibus extructa est, ex ipsis montibus [excisi] sunt. Fora habet pauca. Porro in medio Meccæ est oratorium ipsius magnum quod vocatur AlHaram (sc. Asylum, seu locus interdictus, vel sacer) tecto caret atque instar

* Sic enim
è Kamus.
مسفلة
re-
pon.

علي ادرع
i. e.
circiter 4. cu-
bitos. lib.
Mafalec. sci-
eo angula qui
porta vicinus
est.

21, l. Mafa-
lec.

30, id:
Mohebbod-
dinus apud
Aljannab:

البلاطة
الخضرا
vocat, i. e.
pavimentum
viride.

* al. ex حجرة
tentorium.

instat septi spatium intermedium ambit. Est autem Al-
caabah domus illa secto operata in medio Oratorii sacri.
Domus istius longitudo extrinsecus Orientem versus 24.
cubitorum est; eademque lateris oppositi quâ occidentem
spectat, mensura. Ad partem Orientalem est porta Al-
Caabæ à terra circiter * hominis staturam remota, cu-
jus imo pavimentum AlCaabæ interius aequale est. In
† ejus angulo est lapis niger. Porro longitudo parietis qui
Septentrionem spectat, Damasceni scil. a 23. cubitorum
est; ac b totidem qui ei oppositus est Yaman versus. Et
juxta fundamentum hujus partis locus est inclusus, cir-
cularis, longitudine 50 cubitorum in quo est lapis c albus,
qui Ismaelis filii Abrahami sepulchrum perhibetur. Ad
partem Orientalem Oratorii sacri est Hemicyclium Ab-
basi, & puteus Zamzam, & Hemicyclium Judææ.
Quod autem AlCaabam totam ambit est septum in quo
nocturne accendantur lampades ac faces. Porro AlCaabæ
hinc sunt secta, à quorum superiori aqua effunditur ex-
tra domum per vapozen ligneam, ita ut decidat in lapidem
quem diximus sepulchrum Ismaelis censeri. Domus au-
tem pars exterior tota vestibus è serico Eraciensi confectis
obtegitur, ita ut nulla ejus pars oculis pateat. Altitudo
domus prædicta 27. cubitorum est. Vestes autem ista illi
uncinulis & spinteribus appensa sunt: Mittit quotannis
Bagdadi Dominus (qui titulo Chalifæ gaudet) novas
quibus, detractis veteribus, obtegitur: nec alii præter
Chalifam, eam operire permissum est. Prouis verò nar-
ratur, fuit AlCaabah * domus Adami, lapide ac luto
extracta, quæ cum à diluvio subversa esset, eo statu man-
sit usque ad tempus Abrahami & Ismaelis, quibus di-
citur Deus præcepisse ut ipsam adificarent. Cum ergo
propere ad filium suum Ismaelem perrexisset Abraham,

maluit,

mutuis operis eam extruxerunt lapide & luso. Non est autem in tota Mecca aqua fluens præter illam qua in eam à fonte quodam longè dissito derivata est; opere non ante perfectò quàm illi, suo dumtaxat tempore, ultimam manum imposuerit Almoktadar Abbasida. Meccæ ipsius aqua amara sunt, nec bibenti grata, quarum tamen optima est aqua putei Zamzam, qua potabilis quidem, ita tamen ut quis eam continuò bibere non sustineat. Nec est in universa Mecca arbor frugifera, sed ea tantum qua deserti propria. Habitat autem Meccæ Princeps in arce quam habet, ad latas [urbis] occidentale, in loco dicto AlMarbaa tribus circiter mille passibus à Mecca distante, cui adjacet hortus non ita pridè confusus, in quo palma & arbores Almokl quamplures, aliæq; omnis generis qua aliunde translata sunt. Non est autem Hassemidæ Principi Meccano exercitus equestris, sed copia pedestres tantum, quibus equi non sunt. Vocantur pedites ejus AlHarrahah, i. e. Spiculatores. Vestibus indui solet albis, & insulis albis, ac equa vehitur. Regimen ejus bonum est, decreta, justitia, & aequitas manifesta, beneficentiam munificè secundum facultatem exercet. Porro Meccæ duo sunt tempora stata, quibus erogatur quicquid in eam annona advectum fuerit. quorum primum est mense Rajeb; secundum tempore quo conveniunt peregrini. Incola ejus auri & argenti copia abundanti, nec non* gregibus passim vagantibus. Jumenta item & Camelos possident. Frugum & tritici nihil habent nisi quod ab aliis regionibus ad eam affertur. A locis illam circumjacentibus daclylorum copia advehitur, uva à Tayet, cum pauca admodum in ipsa crescant, adeo ut fortuna tenuioris incola fame vexati malè se habeant. E Mecca autem egresso omni ex parte occurrunt vales, in quibus aqua fluentes sunt, & fontes perennes, puteique

* Lego enim
اجوال

teique Aquis abundantes, Horti frequentes & Agri contigui.

Atque hæc est urbis *Maccana* (prout authoris hujus ævo se habuit) descriptio, quam ut lectori quam potuimus emendatam daremus duo inter se exemplaria MSS. conferenda curavimus, quorum primum è *Syria* advexi, alterum ex *Ægypto*. Doctissimus vir *Johannes Gravius*, quod meo & antiquius, & in multis emendatius. Restant perpendenda *ῥῖτῥαα* & *ῥαα* quæ ait *Euthymius* ab illis ἐν τῶν οὐρανοῦ τῶν δεινῶν, perhiberi. p. autem 78. non *ῥῖτῥαα* legitur, sed *ῥαα*. melius: est enim vocabulum Arabicum *لеса* cui *ῥῖ* præposuisse videtur vir *Græcus*, ut sibilantis literæ sonum plenius efferret. De *لеса* *Safa* autem & *مرماب* *Marmab*, jam dictum est, loca esse *Mecca*, in quibus posita olim Idola *Asaph* & *Nayelab*. Ipsa *Safa* & *Marmab* *Kazvinis*, nescio quos secutus Authores, nomina fuisse tradit viri & foeminæ, qui ob stuprum in *Caaba* perpetratum in lapides à Deo conversi, montibus cognominibus impositi fuerint in exemplum, & cautelam. *Safa* saxum esse coloris cærulei ad radicem montis *Abi Kobaisi*, *Marmab* autem saxum magnum ad radicem montis monti *Konkabab* contiguo, & ab invicem spatio 780 cubitorum distare, asserit Author *مسالك الإبحار* &c.

Dicuntur in *Alc.* esse *من شعائر الله* i. è signis Dei, seu ex iis quæ Deus in signum hominibus posuit, & in quibus coli voluit, ἐν τῶν οὐρανοῦ τῶν δεινῶν, ut loquitur *Euthymius*. Quod si velanos Arabum, tam antiquiorum quam recentiorum ad ea & inter ea magnâ cultûs opinione discurrentium ritus inspexerimus, manifesta illorum Idololatriæ, & certissima sædæ horum superstitionis indicia reperiemus.

Surat. 2. sc.

بقرة

liquæ autem quæ circa eam sunt stellæ القلائص vel
 quod *Camelas* juvenculas & minores denotat,
 monente *AlKazwini*, qui & eam expresse الثور
Oculum Tauri, vocari asserit. Author libri التبيان sic
 eandem describit: هو كوكب احمر معه
 اربعة كواكب انا وصلتها بها كانت كالذال على
 i. e. *AlDabar* est stella rutilans,
 lucida, & cum ea quatuor alia quas ubi ei adjoinxeris,
 figurâ referent literam ذ hoc modo: . . . Quænam ergo
 fuerit stella quæ cultûs objectum patet, at qui tan-
 dem ejus cultores? In duobus exemplaribus nomine
Misam insigniuntur, quod inter tribus aut familias
Arabum illustres non reperio. Sunt quæ literarum du-
 ctu non longè recedunt, *Tamim* & *Tayem*, &
Josham, & *Jasbim*, sed proximè accedit
Mitam.

Lachmus & *Jodamus* *Jovem* Jita scil. legendum,
 non *Martem*. quod nescio, quomodo calami festinan-
 tis errore, irreperit. De المشتري autem, quo
 nomine *Jovis* stellam appellant, *Etymo*, quid doceat
AlMakrizi in iis quæ supra dicta sunt, vidimus.
 Monet *AlKazwini* vocari eandem ab *Astrologis*
 i. e. *Bona fortuna major* seu *maxima*, re-
 spectu scil. *Veneris*, quæ السعد الاصغر i. e. *Bona for-*
 tuna minor dicitur, quia (inquit) فوق الزهرة في
 seu *felicitate Venerem superas*, adeoque illi
 i. e. *Bona*
multa, & *felicitates magnas*, ascribunt. Eodem spe-
 ctat quod asserunt *Hebraorum* Magistri vocari apud
Arabes *Jovis* sidus גד Gad quod מול מול seu *Fortu-*
nam bonam interpretantur: certè *Arabes* (ut videre
 est apud *AlFauh*: & *AlFirazabad*. &c.) الحد red-
 dunt

R Mosch. ci-
 tant. Ab. Eyr ad
 Gen 30. & Isai
 65. & Radak.
 ib. & in radic.

dunt البخت i. e. *fortunam bonam*, & Synonyma ferè sunt hæc tria السعد & الجود & البخت. Conferri possunt & quæ de Saado ^{رب} Bani Malcan Deo, p. 99. dicta sunt. E contra Saturnus apud Astrologos النحس الأكبر i. e. * *Infortunium*, seu *mala fortuna maxima* audit, quòd النحس سبة فوق المريح seu *magis infaustus censeatur quam Mars*, qui النحس الأصغر i. e. *mala fortuna minor*, appellatur.

Tai stellam *Sohail*, i. e. *Canopum*. Afferit *AlKaxwini Sohailam*, juxta *Ptolemaum* esse stellam lucidam magnam المخراف الجنوبي i. e. *in remo navis australi*, eamque omnium ad constellationem illam pertinentium, quæ in Astrolabio describuntur, maximè australem. Arabes autem, quod ad *Sohailum*, & eas quæ in *Navi* sunt stellas, in diversas ire sententias, atque juxta eorum nonnullos stellam lucidam, quæ علي طرف المخراف الثاني i. e. *in extremo remi secundi dici Sohail* الإطلاق علي i. e. *Simpliciter*, reliquas enim hoc nomine non nisi additis, distinctionis gratiâ, aliis gaudere, ut سهيل الموزن & سهيل رقاش &c. monet Author libri النور

Kais stellam *AlShaari'lobur*] vel juxta vocalium rationem *Affheera*, quomodo & ad *Gracum* Σείριος propius accedit. Est autem *Affheera'lobur* العظيم النير الغم i. e. *Stella magna, lucida, qua in ore Canis majoris*. Appellatam autem *AlObur* volunt, quòd viam lacteam *Austrum* versùs transierit. Fabulantur siquidem Arabes (ut alia eos dum sidera

* Unde & in l.

التبيان
vocant nomine
infausto

المقابل
ubi & Mars

الاحمر
dicitur, Saturnus
alias

كديوان
& Mars

بهرام

لا تفتن غير
المجرة الي
ناحية
لجنوب

sidera in classes redigerent sibi animo finxisse, quàm
Astronomos, pateat) duas *Affheerias*, (hanc scil. quæ in
Cane majore, & alteram quæ in *Canicula* (الشعرى)
Affheera L. Gomaisa & AlGomus dictam) sorores
fuisse *Sobisili*, qui cum in uxorem ductæ *الجوزا*
Alfanza, dorsum fregisset & Austrum versus fu-
gerit, sequente eam ultra viam lacteam sorore *Al'Obur*,
dum interim *AlGomaisa* loco suo manens flevit
حتى غصت عينها i. e. usque ad oculorum lippitudinem.
hæc videre est apud *Alsnfium*, Authorem libri نثر
& ejus Epitomatores in *الدو*, & *Alfaubar*: & *AlFirauxabad*. & Authorem libri
التبيان è quo ratio nominis *الشعرى* peti potest,
scil. quod sit *AlGomaisa* العجور i. e. a-
minus lucida quàm *AlObur*. appellatur aliàs *Sirius*;
Affheera Yamanensis, quoniam الشعرى الهمانية
مغيبها في شق اليمر i. e. Occasus ejus est ad pla-
gam *Yamanensem*; nec non كلب الجبار i. e. *Ca-*
nis Gigantis, scil. *الجوزا* ابداء quòd sem-
per sequatur *Alfanza*, i. e. *Orionem*. Inter hujus stel-
læ cultores celebris fuit ابو كيشة *Abu Cabshab*
quidam, quem nonnulli eundem cum *Wabebo*, *Mo-*
hammedis avo, esse volunt: alii *Choraensem*, qui *Ko-*
raishitis ut simulachris neglectis sacros ei honores
deferrent, suadere conatus est; quare & postea *Mo-*
hammedem, cum eosdem à simulachrorum cultu ab-
ducere vellet, filium *Abi Cabsha* nominârunt. refe-
rentibus *Ebnol Athir*, *AlFirauxabadio*, *AlKodaio*, & *Al-*
Bidawio in Comm. suo in Alc. cap. والنجم, ad verba ista
i. e. Et ille [Deus scil.] Dominus
هو رب الشعرى
est Syrii.

Asad

الغدوص

Al'ayy.

Al'ayy.

Al'ayy.

E contra ea que
in Canicula

الشعرى

الشامية

Affheera syra.
aliàs tamen

الجوزا

dicuntur Ge-
mini. lib.

التبيان

Ased Mercurium] *Mercurius Arabibus* مطارد *Otared*,
eâ nominis notione (monente *Al Makrizio*) quâ
~~negotiorum~~ vel ~~negotiorum~~ & negotiis tractandis agilem de-
notat: eandemque ob rationem الكاتب i. *Scriba*, sc.

لأنه كثير التصرف مع ما يقارنه ويلابس من
الكواكب i. e. quod multis se implicet cum iis quibus
se adjungit atque ingerit stellis. Dicit *Al Kazwini* audire
eum apud Astrologos منافق, i. e. *Hypocritam*, vel
Simulatorem, sc. المكذوب مع السعد سعدا ومع النقص
نقصا i. e. quod cum sidere fausto, & ipse faustus sit:
cum infauſto, infauſtus.

Varia *Arabum* numina dum recentuimus, *Obodam*,
qui, *Urami* (apud *Stephanum Byzantium*, fide) in eo-
rum numero ponendus, silentio præterimus, urpo-
te in cujus nullam adhuc apud *Arabum* scriptores,
mentionem incidimus: nisi forsan literam و
quæ u duplicis sonum habet per & Græcum expreſ-
sum conſectemur, ut sit & idem qui * *Wodd*, sive
Wadd, de quo p. 93. vel عوض *Ad*, quanquam
thema ابن potius, per quod عوض, ut monuimus,
explicant Grammatici, referre videatur, quod &
Saculum denotat & الدائم القديم الازلي i. e. *Per-*
manens, *Antiquus*, *Æternus*. Sed ابن inter Deo-
rum nomina non reperimus, ejus verò Synonymum
* هو, inter veri Dei titulos, recenset ipse *Moham-*
medes † docente *Ebnol Athir*. Quin potius à themate
عبد nominis hujus ratio petenda, à quo معبود *Maa-*
bud, dicitur, quicquid colitur, & عبودة *Obudah*, Cul-
tus, *Obedientia*. Si inter eos, qui ab *Arabum* histo-
ricis recensentur, reges esset *Obodes* iste cujus memi-
nit *Josephus*, forsan & de Dei istius, seu Regis olim

النادر في
كل الامور

* Viroque enim
modo offertur,
refle Al Firauz.
ع. c.

* Hebr: עור

* *Sæculum*.
الدهر
هو الله

Rabbini
עבירה זרה
Cultus Idolola-
tricus.

in

in deorum numerum adsciri nomine certius aliquid pronunciare liceret. sed de Rege isto nihil habemus certi, inter eos videtur collocandus, quorum notitia ad *Arabes* recentiores non pervenit, varia autem sunt ab isto themate derivata virorum nomina, qualia *عبد* *Obaid*, *عبدان* *Obad*, *عبد* *Aabod*, *عبد* *Abbud*, *عبد* *Obdah*, &c. Ab *Obaid* patre tribus formatur patronymicum *عبد* *Obadius*, *عبدان*, & *Regis*, & *Provincia* in *Yaman* nomen, teste *Al Firauxabad*. apud eundem *العبود* *AlObud*, *السافعي* *AlSafaci* 7° regum *Hamjarensium* filius. *البد* *AlBodd*, Idolum & *عبد* *Obad*, significat, sed translatum hoc à *Persarum* *بدي* *Pot*. Sed quid incerta sectemur? Qui *Arabum* scripta consuluerit, ab iis cultum *Obolam* potius quàm *Obodam* reperiet. scil. *Hobalum* de quo. p. 95. illum quem in prælio *Obud* elatâ voce invocavit, seu potius prædicavit *Abu Sofyan*, quasi ipsius ope victoriam consecutus, dicens *اعل هبل* *Olo Hobal* i. e. *Ascendas*, vel *Exalteris*, *Hobal*: scil. (explicante *Abul Fedâ*) *ظاهر دينك* *Manifestata est jam religionis tue veritas*. Refert *Ebnol Athir*, ideo illum hoc pronuntiâsse quòd consulto prius per sortes *Hobalo* prælium eo die commisissent, cujus successum pro certo veritatis ipsius indicio habuerunt.

Erant ex ipsis qui resurrectionem mortuorum agnoscerent, asserentes si cujus Camelus, &c.] Fuisse ex Arabibus dicit Sharestanius alios qui nec præcessisse creationem crederent, nec futuram resurrectionem; rerum ortum naturæ, interitum sæculo deberi asserentes, alios, qui res omnes creatas agnoscerent, at restitutum iri mortuos negarent, alios demum qui utrumque faterentur. inter hos censendi qui ne pedibus irent cum ad iudicium resurgerent, Camelo quem

v. Ebn. Athir.
in *بلي*.

quem insiderent, secum assumpto, cæbebant. Morem hunc paulò aliter describit *Sharestanis*, solitos scil. mortui hæredes vel filios Camelam, retorto collo eidemque appenso instrato, ad mortui sepulchrum vin. & tam relinquere donec moreretur; nemine pabulum vel aquam præbente (ut docet *Alfauharius*) qui & ab aliis foveæ impositam, dum fame moreretur relinqui solitam testatur: ut & *Ebnol Atbir* ubi nomen بلية explicant; quo vocabatur scil. *Camela* isti fato destinata unde quidam, Calamitatibus oppressos للبلايا في اعناقها الولايا *Camelis quarum cervicibus alligata essent instrata*, assimilat, referente *Sharestanio*, vel ut * *Alfauharius* paulò aliter كالبلايا روضها في الولايا i. *Camelis quarum capiti instratis obvolata*, quibus scil. tristissimum fatum subeundum erat. Hi qui iudicium expectabant futurum, idè se Idola colere prætendebant ut essent illa شفعائهم عند الله في الآخرة i. e. *intercessores pro ipsis apud Deum in vitâ futurâ*, referente *Sharestanio*.

Erant & ex illis (asserente eodem) qui التناسخ i. e. *transmigrationem* quandam credebant; scil. cum quis occideretur vel moreretur, è sanguine, qui circa cerebrum, collecto oriri avem هامة *Hamah* dictam, quæ singulis subinde annorum centuriis ipsius sepulchrum viseret: vel ut *Alfauharius*, *Ebnol Atbir*, & *AlDamirius*, eorum sententiam referunt, spiritum seu animam injuriâ interfecti in avem istam transmigrare, eamque اسقولي استقولي i. e. *Bibendum mihi præbete, Bibendum mihi præbete*, scil. بدم قاتلي i. e. *de sanguine ejus qui me inrerfecit* (ut exprimit *AlDamirius*,) clamantem tamdiu persistere donec de homicida vindicta sumeretur, tum demum avolare. Credi hoc

vetuit *Mohammedus*, præcipiens *لا هامة ولا عدوي* &c. *Nec credatur à vobis Hamah, nec Adwa* &c. alii tamen hoc dicto vetari volunt, alium *Arabum* antiquorum, morem qui noctuam, quæ *الهامة* *Al Hamah* dicitur ut mali ominis nuntiam averfabantur. De hac unà cum aliis nonnullis eorum consuetudinibus partim Idololatricis, partim superstitionis, quarum multæ à *Mohammede* inblatæ, commodior erit dicendi locus, ubi ab ipso retentas, ac autoritate, ut fingit, Propheticâ firmatas, loco suo viderimus.

Diversas *Arabum* antiquorum religiones Authoris nostri ductum secuti vidimus, nec tamen omnes, neque enim erant omnes Idolorum cultores; id nos docet jam sæpe laudatus atq; iterum sæpius laudandus *Sharestanius* his verbis *ومن العرب من كان يميل الى اليهودية* &c. i. Ex *Arabibus* erant qui ad *Judaismum* inclinarent, ex iis qui ad *Christianismum*, ex iis qui ad *Sabæismum* propenderent, & qui stellis fixis eam vim attribuerent, quam erraticis *Astronomi*; adeo ut nec loco se moverent, nec quiescerent, neque iter facerent, neque domi subsisterent, nisi à stella aliqua captato omine, dicentes insuper se huius vel illius stella beneficio pluviam consequi. Erant & ex illis qui *Angelos* magni facerent, eosq; colerent, imò & qui * *Dæmonas* colerent, asserentes eos *Dei filias* esse. Hæc ille. Quænam autem tribus quos amplecterentur cultus ut partim sciamus, ita rem explicat Author libri *المخترف*.

" Florebat *Christianismus* in Tribubus *Rabia* & "
 " *Gassan*, & parte *Kodæ*, *Judaismus* apud *Hamyar*
 " & *Bani Kenanah*, & *Bani Hareth Ebn Caaba*, & *Cen-*
 " *dah*, *Magorum* religio inter *Bani Tamim*, *Sadducaif-*
 " *mo* inter *Koraishta*. At certè latius diffusum *Christia-*

* الجين

Christianismum quàm ad tribus prædictas, patet. Celebris author *Ebn Calican* in vita *Abul' Ola* Poëtæ, Tribus quas *Arabum* Christianos appellat, tres recen-
 center, scil. بهرا *Bahra*, *Tanuch*, & *Taglab*. è *Tayensibus* fuisse etiam qui Christianam amplecterentur fidem constat ex illis, quæ in superioribus de *Noomano Ebnol Mondar* dicta sunt, cum quo una *Hirenses* universi ad eam conversi sunt. Imò avus ipsius *Mondarus* (teste *Abulfeddâ*) illam amplexus est religionem & in urbe regia *Hira* (ut vidimus) الكنيسة العظيمة i. e. *Ecclesias magnas* struxit, ubi non unius tantum tribus *Arabes* Christonomen suum dedisse nos docent *Alfau-*
barius, & *AlFiranZabadius*, الذين العرب Alebad, dici
 afferunt قبائل شتي من بطون العرب اجتمعوا
 i. e. *Tribus diversas è tribubus Arabum, quæ ob Christiana religionis professionem cole-*
runt in Hira.

In *Najran* etiam quæ provincia erat in *Taman*, pluribus *Arabum* tribubus (teste *Abulfeddâ*) communis, fuisse Christianorum Ecclesiam & Episcoporum sedem refert *Sassiodinus*, Imò & *Medina* incolas *Judaos* fuisse & *Christianos*, testatur *Sharest. c. Ahllo-*
cetab. Cui autem Christianorum sectæ potissimum addicti erant *Arabes* in Christum credentes, ex hoc ipso Authore nostro discimus, qui causam quodd *Mondarus Arabum Rex Gracii* bellum intulerit, hanc assignat, quodd Imperator *Justinianus* eos male tractaret qui unam in Christo naturam assererent, cum eo tempore qui inter *Arabes* erant Christiani كانوا يعتقدون اعتقاد البعاقبة i. e. *Jacobitarum confessionem amplecterentur*. Hinc patet & an-

نصارى
العرب

Allaub: in
عبد

يشتمل على
احياء العرب
وكا
فيها
اساقفة
مقيمون

te *Mondarum* fuisse inter eos Christianos, imò forsan inde usq; à B. *Pauli* temporibus qui *Arabibus* Evangelium annuntiavit *Gal* 1. 17. *Sabiorum* autem hæresim magnam Orientis, imò mundi, partem olim pervasisse discimus è *Msimonide* l. *Moreh*. part. 3. c. 29. E *Chaldaea* primò profectam docet nos *Gregorius* noster, ubi *Thabet* (vulgò *Thebit*) *Ebn Corrah* mentionem facit, his verbis, *والذي* &c. i. e. Illud quod de *Sabiis* certò accepimus, est, esse professionem ipsorum eandem cum *Chaldaeorum antiquorum* professione. At quæ tandem professio *Sabiiismo* (si ipsis credendum) antiquior? utpote qui non ab aliquo qui *Nachori*, ut *Georgius Ebnol Amidi*, *نوح بن*, non à *Noa*, ut *Alfiranzabadins*, sed ab ipso *Setho Adami* filio, cui præter *Enoshum* alium assignant filium nomine *صاى Sabium*, institutus sit, ab *Enocho* (qui *Arabibus* *Edris* illis *Hermes*, ut & *Sethus* *أغاثانيمون المصري* *Aegyptius* *Hermes* "Magister") propagatus. Et ne quis de rei veritate dubitet, *Librum* *Sectæ* suæ ostentant (teste *Abulfedâ*) titulo *صيف شيت* *Libri Seth*, quasi à *Setho* ipsis tradita continentem; in quo multa de morum honestate, de virtutis studio, & vitiorum fuga. Nomen ipsi (ut videtur) sibi à *Sabio Sethi* filio impositum volunt. *Sharestanus* à *صبا* quod est *Amare*, *propendere*, *desiderare*, mutuata è *Syrorum* lingua significatione, à quibus forsan cum nomine suo in *Arabiam* transiêre: dubitat enim *Bidamins* an pro *Arabico* habendum sit hoc nomen, in *Com.* ad cap. 2. *Alcorani* ubi eorum mentio occurrit. Inde igitur forsan nomen sortiti quod pro animi sui libitu, novos sibi cultus fingerent. *Arabibus* communiter *صبا* à religione ad religionem transire. Unde (teste *Ebnol Athir*)

Confer. quæ
habet *Maimon.* in *Yad.*
Hal. *Abo-*
dahzarah. c. 1.
Abulfed. in
Enoch.
Gregor. in
Enosh. at
Sharett.

غان *Enosh*
ait esse *Se-*
thum.

Athir) *Mohammedes* صابى *Sabius* dictus est, quòd religionem *Koraisidarum* *Islamismo* commutavit: quâ notione nomen hoc illis competere vult *Bidawius*, quòd à veri Dei cultu, ad falsos cultus desciverint. Quòd si eorum instituta perpenderis non longè peti- tum videbitur si à voce *Hebr.* שָׁבָא *Saba*, *Exercitum* de- notante, dictos putemus, quasi שָׁבָא הַשָּׁמַיִם *Exercitus celestis* cultores. Sed missâ nominis ratione, præci- puum, circa quem versatur eorum fides, cardinem statuit *Sharestanius* التعصب للروحانيين كمان مدار منهى الحنفى التعصب للبشر الجسمانى i. e. Quòd *substantiis spiritualibus* innitantur, sicut *Orthodoxi* innituntur hominibus corpore pradiis. viz. quòd *substantiarum spiritualium* [Angelorum scil.] ministerio, ea præstari putent, quæ *Orthodoxi* à Prophetis. Duas statuit idem *Sharestanius* eorum sectas scil. اصحاب الهياكل *A'shabol biyacel*, i. e. *Cultores Sacellorum*, & اصحاب الاشخاص *A'shabol' aschbas*, i. e. *Cultores simulachrorum*, quibus utrisque hoc est commune dogmatum suorum fundamentum, Opus habere homines mediatoribus qui inter ipsos & Deum medii intercedant. hoc fungi officio sub- stantias spirituales puras, quæ oculis subjectæ non sunt: esse deinde opus aliis inter eos & substantias istas invisibiles, mediatoribus visu perceptibilibus: tales illi *Sacella*, hi *Simulachra* sibi statuunt. *Sacello- rum* cultores *Sacella* vocant septem * Planetarum corpora, esse hæc *Spiritualium*, seu *Intelligentia- rum* habitacula, quæ eodem loco illis fiat quo ani- mabus nostris corpora. Essetque ea corpora viventia, rationalia, ab intelligentiis animata. Planetarum igitur

* المصبرات
الصنع

sc. Chaldæi vel
Græci; at 1. di
quasdam è stel-
lis fixis, hanc
inter eos differ-
entiam statuit
Sharest, ac A-
rabibus cum
Indis convenit.

* اتصالات

الشخصيات

tur domos & mansiones, ortus, occasus, * conjuncti-
ones, juxta figuras convenientes & discrepantes se-
cundum naturas eorum dispositas observant, dies,
noctes & horas illis dividunt, formas, figuras (seu per-
sonas) & regiones illis assignant, atque ita sigilla, in-
cantamenta, & orationes conficiunt. Ex gr. Si die
Saturni, qui *Saturno* attribuitur, horâ primâ, induti
ejus sigillo quod juxta figuram atque operam ipsi
propriam confectum sit, ac vestibus ipsi peculiaribus,
ab illo, precum formulis illi propriè convenienti-
bus, quid visum fuerit petierint ex illis quæ ab ipsius
effectis & influxu pendeant, exauditum iri statu-
unt, atque ipsius beneficio vota sua consecuturos.
Eodem modo cum cæteris planetis agi, quos Do-
minos & Deos vocabant, Deum autem Verum, *Dom-
inum Dominorum*. Atque ita ad spiritualia, seu *Intelli-
gentias* Mediatoribus utebantur eorum *Sacellu*, ad
Deum *Intelligentiis* spiritualibus. Ex prædictorum
observatione *طالسمات* *Telestata conficiendi*, præ-
stigias item, atque incantationes adhibendi, si-
gilla & figuras conflandi, aliâque ejusmodi, quæ ad
mira perpetranda stellarum vi ac virtute valere autu-
mant, fabricandi rationem tradunt. Eandem ob cau-
sam & simulachrorum Cultores, simulachra quæ me-
diatorum vice inter ipsos & spiritualia fungantur
conficiunt. Imò ne, ut jam dicti, sacellis istis (ut vo-
cant) Planetarum contenti essent, hanc assignant ra-
tionem, quòd illa sæpè ab oculis, continuâ ortûs &
occasûs vicissitudine, subducta lateant, cùm media-
tore semper visibili sibi opus sit. Simulachra ergò
substituenda quibus mediantibus ad Sacella accedant
ut Sacellorum ope ad Intelligentias, Intelligentiarum
ad

ad Deum supremum. Simulachra igitur, juxta figuram unicuique è septem illis sacellis propriam, conflabant, è metallo eidem peculiari (ferro putà, argento, &c.) observatis insuper dierum, horarum, graduum, minutorum, aliarumque, quas ad influxus benigniores eliciendos valere putant Astrologi, circumstantiarum momentis, & adhibitis quæ antea diximus sigillis, indumentis, suffitibus, orationibus, incantamentis, &c. ei, cujus sibi gratiam conciliare studebant, sideri maximè gratis. Simulachra ista Deos appellabant [Vicarios, scil.] respectu Deorum istorum cœlestium, inter quos & homines mediorum officio fungi ea credebant. Hæc quæ potuimus fide è *Sharestanio* expressa: quibus fidem faciunt quæ scribit *Iosephus Albo Fundament. l. 3. cap. 8.* השפע האלהי הוה שאמרנו שהוא הכרחי שימצא כרי שער ידו יורעו הרברים הנרצים אצל השם ית' מהבלתי נרצים איננו בחק האים שישג השפע ההוא מעצמו מוולת רצון אלהי כי אין זה מדרך הטבע שתהול רוח השכל הנברל מחומר על הרבר החמרי ובעבור זה היו כל הקרמונים מרחיקים שיחול רוח אלהים על האדם ויתנבא בכוח עליון ויגיד העתידות ולזה היו האומות הקדמות עושים צורות והקטרות ותפילות לכזכבם להודיר רוחניות איזה כוכב על צורה מה כרי שער ידה יחול רוח הכוכב ההוא שהוא נשוא בגשם הכוכב על האדם שהוא גשמי ויגיד העתידות בכח רוח הכוכב ההוא השופע על i.e. האיש ההוא יזה ענין הקסם *Quod ad influentiam istam divinam, quam diximus necessario statuendam esse, ut ejus ope dignoscantur ea quæ Deo Benedicto grata sunt, ab iis quæ illi minus accepta, non est penes hominem ut assequatur eam sine beneplacito divino: quia non est hoc secundum*

secundum natura leges ut quiescat spiritus intelligentia separata à materia super rem è materia constantem. Hac de causa veteres omnes hoc absurdum putabant ut requiesceret Spiritus Dei super hominem, adeò ut virtute altissimi prophetaret, & futura prädiceret, idèoque gentes antiqua Simulachra, suffitus & oblationes stellis faciebant, ut ita elicerent spiritualitatem cujusvis stella, quo se demitteret, in simulachrum aliquod, ut eo mediante spiritus stella istius qui in corpore stella habitat, super hominem, qui corpore est substantia, resideret, adeo ut prädiceret futura virtute spiritus stella istius influentis in hominem istum. atque hac significatio est divinationis.

Quæ ferè è R. Mose in Moreh l. 3. c. 29. accepta, cujus verba prout ab ipso Arabicè conscripta sunt, sic se habent,

ويجهد تلك الأرا الصابية أقاموا الأصنام للكواكب
 أصنام الذهب للشمس وأصنام الفضة للقمر وقسموا
 المعادن والأقاليم للكواكب وقالوا الأقليم
 الغلائي إله الكوكب الغلائي وبنوا الهياكل
 واتخذوا فيها الأصنام وزعموا إن قوي الكوكب
 تفيض على ذلك الأصنام فتكلم تلك الأصنام
 وتفهم وتوحي للناس أعني الأصنام وتعلم الناس
 منافعهم وكذلك قالوا في الأشجار التي هي من
 قسمة تلك الكواكب إذا أفردت تلك الشجرة
 لذلك الكوكب وغرست له وفعل لها كذا
 فاضت روحانية ذلك الكوكب على تلك الشجرة
 وتوحي

i. *Secundum autem istas Saborum sententias, erexerunt imagines stellis, Soli imagines aureas, luna argenteas, atq; ita metalla & climata inter stellas partiti sunt, & dixerunt, Climata ejusmodi Deus est stella ejusmodi, struxeruntque sacella in quibus imagines collocarunt, asserentes, vires stellarum influere in illas imagines, adeo ut loquatur ista imagines & intelligant, & inspirent homines eosque doceant, quæ ipsis utilia sint, atque ita dixerunt de arboribus quæ sunt ex portione stellarum istarum, cum dedicatur arbor ista illi stellæ, atque illius nomine plantatur, & fit illi hoc aut illud, influere virtutem spiritalem istius stellæ in istam arborem, ita ut hominibus se revalent eosque in somno alloquantur.*

Cum utraq; sectarum jam memoratarum Abrahamo negotium fuisse refert Sharestanius Algorani fidem secutus. Idem memorat & Maimonides Moreh. l. 3, c. jam laudato, à quo multa ad eorum ritus Idololatricæ & superstitione foedissima plenos spectantia petere licet, qui tamen in eo quod dicit Nultum esse Deum præter stellas agnoscere, & solem pro Deo maximo habere, tum Gregorio nostro, tum Sharestanio contrarius est. Asserit enim Author noster esse *هو الله العظيم*, scil. argumenta quæ ad probandam dei unitatem afferant longè firmissima. Et è Sharestanio didicimus illos, Planetas Deos quidem appellare, sed minorum gentium (ut & ipse Maimonides quod ad reliquos planetas, exceptis sole & luna, innuit) qui hominibus Deam supremam (inter quem & inferiora hæc causa sint intermedia,) aditus mediatorum loco sint, quorum ope beneficia sua illis communicet, & voluntatem suam patefaciat. Cum autem quæ de illis referant & Sharestanius,

Et in Yad. Hal.
Abodah zarab.
c. 1.

* الله
العظيم

In vita Almo-
radadi Ebn il
Mowaffac.

v. *Auctorem no-*
strum & Saheb
Hama Abulfed.
anno 319.

* *At septies,*
juxta Abulfed.

reftamias, & *Maimonides*, & *Gregorius* nofter ex ipfo-
rum libris petita videantur, hoc in quibus discre-
pant; *Gregorius* fidem conciliat, quòd eos lingua qua
exarati funt Syriacà legere potuerit, cum cæteri in
linguam *Arabicam* verſis uſi ſint. Multos de eorum
cultu ac ritibus à *Thabere* (vulgo *Thebit*) *Ebn Corrah*
qui eſus ipſe *Teſtæ* (ut & celeberrimus ille *Aſtrono-*
mus Albattanius (vulgo *Albategnius*) ſaltem ortu)
viro alioqui doctiſſimo, libros lingua Syriacà con-
ſcriptos perhibet idem *Gregorius* noſter. ac faciem
inter orandum Polum Arcticum verſus obvertere ſo-
litos tradit, * ter quotidie orare, 1^a vice ante ortum
ſolis, 2^a juxta meridiem, 3^a ad vespertam, jejunium
illis eſſe 30^a dierum, aliud 9. aliud 7. aſſerere ipſos,
ſceleratorum animas poſt novies mille ſæculorum
cruciatum in gratiam cum Deo redire, abſtinere à
fabis, allio, &c. victimas ſuas igni penitus abſumen-
das tradere, nullam eorum partem comedere, Mag-
ni ab illis fieri Templum *Meccenſe* refert *Abulfeda*, in
hiſtoria, at locum quem præcipue religionis ergo
viſunt prope urbem *Harrianum* eſſe. quam & in Geo-
graphia ſua urbem *Sabiorum* vocat, in qua 17 ædi-
tici illis ſint, ubi & collis ſuper quem Oratorium
quod magno apud illos in honore ſit. Magni etiam
ab illis fieri Pyramides, utpote quas priorum ſectæ
ſuæ Authorum ſepulchra credi volunt, *Sesbi* ſcil.
Barifi, & *Sabii*. Feſtorum illis præſcriptum eſſe diem
quo ſol ſignum Arietis ingreditur. Hæc *Abulfeda*.
Meminit etiam *Shareſtanius* ſectæ apud ipſos quam
الحربانية *Harbanſſas* appellat qui Deum & unum
& plures; ſtaruant unum ſcil. eſſentiâ, plures, qua-
tenus ſe pluribus individuis viſi perceptibilibus, ve-

lut.

lut septem planetis nec non & personis terrestribus,
&c indar, in quibus se manifestet, ac personam
induat, citra tamen unitatis essentiae suae * *corruptionem*:
eum corporibus caelestibus à se creatis mun-
dum inferiorem regendum tradidisse, esse corpora
ea Patres, Elementa matres, composita natos, &c.
post spatium annorum 36425 decursum omnes
animantium species interire, ac deinde renovari na-
turâ universi in singulis terræ climatibus * bina uni-
us cujusque speciei paria de novo producente, atq; ita
sæculum sæculo continuo succedere, nec aliam dari
resurrectionem, &c.] *هياكل* i. e. Sacella, seu *quarta*
quæ nomine substantiarum * *Intellectualium* ac *Spiri-*
tualium, & juxta stellarum figuras consciebant, hæc
enumerat *Sharestanius*, 1 Sacellum *causa prima*, &
sub eo, Sacellum *Intellectus*, Sacellum *Providentiæ*,
Sacellum *necessitatis*, & Sacellum *anima*, esse hæc
figuræ sphericæ. Sacellum *Saturni* Sexangulum, *Jo-*
vis Triangulum, *Martis* *مربع مستطيل* Quadrangu-
lum oblongum, *Solis* Quadrangulum, *Veneris* Tri-
angulum Quadrangulo inscriptum, *Mercurii* Trian-
gulum Quadrangulo oblongo circumscriptum, *Lunæ*
denique Octangulum. Eadem refert * *Alfannabius*,
& *Phacroddin Razi* Com. ad *Saravol Bakarah*, Nugæ
hæ, quibus tamen in recensendis longior fui, non so-
lùm ut intelligatur quod dicit *Sharestanius* Arabum
quosdam Sabiismum amplexos, sed quia *בנה כדור*
אעמח אלארץ Secta erat quæ totum olim Terrarum
orbem impleverat (ut loquitur *Maimonides*.) *اقدام*
الانسان على وجه الدهر والغالب على الدنيا
Religionum antiquissima & quæ totam fere mandum oc-
cupaverat

* لا يبطل
وحدة في
أداة

* زوجين
sed cū dicat
نكر
forf. وادشي
unum par
denotat.
العقلية *
الروحانية

مثلث في
جوفه مربع
مستطيل

* Ad Anu; Hej.
8.

Moreh l. 3, c. 23.

capaverat, (ut *Abulfeda*) adeoque frequens aliàs tam in *Arabum* quam *Hebraeorum* scriptis eorum mentio occurrat. Eandem ob rationem inquirendam etiam erit in *Magorum* hæresin, quam & *Arabum* quosdam secutos ab Authore libri *Mostarraf* accepimus. Si quidem & ipsa non parvam olim Orientis partem, *Persiam* præsertim & vicinas ei Gentes ac Indos (quos & hodie addictos habet) infecerat. Quod ad nominis rationem attinet, origine Persicum statuit *Mohammed: AlFiranZabadius* è duabus vocibus conflatum, scik. میج کوش *MijeGush*, quod hominem auribus brevibus vel curtis denotat. talis cum fuerit primus Sæctæ pater, inde nomen sortitum, quod & ad sectam suam transmisit: quod si verum sit, conferri poterit cum iis, quæ narrat *Iustinus* de auribus *Mago à Cambyse* præcis. Invaluit autem usus ut idem vulgò *Arabibus* & *Persis* sonet, *Magus* ac ignis cultor. Sic in Nomenclatore *Arabico Persico Logat halimi* dicto مجوس *Magus*, آتش پرست *Atash-parast*, i. e. Ignis cultor redditur. Ac certè ignem eos coluisse eique templa consecrâsse, honoris quem luci habent testandi gratiâ, referunt *Sharestanius* & *Ismael Abul-Feda*, cujus hæc sunt verba ما عظموا النور عبدوا النيران i. e. Inde quædam lucem magni faciunt, Ignes colunt. qui idem asserit præcipuum religionis *Magorum* seu *Persarum* antiquiorum (qui کومرتیہ *Ciumerthii* dicti) fundamentum superstructum fuisse على تعظيم النور i. e. Magnificationi, seu Venerationi lucis, & fugæ Tenebrarum, lucem Deum primum Kadiman Antiquum (seu æternum) rerum omnium principium statuunt, ac تازدان *Tazdan* vocant: tenebras autem, Deum creatum, tenebris ortum

In Hist. c. de Persis.

ortum, cui nomen *Abraman* *أبرمان*: Ita duos esse illis rerum Authores, Deum scil. & Diabolum: hanc eorum doctrinam fuisse usque ad *Zoroastri* tempora, quem *زرادشت* *Zaradushtiam* vocant & sub *گشتاسپ* *Gushtaspe* floruisse asserit, ac fuisse *صاحب کتاب المجوس* *Authorem libri quem* Magi quasi illi à Deo coelitus demissum (prout ipse affirmaverat) amplectuntur, esse ipsis de *Zanadushtio* *کلام* *طویل* *فایده فیه*, fabulas prolixas, inanes, & quæ recenseantur indignas. *Gushtaspe* istum *Cyri* avum statuit, *Cyrum* autem esse Hebræis quæ *Persis* *Azdshir Bahman*, quàm rectè non est hic disputandi locus, & annon potius *Gushtaspe*, sit *Hystaspes* à *Cyro* tertius, & *Azdshir* *Abasuerus* pius. Denotat enim *معه* *re-* *ferente eodem* (ut & *Al Jannabio* & *Abmede Ebn Yusuf*) *الحسن النبی* bonæ seu piæ intentionis hominem. *E-* *jusdem*, (*Zaradushti* sc. seu *Zoroastri*) meminit *Gregorius* noster sub *Cambyse* *Cyri* filio, & *المجوسیه* *Religio-* *nis Magorum Authorem*, leu Doctorem appellat, ac pro *Elia* discipulo à quibusdam haberi dicit, & de *Messia* adventu *Persas* monuisse, deque stella in cujus medio figura virginis conspicua ejus nati signum ipsis præberet. Qui tamen non tam religionis Author, quàm reformator statuendus videtur ex iis quæ à *Sharestano* & *Abulfeda* memorantur. ac certè diversas fuisse pater, *Magorum sectas*, quatum cum omnes in astruenda *التوحید* *Althanawiah* convenerint, scil. duo esse rerum principia *Lucem* & *Tenebras*, in partes abiisse videntur, quòd alii principia ista *Coæva*, alii alterum altero posterius statuerint. Porro disputationes eorum omnes (reste *Sharestano*) *بدور علی* *Circa duo versantur fundamenta*, quorum

* Vel ut *Al-*
Jannab. & *Ab-*
med. Ebn. Yuf.
etiam

کیشاسب

primum est بيان سبب امتزاج النور والظلمة *De-*
claratio causa mixtionis lucis & Tenebrarum: Secun-
 dum بيان سبب خلاص النور من الظلمة *Declara-*
tiocausa liberationis Lucis à Tenebris, & missionem
 istam *Initium* vocant, liberationem *Redi-*
tum. Illud quod in ipsorum professione mutaverit
Zaradusht hoc fuisse videtur (referente *Abulfeda*)
 quod cum illo antiquiores Lucem & Tenebras pri-
 ma rerum principia statuerent, ipse Deum utrisque
 antiquiorem, earumque conditorem docuerit, unum
 cum esse nec socium habere, bonum autem & ma-
 lum, *probitatem & nequitiam è commixtura lucis &
 tenebrarum contigisse, quæ nisi mixta fuissent, mun-
 dus nequaquam exstitisset, nec cessuram missio-
 nem donec lux tenebras vincat, deinde lucem mun-
 dum suum, tenebras autem suum, sibi liberum &
 integrum habituras: Quodque librum religionis
 præcepta continentem, cum antea nullum haberent,
 quasi cælitus ad se demissum, ipsis tradiderit. At mi-
 ra sunt quæ de libro isto referunt *Alfannabius* & *Ab-*
med Ebn Tusef. sc. 12. voluminibus, quorum singu-
 la corio taurino integro compingerentur constituisse
 permitti ejus autoritate matrem, sororem, filiam
 in uxorem sumere (sic & ipse *Abulfeda* in vita *Akd-*
shiri prædicti, cum quod Magorum instituto licitum)
 filiam duxisse scribit) cum aliàs multa in eum è *Davi-*
da Psalmis translata sint, Ignis cultum præcepisse, ac
Keblam ejus cultoribus Orientem, unde luminarium
 ortus, statuiffe. Simulachris tamen infectum fuisse li-
 quet ex eo quod narrat *Sharestanius*, *Gushassum* post-
 quam *Zaradushti* suasu, *Magorum* doctrinam amplexus est, Idolis quæ in celebri illo Tem-
 plo

*الصلاح
والفساد

Abulfed. in
عنه

Inc. de opinio-
nibus Arabum.

plo بيت مارس *Domus Martis* (num forsan Martis) dicto, tribus ab *Aspahano* parafangis, antiquitus collocata fuerant, eductis, illud in ignis sacrarium convertisse, ac perpetuas scire lites apud Orientales inter Ignis & Simulachrorum cultores fuisse ab eodē discimus, aded ut prout alteri alteris superiores evaserint, templa ipsorū aliās ignium, aliās simulachrorum cultui inservire iussa sint. Magorum deliria cum dogmatis Christianis (quod idem est ac si cœlo tartara) iniquē miscens infans ille * *Manes* inde impiissimam hæresin conflavit, teste *Sharesiano*, اخن دينا بين *Condidit* (inquit) religionem inter eam quā Magi & eam quā Christiani profitentur. Origine magum fuisse perhibet, duo, eum Magis rerum principia statuisse Lucem & Tenebras &c. inde illi titulus مادي الثنوي i. e. *Manes duorum principiorum assertor*, referente *Gregorio* nostro qui eum primò Christianum, postea ad الثنوية, seu duorum principiorum hæresin defecisse, & assumpto sibi Messiae nomine, electisq; duodecem discipulis, blasphemias suas per totum Orientem, Indiam ulque & Sinam propagasse, scil. ان العالم الهين &c. *Mundo duos esse Deos*, quorum alter bonus, qui معدن النور *Fons lucis*, alter malus, qui معدن الظلمة *Fons tenebrarum*, كان يفرط في تعجيد النار &c. *quin & modum excessit in igne celebranda*, eumque veneratus est ac divinis laudibus efferri voluit, idque propter lumen ipsi innatum, ut è contra terram vilipendi quod penitus opaca & tenebrosa esset. atque hac (inquit) doctrina, antiquitus apud Persas recepta fuit, non a *Manis*, seu *Mane* primis orta sed quam tantum

* Sive Manius.

In vita Aureliani Imper.

v. Epiphan. &
R. Abrahāam:
quem citant eti-
am Schichardus
& Buxi: in
Lex: Talm in
מנא

nisi argumentis, quæ maxime potuit probabilibus
confirmare, laboravit. Imposituræ suæ dignas tandem
pallasuisse narrat, à Sapore Bersarum rege: credeli
morte multatum, detractâ pelle, quod, cum magna de
se prædicaret, filium ipsius, qui in morbum incidemat,
sanare non potuit. *Atque* letiam & opinionis ejus
meminit *Josephus Albo* in *Ikkarim* 1. 2. c. 13. היה
בקרמונים מ' שחשב שהחילות והאשונות שתי
אחת לשני ואחחרלע, וזם היה העת ח'ש וחדר שבו
הוא ועל כן קראו הנשבים חחרו, כח'ס. *Euit*
apud veteres qui putaret quod principia prima duo essent,
unum boni, & alterum mali, &c. & fuit hac sententia
veri cuiusdam cui nomen Mani, adeoque qui cum secuti
sunt appellati sunt, Maniani, sive Manichæi.
Quis interim fuerit *Apexor* & iste à quo secta Mago-
rum denominata, non constat. eorum ritus & deli-
ria ab ipso *Nimrode* quâ fide petant *Ebn Baïrik* & *Ge-*
orgius Ebnol Amdî, non contendo. Cum autem Ara-
bum quosdam iis nomen dedisse legamus, illos qui
Christum adoratum venerunt, constat & Magos esse
poruisse & Arabes.

Eruditio Arabum, &c. Lingua sua peritit, Sermone
proprietas, &c.] At Arabibus Dialecti plures. Diver-
sa fuit lingua quâ locuti Hamyar & Arabes puri, ab
ista quâ usi Koraisbita, & in qua conscriptus Alco-
rianus. Illam عربية حمير Arabismum Hamyari vo-
cant, hanc العربية العريضة Arabismum purum seu de-
fæcatum, item عربية قريش Koraishidarum Diale-
ctum quâ primum omnium locutum Ismaelem tenuit:
quod non aliter intelligi potest quàm quod *Arabum*,
post affinitatem cum *Forhamindis* nuptiarum interven-

Mezhar, c. 2.

tu contractam, linguam defæcariorem reddiderit, & forsan ad *Hebraica* Primigeniæ normam, à qua longius deflexerat, correxerit & limaverit. Illum enim linguam ipsis vernaculam à *Forhamidis* accepisse, non illos novam docuisse, ipsi unanimi consensu tradunt العربية تعلم اسمعيل منهم ab illis didicit *Ismael Arabismum*, (inquit *Falalo'ddinus Alfoqutius* in l. *Mezhar*, c. 1.) Nisi forsan illorum sententiam amplectamur qui (referente eodem) illud quod dicunt, *Ismaelem* primum fuisse qui linguam Arabicam locutus sit, ita intelligi velint, primum fuisse eum, qui vernaculæ oblitus Arabicam amplexus fuerit. Quare & ab aliis لسان عربي مبين *Lingua Arabica perspicua*, quæ coelitus descendisse *Alcoranus* in *Alc.* dicitur, لسان جرحم *Forhamidarum* lingua vocatur; quos vicissim & aliquid ex *Ismaelis Hebraismo* contraxisse probabile est. Quanquam antiqua *Arabum* Dialectus *Hamyarensis* illa, à lingua *Hebraica*, vel saltem *Syriaca* quâ antea *Taarabum* (quem *Arabica* Patrem statuunt, ideoque يعرب *Taarab* dictum quia primus fuerit cujus lingua à *Syrismo* ad *Arabismum* deflexerit) locutum autumant, propius abesse quàm ea quâ alii utuntur *Arabes*, videtur. Exemplor clarior fiet. Narrant *AlFauharius* & *Mohammed AlFiraúzabadius*, *Arabem* quendam cum ad Regem *Hamyarensem* ingressus sedere juberetur, dicente illi Rege ثهب *Theb*, è loco alto. (montis scilicet præcipitio, ut in l. *Mezhi*) in quo staret defilisse, ac membris miserè contractis stoliditatis suæ poenas luisse. Miranti Regi ac rationem facti roganti, responsum, idem sonare *Theb* *Arabum* Dialecto, ac Salvo. Regessisse ergò Regem ليس عندنا عربى &c. Non est nobis

v. & Mezhi.
c. 16.

motus Arabismus iste. *قائل طائر حور* Qui
Dhazaram ingreditur, (urbes ea, Regum *Hamyarensium*
 sedes) *Hamyarismum* addiscat, quæ verbi in pro-
 verbum abiierunt, quo monetur quis eorum quibus
 cohabitare, moribusse accommodare. Hinc autem (uti
 diximus) patet *Hamyarensem* Dialectum ad *Hebrai-*
cam vel *Syriacam*, sive *Chaldaicam* in quibusdam,
 propius accedere, (ut & ipsos ad *Judaismum* incli-
 nasse in superioribus vidimus) *و* enim *Hamyarit-*
sinus idem sonat ac *Hebræis* *ܐܪܡ* *Syris* & *Chaldæis* *ܐܪܡ*
 à quo in Imperativo *ܐܪܡ* Sedere. at communi *Ara-*
bum dialecto contrariam habet notionem, *Salsandi* sc.
 vel *Subsiliendi*. Præterea in Regis responso quod
ܐܪܡ littera claudatur quod *Arabes* per e efferre
 solent, *Syrisum* etiam sapere videtur. Per linguam
 autem istam cujus peritiæ operam dedisse *Arabes* as-
 serit Author noster, Dialectum istam *Koraisitarum*
 defœcatam & politam præcipuè intelligi credo, quæ
 quâ ratione cæteris elegantior evaserit, describit *Jab-*
baladdinus in lib. *Mezh.* c. 9. scil. quod domus Templi
Meccani æditæ essent & *Arabia* centum incolerent
 non solum à cæteris Gentibus (quarum viciniâ &
 commercio aliarum Tribuum sermo vitii aliquid
 contraxerat) remotiores essent, sed & confluentibus
 undequaque *Meccam* *Arabibus* tum religionis ergo,
 tum ut lites suas ad ipsos componendas deferrent, ex
 eorum sermone & carminibus puriores ac elegantio-
 res quasunque sive dictiones, sive loquendi formu-
 las & phrasas, selectas, suas facerent, adeò ut in ipso
 rum Dialectum omnes universi quaquâ patet *Arabismi*
 elegantia confluerint. Lingua autem suæ in Enco-
 mium multa congerunt, atque inter cætera, immensa
 ejus

ejus latifundia prædicant, tanta nimirum, ut non aliàs quis, nisi Prophetico afflatus Spiritu universum ejus ambitum comprehenderit, nec quisquam eò unquam pervenerit ut omnes ejus Thesaurus exhauriret. Quantum *Græcam, Latinam*, aliàsque Linguarum præcipuas, verborum copiâ superet, hinc con-jicere licet, quod aliquando vel sola diversarum u-nius rei appellationum enumeratio & explicatio ju-ctam voluminis integri materiam præbuerit. Sic do-ctissimo Grammatico *Ebn Chalawaib* libri unius sub-jectum Leonis nomina, quæ quingenta; alterius, Ser-pentis, quæ ducenta, teste *Jallaladdino* in *Mezhar*. Author *Kamusi*, *Mohammed AlFirauszabadus* librum integrum de mellis appellationibus & utilitate se con-scripsisse ait, in quo cum 80 ejus nomina recensue-rit, totam tamen ejus nomenclaturam non absolvisse notatur. Testatur idem ensis appellationes ultra mille se in libro à se composito enumerasse. Certè in lin-guæ tam copiosæ peritia larga erat gloriandi materia, interim tamen aiunt quod reliquum est ejus, esse كثير قليل *parum admodum è multo*. Nec omnium erat eleganter, nec propriè loqui. Quo spectat illud quod responsum fertur à *Mohammede* non vulgarem ipsius eloquentiam mirantibus, se à *Gabriele* linguam *Ismaelis*, quæ in desuetudinem penè abierat, edoctum. Et certè de lingua tam latè patenti periisse aliquid non mirabitur qui quàm nuperum sit apud illos scribendi inventum perpenderit; de quo ita præstantissimus Historicus *Ebn Chalican* *الشيخ عند اهل العلم* &c. i. e. Illud de cujus veri-tate minimè ambegitur. apud eruditos, est primum Scrip-tura Arabica repertorem fuisse *Moramercum* filium *Mor-*

c. 22. & 27.

Kam. in

سبع

Mex. c. 27.

Kam. in

سبع

Mezh.

re *Anbariensibus*, ab *Anbariensibus* in reliquam *Arabiam* manasse hanc artem. Cui suffragatur quod refert *Asmajius*, interrogatos *Koraishtas*, à quibus scribendi artem didicissent: respondisse, ab *Hirensibus*, *Hirenses* autem se ab *Anbariensibus* accepisse prædicante vel, ut ab aliis narratur, interrogatum *Harbi* (qui primus scribendi rationem *Koraishtas* docuit) filium, unde Pater ipsius artem illam accepisset: respondisse ab *Aslamo Jodara* filio, illum à quo literas istas didicerat: respondisse ab earum inventore *Moramero* filio *Morra*: hoc autem non multis ante *Mohammedanismi* ortum annis contigisse. Hæc autem quæ diximus potius de *Koraishtis* aliisque *Arabum Isaacitarum* tribubus, quàm de *Hamyrensisibus* intelligendum. In confesso enim est fuisse illis jam antea notam scribendi artem. Imò antiquitus, si vera sit illa, quam ex *Ebn Hashem* refert *Al Firauzabadius*, historia.

قال ابن هاشم حفر السيل عن قبر باليمن فيه
امارة في عنقها سبع مخادف من در وفي يديها
ورجلها من الاسورة والخلخال والدماليج سبعة
سبعة وفي كل اصبع خاتم فيه جوهرة مثمثة وعند
راسها تابوت مملو مالا ولوح فيه مكتوب باسمك
اللهم اله حمير ادا تاجه بنت نبي شفر بعثت
مايردا الي يوسف فابطا علينا فبعثت لانتي بمه
من ورق لتاتيني بمه من طحين فلم تجده فبعثت
بمه من ذهب فلم تجده فبعثت بمه من نجر
فلم تجده فامرته به فطحن فلم اتفع به فاقفلت فمن
سمع

سمع بي فليرحمني واية امرأة لبست حلياً من
حلي فلا ماتت الاميتي

i. e. Dicit Ebn Halhem, Detexit torrens sepulchrum in Yaman, in quo jacebat femina cujus in collo septem erant è Margaritis contexta torques, in manibus & pedibus singulis armilla, ornamenta cruralia & brachialia septem, in unoquoque digito annulus in quo magni pretii gemma, ad caput autem cista thesauro opulenta, & tabella cui hoc erat inscriptum, In nomine tuo, ô Deus, Deus Hamyar, Ego Tajah filia Di Shafar misi obsonatorem nostrum ad Josephum, quo tardante, misi ancillam meam cum modio argenti ut afferret mihi modium farina, cumque non inveniret misi eam cum modio anri, & cum nondum inveniret, cum modio * unionum, cumque nec adhuc inveniret, eas comminui jussi, à quibus cum nihil utilitatis caperem hic inclusa sum. Qui autem audierit de me, misereatur mei, & si qua mulier ornamentum aliquod ex ornamentis meis induerit, non aliâ morte moriatur, quam quâ ego mortua sum.

Si quid * his inest veri antiquum est apud Hamyaren-
ses scribendi inventum. Characteres eorum ab illis
quibus utuntur Arabes multum diversi, quod genus
scripturæ المسنن Al Mosnad vocabant, literis inter se
implexis minimèque distinctis, quas tamen vulgo
discere non permittebant, nec cuiquam, nisi post im-
petratam ab ipsis veniam, iisdem utendi facultatem.
Ita cum eodem Ebn Chalican & Georgius Ebn Amid
distinctos memorat القلم الحميمي والعربي i. e.
Calamum Hamyarensem, & Calamum Arabicum. Por-
rò, quàm arctis apud Arabes conclusum limitibus diu
manserit nobile hoc Morameri inventum patet ex

* De genuina
vocibus le-
ctione dubito,
alii enim codi-
ces habent

بحري
الحي

* Quibus &
addi alia pos-
sent ex Al Jan-
nabio de anti-
quorum regum
monumentis.

eo quod refert modò laudatus *Ebn Chalicean*, sc. Cùm jam evulgari cœpisset Alcoranus, non repertum fuisse in universa regione *Taman*, qui Arabicè scribendi, vel legendi peritus esset. Certè ipsum *Mohammedem* utriusque literaturæ partis ignarum unanimi consensu statuunt, ideòque *نبييا اميا Nabiyān Ommiān*, i. e. *Prophetam illiteratum* vocant. Author *جامع اللغة* hoc illi Epitheton à patria *Mecca* quæ *أم القرى Ommalkora*, *Mater Pagorum* appellatur, juxta quorundam sententiam tribui asserit, sed eodem res recidit. nam vel hoc ipsum ad ejus imperitiā evincendam firmum satis est argumentum, quòd *Meccensis* fuerit. Quod nos docet *Sharestanus* his verbis, *الفرقتان المتقا بلبتان قيل المبعون هم اهل الكتاب والاميون والامي من لا يعرف الكتابة فكانت اليهود والنصارى بالمدينة والاميون بمكة* i. e. *Dua sc̃ta op-*

posita ante missionem Mohammedis erant, populus libri, & Idiota. Idiota est qui literas nescit. Judæi autem & Christiani Medinam incolebant, Idiota autem Meccam. Hæc ille. Judæos & Christianos Populum libri vocant, non solum quòd ipsis libri religionis eorum præcepta continentes dati sint, sed & quòd literas didicissent, contra ac Arabes Meccenses qui eā qua nati sunt ignorantia totam vitam ducebant. Ita inquit Author libri Mogreb vocabulum الامي Alommio, seu Idiota في اللغة منسوب الي امة العرب وهي لم تكن تكتب ولا تقرأ فاستعير لكل من لا يعرف الكتابة i. e. *Ex vi vocis denominatur ab Ommah, i. Natione Arabum, utpote qua nec scriberet nec legeret, atque inde translatum ad denotandum quemlibet, qui scri-*
benda

In Sc̃ta. اهل
الكتاب

bendi ac legendi ignarus est. Ita Ebnol Athir الامى in-
 quit, لا يكتب الذى *Alommio* dicitur qui scri-
 bere nescit. atque iuste dictum illud *Mohammedu*, quo
 missum se ait ad امة اسمية Gentem illiteratam explicans,
Arabes (inquit) *Idiotæ* vocantur, quia الصحابة كانوا
فيهم عريضة او عريضة *Scribendi peritia* apud illorum pau-
 cos admodum, vel potius nullos reperiebatur. manebant sc.
اصل ولان اسمهم *ca detenti ignorantia* quæ ex utero
 matris prodibant, nec scribendi, nec computandi artem
 edocti. Atq; eodem modo interpretantur quod à Deo
 in Alcorano dictum ferunt, misisse se في الامم
 i. e. ad *Idiotas* Prophetam ex ipsis, ad illite-
 ratos literarum rudem. Ex indubitata apud illos fi-
 dei *AlBocharii* narrationibus, discimus *Ghadysia*
 (*Mohammedis* uxori) fuisse cognatum nomine *Wata-
 kab*, qui scribendi peritus esset, sed بالعبرانية *He-
 braicæ*, ipsumque Christianum fuisse: ex ipsius ta-
 men *Mohammedis* sociis (sive ante vel post promul-
 gatam ipsius doctrinam scribere didicerint) qui scri-
 bendi rationem callerent, recensentur inter coeteros
Othman, *Ali*, *Zeid*, *Abu Ebn Caab*, cui misisse dicitur
Othman كتف شاة فيها حروف فاصلاها *Scapulam ovis*
 in qua essent literæ, quas ille concinnavit. quæ ut melius
 intelligantur audiamus *Ebnol Athir* quid sit كتف
 explicantem. *AlCasf.* (inquit est) عظم عريض يكون
 في اصل كتف الحيوان من الناس والدواب
 كانوا يكتبون فيه لقلة القراطيس عندهم
*Os latum ad radicem humeri animalis, hominis scil. &
 jumentorum in quo, ob inopiam chartæ apud ipsos, scri-
 bere solebant. Accepisse autem artem hanc tra-
 dunt Koraisitas à Basharo quodam Cendienti Anbari-
 ensium*

ensum jam memoratorum discipulo, qui *Meccam* profectus & sorore *Abu sofyan* in uxorem ductâ, hoc illis inventum communicavit, quod non multis ante institutam à *Mohammede* religionem annis contigisse ex iis quæ dicta sunt manifestum est. Interim quod ad Characteres à *Moramero* effectos, ac diu apud *Arabes* retentos, satis rudes fuisse constat, quales scil. *Kufienses* vocant, quos in librorum titulis ac lapidibus insculptos videre est, nec aliis descriptum olim *Alcoranum* testantur folia aliquot antiqua, literis semiuncialibus in pergamento exarata, quæ doctissimus mihiq; amicissimus *Johannes Gravius*, quo nemo integro magis affectu, se studiaque ac impensas suas publicæ rei literariæ utilitati dicavit, secum ex *Ægypto* detulit. Elegantiores istos, quibus jam utuntur, non nisi trecentis ferè post *Mohammedem* annis ab *Ebn Moklah* (merito certè vel ob hoc ne dextrâ truncaretur) concinnatos, deinde ab *Ali Ebn Bowab*, celebri isto Calligraphias artifice, ad perfectionem perductos, testis est fide dignus *Ebn Chalecan*. Quòd interim facta recta servaretur lingua tam latè patens, sine literarum præsiidiis, Poësi suæ debuisse videtur: unde non immeritò unà cùm linguæ suæ curâ, ejus quoque studium conjunxerint, uti refert Author noster. Nam inter cœteras Poëseos laudes hoc ejus beneficium enumerant, scil. quòd & linguæ *Arabica* conservatio & sermonis proprietas & elegantia ei debeatur. Hoc est quod dicit *Ebn Phares* (referente *Jalloloddino* in lib. *Mezhar*, cap. 29.)

الشعر ديوان العرب وبه حفظت الانسان وعرفت
المآثر ومنه تعامت اللغة

Commen-

Commentariorum vice, quorum beneficio imperturbata servabantur genealogiarum series, ne oblivioni traderentur res gesta memoriâ digna, cavebatur, & à quibus lingua peritâ hauriebatur. Cui geminum quod à Moham-

mede Ebn Salam (referente eodem) dictum, كان الشعر في الجاهلية عند العرب ديوان علمهم ومنتهى حكمتهم به ياخذون واليه يصيرون i.e. *Fuerunt*

Poëmata Arabibus olim ἱεροπαιδικὰ Pandecta, ultimæ sapientiæ eorum terminus, unde quæ illis usui depromebant & quò omnia deferebant. Magnâ ergò contentione, hanc alii aliis palmam præripere studebant, nullum illis certius nobilitatis & ingenui ortûs argumentum, nihil quod sibi magis gloriæ ducerent, quam carmine animi conceptus expeditè ac eleganter exprimere; uti eorum historias legenti patebit. In celebri ista

سوق العكاظ Forum Ocadbi dicto, ubi quotannis conveniebant, id ferè agebant, ut hoc certamine famam sibi compararent. Ita AlFauharius,

Quotannis illuc per mensem integrum congregati يتبايعون ويتناشدون شعرا ويتفاخرون non solum commercia agere, sed carminibus recitandis, alii alios gloriabundi provocare; imò ab hoc eorum facto, magis

quàm à rebus venum expositis, nomen foro inditum testatur AlFirauZabadus, quòd sc. ibi يتعاصفون

gloriando certarent. Si quæ cæteris anteferrentur Poëmata, à regibus inter رعايا sua reponi ac appendi;

inde septem illa notissimæ famæ Poëmatia nomen sortita المعلقات AlMoallekat, scil. quasi Appensa dicas, testatur eorundem Scholiastes; cum alii quòd in

Templo Meccano honoris gratiâ, appenderentur dicta velint. quam sententiam firmis destitui testimoniis

Y

ait

Vocant Poeta

امرا الكلام

Mezh. و Al-

Mostataf. Im-

peratores Ser-

mones.

كان الله

قد اقامها

للعرب مقام

الكتب

لغيرها من

الامم

Marzuk. pref.

in Com. ad Ha-

misah.

ait. Forum ac conventus isti sub *Mohammede* sublata ac una cum *Theatro* gloriæ suæ, poëseos, ad tempus, studium. Ita *Jallaloddinus Assoyutius*, *جالال الدين* *و شاعلى عنه العرب*, adveniente *Islamismo* Poëseos studium intermiserunt Arabes ad exterarum gentium expugnationem conversi, donec tandem inter ipsos rerum positos ac paci redditos florere denuò caperint hac studia. Atque hinc est quòd tot veterum Poëtarum carmina, quæ non aliis antea, quàm fidis hominum memoriis, apothecis servarentur, perlerint. Sed de Arabibus qui *Pseudopropheta* antiquiores, nobis jam sermo, apud quos quanto in honore fuerit Poësis vel hoc unum satis monstrat, quod si in Tribu aliquâ (ut ab *Ebn Rasik* refert *Jallaloddinus Assayutius*) inclaresceret Poëta, gratulatum illis concurrerent alia, ipsa epulas institueret, mulieres tympana pulsantes, omniâque nuptiali pompâ ornantes, felicitatem Tribus suæ viris puerisque obvius palam decantare, Beatos jam suos quibus contigisset à *dux* nîg qui honorem eorum factum tectum conservaret, præco qui præclarè eorum gesta memoria praderet, &c. Non leve hoc, nec quod temerè præstabatur *كادولا يهنون* *الا بغلام يولد او شاعر ينبع فيهم او فرس كندج* *Solennibus non utebantur gratulationibus, nisi cum puer nasceretur, cum Poëta apud illos inclaresceret, cum equa pullum generosum peperisset.* Hæc igitur tria in non minima foelicitatis parte posita videntur. Quanquam autem carminum condendorum ratio adeo apud ipsos antiqua fuerit, artis metricæ tamen leges nuperum magis commentum fuisse monstrat *Alsephadius* in præfatione ad suos in *Lamiatol' Ajam* commentarios;

rios; quod & historia confirmat, quam de *Abuſaſaro* quodam Grammatico narrat. Ille anno quodam quo Nilus solito parcius exundaverat, aded ut *Egypto* fames timeretur, ad columnam aquæ incrementis percipiendis aptatam sedens, carmen quoddam cum in partes divelleret, & ad normam exigeret, ita ut à prætereuntibus non intelligeretur, tanquam incantationibus suis amnis tumorem compesceret, ab illis in aquam præcipitatus miser periit. Quin nec justæ longitudinis Poëmatia ab initio illis composita videntur.

لم يكن لأوايل العرب من الشعر إلا البيات
i.e. *Non erant Arabibus præcis Poëmata alia, quàm versus quos unusquisque pro-
ut illi opus esset proferret, cum (ut jam supra diximus) animi sensus carmine eloqui antiquitus apud
eos gloriosum. Primum qui القصيدة Alkafidab, i.e.
Poëma quod triginta versibus constaret, composuit,
Mebhel fuisse, Thaalabi testimonio, comprobatur
in lib. Mezbaz, c. 49.*

Mezh. c. 49.

العرب قديما ما كان لها
Orationum compositio] (inquit
Sephadius in Com: ad *Tograi Poëm*) i.e. *Non gloria-
bantur antiquitus Arabes, nisi Gladio, Hospite, & Elo-
quentiâ. Erat autem (ut est apud Falsaloddinum Assoye-
tium Mezh. c. 49) Oratio Arabibus duplex منظوم Li-
gata & منثور Soluta, inter quas eam vult esse dif-
ferentiam quæ inter uniones connexas, ac dispersas
reperitur. Ex utroque genere laudem captare Ara-
bes. Si quis cæteris eloquentior populo convocato,
eorum animos ad rem aliquam aggrediendam (vel, è
contra, fugiendam) orationis stimulis incitaret, aut
monita illis salubria instillaret, is خاطب Chateb,*

*Argumenta ta-
men quibus pro-
batur solutam
ligatæ præfe-
rendam, videre
est apud Marz.
in præfat. ad
Com in Ha-
masah,*

v. Ebn Achir in

خطب
lib. Taatir.

sive خطيب Chatib audiebat, quo titulo & jam qui
populum è suggesto alloquuntur, gaudent. Oratio
ab ipso habita خطبة Chotbah vocabatur, quòd scil.
sermo esset شرح الخطب explanationem الامر الغظيم
rei magni momenti continens, quare non nisi rebus isti-
usmodi occurrentibus orationes habebant. Hæc A-
brahim AlBarz in Schol: ad Sermones Nobatii.
Monet tamen AlFirauszabadius rem quamlibet,
خطب Al- خطب sive parvam, sive magnam, خطب
Chatib dici; & Ebn Phares, quemlibet sermonem in-
ter homines خطاب Chetab. Cum autem Chotbah, de
oratione, sive sermone qui ab Oratore è suggesto ha-
betur, propriè dicatur, erit (describente AlFirauszab-
adio) الكلام المنثور المشجع ودحوى Oratio solan-
ta, colis similiter desinentibus constans, aut ejusmodi.
Orationes autem eorum minimè in partes suas juxta
Rhetoricæ apud Græcos & Latinos præcepta distri-
butæ, nec Methodicè concinnatæ, adeo ut sententia-
rum in iis frequentium gemmæ verè dispersæ, mini-
mèque inter se colligatæ videantur, totusque sermo
Arena sine calce, rectè dici posse videatur. In senten-
tiarum tamen rotunditate, Phrasium elegancia, ac
Proverbiorum acumine, invenies quod animum fe-
riat. Iphis interim, hac dicendi arte palmam se reli-
quis gentibus præripere, persuasum est, قال الجاحظ لا
تعرف الخطب الا للعرب والفرس i. e. Dixit Jahedib
Ignota est dicendi ars, nisi Arabibus & Persis. A-
rabes autem Persis longè præstare asserit. Qui autem
inter ipsos eloquentiâ insignes fuerint, testantur eo-
rum Proverbia, ابلغ من قس i. e. Eloquen-
tior Koffo, & Dicendi magis peritus quàm Koffu. Item
خطب

سبحان وايدل *Dicendo superans Sab-*
ban Wayel, &c.

Stellarum Ortus & Occasus &c. quàmque in pluvii
excitandis vim habeant,] Præcipua Arabum circa
stellas fixas cura. quod illis cum Indis commune, te-
ste Sbarestanio, qui Arabibus & Indis diversam ait esse
ab aliis, circa stellarum observationem, & de earum
effectis divinandi methodū: sc. من خواص الكواكب
لامن طبائعها ورتبوها على الثوابت لا على السيارات

*juxta * proprietates earum non naturas, nec tam pla-*
netarum in judicando quàm stellarum fixarum ra-
tionem habere. idem quod verbis jam ante citatis
asserit, eandem vim illos stellis fixis attribuire quam
Erraticis Astronomi. Hanc etiam aliàs discrepantiam
statuit inter Sabios Græcorum [scilicet Chaldaeorum] & In-
dorum, quòd illi cultus suos Planetarum, hi stellis fixis præ-
cipue deferrent, quod idem de Brahmanis asserit
*Abulfeda. Stellæ autem istæ quas انوار *Anwa* vo-*
cant, i. e. Stellæ ad occasum mane vergentes, ita
ut eodem momento ad orientem supra Horizontem
ascendant aliæ illis oppositæ, (explicantibus Al-
fauhario, Ebnol Athir, Al Firan Abadio, cæterisque
Grammaticis) 28 sunt Lunæ mansiones, quarum cir-
ca ortus & occasus, quænam contingere solerent in
aëre mutationes, cum diuturnâ experientiâ observâs-
sent Arabes prisce, eò tandem delapsi videntur, ut di-
vinam illis potentiam attribuerent, ac pluvias suas
(quæ maximum illis beneficium) se earum nonnullis
debere profiterentur. quod illis vitio vertit Moham-
*medes, nec à suis dici voluit من فوكنا *Man Fokna* i. e.*
Pluvia nostra à stella tali est, eo sensu quo eâ loquendi

* seu peculiares
 earum influxus.

formâ utebantur *Arabes*, qui stellas vi suâ pluvias efficere credebant: quod si quis à Deo solo dari pluvias agnoscens, eo animo formulam istam proferret, ut non aliter intelligi vellet, quàm Lunâ hanc vel illam mansionem occupante, expectari pluviam, vel العادة *ان الله تعالى اجري* Ita à Deo constitutum essent circa hac tempora, seu harum stellarum ortus & occasus, contingant pluvia, esse hoc licitum; uti refert *Ebnol Athir*, qui & الانوار Constellationes quibus nomen *Alanna* comperit, fusiùs describens, ait esse eas 28 mansiones, quarum aliquam singulis noctibus occupat Luna, & quarum aliqua post 13 noctes ita mane occidat, & sub horizonte deprimatur, ut simul in oriente ex ipsius opposito emergat altera. (Ex-cipi ait *Alfauharium* الجبهة *AlJabbah* * dictam, cui 14 noctes attribuit) Ipso autem annuo percurri omnes & absolvi. Jam ut pluviam, ita & ventos, calorem, frigus, cæterosque ejusmodi effectus, illis tribuebant, Occidentibus sc. vel, juxta *Asmajum*, Orientibus, quibus jam Dominium. (referente *Allauhario*.) His observandis occupati olim *Arabes*. Ita *Sharest: Arabum* Scientiæ quibus præcipuè operam dabant, tres erant, sc. 1. التواريخ و التواريخ *Scientia Genealogiarum & historiarum*. 2. علم الروبا vel ut *AbulFedâ*, تعبیر الروبا, *επισκοπικὴ*, seu *Somnia*, interpretandi peritia. 3. علم الادواء De stellarum in Concitando pluvias vi judicium.

Quod ad *Philosophia cognitionem*, &c.] *Harethum* * quendam ex antiquis *Tamanensium* Regibus *Philosophum* cognominatum refert *Abmed Ebn Yusef*. *وانبه* scil. quod *Intellectu* & prudentiâ alios *supera-*

* i. e. *Frons*
4 stella in *Leo*.
ne.

* scil. qui idem
AlRayeth, re-
gum *Hamyar*.
15. sup. p. 58.

superaverit: non quòd Philosophiæ studio deditus
 fuerit. Ignota illa *Arabibus* usque ad *Chalifarum Ab-*
basidarum tempora; quod non ideò tamen contigisse
 crediderim quòd minus idonea essent eorum ingenia
 ad hæc studia excolenda, (quis hoc sibi persuaderi
 patiatur qui, quo postea successu ea coluerint, per-
 penderit?) sed quòd ea esset vitæ eorum ratio, quæ
 tempus iis impendere non pateretur. Et quod non-
 dum reperirentur qui iis honorem quo alerentur de-
 ferrent. Sed nec iisdem facilè cum *Islamismo* con-
 venisse testantur quæ refert *Gregorius* noster, sc. *Joan-*
nem Philoponum, qui *Grammaticus* vulgò dictus, ac sub
Mohammedanismi primordiis floruit, cum apud *Am-*
rum, exercitûs *Arabum* Ducem qui *Alexandriam* ce-
 perat, ob insignem quâ inclauerat eruditionem,
 magnam consecutus esset gratiam, ab eo petiisse ut li-
 bros Philosophicos, qui in bibliothecis regiis inveni-
 rentur, concederet. *Amrus* hac in re gratum ei fa-
 cere cupiens, nec tamen illud, absque impetrata ab *O-*
maro Imperatore venia, ausus, cum per literas ipsum
 consulisset, hoc tulit responsum. utique libros istos,
 vel cum *Alcorano* convenire, atque ita opus iis non
 esse; sufficere siquidem *Alcoranum*: vel illi contra-
 rium aliquid continere, atque eo nomine penitus tol-
 lendos. In balnea itaque comburendi, iussu Impera-
 toris distributi, iis calefaciendis post semestrem de-
 mum spatium absumpti sunt: quod mirari satis non
 poterit qui ex *Historia Saracenica* didicerit, *Alexan-*
dræ quatuor balneorum millia tunc temporis fuisse.
 Idem ferè testantur & quæ è *Kadi Saed* refert Author
 noster in vita 7ⁱ *Abbasidarum Chalisa Almamoni*,
 his ferè verbis, *Sub initio Islamismi non aliis incubere*
studiis

اقبل علي
طلب العلم
في مواضعه

*studii Arabes quàm lingua sua, & juris peritia, exceptâ
medicinâ, gratiam illi conciliante necessitate. Atque hic
rerum status erat sub الاموية seu Ommiadarû Imperio.
Devoluto tandē ad Habbemidas Imperio, pristinū ex-
cutere veternum ingenia. Primus autem qui artium
nobiliorum fautorem se præbuit, fuit eorum ordine
secundus Abu Jaasar Al Mansor qui legis, quâ excelluit,
peritiâ, Philosophiâ etiam ac præcipuè Astronomiâ
studium adjunxit: at qui eas ad illud quod postea at-
tigerunt fastigium, evexit, septimus fuit eorum Al-
Mamon. Ille earum studio flagrans, debitumque iis
honorem deferens, ut eas loco suo quæreret, præci-
puos Græciâ scriptores è Principum Bibliothecis
Legatorum intercessu, cunctos, undiquè congerere,
præmiis propositis interpretes peritos ad eos in lin-
guam Arabicam transferendos allicere, alios ad eos-
dem legendos hortari, ipse doctorum dissertationi-
bus interesse, iisque animos addere, nullum denique
non movere lapidem, quo quicquid erat bonarum ar-
tium promoveret. Digni Principe conatus! Ita bre-
vi faustum est ut per totum orientem & occidentem
quacunque se diffuderat Arabum lingua, & gladio la-
tè propagata religio, innotescerent: At quàm non Re-
ligionis, tot planè ridicula credere jubentis, nec vel
obscuriorem naturæ lucem ferentis, beneficio, patet
ex illa Takiiddini cujusdam censura, qui (referente Se-
phadio in suis ad Tograî Poëma Commentariis) dixit,
*Fieri non posse quin Deus certas de Al Mamone penas
sumeret, quod scientiis Philosophicis introductis Mohamme-
danorum pietatē interpellaverit. Quam ipsius sententiâ
non mirabitur qui apud nos homunciones audacter
pronuntiantes audiverit, quicquid est humanarū lite-
rarum,**

Author legis Islamitica Mohammed] Refert Ahmed Josephi filius, alios secutus Authores, fuisse Pseudopropheta istum محمد او احمد اول من سمي محمد او احمد primum qui appellatus fuerit Mohammed, vel Ahmed. Cui tamen hoc asserenti ne fidem adhibeamus facit quod ab Assobailio refert Ebn Chalikan in vita celeberrimi Poëtæ PharaZdaki. scil. لا يعرف في العرب من سمي بهذا الاسم قبلا الا الثلاثة i. e. Non constat inter Arabes quempiam hoc nomine appellatum fuisse ante eum, tribus tantummodo exceptis. Quartus ergo sectæ Islamitica Author, Mohammed audit, non primus, nisi forsitan quod aliâs de Prophetico ipsius munere dicunt, fuisse ipsum اول الانبيا في الخلق واخرهم

شرح
شواهد
المغنی

Ahmed Ebn
Yusef, &
AlJannab.

* عند علم
بالكتابات
i. e. الاول
Ad verb. cui
scientia libri
prioris, seu
aniqui.

* Ab ipso di-
ctum ferunt,
اول ما
خلق الله

i. e. توري
Primum quod
creavit Deus,
erat, lux mea.
Ahmed Ebn
Yusef.

في البعث *primum Prophetarum creatione, licet ultimum missione*, idem hîc de nominis hujus impositione affirmant. quod ipsis *αποστολῶν* in promptu futurum, facile crediderit qui rationem ob quam tres isti hoc nomine insigniti traduntur, perpenderit; scil. quod patres ipsorum cum de *Mohammede* quodam propediem mittendo audivissent, fieri posse speraverint, ut qui ipsis nasceretur filius, ille esset *Arabum* propheta. Historia sic se habet, referente *Ebn Chalican*, *Sofyan Mojashei* filius *Homran Rabia*, & *Obaiyah AlJolabi*, cum legatione fungerentur apud regem quendam * *qui antiquorum monumenta perolverat*, moniti ab illo sunt de Apostolo quem missurus illis esset Deus, nomine *Mohammede*. Hi igitur, quorum unusquisque uxorem suam gravidam reliquerat, voverunt, si nasceretur ipsis filius, se ipsi nomen illud imposituros. Atque ita factum est ut ante illum, jam olim (ut volunt) eo nomine designatum, tres alii apud *Arabes* essent *Mohammedes*, quos tamen ipso posteriores facile statuent qui illius respectu primum hominum parentem, non prius *Adamum*, quam & *أبو محمد* *Abu Mohammed*, i. e. *Mohammedis patrem*, audiisse credant, utpote cujus lux * rerum creaturarum prima, & divini-
oris originis particula, jam tum in fronte ejus, instar Lunæ, orbe jam pleno fulgentis, emicuit, quare dum primi hominis creationem describunt, dicunt cognovisse Angelos *محمد* وفضلہ قبل ان تعرف آدم *Mohammedem, & præstantiam ejus, antequam notum haberent Adamum*: quod & hoc ipsius dicto confirmant, *كنت نبيا وادم جبرئيل والميا والطير* *Fui ego propheta, cum Adamus, adhuc inter aquam & lumen esset.*

Ab

L. 18.

v. supr. p. 52.

Ab Ismaele] Recurrendum hîc ad ea quæ in superioribus de *Arabibus* insititiis, sive *Ismaelis* posteris diximus, unde & corrigi possunt nomina. quæ non aliàs reponi posse quàm consulis exemplaribus *Arabibus* monet author *Chronici Saracenorum* quod una cum Latina *Alcorani* versione editum est. Superest hîc monendum satius ipsis videri ut in recensenda *Mohammedis* genealogiâ, non ultra *Maadum Adnami* filium ascendatur, idque ex ipsius præcepto. Ita *Ab.*

قال المسعودي ان النبي قد نهي
ان يتجاوز في نسبه عن معد فقد ثبت ان يوقف
في النسب علي معد فقط فالواجب الوقف عند اموه
i. e. *Asserit AlMasudi* *vetuisse Prophetam*, ne
in ejus genealogia ultra *Maadum* ascendatur, ac jussisse
cùm ad ipsam perventum fuerit, subsistere. ac ceriè se-
cundùm ejus mandatum & interdictum, subsistere decet.
Quam autem ob causam libenter ibi pedem sistant ab
AbulFeda discimus, scil. quòd de eorum qui inter ip-
sum & *Adnanum* intercesserint serie متفق عليه من
Inter genealogos conveniat, nemine contra-
dicente, & *Adnanum*, è posteris *Ismaelis* fuisse extra
dubium sit, de numero autem eorum qui medii in-
ter *Adnanum* & *Ismaelem* fuerint controvertatur, aliis
quadraginta circiter, aliis septem tantum numeranti-
bus, maximè autem probabilem eam esse quam ipse
in eorum nominibus recensendis secutus sit. Dictum
ab *Abu Abdallah AlHaphet* quodam fertur نسبة
رسول الله صححة الي عدنان وماوراء عدنان فليس
فيه شي يعتمد عليه i. e. Genealogiâ *Mohammedis*
usque ad *Adnanum* certa est, at ultra eam non est cui tuò
innitamur. Mirum est *Mohammedem*, quem nihil ig-
norasse

norâsse autumant (ac præcipuè consultum, ut videtur) hunc suis nodum, tali vindice dignum, non solviffe. Potuit si libuiffet, inquit *AlKodaius*. at cùm non fecerit, nihil certi de iis qui ante *Adnanum*; ab *Arabibus* peti potest.

L. 21.

Anno Alexandri 892.] Alii aliter. anno sc. Alexandri 881. ut AlKodai & Hist. Saracen. 881. ut Abul-Feda, qui annus Elephantis primus, regni AnusSherwani 42. Bochtianseri 1316. (A Christo nato ad Mohammedem annos numerat idem 578. exceptis mensibus 2. diebus 8.) Errore ergo scribarum manifesto apud nostrum pro 82. suppositum videtur. 92.

Ibid.

Antequam autem annum atatis secundum transegiisset mortuus est pater ejus.] Hic etiam in re non magni momenti diversas notare liceat Authorum sententias. Cùm bimestris tantum esset, vel secundum alios, cùm adhuc in utero matris, inquit *AbulFeda*, quod refert & *AlKodai* ab *Ebn Isaaco* quodam, ab *AlTabarita* autem, post eum natum mensibus 28.

Monachus nomine Bobaira.] ita & *Abul-Feda*, tantum autem hoc fuisse nato *Mohammede* annos 13. at juxta *AlKodaium* 12. ut & juxta *AlFannabium*, qui & alios duos Monachos ei testimonium, antequam munus Propheticum vendicaret, perhibuisse refert, scil. *نسطور Nestorium* quondam, & *عزاس Adasum*.

Chadijah] Fuit illa, teste *AbulFedâ* *خاتنة شرف و مال* *Mercatrix nobilis, opulenta*. Tribus autem *Koraisshidarum* (inquit idem) *فوت كاتب قومًا تجارًا* Fuit populus mercaturæ deditus.

Duxit ergo illam] Dote 20. Camelorum ut *Abul-Feda*, 12 unciarum auri, ut *AlFannabius*, quanquam alios

alios aliter tradere asserit, & orationem elegantem habuisse *AbuTalebum* cum eam *Mohammedi* desponsaret, in qua *Koraischidarum* supra reliquas *Arabum* tribus nobilitatem, & *Mohammedis* ipsius virtutes prædicaverit. Oratiunculam ipsam quia ad morem istorum temporum illustrandum facit è 7ta parte

*libri *Ebn Hamdani*, referemus, الحمد لله الذي جعلنا

من ذرية ابراهيم وزرع اسمعيل وجعل لنا بلدا

حراما وبيتا ^{مجاويا} وجعلنا الحكام علي

الناس ثم ان محمد بن عبد الله بن اخي من لا يوازن به

فتي من قريش الا رجع به برا وفضلا وعقلا ومجد

وبلا وان كان في المال قل فان المال

ظل زايل وعارية مسترجعة وله في خديجة بنتي

خويلد رغبة ولها فيه مثل ذلك وما احببتم من

الصدق فعلي i. e. Laus Deo qui nos è stirpe Abrah-

mi, & semine Ismaelis constituit, & nobis regionem sa-

cram dedit, & domum ad quam peregrini undique con-

currunt, & nos iudices hominibus statuit. Porro, Mo-

hammed filius Abdollahi nepotus mei, quocum non ex

aequo librabitur è *Koraischidis* quispiam, cui non praponderaturus est bonitate, & excellentia, & intellectu, &

gloria, & acumine, etsi opum inops fuerit, (ac certe opes

umbra transiens sunt, & depositum quod reddi debet) desi-

derio *Chadijæ* filia *Chowailedi* tenetur, & illa vicissim

ipsius, quicquid autem dotis vice petieritis, ego in me

suscipiam.

Ab illis *Medinam* qua *Yathreb* est fugit] Hæc fuga vulgò ^{مجرة} dicta est, quæ vox (teste *Ebnol Athir*)

* dicti
ذنكرة

هجرة هـ
 * هـجرة هـ
 هـجرة المدينة
 هـجرة المدينة
 Ebnol Aahir, et
 AlFirauzab.

الخروج من ارض الي ارض وترك
 Migrationem à terra in terram
 prioris cum secunda commutationem, significet. * Binas
 autem Hejras nobis commemorat AbulFeda, primam
 eorum qui quod Mohammedi nomen dedissent, à
 Koraishidis malè habiti, ipsius permisso in *Æthiopiam*
 fugerunt ubi النجاشي *AlNajashii* [regis] protectio-
 ne contra hostes suos gauderent, Secundam autem,
 hanc ipsius Mohammedi, qui cum Meccensium suorum
 imperum sustinere nequireret, *Medinam* se recepit, atq;
 hæc Mohammedanorum *ara* ابتدا التاريخ الاسلامي
initium est, à quo ipsos, annos suos numerare docuit
Omarus cum aliis antea uterentur Epochis. Audia-
 mus quæ hac de re habet. *Alkodais* in historia sua
 كانت الامم السالفة تورخ بالاحداث العظام وبملك
 الملوك اما بنوا اسمعيل فارخوا ببنا الكعبة ولم
 يزالوا يورخون بذلك حتي تفرقت معد وكان
 كلما خرج قوم من تهامة ارخوا بخروجهم ثم
 ارخوا بعام الفيل وبيوم الفجار وقد كانت معد
 بن عدنان تورخ بغلبة جرهم العماليق واخراجهم
 اياهم من الحرم ثم ارخوا بايام الحروب كحرب
 ابن وايل وحرب اليسوس وكحرب داحس
 وكانت حمير وكهلان يورخون بملوكهم
 التبابعة وارخوا بنار ضرار نار كانت تظهر ببعض
 حرات اليمن وارخوا بسيل العرم ثم ارخوا بظهور
 الحبشة علي اليمن واما اليونانيون والروم
 فيورخون

فيورخون بظهور الاسكندر واما القبط فكادوا
 يورخون بملك بخت نصر ثم ارخوا بملك دقلطيا
 حوس القبطي الي الان واما المجوس فكادوا
 يورخون بادم ثم ارخوا بقتل دارا وظهر
 الاسكندر ثم بظهور ازديشير ثم بملك يزدجرد
 وبعد رسول الله والعرب تورخ بعام الفيل
 ويوم الفجار ولم يزل تاريخ كذلك الي ان
 ولي عمر بن الخطاب فتقرر الامر علي ان يورخ
 بهجرة النبي الي المدينة وقركه ارض الشرك
 فجعلوا التاريخ من المحرم اول عام الهجرة
 وكان هذا التقدير في سنة سبع عشرة او ثمانى

عشرة من الهجرة .e. *Supputabant olim Gentes annos*

*à casu aliquo insigni, & regno regum, &c. Ismaelitæ autem à condita Caaba, nec aliter numerabant usque dum dispersi essent Maaddienses, atque [exinde] quotiescunque exiret gens aliqua è Tehama, ab ogressu suo supputabant, deinde ab anno * Elephantis, & Die Al-
 phajar. Qui autem Maaddo Adnani filio oriundi erant, à tempore quo Jorhamidæ Amalekitas devictos è Meccæ ditioribus expulerint: deinde & à diebus quibus commissa inter ipsos pralia, ut à pralio Ebn Wayel, & à bello Albasus, & bello Dahes. Hamyar autem & Cahtan, supputabant à Regibus suis Tobbais, nec non ab igne Derar (igne scil. qui in loco quodam lapidoso regionis Yamanensis apparuit.) Item ab inundatione Arem, deinde ab Æthiopum in Yaman incurfione,*

Græci

* Cujus rei hi-
 storiam. v. sup.
 p. 63. & 64.

Græci vero & Romani ab Alexandro numerabant, Cōphiti à Diocletiano Cophtitā, usque in hunc diem. Magi autem ab Adamo tum à cæde Darii, & Alexandri tempore, deinde à tempore Azd-Shiri; tum à regno Yazdejerdi. Cū autem mitteretur Mohammedes, numerabant Arabes ab anno Elephanti, & à Die AlFajar (q. d. Die sceleris, seu Scelerato, scil. لما استحل فدية من الحرام) (ut loquitur AlKodaius) ob ea quæ aliàs illicita & interdicta tunc pro licitis habita sunt, seu quod bello inter Koraischidas & tribum Kais Ailan, orto, *prælia inter ipsos commissa sint mensibus in quibus sanguinem fundere apud Arabes illicitum, ut AlFaubarius, AlFirauz. AlSharestanius &c.) nec aliter supputabant donec imperante Omaro filio Alchetabi, inter ipsos convenerit ut à fuga Mohammedū quā è regione Idololatrīca se subduxit, æræ initium sumeretur. Ejus autem initium statuerunt mensem Moharram, ejus, quo fugit, anni. Constitutum est autem hoc anno 17. vel 18. Hejra. وقد موالتاريخ على الهجرة شهرين وجعلوه Era autem initium, Hejra (seu ingressui ejus Medinam) duos menses præmiserunt, & a mense Moharram illud sumpserunt. In itinere siquidem inter Meccam & Medinam insumisse videtur menses Moharram & Sephar integros, cum 8 diebus è Rabi'at-Awal, retrò ergò eundo & numerando 68. dies, initium Hejra statuerunt primum mensis Moharram ejus anni, referente Ismaele Abūl-Fedā.

* Quibus & ipse interfuit Mohammedes annos natū 20. ut AlKodai, & AlFirauz. &c.

P. 10. l. 3.

Eodem anno conversa est Keblah, [حولت] القبلة الى الكعبة في رجب بعد الهجرة سبعة عشر

عشر شهرا وقيل في شعبان وفرض صوم شهر
رمضان بعد الهجرة بسنة وسبعة أشهر وحرمت
الخمر بعد الهجرة بأربع سنين في السنة الرابع
inquit Alkodaius i.e. *Conversa est Keblah ad Caabam mense Rajeb, mensibus
post fugam 17. vel juxta alios, mense Shaaban, & injun-
ctum est jejunium mensis Ramadan post fugam anno 7.
mensibus, interdictum vero vinum 4 post fugam annu, an-
no sc. quarto, & injuncta peregrinatio anno sexto. Antea
ergo, & dum Mecca substitit Mohammedes, & post-
quam Medinam se recepisset mensibus 18. (referente
AbulFedâ) sc. usque ad medium Shaaban faciem inter
orandum Hierosolyma versus dirigebant. Ex eo tem-
pore Caabam, præcunte ipso Mohammede, religiose
sibi scopum figunt, adeo ut AlKeblah, inter AlCaaba
nomina censeatur (teste AlFirazabadio) & اهل القبلة
Ablo' Keblah, i.e. *populus Kebla*, seu, carus erga
Caabam inter orandum faciem obvertentium appel-
latio sit omnibus qui Mohammedi nomen dederint,
sectarum ut inter se discrepantium, communis,
ut videre est in Mogreb in verbo جهنم, apud Alkassai-
um in اهل هوا, & passim apud AlSharestanium &
Authorem Sharho'l Mawakef.*

Injunctum est jejunium mensis Ramadani] quare &
mensẽm istum شهر الصبر *Mensem patientia*, seu absti-
nentia, appellatum monet * *Ebnol Athir*, sc. لما زعم من
quod حبس النفس عن الطعام والشراب والنكاح
in eo se à cibo, potu, & venere cohibere jussi sint, cum è
contra apud Arabes antiquiores crapulæ & ebrietati
dicatus videatur. { docentibus AlMakrizio & Au-
thore

l. 6.

* صبر in

thore (شرف الارهار) unde & apud illos تاطل quod
 Cyathum in quo vinum bibebant, seu مكيال mensu-
 ra genus denotat, audiit, scil. لا فراطهم فيه في الشرب
 quod in eo im-
 modicè vinum biberent, & frequentem ejus mensura u-
 sum haberent. Cur autem idem postea Ramadan ap-
 pellatus sit, ex iisdem, ut & ex *Alfauhar*, *Ebnol-*
Atbir, aliisque discimus. يقال انهم لما نقلوا اسما
 الشهور عن اللغة القديمة سموها بالازمنة التي
 وقعت فيها فوافق هذا الشهر ايام رخص الحر فسمي
 i. e. *Dicitur eos cum mensium appellationes è Dia-*
lecto antiqua transferrent, nomina juxta temporam in
qua inciderent, rationem imposuisse, mensem autem hunc
in dies Ramad il'harr, i. e. calorù vebementis, incidisse-
atque inde nomen sortisum. ut è contra جادى
 70; mada, prior & posterior dicti, quod tunc temporis
 contigerit ut esset شهر جرد mensis in quo dominare-
 tur frigus; sic & Rabiab, à vernante terræ statu; Mo-
 harram, quod in eo كانوا يحرمون القتال pugnam
 & cædès illicitas pronuntiarent; Safar, quod كانت
 domus suas vacu-
 as relinquerent ad prædam quaerendam exeuntes. Rajeb,
 quod eum magni facerent, & in honore haberent,
 quæ nominis hujus significatio, (ac præcipuè tribus
 Madar (unde & Rajeb Madar vocabatur) atque hic
 كانوا تصومه * si rectè apud *AlMakrizium* legatur *
 في الجاهلية ante *Mohammedem*, jejunii mensis.
 Sbaabam, quod يتشعب فيه القبائل dispergerentur,
 seu

* *AlJauhar.*

Id.

*AlM. kriz.**AlJauhar.** i. e. *Tempori-*
bus ignorantia
eo jejunabant

seu à se invicem discederent in eo-tribus: *Shawal*, quòd *الايال انخابها* *tum tollant Cameli cam-*
das suas; Dulkaadab *تعونهم في بيوتهم* quòd eo men-
 se domi se contingant, *DulHajjah* autem, quòd eo peregrina-
 tiones suas religionis ergo instituebant. *كان الحج من*
عهد ابراهيم واسماعيل ابدا في عاشر ذي الحجة
 (inquit Author *دشف الازهار*) *Erat peregrinorum*
conventus à tempore usque Abrahami & Ismaelis sem-
per die decimo DulHajjab. Cum autem ita fieret ut
يقع حج العرب في ازمة السنة كلها *inoideret con-*
ventio Arabum in omnes anni tempestates, ut tempori
 magis commodo prospicerent, quo scil. maturi essent
 fructus, & paratæ fruges, &c. rationem tandem in-
 tercalandi quandam à *Judaïs* (ut testantur Authores
 modò laudati) didicerunt, quàm *Dilationem* [seu
transpositionem mensium] vocârunt, quæ tandem
 à *Mohammede* verita ac sublata. Antiquitus autem
 aliis, apud *Arabes*, nominibus gaudebant menses, id-
 que pro diversa temporum ratione, variis, aliis scil.
 apud *Thamudum*, aliis apud *العرب العاربة* *Arabes pu-*
ros, aliis apud *العرب الثانية*, *secundi ordinis Arabes*,
 ut loquitur Author *دشف الازهار*.

oppod'et.

v. Surarol-
taubah.

AlMakrizi
Nashk azhar.

Eodem cum collecta è diversis, &c.] Hoc factum ad
 annum quintum refert *AbulFeda*.

l. 11.

Anno quinto prælum Bani Labyan] Inter anni sexti
 gesta referunt *AbulFeda* & *AlJannabius*, &c.

l. 21.

Portas Caibar, &c.] quas 8 viri loco movere non
 poterant, *AbulFeda*.

p. 10. l. 25.

Decimo denum instituit peregrinationem valedictio-
nis] Nominis rationem reddit *AbulFeda*, *سميت حجة*
الوداع appellata est peregrinatio vale-
 dic-tionis

p. 13. l. 15.

l. 21.

ditionis, quoniam non amplius post eam peregrinatus est.
Febriculâ correptus] Ita *AlFiranZabadius* الوعك
 interpretatur الحمى *Adni Febrim* leviozem, quæ ta-
 men postea adeo invaluit, ut eâ ad delirium adactus
 vilus sit suorum nonnullis, ac imprimis *Omaro* لما
 اشتد بالنبي مرضه الذي مات فيه قال ايتوني
 بدواة وقرطاس اكتب لكم كتابا لا تضلوا بعدي
 فقال عمر ان رسول الله قد غلبه الوجع حسبنا
 كتاب الله وكثر اللفظ فقال النبي قوموا عني
 لا ينيغي عندي التنارع قال ابن عباس الرزية
 كل الرزية ما حال بيننا وبين كتاب رسول
 الله ut è *Bochario AlShareffianus*, i.e. *Cum inva-*

v. & *AbulFed.*
 & *AlJannab,*
 & *Sharhol.*
Mawakef & c.

* *Ad ver-*
bum cum due-
tantum super-
essent noctes
[seu dies] è
mensis Saphar.
 l. 22.

† ita potius re-
 dendum puto
 quam a8. cum
 mensis Saphar
 29 tantam ha-
 beat dies.

lesceret Propheta morbus, quo mortuus est, dixit, Afferte
mibi atramentum & chartam, ut scribam vobis librum
quò post obitum meum non erretis. Dixit Omar, Prava-
luit certe dolor Apostolo Dei, sufficit nobis liber Dei [sc.
Alcoranus] *Cum ergò multiplicarentur inter ipsos* [hâc
 de re] *verba, (dicentibus scil. aliis, (ut & è Bochario*
refert AlJannabius) Afferte illi calamarium & char-
tam, aliis Omaro assentientibus, scil. nescire illum præ
dolore quid diceret) Descendite à me, inquit Propheta,
non enim convenit ut coram me disceptetis. Dixit Ebn
Abbas, Malum, maximum certe malum quod in causa
fuit ne scriberes nobis Apostolus Dei librum istum,

Diem obiit die Luna qui 27. fuit mensis Saphar*]
Juxta alios qui duodecimis Rabia prioris, juxta quam
sententiam (inquit AbulFeda) incidit dies mortis e-
jus in natalem ipsius † 27um autem Saphari diem fuisse

non

non quo obiit, sed quo primùm ægrotare cœpit, testantur Historia *Saracenica* & alii, dissentientibus tamen aliis. Mortis ipsius nuntius non eodem modo ab omnibus exceptus est, Erant qui mori ipsum potuisse ægrè ferrent, nec iis quæ de munere suo professus fuerat, consentaneum, referente *Abul Fedâ à Kadi Shababoddino*, confluisse turbam qui clamitâ-

كيف يموت وهو شهيد علينا لا والله ما مات بل رفع كما رفع عيسى وادوا علي البار لا تدفنوه *Quomodo moreretur cum ipse testis pro nobis sit [apud Deum:] Non ita certè est. Non mortuus est, sed sublatu*

est. Jesus. Exclamârunt igitur praeforibus, Ne sepeliste illum, siquidem non est mortuus Apostolus Dei. His quoque Omar, cædem interminatus est illis qui mortuum ipsum dicerent, قال عمر من قال ان محمدا مات قتلته

بشيء في هذا وانما رفع الي السماء كما رفع عيسى Dixit Omar, Si quis dixerit mortuum esse Mohammedem, illum ego gladio hoc meo perimam, siquidem sublatu
est in caelum, eo modo quo sublatu est Jesus; referente
Alshareffanio, Vel ut refert Alfunnakius جعل

يصيح عمر ويقول ما مات محمد كما زعمه المنافقون بل ذهب الي ربه كما ذهب موسى بن عمران فقد غاب عن قومه اربعين ليلة ثم رجع اليهم وخوف الناس بقطع ايديهم وارجلهم ان قال

Capit Omar exclamare, dicens, Non mortuus est Mohammed nisi afferunt hypocrita, verum abiit

sicut abiit Moles Amrani filius, qui absuit à populo suo quadraginta dies, deinde reversus est ad eos; quin & minatus est se manus & pedes abscissurum illis qui mortuum eum dicerent. Composita est autem lis opportuno Abu Becri monitu, dicentis *من كان يعبد محمدًا فان محمدًا قد مات ومن كان يعبد الله محمدًا فانه حي لا يموت*. Si quis colat Mohammedem, ceritè mortuus est Mohammed; quòd si quis colat Deum Mohammedis, utique ille vivit, morti non obnoxius. Et ad sententiam suam confirmandam, ex Alcorano testimonium protulit mortem Mohammedem, æquè ac qui ante ipsum fuerant Prophetas, manere; quo audito & Omarum, & turbam compescuit, atq; exinde ab omnibus pro concessio habitum est verè mortuum Mohammedem. Hinc tamen forsan originem sumpsit ea quæ apud Christianos percrebuit fama expectari à Mohammedistis Pseudoprophetæ suæ reditum.

p. 14. l. 1.

Meccenses fuga comites] hoc enim denotat vox *الهاجرين* Al MoHajerin; malè ergò quasi à nomine Hagar derivata urgetur ad probandum Arabum gentem Hagarenos dici, & Hagare oriundos; quam tamen & ipsi matrem suam prædicant, nec dedecoris, sed gloriæ loco ducunt; sed aliis illud argumentis confirmatur, inter quæ nullus huic locus.

l. 7.

Ubi cum mansiuncula sua] seu cubiculo suo, vel, ut *أحمد ابن يوسف* في حجرة عائشة تحت فراشه الذي مات فيه In cubiculo Ayeshæ sub lecto suo in quo mortuus est. [eo quo mortuus est loco] moti sc. eo quod ab ipso audierant, *الاديبا يدعون حيث يموتون* Sepeliri solitos Prophetas, eodem quo morerentur loco. Unde igitur nobis Mohammedes cistæ ferreæ inclusus, & magnetum vi in aëre pendulus: hæc cum Mohammedistis

v. c. Abul-Feda.

AlShareffan.

distis recitantur, risu exploduntur, ut nostrorum, in ipforum rebus, in scitiæ argumentum.

Qui plurimas discunt, 17. illi assignant præter concubinas] 15. Abulfeda, Alkodai, Ahmed Josephi filius &c. Liceat hîc adscribere quæ habet Maimonides in Moreh, l. 2. c. 40. ubi quomodo probandi sint Pseu-

doprophetæ, docet his verbis, وجه امتحان ذاك هو اعتبار كمال ذاك الشخص وتعقب افعاله وتامل هيرته واكبر علاماته اطراح اللذات البدنية والتهاون بها فان هذا اول درجات اهل العلم فنا هيكل الادبيا وبخاصة الحاسة التي هي عار علينا كما نكر ارسطو ولا سيما قدارة النكاح ولذلك فصح الله بها كل مدعي لعين الحق *Modus autem ta-*
lem probandi, est ut perfectionem persona ipsius animad-
veras, & in factis ejus inquiras, & conversationem ob-
serve, signum autem præcipuum quo dignoscatur est, si
abdicaverit voluptates corporeas & eas contemptui habue-
rit, (hic siquidem primus est gradus scientiâ præditorum,
multo magis prophetarum) in primis vero sensum illum
qui juxta Aristotelem opprobrio nobis est, ac turpitudi-
nem rei Venerea, ideoque hoc indicio detexit Deus omnes
falso de afflatu Prophetico gloriabundos, ut ita pateres
veritas eam indagantibus, & ne in errorem inducantur.

Hæc ille. Quid igitur de isto qui totus in libidinem effusus, atque hoc inter præciqua muneris Prophetici privilegia habuit, statuendum? Uxorum ejus nomina recensent Historici, atque inter cæteras Zainab, quæ

l. 9.

v. Maronitarum
 appendic. ad
 Geogr. Nub.
 c. 8.

AlJannab. ad
an. 5. Hejra.

* خوف من
طعن

المنا فقين
i. metu repre-
hensionis Hypo-
crisitarum.
AlmaWakef.

* ونخشي
الناس والاله
احق ان
ينخشي

Et times homi-
nes cum Deus
magis timeri
debeat. ibid:

quæ prius fuerit *Zaidi Ebn Haresb Mobammedis* (non domini, ut volunt doctissimi *Maronita* in libello quem *Geographiæ Nubiensi* appendicem esse voluerunt, sed) servi. vocabulum *مولى* *Maula*, certè & *Dominum* significat & *servum*. *Zaid* autem iste servus *Mobammed* dono ipsi à *Ebadijab* datus perhibetur, cujus tamen uxorem cum suam esse vellet, non eâ usus est potestate, qua forsitan ut herus in servi bona jus aliquod vendicare posset (ipsum enim libertate donatum filium adoptaverat) sed *Propheticâ*, quâ sibi licere, quicquid liberet, voluit. Hoc tamen factum ejusmodi erat ut ab eo, (* scandali metu) aliquandiu abstineret, sed cum non ita libidinis in præcordiis ebullientis flammæ extinguere potuisset, facilè nodum solvit, ficto coelitus nuntio quo non modò illi significatum est Deo placere ut *Zainab* à *Zaido*, hunc in finem, dimissam duceret, sed & reprehensus fuerit, quòd tam diu ab eo quod sibi à Deo permissum sciret præ modestia * & reverentiâ hominum, se continuisset. Neque ita tamen turpis facti maculam adeo abstergeret quin ob illud peccati à nonnullis arguatur, & ægrè satis ab aliis defendatur, ut apud Authorem libri *Al-Mawakef*, ejusque expositorem videre est. Porro multi sunt Historici in singulis quæ ad *Mobammedem* pertinent, (puta, equis, asinis, mulis, servis, armis, vestibus, utensilibus, &c.) recensendis, quæ, ut non operæ pretium visa, prudens præterit noster. inter cætera *Historiæ Saracenicæ* Author symboli sigillo insculptum meminit, quod fuisse ait *الشهادتين*, quod vertitur *Erpenius* *In duplex testimonium*, at magis perspicuum erit, si deletò [*In*] reddatur, *duplex testimonium*, vel *Duo testimonia*, quæ nim. sunt 1. *Non est Deus præter Deum*

Deum

*Deum, 2 Et Mohammed Legatus Dei; at AlKodai-
us horum ultimum tantum sigillo ipsius insculp-
tum tradit, scil. محمد رسول الله Mohammed lega-
tus Dei; ita ut tria contineret verba, totidem lineis
descripta.*

*Filiam unicam Phatemam, &c.] De quâ ut & ma-
tre ejus quid ipse censuerit ex hoc ejus dicto patet
(referente Abulfedâ) كمل من الرجال كثير ولم تكمل من النساء الا اربعة اسميه زوجة فرعون
ومريم بنت عمران وخديجة بنت خويلد وفاطمة
Perfecta fuerunt è viris multi, at inter mulie-
res non reperta sunt perfecta prater quatuor, scil. Asiah
uxorem Pharaonis, Miriam filiam Amrani, Chadijah
filiam Chowailedi, & Phatemah filiam Mohamme-
dis. Eadem autem illi Miriam, Mosi, & Aaronis
soror (quicquid obtendant qui hanc aversionem excusa-
re conantur) cum Maria Beatâ Virgine.*

l. 17.

*In lege, isto textu, venit Deus è Sina & ortus est à Sair,
& manifestatus à monte Paranis, &c.] Ita scil. verba
ad Mohammedis legationem stabiliendam detorquent*

p. 14. l. 23.

*قد ورد في توريته ان الله تعالى جاء من طور
سينا وظهر بساعير وعلن بفاران وساعير جبال
بيت المقدس الذي كان مظهر عيسي عليه
السلام وفاران جبال مكة التي كانت مظهر
المصطفى* *Latum est in lege, quod Deus excelsus ve-
nerit à Sina, & apparuerit in Sair, & manifestatus fue-
rit in Paran. Sair autem montes sunt Hierosolymitani,
qui locus fuit apparitionis Jesu, & Paran montes Mec-
ca qui locus fuerunt apparitionis Mostafa, i. e. Moham-
medis. Hæc AlSharestanus. Eadem ferè apud Saff.*

B b

oddinum

oddinum habentur qui textum legis iisdem prorsus verbis, quibus *Gregorius* noster recitat (nisi quod pro *شرق* legat *أشرق* eodem ferè sensu) deinde sic explicat, esse scil. *Sair* *جبال فلسطين* *Montes Palestina*, atque hoc indicari *انزاله الانجيل على عيسى* *Demissum à Deo Evangelium ad Jesum*, *Paran* autem *مكة* *Meccam*, aut montes ejus, & significare manifestationem Dei inde factam *انزاله* *demissionem Alcorani ad legatum ipsius Mohammedem*.

p. 17. l. 1.

Pf. 30. v. 2.

Porrò in libro *Psalmodum*, isto textu, *Manifestavit Deus è Sione Eclilan Mahmudan*] ita certè quoad sensum in versione Syriaca legitur, *מן צהרון כלילא משכחא* *E Sione coronam gloriosam Deus ostendit*, quam tamen nulla, quam mihi adhuc videre contigit, versionum *Arabicarum* sequitur, quanquam omnes è *Syriaca* traductæ videantur. Sed duas esse in *Syrorum* manibus versiones monet *Gregorius* noster, cujus digna sunt quæ hîc apponantur verba, وهذا النقل السبعيني هو المعتبر عند علمائنا وهو الذي بايديهم الروم وناقوي فرق النصارى خلا السريان وخصوصا المشاركة فان قسختهم المهمة بسيطة لتركي البلاغة في نقلها تطابق نسخة اليهود واما المغاربة فلم النقلان البسيط المنقول من العبري الي السرياني بعد مجي السيد المسيح في زمان ادنى المسيح وقيل قبله في زمان سليمان بن داود وحيدر وصاحب الصور السبعيني المنقول

المنقول من اليوناني الى السرياني بعد ظهور
 المخلص برهان طويل *Versio septuaginta* [Interpre-
 tum] illa est quam sequuntur apud nos docti, & qua Gra-
 corum manus teritur, aliarumque apud Christianos se-
 ctarum, exceptis Syris, ac precipue Orientalibus: Siqui-
 dem exemplar ipsorum quod simplex appellatur, quia qui
 illud elaborarunt, de ornatu verborum solliciti non fue-
 runt, convenit cum exemplari Judaeorum, at Syri occi-
 dentaliores, duas habent versiones, simplicem istam qua
 è lingua Hebraica in Syriacam translata est post adventum
 Domini Christi tempore Addai Apostoli; vel juxta
 alios, ante eum, tempore Salomonis filii David, & Hi-
 rami; & alteram figuratam, juxta septuaginta senio-
 rum interpretationem è lingua Graeca in Syriacam tradu-
 ctam, longo post Salvatoris incarnationem intervallo.
 Sed ut redeamus ad textum è Psalmo citatum, so-
 nent licet ita verba in translatione Syriacâ, non hic à
 sensu, sed à nominis notatione petitur argumentum,
 ut scil. *محمود* Mahmud, indigitet *Mohammedem*,
 quod si & in versione aliquâ Arabicâ reperiretur, cum
 tamen in fonte Hebraico nihil tale extet, corrui-
 t argumentum quo *Mohammedis* corona & Regia & Pro-
 phetica fulcitur.

In Evangelio demum, isto textu, si ego non abeam,
 Paracletus ad vos non veniet] unde inter nomina seu
 titulos blasphemii impostoris *فارقليط* Paracletum nu-
 merant, teste *Alfannabio*: quin & aliâs in loco non
 uno, antè Evangelia à Christianis corrupta expressam
 ejus factam mentionem sibi facile persuadent, idque
 ab ipsis Christianis edocti, ut refert Author modo
 laudatus; *Mohammedem* scil. *Alselencium*, nescio
 quem, à Sacerdote quodam magni inter Christianos

l. 6.

nominis didicisse nullibi extare Evangelii exemplar incorruptum, quàm apud se unum, ac *Parisiis* alterum, atque è suo multa coram ipsis legisse in quibus multa & perspicua de *Mohammede* narrarentur.

Narrantur etiam de eo miracula quadam المعجزات *Al Moojezat*, ea propriè miracula vocant, quæ Propheta ad Prophetiam suam confirmandam edit, atque eo modo distinguunt à كرامات seu *signis*, quæ sæpe à viris sanctis eduntur, ita tamen ut Propheti-
cam sibi dignitatem non vendicent, sic nos docet *Al Kassaius* الكرامة هو ظهور امر، خارق للعادة *من قبل شخص غير مقارن لدعوى النبوة* لا يكون مقرونا بالايمان والعمل الصالح يكون استدراجا وما يكون مقرونا بدعوى النبوة *Caramah* est manifestatio rei alicujus qua ordinarium rerum cursum perumpat [seu transeat] manu persona cujusdam, non conjuncta cum vendicatione prophetiae; qua autem non conjungitur cum fide & bonis operibus, vocatur استدراج at qua conjungitur cum vendicatione prophetiae vocatur معجزة. De proprietatibus ad veri miraculi constitutionem ex ipsorum sententiâ requisitis, videre est apud Authorem *Sharbol Mawakef*. His autem quæ ab authore nostro adducuntur, addunt alii ejusdem farinae multa, de quibus quid censendum sit docet Nobilissimus & Doctissimus *Hugo Grotius* in 6. *De veritate religionis Christianæ* libro, ubi & ipse eorum nonnulla recensens columbæ ad *Mohammedis* aurem advolare solitæ meminit, cuius cùm nullam apud eos mentionem repererim ac *Crisostomus* Virum ea de re consulerem, se in hoc narran-
do

do non *Mohammedistarum*, sed nostrorum hominum fide nixum, dixit, ac præcipuè *Scaligeri* in cujus ad *Mamilium* notis idem narratur.

Luna Fissura] scil. Cùm peterent ab eo *Koraishtia Meccenses* signum. فاربهم القمر شقين حتى راوا الجبل بينهما فاستندرس ipsas lunam in duas partes fissam adeo ut montem inter eas viderent. At mendacii arguit *Alnodhamus* (apud *AlSharestanium*) *Ebn Masudum* in eo quod hoc à *Mohammede* factum narrat.

Arborum ei obviam euntium processus.] Vel quòd arbores ut ad eum accederent loco suo moverentur; ita enim rem narrat *AlGazali*, فدعا شجرتين فاتتاها واجتمعتا ثم امرهما فافترقا Vocavit duas arbores, quæ ad eum venientes coierunt; deinde jussu ejus rursum separata sunt. Causam ob quam arbores istas convocaverit, narrat *AlKodaius*, scil. ut ipsum secessum quærentem obtegerent.

Quod à lapidibus salutaretur] scil. referente *AlKodaius*, cùm in *Mecca* convalles prodiret لا يمر بحجرة ولا شجرة الا قال السلام عليك يا رسول الله قال فيبلغت رسول الله حوله وعن يمينه وشماله وخلفه ولا شجرة الا قال السلام عليك يا رسول الله قال فيبلغت رسول الله حوله وعن يمينه وشماله وخلفه Non transibat per lapidem, nec per arborem quin diceret, Pax tibi, O Apostole Dei; conversus ergo ille & circumspiciens dextrorsum & sinistrorsum, & à tergo, non videbat aliud quam arbores & lapides. Certè de eo quod apud *Asphahanicem* ab ipso dictum legitur, minimè dubito, scil. لا اعرف حجرا بمكة كان يسلم على قبل ان ابعثني Non novi lapidem in *Meccâ* qui me salutaret, antiquam missus essem; quòd si etiam addidisset, [nec post] facile crederem.

l. 7.

Asphahan:

Ibid.

l. 8.

In Sharhol:
Tawalea.

جعل الماء
يقور من
بطن أصا
بعة كما
العيون
Aspahan.

l. 9.

من est men-
sura consti-
tuta رطلان
أو رطل
وثلاث أوملا
كفي
الانسان
المعتدل
l. 10.

* Proprietrum-
cum vel caudi-
cem palma des-
notat.

v. Alkodai.

l. i. i.

ibid.

Quod aqua inter ipsius digitos scaturiret.] adeo ut
esset exercitui numerofo quâ & suam & jumentorum
sitim restinguerent, & lotiones suas peragerent, من
قدح صغير ضاق عن أن يبسط يده فيه
qua angustior fuit quàm ut in ea manum expanderet, cui
tamen cum imponderet manum, adeo crevit aqua
ut instar fontis perennis, inter digitos scaturiret. re-
ferentibus *AlGazali*, *Aspahanensi*, & *AlKodai* qui
hoc bis factum narrat.

Quod turbam multis exiguu cibo saturaret.] semel
80 homines من أربعة أمدان شعير و عناق *quatuor*
mensuris bordei & hado; aliâ vice, ultrâ 80 viros pa-
nibus paucis quos manu suâ attulit quidam; aliâ ex-
ercitum totum paucis admodum dactylis quas mani-
bus suis obrulit illi puella quædam, ita ut postquam
saturati essent, superesset non parum, *AlGazali*.

Quod ipsi adgemisceret trabs.] seu præ desiderio ejus
gemeret *AlGazali* من الجذع الذي كان
يخطب إليه لمساءلة لسة المنبر حتى سمع جميع
اصحابه مثل صوت الابل فضا الىه فسكر
Præaf-
*fectu ingemuit *trabs* [seu columna lignea] *juxta quam*
præ orationes habere solitus est, cum sibi suggestum stru-
xisset; adeo ut omnes socii ipsius vocem, veluti camelus
audirent; cum autem eam ad se recepisset quievit.

Quod apud eum quereretur Camelus] scil. de durâ,
quam serviret, servitute. من كثرة العمل وقلة
العلف *de laboris copiâ & pabuli inopiâ*, quam apud Do-
minum suum inveniret, ut loquitur *Aspahan*.

Quod ei testimonium perhibuerit ovis asse, cujus ar-
mus ipsi dixerit, *Cave me comedas*, &c.] At quàm ini-
què cum Propheta egit, quod non prius ipsi illud
dixerit

dixerit, quam ipse gustu forsan veneni saporem minus gratum dignoscere potuerit, ut ex ipsius confessione facile judicare est, quam sic refert *AbulFeda*

في غزوة خيبر اهدت الي النبي [زينب بنت حارث] اليهودية شاة مسمومة فاخذ منها قطعة ولاكها ثم لفظها وقال تخبرني هذه الشاة انها مسمومة ثم قال في مرض موته ان اكلت خيبر لم تزل تعاودني *Cum expugnasset* وهذا زمان انقطاع ابهرى *

*urbem Chaibar obtulit illi Zainab Harethi filia, Judæa, ovem veneno infectam, cujus cum accepisset frustulum, ac manducatum ore rursus expuisset, dixit, Narrat mihi hac ovis se veneno infectam esse, deinde, cum morbo quo mortuus est laboraret, dixit, non desit me subinde * repetere bolus Chaibarenis; hac autem vice ipsa cordis vena mihi rumpuntur. Postrema hæc verba paulò aliter referunt Ebnol Atbir, & EbnPhares. seil. ما زالت*

* Me subinde visere.

اكلت خيبار تعاودني فهذا اوان قطعت ابهرى اي ما زالت تراجعني *Ebnol Atbir* quæ sic explicat

Non desit ad me reverti buccella Chaibarenis, ita ut me certis temporibus subinde viseret vel cruciaverit dolor veneni ejus, hac autem vice venas cordis mihi perrumpit. Ejusdem ovis esu è medio, statim antequam loco moveretur, sublatus est è sociis ipsius Basbar quidam, qui præpropere ejus partem aliquam deglutierat, cui tres annos superstes fuit Mohammedes وجعه حتى كان

الذي توفي منه فدخلت عليه ام بشر تعوده فقال لها

Al Jannab.

لها يام بشر هذه الاوان وجدت انقطاع ابهري من
Donc in illum, الاكلة التي اكلت مع اينك في خبر
qui mortis ipsi causa fuit, dolorem incidit; quo tempore
matrem Bashari qua cum visendi gratia venerat, sic af-
fasus est, Hæc mater Bashari, Hæc vice sensi cordis mei
venas perruptas vi buccella carnis istius quam una cum fi-
lio tuo comedi in Chaibar. Interrogatam autem puel-
lam quare hoc faceret, respondisse ferunt قلت ان
 كان ملكا استرحنا منه وان كان نبيا فيستخير
 Dixi, si Rex fuerit, ab ejus tyrannide libe-
 rabimur, sin Propheta fuerit, facile hoc percepturus
 est.

AlKodai
 AlJannab.

p.17. l.15.

في المتواتر
 ما ليس
 لمعرفة
 راوية
 حاجة
 Ep. Nawayi
 * v. in
 متواتر

ut frequenter facta prodantur, sed ut semel patrata
recenseantur [التواتر] (explicare Alkassaio in libro
Taarisfat) est الخبر الثابت علي السنة قوملا يتصور
Narratio constanter tradita تواترهم علي الكذب
ab hominibus quos nemo suspicetur in mendacium conspi-
ratos. scil. (ut idem alibi loquitur) ob
multitudinem eorum, atque opponit انما
sapius تنقل تواتر الواقعة quæ semel accidunt, iis quæ
facta memorantur, vel plures testes habent, in cap:
de miraculis à Mohammede patratis, de quibus quam-
vis prioris sint generis, minimè dubitandum con-
tingit, cum مجموع الواقعة تورث علما ضروريا
Plura hujusmodi in unum collecta scientiam pariat ne-
cessariam.

Innituntur magis uni Alcorano, in quo hoc pro mi-
raculo habent] هو المعجزة الكبرى الباقية AlGazali
 بين

بين الخلق وليس لنبي معجزة باقية سواه ان
تحدى بها رسول الله بلغا العرب وفصاوها
وجزيرة العرب يومئذ مملوءة بالاف منهم والفصاحة
* صنعتهم اه *
بين اظهرهم ان ياتوا بمثله او بعشر سور من
مثله او بسورة من مثله ان شكوا فيه وقال تعالى
لين اجتمعن الانس والجن على ان ياتوا بمثل هذا
القران لا ياتون بمثله ولو كان بعضهم لبعض ظهيرا

Ille (scil. Alcoranus) miraculum est maximum, quod inter homines permanet, nec est Prophetæ præter eam, miraculum permanent, cum ad imitandum eam provocaverit Apostolus Dei Arabum eloquentissimos & disertissimos, quo tempore millenis eorum referta esset Arabum peninsula, quorum studium, & quod maximo in pretio habebant, quoque præcipue gloriarentur erat eloquentia; atque in medio ipsorum exclamans juberet, ut quid illi simile proferrent, imò vel decem capitula, imò vel annum, si de veritate ejus dubitarent, dixeritque Deus, si congregati fuerint homines & damones, ut aliquid huic Alcorano simile componant, nullo modo eos hoc præstituros, etsi opem mutuam aliis aliis contulerint, &c. Hæc ille, ac sæpius certè in Alcorano, hæc gloriabundus prædicat impostor, omnibusque apud Arabes eloquentiæ gloriâ præstantibus insultat, quod eo magis mirum videri volunt, quòd الله جميع ذلك وهو رجل امي لم يمارس العلم ولم يطالع الكتب ولم يهاجر قط في طلب علم ولم يرل بين اظهر الجهال من الاعراب

Al Gazali.]

l. 8.

* Potius puto
quàm ut Juda
Moskati, prop-
ter excellentis-
simam suam.

concefferit illi Deus
hac omnia cum ipse Idiota esset, qui nulli unquam scientia
operam dederet, nec libros pervolveret, nec scientia acqui-
renda gratiâ peregrinatus fuerit, sed semper manserit in-
ter Arabum ignorantissimos, orphanus & impotens, ac pre-
impotenti habitus. Alia ab ipso patrâta miracula mille
vel (juxta alios) ter mille numerari, refert *Al Fannabius*,
at in uno *Alcorano* 60. ferè millia (quot forsan versifi-
culos) contineri. Quanti autem apud eos ponderis,
hoc in genere, habeatur *Alcoranus*, meminit etiam
Judas Levita in lib: *Coxari*, ubi *Ismaelita Regi Coxaro-*
rum religionis suæ ratione reddens, inter cætera hæc
affert *נודרה כי ספר תורתנו דברי אלהים ודבריהם*
בעצמו מופת החחיבנו בקבולה בעבור עצמו מפני שאין
אדם יכול לחברם אחר זמורו ולא כפרשה אחת
בפרשותיו Profitemur autem librum Legis nostræ esse
verba Dei, atque esse eam in se miraculum quod* sui ip-
sius gratiâ recipere teuemur, quod non sit homo qui alium
ipfi similem librum componere possit; nec. vel capitulamus
illi ex ipsius capitula. Hanc enim genuinam esse le-
ctionem, ut ita respondeat *Arabum* *كتابنا*
extra controversam est, cum alias legatur *كتابنا*
& reponendum putet *Juda Moskati* *נפרש*. Non
gravabitur autem forsan Lector oculos conijcere in
ea quæ ad exemplarium quibus usus sum alterius
marginem adscripta reperi; Cum quidam *Gregori-*
um nostrum, quod de Miraculorum *Mohammadi* ad-
scriptorum fide derrahere videatur, ut blasphemiarum
convitiis & diis persecutus esset, opposuit & al-
lius quidam qui ealegerat, hæc verba, *مصنف هذا*
الكتاب وإن كان نصرانياً لمصنفه في هذا العمل
غير

غير متحقق لهذا التشنيع الشنيع فان ما ذكره
المصنف هنا موافق لما ذكر في الكتب الكلامية
قال في شرح العقائد في بيان اظهار المعجزة
على يد سيدنا محمد اده قتل عنه من الامور الخارقة
للعادة ما بلغ القدر المشترك بينه وبين غيره
المعجزة حد التوار وان كانت تفاصيلها احاداً
انتهى ولعل المشنع لم يطالع كتب الكلام
ولم يفهم المرام علي ان هذا النصراني في هذا
المقام ليس الا في ضد قتل المسائل عن العلماء
الاعلام لا في ادكار عقائد اهل الاسلام كثيرهم الله
الي يوم القيام واما ما ذكره من الترميض
والتشكيك فليس بعبارة ما يدل عليه

*etc. Autor hujus libri, etsi Christianus fueris, hoc tamen
in loco non meruit tarpia hac convitia, cum qua attolis
convenient cum iis quae in Scholasticorum libris reperiantur.
Dixit qui librum Al Akayed commentariis illustravit, ubi
de miraculis à Mohammed editis agit, se de rebus quae
communem rerum ordinem perturbant, recitasse ea quae
simul conjuncta vim habeant communis suffragii, ad testi-
monium ei (scil. quod ad miraculorum patratiorem)
perhibendum, etsi separatim accepta singularia sint tan-
tum. Huc usque ille. Forsan autem qui hac in autho-
rem convitia jecit Scholasticorum libros non per-
voluit, nec praesentis loci scopum intellexit, quod scil.
Christianus iste, hoc in loco, non aliud egit quam ut
ea quae à viris doctrinā eximio his de rebus dispu-*

** seu ei contra-
ria sunt. hac
miraculi apud
ipsum definitio.*

tantur, referret, non ut fidei Islamiticæ articulos convelleret. — Quod igitur cum incasset quasi ea infirmare, & in dubium vocare aggressus sit, non est in ipsius verbis unde illud probetur. Hæc in margine à lectore quodam adscripta. Iis autem quæ è Commentario in librum *AlMuyca* laudat, consona reperiuntur multa & in aliis Scholasticorum libris. Ita *Aspahanienfis* in comment. ad *AlBidawii* librum طواله dictum, de iisdem miraculis verba faciens, وان لم يتوار كل واحد منها فالقدر المشترك بينهما متوار كل مجموع الرواة بلغوا حد التواتر &c. *Esi unumquodque eorum non communibus probetur suffragiis, ac simul conjuncta vltm habent testimonii communis, cum qui [de singularibus] testimonium perhibent, simul collecti tantum probent ac si res [aliqua] frequenter patrata esset, [seu plurium fide niteretur.]* His gemina videre est, & in libro *SharholMawakef*.

p. 17. l. 26.

Præf. 4.

Quarum nonnulla circa radices, &c.] Quando primum, & à quibus motæ de his controversiæ, docet *AlShartestanius*, his verbis, اما الاختلاف في الاصول فحدثت في اخر ايام الصحابة بدعة معبد الجهني وغيلان الدمشقي ويونس الاسوامي في القول بالقدر وادافة الخير والشر الي القدر ونسج على &c. *Quod ad dissensionem circa radices, [seu fundamenta religionis] orta est sub fine vite sociorum [Mohammedis] haresis Maaladi AlJohaniensis, & Gailani AlDamaseni, & Jona AlAswariensis, circa questionem de decreto Dei, & de bono*

& malo eidem ascribendo,* quarum sententiam ample-
xus est & Wasel Ebn Ala &c.

* Ad verbum,
eorum licito-
rio texuit.
Ibid.

Qua subjectum sunt Theologia Scholastica] Cur علم
الكلام Theologiam Scholasticam reddamus primo in
loco hic ratio reddenda est, quæ facile patebit ex iis
quæ de ejus origine & progressu tradit author modo
laudatus, ثم طالع بعد ذلك شيوخ المعتزلة كتب

الغلاسفة حين فشرت بايام البامون فخلطت
مناهجها بمناهج الكلام وافردتها فنا من فنون
العلم وسمتها باسم الكلام اما لان اظهر مملكة
تكلّموا فيها وتقاتلوا عليها هي مملكة الكلام

فسمي النوع باسمها واما لمقابلتهم الغلاسفة في
تسميتهم فنا من فنون علمهم بالمنطق والمنطق

عند متران فان Deinde inspexerant e Moraxa-
lorum doctis quidam libros Philosophorum cum imperante
Mamome versi essent, & eorum viam cum viis * [scien-
tiæ] AlCalam, miscuerunt, atque inde speciem scientia
peculiarem constituerunt quam scientiam AlCalam nua-

* fors. legend.
الاسلام
cum viis Is-
lamismi.

cuparunt; vel quod præcipua, de qua apud eos disputatur
& controversatur, quaestio sis illa de Sermonem [seu verbo
Dei] atque ita toti speciei nomen tribuatur; vel quod imi-

tati fuerint Philosophos qui speciem è speciebus scientia-
rum suarum (Logicam sc.) vocarunt AlMantek, sunt
autem AlMantek & AlCalam Synonyma, quorum u-

trumq; sc. Loquelam, sive sermonem denorat. Ac cer-
tè minimè dubium est Semiphilosophos istos dum
scientiæ suæ novorepertæ nomen imposerent, vocis
λογική Etymon, quo à λόγος verbum, sive sermonem
denotante, deducitur atque differendi artem signi-

ficat,

* Cui conjectura fidem facit, quo in versione Latina Meta. phys. Arist. cum com. Averrois pro Græco θεολογία, habeatur loquentes, ut videre est l. 12. c. 6.

* In libello de divisione scientiarum,

† In præfat. ad Ethic.

a Morch. l. 1. c. 71. & 73.

b لم يكن
فيهم احد
يعرف منه
شي في
العدل
الاول

Non fuit inter eos aliquis qui hanc artem calceret, & non fuit notum ex ea quippiam sæculo primo?

ficat respexisse; vel totam * ultimam nominis θεολογία partem, omiſſa priori, cum præcipue de Deo rebusque divinis vel aliis, ſaltem reſpectu ad Deum, loquantur, potiùs quam quod innuit *Alshareffanius*, quod de Dei verbo, ſeu ſermone quo homines allocutus dicitur, diſquirant. Nomen autem licet τῆς θεωρίας τοῦ θαντος sortita ſit, ſariùs tamen quàm eam patere conſtat; cùm ſub eius ambitu contineantur (teſte *AlGaſalio*) tum quæ ad المنطق *Logicam* tum quæ ad الالهيات *Metaphyſicam* ſeu θεολογία pertinent; inò ſcientia eſt planè hybrida è diſquiſitionibus Logicis, metaphyſicis, Theologicis, & Philoſophicis conſtata, aliis tamen principiis nixa, aliis que ratiocinandi modis uſa, quàm qui apud ipſos *Mohammedanos*, aut pro *Theologiis* ſanioribus, aut pro doctioribus *Philoſophis* habiti ſunt. Unde apud illos in partitione ſcientiarum, altum de hoc commento ſilenti-um, quaſi quod in earum numero habeatur, indigno, ut videre eſt apud *Avicennam* & † *Nasiroddinam AlTuſenſem*. Multus eſt in Sciolis iſtis reprehendendis, ipſorum que principiis & hypotheſibus convellendis (utpote naturæ mundi, & ordini creationis non raro è diametro repugnantibus, planè que abſurdis) *Maimonides*, ne quis eos Philoſophorum titulo dignos putet, aut من الاشياء rei alicujus naturam perſpectam habuiſſe. Conſona autem de ipſorum origine tradit, illis quæ ab *AlShareffanio* dicta ſunt. Idem aſſerit & *AlGaſalius*, ſcil. ſub *Mohammedaniſmi* initio ^b ignotam illis hanc de rebus ad religionem ſpectantibus diſquirendi artem, poſtea cùm oriri ſectæ, & in dubium vocari religionis articuli cæpiſſent, inveſtam fuiſſe, ejuſque uſum eſſe ad co-
-rundem

rundem articulorum veritatem contra innovatores propugnandam, intra quos dum se limites contineat, (sic jam postulante necessitate) laude dignam esse, cum verò disputandi prurigine ulterius procedat, vituperio. Mediam siquidem tenendam putat viam inter eos qui nimium scientiæ huic tribuunt, atque eos qui nullum ei locum relinquunt, inter quos *Al-Shaffensis*, qui si quis ei operam daret, dignum pronuntiavit qui palo affixus per omnes *Arabum* tribus & coetus circumferretur, proclamante coram eo præcone, هذا جزا من تركى الكتاب والسنة واخذ في الكلام, *Hæc remuneratio est ejus qui relictus Al-korano & Traditione scientia AlCalam incubuit. Hæ-* resium interventu invecitæ, earum gratiâ retinendam censet, nec tamen nimis illi indulgendam esse العلم, لا بد في كل بلد من قايم بهذا العلم, *Necesse ut sit in omni regione qui hanc scientiam calleat, ad hæreses ubi pullulant, retundendas, atque in eo qui illi studere velit requiri hæc tria, scil. diligentiam, ut ei sedulo vacet; Ingenii acumen, & morum probitatem; at nullo modo ferendum على العموم, ut vulgo explicetur. esse illam ergo inter eas scientias quæ non فرض غير simpliciter commendata, sed فرض الكفاية dum intra modum subsistant probanda; انما حدث ذلك بحدوث البدع كما حدثت حاجة استيجار البزقة في طريق الحج لحدوث ظلم العرب. siquidem initium ei dedisse ortum hæresium, ut necessarium factum est ὁδοῦλατοι conducere qui viam religionis peregrinantium custodiant, propter injurias Arabum, eorumque latrocinia, quæ si illi intermitterent, non esset inter res peregrinantibus necessariaς ὁδοῦλατοι*

ὁδοῦ αὐτῶν conductio, ita & cessantibus hæresibus cessaturam
 omnem hujus scientia necessitatem. Sed ne a proposito
 digredi videamur, ex his quæ dicta sunt quid sit *El-*
mol' Calam, & quid *Al Motacallemin* constat, esse sc.
AlCalam المعرفة طريق المجادل, ut loquitur idem *Al-*
Gazalius تيرى طريق المجادل & *Al Motacallemin* اهل البحث
 والخط, qui de rebus disquirant & disputent. fusio-rem ejus
 descriptionē ex *Ebnolkossai* petere possumus الكلام
 علم يبحث عن ذات الله وصفاته واحوال الممكنات
AlCalam est من المبادئ والمعاد على قانون الاسلام
 scientia quâ disquiritur de *Essentia Dei* & *Attributis ejus*
 & conditionibus rerum possibilium circa creationem &
 restitutionem, juxta *Canones Islamisimi*, vel juxta alios
 العلم بالقواعد الشرعية الاعتقادية المكتسبة عن
 الادلة البقية Scientia fundamentorum legalium qua
 ad articulos fidei pertinent, qua per demonstrationes cer-
 tas acquiruntur. Vel ex Authore *Al Mawakes* qui ipse
 hujus scientiæ Systema composuit, علم يقتدر معه
 على اثبات العقائد الدينية بايران الحجج ونوع
 الشبه Scientia quâ idoneus redditur quis ad confirman-
 das confessiones [seu articulos] religionis, altatis proba-
 tionibus, & dubia solvenda. Quid erit ergo aliud quam
 Theologia Mohammediatarum Scholastica : atque ita
 quibus حکمت دبریں & מדברים Hebraorum
 Arabum المتكلمين الكلام & علم reddunt, & apud
 eorum interpretes Latinos per *Sapientiam verborum*, &
Loquentes, intelligendum sit, constat.

p. 18. l. 1.

Scientia juris] Ita الفقه علم reddimus, cum tamen
 vulgò obtinuerit, ut الفقيه Sacerdos reddatur. Quid
 autem

autem fit الفقه docet nos *Alfanbarius*, quòd sc. cum generaliter *Intelligentiam*, seu peritiā denoter, ثم خص به علم الشريعة, tum particulariter ad scientiam legis restringatur, ut ejus peritus الغقي *Alphakib* audiat. Ita & *Ebnol' Athir* فقال فقه الرجل إذا صار فقيها عالما وقد جعله العرف خاصا بعلم الشريعة وتخصيصا بعلم الفروع منها. Dicitur de viro cum rem aliquam intellexerit & notam habuerit, Phakeha, & cum fuerit Phakih, i. e. Sciens, Phakoha, at usu apud doctos obtinuit, ut particulariter de scientia legis dicatur, & propriè de ea parte qua circa ramos occupatur. Est ergo *Alphakho* explicante *Ebnol-Kassio* العلم بالاحكام الشرعية العملية من *Kassio* *Scientia judiciorum legalium practi-* العلم بالتفصيلية *corum* è probationibus distinctivis. Sunt enim (docente Authore *Sbarhil Mawakef*) الاحكام الماخوذة من الشرع قسمان احدهما ما يقصد به نفس الاعتقاد كقولنا الله عالم قادر سميع بصير وهذه تسمى اعتقادية واصلية وعقايد وقد دون علم الكلام لحفظها والثاني ما يقصد به العمل كقولنا الوتر واجب والزكاة فريضة وهذه تسمى عملية وفرعية *Judicia* واحكاما ظاهرة وقد دون علم الفقه فيه. (seu sententia) è lege desumpta, duorum generum, quorū unum non aliud, intendit quam ipsam professionē; ut cum dicimus Deus est Omnipotens, Audiens, Vi-

dens, &c. atque qua hujus sunt generis nominantur
Ad fidei professionem spectantia, Fundamentalibus, Confes-
siones fidei; & ad horum conservationem ordinatur The-
ologia Scholastica: Secundum genus est eorum quibus in-
tenditur opus; ut cum dicimus, Oratio est necessaria, &
Jejunium est preceptum, atque hac appellantur Practica,
& ad ramos spectantia, & de rebus exterioribus iudicia,
atque horum gratia instituta est scientia juris. De hac
autem scientia eadem est Algazelii, quæ de priore
sententia, è perversis scil. hominum moribus, & re-
ligionis corruptione ortum traxisse, atque esse
 من
 فروع الكليات
ex iis qua intra modum sub man-
dato scientiam acquirendi cadant, non autem simpliciter
scitu necessaria sint. خلف الدنيا زان للمعان ليتناول

منها ما يصالح للزون فلو تناولوها بالعدل
 اقتطعت الخصومات و قطل الفقها ولكنهم
 تناولوها بالشهوات فتولدت منها الخصومات فمست
 الحاجة الي السلطان يهوسهم واحتاج السلطان
 الي قادون يهوسهم به فالفقيه هو العالم بقانون
 السياسة وطريق التوسط بين الخلف اذا تنازعوا
 في حكم الشهوات فكان الفقيه معلم السلطان
 ومرشده الي طريق سياسة الخلف وضبطهم لينتظم
 باستقامتهم امورهم في الدنيا:

Creatus est hic mundus in auxilium via ad futurum, ut
ex eo sumatur quantum pro viatico sufficias; quod si de
illo sumerent homines juxta aequitatem, cessarent lites, nec
Jurisperitis opus esset; verum arripiunt illi eum juxta
cupiditates

cupiditates [luas] unde oriuntur lites, atque fit ut opus sit regi qui ipsos regat; regi autem opus sit regulâ quâ ipsos regat; jam verò Jurisperitus, callet regulam quâ regantur homines, & viam quâ componantur res inter eos, cum juxta cupiditatum suarum momenta contendant, est ergo jurisperitus Doctor regis & director ejus, quod ad viam quâ regatur populus, & modum eos continendi, ut ita reductis sis in ordinem, bene se habeant res ipsorum in mundo. deinde subjungit, و لعمري هو متعلق

ايضا بالدين ولكن لا بنفسه بل بواسطة الدنيا فان الدنيا مزرعة لآخرة ولا يتم الدين الا بالدنيا والدين والملك توأمان والدين اصل والسلطان حارس وما لا اصل له فمهدوم وما لا حارس له قضايع ولا يتم الملك والضبط الا بالسلطان وطريق الضبط في فصل الخصومات بالقفة وكما ان سياسة الخلق بالسلطنة ليس من علم الدين في الدرجة الاولى بل هو متعين علي ما لا يتم الدين الا به فكذلك معرفة طريق السياسة :

Quinimo pertinet hac [scientia] ad religionem, non autem per se, sed mediante mundo: Est siquidem mundus ager in quo scribitur in futurum, neque perficitur religio nisi per mandum. Religio autem & regnum fratres gemelli sunt; estque religio fundamentum, & rex custos. quicquid autem fundamento caret, in ruinam vergit, & cui custos non est, incassum abit; non autem perficitur regnum, & rerum ordo nisi per regem; & modus res in ordine continendi, ubi oriuntur lites, est per scientiam

juris, & sicut gubernatio populi per potentiam regiam non est de scientia religionis gradu primo, verum determinatum quid sine quo non perficitur religio, eodem modo se habet, scientia rationis gubernandi, &c. Porro, quod de arcta ista inter *الدنيا* Mundam, *الملك* Regnum, & *الدين* Religionem, necessitudine ita ut vix separatim consistere possint, affirmat, consonum est illi quod tradit Apostolus, 1 Tim, 2. 2. jubens orationes fieri, Pro Regibus, & omnibus qui in sublimitate constituti sunt; ut quietam & tranquillam vitam agamus. Quadrant & Hebraeorum antiquiorum sententiæ, illa in primis R. Chanina, הרי מתפלל בשלומה של מלכות, *Ores* שאלמלא מוראה איש את רעהו חיים בלעו, *pro pace regni, quoniam nisi timor sit, homines se invicem deglantient vivos, nec non illa R. Eleazeri, אין תורה* &c. *Si non sit lex non est via terra, si non sit via terra non est lex, & si non sit farina non est lex, si non sit lex non est farina,* *يريد بذلك ان كل واحد منهما مفيد في وجوه* *Innuat hoc dicto (inquit Maimonides in Comment:) alteram harum rerum ad alterius conducere, eamque perficere.* Quanta autem sit mutua hæc inter regem & populum dependentia, sedulo olim populo ut inculcarent cavisse videntur Perlarum reges instituto eum in finem festo, quo *كان الملك ينزل عن سرير الملك ويلبس الثياب البيض وبترفع الحجاب ويترك هيبة الملك وينظر في مصالح الناس ويتخاطبه كل من شاء من* *الوضيع*

Pirke Aboth.
c. 3. §. 2.

§. 17.

الوحيين والشريف ورجال الس الدهاقين والمزارعين
 ويواكلهم ويقول انا لواحد منكم فلا قوام للدين
 الا بالعمارة التي تجرى علي ايديكم
 وقوام العمارة بالملك لا غني لاحد ههنا عن
 Descendebat Rex
 de throno regio, & vestes albas induerat, amotóque velo
 ac deposito fastu regio, res hominum curabat, permissio cui-
 libet (sive tenuioris sive nobilioris sortis hominibus) ut
 eum liberè alloqueretur; quin & cum villicis & Agri-
 colis confidebat, unáque cum eis vescebat, dicens, Ego
 anus sum è vobis, neque consistere potest mundus nisi cul-
 turâ, qua operâ vestrâ peragitur; cultura autem ut sub-
 sistat regno debet; neque alterum eorum sine altero con-
 sistere potest; adeo ut nos quasi fratres individui simus.
 Fuit hoc festum die Form روز, qui primus
 erat Form mah, sive aliâs ماه Di Mah, teste Al-
 Kazwinio. Tum ergò demum firma sunt hæc duo,
 regnum scil. & populi & D, cùm se invicem mu-
 tuis operis sustentent: quòd cùm innumeris penè
 aliorum Scriptorum, tum non paucis Scripturæ san-
 ctæ testimoniis confirmatur, inter quæ, si eam quam
 sumunt sibi, non solùm Rabbini, sed & Christiani do-
 ctiores, textum Hebraicum sæpe ex Arabismo expli-
 candi libertatem, hîc nobis indulgere liceat, forsan
 & non malè illud censebitur, quod Proverbiorum,
 c. XXX. v. 31. occurrit, ubi inter ea quæ optimi sunt
 incessus, numeratur מלך אלקים עמו quæ verba si
 dictionem אלקים ex Arabum dialecto mutuata
 putemus, ut sit idem quod القوم sonabunt, Rex cum
 qua populus est, vel quem sequitur populus suus. Certè
 non multum abit Paraphrastes Chaldaus ab hac sen-
 tentia,

tentia, sed ne quis me audaciæ incuset, nihil affirmo.
 Verum *فمن تسلسل الكلام وخرجنا عن المقصود*
continuada est orationis series, & a proposito digressa su-
mus. ut revertamur, summa rei est, esse *الفقه*
Alphakho, Scientiam de rebus controversis, ac litibus
 quæ in exteriori hominum conversatione oriuntur,
 juxta Canones religionis *Mohammedica* dijudicandi,
 & *الفقيه* *Alphakib*, de his rebus sententiam ferendi
 peritum, cujus præcipuum studium sit *حفظ القانون*
الذي به يكف السلطان شر بعض أهل العدوان
conservare canonem quo avertat rex malum
quod aliis, hostilem animum gerens alii inferret, nec non
الحكام *licito & illicito, الحلال والحرام*
الحدود والجراحات والغرامات [*panarum dis-*
figendarum] *quantitate, vulneribus & multis aliis e-*
eiusmodi quod ad externas actiones pronuntiare; quin &
 de *Islamismo*, seu religione ejusque conditionibus,
 quantum ad eam quæ ore fit, professionem. Siqui-
 dem quod ad cor *فخارج عن ولاية الفقيه* *ejus inten-*
tionem inquirere, non est *في* *AlPhakib*. Quid ergo
 erit *الفقه* quam juris (si ita loqui liceat) tam civilis
 quam Canonici apud eos peritia? cujus necessitas
 licet sit (ut eadem hîc similitudine utitur *AlGaza-*
lius quâ de *الكلام* (eu *Theologia Scholastica*) non
 alia quàm quæ *إستدلوا* oblatronum in via metum;
 prout tamen sunt hominum mores, eum obtinuit
 gradum ut **scientia* nomen quasi sibi proprium ven-
 dicet, nec alii faciliè pro doctis habeantur, quàm
 qui rebus ejusmodi controversis dijudicandis ope-
 ram oleumque infumant.

* v. AlGazal
 في Camus in
 فقه

P. 18. l. 2:

Ad quatuor reducuntur capita, &c.] Sic eorum,
 de quibus inter eos disputatur, statuit *AlSharesta-*
nii

nus, اربع قواعد *quatuor fundamenta*, quæ vocat
 الارصول الكبار i. e. *radices magnas*: quorum pri-
 mum الصفات والتوحيد فيها i. e. *Attributa [Dei]*
 & *unitas in iis*, seu quæ cum iis consistit. sub hoc
 comprehendi quæstiones de اثباتا الازلية الصفات
 i. e. *attributis æternis*, quæ
 ab aliis affirmantur, ab aliis negantur, nec non بيان
 explationem attributorum essentialium, seu
 essentialium, & صفات الفعل attributorum actionis,
 seu ab operibus desumptorum, & ما يجب لله quid
 debet Deus facere, & ما يستحيل ما يجوز عليه
 quid possit de eo affirmari, & quid impossibile sit ei, de
 his controversi inter *AlAssharios*, & *AlCeramios*,
 & *AlMojassensios*, seu corporeitatis assertores, & *Al-*
Motazalos. Secundum est De. القدر والعدل فيه
decretum divinum, & quæ in eo est æquitas: quod com-
 prehendit quæstiones de القضا والقدر *proposito Dei*,
 & decreto ejus, & coercionis الجبر [hominis ad a-
 gendum] & concursu الكسب, seu cooperatione
 nominis in actionibus suis producendis, qua sibi bo-
 num vel malum acquirat: & ارادة الخير والشر *Vo-*
luntate [quâ vult Deus] *bonum & malum*, & المقدور
 eo quod sub potentia, & quod sub scientia cadit,
 afferentibus hæc aliis, aliis negantibus. De his in
 er *AlKadarios*, *AlNajarios*, *AlJabbarios*, *AlAssharios*,

الصفات
 العقلية
 EbnolKassai.

&

* siue nomina
Dei intelligamus,
seu

الاسماء
الشرعية
nomina legalia
ut vocant,
qualia

الايمان
Fides, infidelitas, &c.

* se. Nū ex ipsa
rerum natura,
an quod lege
permisſe vel
prohibita.

& *AlCeramios* disputari. Tertium *الوعد والوعد* *Nomina* & *Promissa* & *mina*, & *الاسماء والاحكام* *Judicia* divina. Comprehendere hoc quæstiones de *التوبة* *Fide*, & *Resipiscencia*, & *الوعد* *Comminatione*, & *الارجا* *Dilatione judicii*, & *التكفير* *Quando quis infidelitatis & erroris inculpandus sit*. Quæ de his moventur, controversias in partem affirmativam statuentibus aliis, aliis in negativam. Moveri autem eas inter *AlMorjios* *AlWajdios*, *AlMotaZalos*, *AlAffharios*, & *AlCeramios*.

Quartum demum *السمع والعقل* *Auditus* & *intellectus*, seu ratio, scil. quem locum habeant ista in rebus, quæ ad fidem & religionem spectant, dijudicandis, vel quatenus ab auditu, quatenus ab intellectu & ratione pendeant: & *الرسالة* *Missio Prophetarum*, & *الامامة* *Antistitis munus*, huc referri quæstiones de *التحسين والتقبيح* *Unde sit quod actiones laude aut vituperio dignæ*, seu honestæ aut turpes censeantur, & *الصالح والإصلاح* *τὸ συμφέρον*, & eo quod maxime expedit, & *الطف* *Benignitate Dei*, seu gratia, & *العصمة في النبوة* *Immunitate*, seu abstinentia à peccatis *qua munus propheticum comitari debet*, & *شرايط الامامة* *Conditionibus ad Antistitis munus requisitis*, aliis illud à *دس* *testimonio manifesto pendere* asserentibus, aliis ab *اجماع* *communi credentium consensu*,

sensu, & de انتقالها *modo jux illud transferen-*
di apud eos qui ad testimonium confugiunt, &
 كيفية اثباتها *modo illud confirmandi, apud eos qui à*
 consensu pendent. De his rebus controverti inter
AlShihos, Almotazatos, AlCeramios, & AlAssharios.
 Hæc sunt juxta *AlSharesianum, fundamenta magna,*
 seu Cardines earum, quæ inter Scholasticos agitan-
 tur, controversiarum, seu ut loqui amant Authores
 libri *Echwanossafa, أمهات مسائل الخلاف Matres*
questionum controversarum, vel الاختلاف امهات
Matres dissensionis.

Decretum ejus & Judicium] seu propositum Dei *ib. lin. 4.*
 & decretum ejus. Voces ferè geminæ sunt القضا
 & القدر, nec significatu inter se multum diversæ,
 adeo ut utraque decretum sonet. Sic utramque sub
 Hebraica voce גזירה comprehendit *Josephus Albo, in*
Ikhar, l. 1. c. 13. quæ inter eas differentia est, ratione
 antecedentiæ & consequentiæ statui videtur, ita ta-
 men ut quam priorem statuas ex ipforum Arabum
 explicationibus vix colligas, ita enim *Ebnol Athir,*

בגזירה
הנקרה
כאלערבי
אלקצה
ואלקדר

القضا والقدر امران متلازمان لا ينفك أحدهما
 عن الآخر لان أحدهما بمنزلة الاساس وهو
 القدر والآخر بمنزلة البناء وهو القضا فبين رام الفصل
 & AlKada, بينهما فقد رام هدم البناء وتقضها
Kadar res dua sunt sibi invicem necessario annexa, adeo
ut altera ab altera divelli nequeat, cum una rationem ha-
beat fundamenti, sc. AlKadar, altera scil. AlKadaa adifi-
cii, & qui hac sejungere velit, idem adificium diruere
& dissipare conetur. Juxta hanc sententiam antecede-
re AlKadar, sequi AlKadaa videtur, nisi scribæ
 Ee oscitantia

oscitantia locum mutasse verba suspicemur, idem enim in voce القدر dicit AlKadar, esse عبارة الله vocabulum quod significat illud, quod Kadda allaho, seu determinavit Deus, & communior est sententia in AlKadaa priores esse partes, in AlKadar posteriores. Patet hoc ex ista Ebn Kaddai descriptione القضاء الحكم وفي الاصطلاح عبارة عن الحكم الكلي الالهي في اعيان الموجودات على ماهي عليه من الاحوال الجارية في الازل AlKadaa ex vi vocis iudicium significat, & juxta usum [Scholasticorum] denotat iudicium universale divinum de particularibus rerum creaturarum quoad statum quo perpetuo fluunt ab aeterno usque ad saeculum. AlKadar autem, تلك الارادة الزاكسة Cum ordinat voluntas essentialis [i. e. Divina] res in temporibus suis propriis, vel من احوال الاعيان من احوال كل حال dispositio omnis status secundum conditionis rerum particularium tempore determinato, & per causam determinatam. Majoris illustrationis gratia addere liceat & à libro Sharhol Mawakef, describi ab AlAffhariis, AlKadaa quòd sit ————— ارادة الله الازلي المتعلقة بالاشياء على ماهي عليه فيما لا يزال Voluntas Dei aeterna qua res disponit eo quo se perpetuo habens statum. AlKadar autem احوالها على قدرها Cum مخصوص وتقدير معين في نواتها واحوالها eas in medium profert mensura propria, & proportionem determinatam, tum quoad essentiam, tum quoad conditionem

nes ipsarum. Differunt ergo, ut decretum Dei quatenus ab æterno apud Deum est, & ejusdem in tempore executio & declaratio, mediorumque in eum finem tendentium præparatio.

Prophætia & Antistitis munus] scil. الإمامة, nam quod præ se fert alterum exemplar, scil. الامان meandum est manifestum.

l. 5.

Sectæ autem, &c. præcipue sex sunt.] Sex istas, ut habeamus, observandum est *AlKadarios* sub *AlMotazalis* contineri, & *AlWaidios* sub *AlChawarejiis* monente *Sharestania*, apud quem eadem ferè de harum sectarum inter se pugna leguntur, scil. opponi inter se *AlMotazalos* & *AlSepharios* تقابل الخصام *oppositione contrarietatis*, eodèmq; modo opponi *AlKadarios* *AlFabariis*, *AlMorjios*, *AlWaidiis*, *AlSbiios* *AlChawarejiis*. at sectas ille principales, seu كبار الفرق, ut loquitur, quatuor tantum statuit, scil. *AlKadarios*, *AlSepharios*, *AlChawarejiis*, & *AlSbiios*, ex his componi & sub his comprehendi reliquas: verba ejus sunt ثم يتركب بعضها مع بعض وتشعب عن كل فرقة اصناف فوصل الي كل

l. 6.

وسبعين فرقة Tum componantur earum alia cum aliis, & oriuntur ab unaquaque secta species alia, donec ad 73. sectas perveniant. Author libri *SharhalMawakef* octo statuit cardinales, scil. 1. *AlMotazalos*, 2. *AlSbiios*, 3. *AlChawarejiis*, 4. *AlMorjios*, 5. *AlNajarios*, 6. *AlFabarios*, 7. المشبهة *AlMoshabbehos*, i. e. Assimilatores. 8. الناجية *AlNajiah*, i. e. secta illam quæ pereuntibus reliquis salva evasura est (cujus appellationis rationem mox red lemus) quam *AlAsshariorum* esse vult.

Ee 2

De

De hanc autem Sectarum origine hæc habet, illa
 quæ in superioribus ex *Alsharestano* & *Algazali* du-
 duximus, consentanea, scil. sub *Islamismi* initis
 las fuisse inter *Mohammedis* assecclas, controversas,
 nisi de rebus quibusdam levioribus, *روى ايمان*
ولا كفرا quæ neque fidelem nec infidelem quemlibet
 denominarent, deinde *الخلاف يتدرج ويترقى*
 منها فشيأ الي اخر ايام الصحابة حتي ظهرت معبد
 الجهمي وغيلان الدمشقي • ويونس الاشواري
 وخالقوا في القبر واسنان جميع الاشيا الي نقد ير
 الله ولم يزل الخلاف يتشعب والاراء يتفرق حتي
 اهل الاسلام وارباب المقالات السي ثلث

*Aliis quidem
 verbis, sed eo-
 dem planè sensu
 habentur hæc
 apud Shiresta-
 num, præf. 4.*

*Procedebat dissensio & crescebat partia-
 tim, usque ad finem Sociorum [Mohammedis.] donec
 appareret Maabad Johamiensis, & Gilan Damascen-
 nus, & Yunes (sive Jonas) Aswariensis; quibus
 moverant de decreta divino, & nam omnia determina-
 tioni Dei ascribenda, quæ subindè latè se diffundere, inter
 opinionum discrepantias non desist, usque dum *Islamismi*
 professores, & opinionum auctores in 73 Sectas di-
 visi sint. Mohammedis de hac inter tuos sectarum
 rietate varicinium; inter ipsius miracula recenset
 cujus hoc celebratur apud eos dictum, *ما فرقت امتي**

وسبعين فرقة كلها في النار الا واحدة
*Futurum est ut dividatur
 populus meus in 73 Sectas, quæ omnes in ignem absum-
 unt, unum tantum exceptâ, eâ scil. quam ipse jam ex se
 mecum sequimur. Vel ut idem refert Sharestanus in fine
 Sectas*

التأخية منهم واحدة والباقون هلكي
quarum una tantum saluti, reliqua perditioni destinata
sunt. Interrogatum deinde, & quæ esset illa una:
 respondiße الجماعة واهل السنة *eorum qui traditio-*
ni & consensui inniuntur. & quid tandem traditio &
 consensus? ما أنا عليه اليوم واصحابي *illud (inquit)*
quod ego & socii mei jam profitemur. Sectam istam Au-
 thor modò laudatus, ut diximus, *Ale Affhariam* esse
 contendit, cui ergo nomen illud ~~est~~ tribuit,
 quod idem unumquemque de ea, cui ipse nomen
 dederit, sectâ pronuntiaturum minime dubium est.
 Cum autem prædixerit *Mohammedes* tot futuras,
 necesse est ut 73 sectas inter suos reperiant. At
 quorsum 73? nempe, ut ita religioni *Christiana* præ-
 poneret *Mohammedanismus* sectarum numero, ut
 illa jam ante *Judaismo, Judaismus* Magorum professi-
 oni. ita scilicet tradunt, افترق المجوس على سبعين
 فرقة واليهود على احدى وسبعين والنصارى
 على اثنتي وسبعين والمسلمون على ثلث وسبعين
Divisi sunt Ma-
gi in 70 Sectas, Judæi in 71. Christiani in 72. Mos-
lemi in 73. Inter Sectas autem una semper fuit, quæ
Salvanda.

Shareff.

Quod ad Motazalas (sive Motazalos) attinet, &c.]
 Sectæ hujus Author & Princeps perhibetur واص
 Wasel Ebn Ata, *Athasani Bafriensis* dis-
 cipulus, cui & asseclis ipsius nomen hoc, quod *Sepa-*
ratos denotat, idèò impositum. (referente *AlShareff-*
 Ee 3 nio)

l. 12.

v. & Sharhol.
Mawakef.

nte) quod cum proposita à quibusdam questione
iis qui peccatum aliquod grande commiserint, num
à fide excludisse putandi sint, necne, &c. non ex
Ata Magistri responso se subduxisset, & sententi
am suam condiscipulis exponere cepisset, dixerit
AlHasan, *عنا واصل* *Seduxit se*, seu sepe
ratus est, à nobis *Wafel*, unde in posterum *هو*
معتزلة *واصله معتزلة* *appellati sunt ipse & socii ipsius*
Mozali. Quare non aliam affert *Ebnat Kassar* nominis
huius explicationem, aut sectæ descriptionem,
quam, esse *AlMozalos* *أصحاب واصل بن عطاء*
المعتزلة *اعتزل عن مجلس الحسن البصري*
Socios Wafeli Ebn Ata AlGazzal, qui se à *Schola*
AlHasani Basriensis subduxit. Eadem ferè *Ebn Ch*
lcan in vita *Wafeli* ab *AlSamaanio* refert, his verbis
واصل بن &c. *Confidente Wafelo Ebn Ata coram Al*
Hasan Basriensi, cum incidisset dissensio contendens
Chawarejiis pro infidelibus habendos qui peccatores
graviorum rei essent, * *aliis eos in fidelium numero cate*
chantibus, etsi graviter lapsi essent; utramque ille dese
rens sententiam asseruit peccatorem huius *Sectæ* [se. qui
Mohammedi nomen dederit] *nec pro* [simpliciter]
fideli, nec pro [simpliciter] *infideli habendam*, sed
diem occupare locum, *quam ob causam eum à Schola sua*
expulsi AlHasan, à quo cum se subtraxisset adherente
Amro Ebn Obaid, *ipsorumque affecta AlMozali*
audierunt. Idque, ut his verbis innuit Author dupli
ci de causa, tum quod ab utraque sectâ in quæstio
nis

* الجماعة

* المعتزلة بين
المعتزلة

nis solutione in diversam abierit sententiam, tum quòd à præceptore & condiscipulis se segregaverit: utriusque meminit *AlFirazabadus* in *Oceano* suo, *AlMotazalos* esse qui se dicant à duabus partibus quas erroris reos autumant, descivisse, sc. اهل السنة eorum qui *traditioni* innituntur, & *AlChawarejiorum*, aut quos ita nuncupaverit *AlHasan* cum ab eo secessisset *Wasel*, &c. Habet, etiam *Ebn Chalican* quæ huc spectant in vita *Kotade Saduciensis*, ubi tamen *Kotadam* hoc nomen illis primum indidisse asserit, cum in coetum *Amri* in *Oratorio Basfriensi*, post ipsorum ab *AlHasano* discessum, incidisset. Videntur autem *Wasel* & comes ipsius individuus *Amrus*, è primis qui المتكلمون *Scholastici* audiunt fuisse. Hoc certe titulo apud præstantissimum istum Historicum gaudent, qui ipsorum Præceptori *AlHasano* ab eodem non tribuitur, & nescio an alii cuiquam ante illos, nisi forsan *Chawarejos*, qui controversiarum istarum authores fuerant, ita appellandos censeamus. Certè ex iis quæ superius ex *AlSharestanio* allata sunt, *Motazalos* è *Scholasticorum*, & primis & præcipuis fuisse constat, licèt non solos, unde eos طائفة من المتكلمين واهل البحث *AlGazalius* Sectam quandam *Scholasticorum*, eorumque qui disquisitionibus & speculationi vacant, appellat. Solent interpretes *Pharisæos* المعتزلة reddere: nec ineptè cum utraque dictio *separationis* intellectum habeat. *Motazali* autem quanquam in aliquibus consentiant, quæ nomen hoc commune illis faciant, in alijs tamen discrepant adeo ut افترقوا عشرون فرقة in viginti sectas dividantur, quorum بعضهم بعضا

وعدوا اهلهم
اعتزلوا
في
الضلالة
&c. عندهم

Ebn Chalic.

Id. & AlSha-
rest.

rum alia alios infidelitatis arguant, teste Authore libri
Al Mawakef. Porro ipsi se التوحيد والعدل
Biquitatis & unitatis [Dei] propugnatores, nuncu-
pant, ab aliis autem بالدرجة cognomi-
nantur AlKadarii, quanquam hoc nomen uni apud
iplos sectæ peculiare statuat Gregorius noster.

Illud de quo inter eos in universum convenit, hoc est, quod
attributa aeterna ab essentia Creatoris amoveant. Ita &
illud in quod universi conspirant describit Alshare.

قالذي يعم طايفة المعتزلة من الاعتقاد
القول بان الله تعالى قديم والقديم اخص وصف
ذاته ونفوا الصفات القديمة اصلا فقالوا هو عالم
لذاته قادر لذاته حي لذاته لا يعلم وقدر
وحية هي صفات قديمة ومعان قايسة به لانه لو
شاركتها الصفات في القدم الذي هو اخص الوصف
&c. Communis totius Motaxalorū
gentis confessio hac est, Deum esse aeternum, & aeternitatem
attributum essentia ejus maximè proprium esse, & quod
attributa aeterna penitus rejiciant, dicentes Deum omni-
sciunt esse per essentiam suam, [vel per se] potentem per
essentiam suam, viventem per essentiam suam, * non per scientiam,
potentiam aut vitam, quæ sint attributa aeterna, & signi-
ficatus in ipso subsistentes: quoniam si cum eo participa-
rent attributa in aeternitate quæ attributum maximè pro-

* Maimonides
rotunde, sed ex
sua non Motax-
alorum senten-
tia. Deum
موجودون

لا يوجدون وحي لا بحياة، وقادر لا بقدر، وعالم لا بعالم بل الكل
راجع للمعنى واحد لا فكثير فيه Morch. l. i. c. 57. scil. existentem sed non
per existentiam: & vivere, sed non per vitam: & potentem, esse sed non per potentiam:
& scire, sed non per scientiam, sed omnia in unum redire significatum, in quo nullus est
multiplicitas.

prium

prium est, participare etiam in divinitate. Lege igitur in textu, lin. 17. non [essentiam suam scire] sed [per essentiam suam scire] Sic enim & quid per scire لَدَا intelligant docet nos *Alpharastanius*, ubi inter علم عالم لَدَا Scientem per essentiam suam non per scientiam, & علم هو لَدَا per scientiam quæ ipsius essentia sit (quæ *Abi Hodhaili Ahmedis* forma loquendi fuit) distinguit, quod scilicet verba priora sint الصفة Negatio attributi, seu proprietatis, (ut & loquitur Author noster) posteriora verò اثبات ذات affirmatio essentia qua ipsa sit attributum, vel اثبات صفة هي بعينها ذات affirmatio attributi, quod ipsum sit essentia, Sed nec omnes qui formam istam لَدَا per essentiam suam usurpabant, eodem modo illam intelligebant, eodem teste, qui *Al-Jobbaisensis* sententiam sic explicat, quod cum diceret Deum scire لَدَا, hoc velles, علم عالما صفة, لا يقتضي كونه عالما صفة, يوجب كونه عالما non ponere illud quod sciens sit, attributum quod sit scientia, aut statum qui necessarium faciat ut sit sciens. At ex *Abi Al-Hashemi* ipsius filii, sententia, illud de Deo dictum, انه ذو حالة هي صفة معلومة ورا كونه لَدَا innuere [seu conditionem] qua sit proprietas nota, posterior eo quod sit essentia & sciens, atque ita in reliquis attributis: Porro moneri idem, quæstionem istam de attributis Dei, sub initio fuisse nondum maturam, deinde verò à *Wasali* sectatoribus post lectos *Philosophorum* libros, ad maturitatem, per ductam.

Fugientes distinctionem personarum quam constituunt Christiani.] Ita scilicet obiciebant, referente Authore libri *Al-Mawakef*, contra eos qui aeterna Dei attributa adstruebant. قد كفروا بالصواب بقسماء Infidelitatem

arguuntur Christiani quid tria statuunt aeterna, quid ergo de iis pronuntiandum qui septem aut plura statuunt?

Erat siquidem ipsis بقسماء اثبات الصفات قول attributa asserere, ac plura aeterna statuere,

neque cum iis consistere posse unitatem affirmabant, ad quam quid requirant discimus ex *Al-Share-*

stano, قال اهل العدل ان الله تعالى واحد في ذاته لا قسمة له ولا صفة له وواحد في افعاله لا

شريك له فلا قد يجمع غير ذاته ولا قسم في افعاله.

Dicunt illi qui se equitatis assertores vocant, Deum excelsum unum esse essen-

tiam suam, nullam esse ei divisionem, nullam attributum, namque etiam operibus suis, nec socium ipsi esse, nec aeternum

alium prater essentiam ipsius, nec consortem in operibus

ipsius, nec fieri posse ut reperiantur duo aeterna, atque hoc (inquiunt) est unitatem asserere. Sententiam suam simpliciter exposuit *Al-Motazalorum* pater *Wasel* من

اثبت معنى وصفة قديمة فقد اثبت الهين i.e. Quicunque asserit significatum, aut attributum aeternum, duos statuit Deos.

P. 18. l. 19.

Ex illis etiam qui dicunt ipsum scire per scientiam, quae ipsa essentia eius est.] *Hodailianorum*, seu eorum qui *Hamdanum Abi Hodail*, secuti sunt, hæc est sententia referente *Al-Sharestano*. Ille siquidem à communi

iori *Al-Motazalorum* formâ, Deum scire per scientiam

scientiam

* Idem indubitata consequentia sequi asserit Maïmonides in proleg. ad Pirke Ab. lect. 8.

sentiam suam, ad hanc diflexit, scil. soire Deum per
scientiam, & scientiam ejus esse essentiam ejus, Po-
tentem esse per potentiam, & potentiam ejus essen-
tiam ejus esse, vivere per vitam quæ ipsa sit ejus es-
sentia. quam sententiam (inquit) اقيس من الفلاسفة

الذين اعتقدوا ان ثباته واحدة لا كثرة فيها بوجه
وانما الصفات ليست ورا الذات معان قائمة بذاته بل
هي ذاته desumpsit à Philosophis qui affirmant essentiam

Dei unam esse in qua nulla sit omnino multiplicitas, at-
tributa autem [seu proprietates] non esse significata

* post essentiam subsistentia in essentia ejus, sed ea ipsam
esse essentiam. Interim parum abesse visum est Sharesta-

nio, quin Abu Hodail, in eam ob quam Christianes exa-
gitant, & quam tantopere abhorrent Al-Motazali

in Deitate, distinctionem, inciderit. Si scil. statuatur
hac attributa modis
essentia.

*Seu accessoria
essentia.

Hoc unanimiter statuunt, Verbum Dei creatum esse,
in loco] scil. in subjecto, illud enim est apud Logicos

محل. Sic & Sharestanus, de communibus omnium
Al-Motazalorum placitis, verba faciens, واتفقوا

على ان كلامه مكتوب مخلوق في محل وهو حرف
وضوح مكتوب امثاله في المصاحف حكايان عنه

فلن ما وجد في المحل عرض قد فني في الحال

Et in hoc consentiunt quod sit verbum Dei de novo
creatum in subjecto, ac literis & voce consistere, cujus

exemplar in libris scriptum sit, ad ejus imitationem [seu
ipsum exprimendum] & quod in subjecto existit, acti-

dens esse & in tempore perire. Idem ex Abu Hodaili sen-
tentia, ait, verbum Dei esse محل وهو بعضه لا في قوله

قوله كن وبعضه في محل كالامر والنهي والخبر
partim non in subjecto, ut dictum est,
 كن *Esto* [scil. in creatione rerum] & *partim in*
subjecto ut mandatum, & Prohibitio, & Narratio, &
Interrogatio, &c. Idem etiam *Alfobbaïensem*, (qui &
 apud *Motazalos* lectæ princeps) asseruisse ait, loqui
 Deum *Sermone quem crees in*
subjecto, scil. (ut explicat Author libri AlMawakef,
in tabula [in
coelis] *reposita, in Gabriele, in Prophetâ, &c.* Contra
AlMotazalos hac de re disputant qui se pro Ortho-
 doxis haberi volunt verbum Dei nec voce & literis
 consistere, nec creatum & in subjecto esse conten-
 dentes, differentiâ tamen, quæ & Authori libri *Ma-*
wakef, ejusque expositori videtur, conciliari possit
 adhibita distinctione verbi in *كلاما لفظيا* *verbum*
prolatum, & بالنفس القايم بالمعنى *significationem* seu
intentionem in mente subsistentem, seu permanentem.
 seu in *الغنىسي* *mentale*, seu mente conceptum, &
اللفظي *Sermone prolatum, seu orale.*

v. Sharko. Ta-
 wakea & Al-
 Mawakef, &
 AlGazal, &c.

P. 21. l. i.

E *Motazalis* autem *Ahmed Ebn Hayet* asseruit
Christum corpus propriè dictum induisse, &c. Hunc
 cum e sectâ *AlNodamianorum* (qui ab *Abrahamo*
النظام AlNodham denominati sunt) fuerat, postea
 novam sibi, novarum post lectos Philosophorum
 libros opinionum accessione condidisse, qui ab
 ipso *AlHayetiani* dicti sunt, refert *AlSharesta-*
nus, atque idem asseruisse ipsum cum *Christia-*
 nis *في اعتقادهم ان المسيح هو الذي يحاسب*
 الخلق

الخلف في الاخرة *in confessione ipsorum, Christum cum*
esse qui homines iudicaturus sit die ultimo, & de verbi a-
terni incarnatione, ipsissimis quæ apud authorem no-
strum habentur verbis. alibi autem (ne religionis
Christianæ mysteria intellexisse cum putemus) scri-
 bit ipsum asseruisse ان الخلف خالقين احدهما

c. de Nodami-
amis.

قديم وهو الباقي تعالى والثاني محدث وهو المسيح
Creaturis duos esse creatores, quorum unus æternus sit,
nempe Deus excelsus, alter de novo ortus, nempe Christus:
 vel (ut Author *AlMawakef, & Ebnol Kassaï,* للعالم

الهان قديم هو الله تعالى ومحدث هو المسيح
Mundo duos esse Deos, æternum qui sit Deus, supra om-
nia excelsus, & novum, qui sit Christus, &c. Miras
præterea sententiarum ineptias ipsi impingit. Vir, in-
genit, ut videtur, parum constantis aut sobrii, dum ut,
doctrinam novam conflaret المزج كلام التناسخية

(ut loquitur idem) والمعترضة بعضها ببعض
Miscuerit inter se sententias eorum qui Metempsuchosm
adstruunt, & Philosophorum, & AlMorazalorum, &
in quascunque alias incideret, nec sacra Christiano-
rum dogmata intemerata reliquit.

Ex iisdem Isa cognominatus Merdad] Ita certe in
 correctissimo duorum quibos usi sumus exemplari-
 um, at legendum *مرداد Mozdar,* discimus ex *AlShare-*
stano, libro AlMawakef, & Ebnol Kassaï, hic quod re-
 rum mundanarum curæ minùs vacaret, سمي راهب
 المعتزلة *Monachus AlMosazalorum, audiit.*

lin. 4.

Eo processit ut assereret ipsum Alcoranum creatum
esse] vel modum excessit in adstruenda Alcorani
 creatione.

l. 5.

lib. AlMawa-
kef.

creatione. Quantum hoc piaculum, faciliè judicabi-
mus, ubi audierimus à Mohammede dictum, من قال
مخلوق فهو كافر *Qui dixit Alcoranum*
creatum esse, pro infideli habeatur. Eo tamen audaciæ
processit *AlMazdar*, ut بقدره
Infidelitatis eum accusaret qui diceret eum aeternum esse,
utpote qui eadem operâ adstrueret, قد بين *Duos*
extremos, referente AlSharefiano. Sed solenne (ut
videtur) illi fuit, alios ab ipso dissentientes quacun-
que de causâ infidelitatis reos pronuntiare, ut ex his
Authoris modò laudati verbis patet, وغلا في
التكفير حتى قال هم كافرون في قولهم
لا اله الا الله. *Modum autem Excessus in pro-*
nuntiando infideles, adeo ut assereret homines infidelitatis
reos esse dum dicerent. Non est Deus præter Deum,
atque interrogatus quondam ab Abrahamo Ebno'l'Sen-
di de populo terra universa, *Omnes pro infidelibus habendos,*
consuit, Regente autem Abrahamo, الجنة التي
عرسها كعرض السما والارض لا يدخلها الا احد
وثلاثة واقنوك Ergo Paradisum, qui latitudine totum
caeli et terra spatium aquat, tu solus, et tres qui ejus-
dem secum sunt, sequeantia ingrediuntur ad plensiam
adaptas est. Refert idem è discipulis ipsius الجعفران
ان الله تعالى خلق *duos nomine Jaafaros, asseruisse,*
القران في اللوح المعقود لا يجوز ان ينتقل اذ
يستحيل ان يكون الشئ الواحد في مكانين
في حالة واحدة وما نراه فهو حكاية عن
المكتوب

الكتب الأول في اللوح المسقوط وذلك
 Quod creaverit Deus Alcoranum, in tabu-
 la in cælis reposita, nec liceat illum inde transferri cum
 fieri non possit ut res una eodem momento sit, nisi in loco
 uno: quod autem nos legimus esse imitationem ejus quod
 primo scriptum est in tabula reposita, esseque illud opus
 nostrum, à nobis creatum. Porro, inter eos qui Alco-
 ranum novum quid & creatum asserant, fuisse & ip-
 sum AlZamachbarium celebris in eundem Commen-
 tarii, AlCeshaf dicti, authorem, asserit AbulFeda, ac
 scripsisse ipsum in præfatione libri sui الحمد لله
 Laus Deo qui creavit Alco-

Anno Hej. 537.

ranum, verba deinde ista à quibusdam, qui famæ ip-
 sius melius consuluerunt erasa fuisse, his in eorum
 locum substitutis الحمد لله الذي انزل القرآن
 Laus Deo qui demisit Alcoranum. Quantarum autem
 calamitatum causa fuerit Mohammedanis hæc con-
 troversia, cum è Chalifis Abbasidis nonnulli AlMo-
 tazasorum amplexi sententiam ad Alcorani novitatem
 confitendam alios & mortis & gravissimarum poena-
 rum metu. adigerent, docent Historici; ut videre est
 apud Gregorium nostrum AbulFedam, aliósque in vita
 AlMamonis, AlMotasami, & AlWasbeki, donec tandem
 omitti hac de re disceptationem juberet Motamacce-
 lus, teste Gregorio, nec ad poenas posci quenquam,
 siue creatum eum, siue increatum diceret.

Et, potuisse Arabes aliquid quod elegantia & eloquen-
 tia par esset componere, nisi prohibiti essent, &c.] Imò
 & احسن quod eo adhuc melius & elegantius esset,
 ut addit Author libri AlMawakef. & hoc inter ea quæ
 Bashari præceptoris sui (à quo secta AlBasharia.) do-

ctrinæ

lin. 61

Pref. 4. & c. de
Mozdar.

Orinæ addidit Mozdarius, recenset Sharestanus, scil. إبطاله أعجاز القرآن من جهة الفصاحة والبلاغة quod nullum in Alcorano miraculum agnosceret respectu eloquentiæ & elegantie. At non ille primus vel solus in hac sententia fuit. Idem asseruit AlNodhamus, referentibus iisdem, scil. quod ad أعجاز القرآن seu illud quod in Alcorano pro miraculo habendum منه حيث الأخبار عن الأمور الماضية والآتية ومن جهة صرف الدواعي عن المعارضة ومنع العرب عن الاهتمام به جبرا أو تعجيرا إن لو خلاهم لكانوا قادرين علي أن يأتوا بصورة من مثله بلاغة و نظاما Esse respectu narrationum qua in eo habentur, de rebus præteritis & futuris, & respectu averfionis [seu quod averteret Deus illos] qui illud sibi arrogarent, ne cum eo [eloquentia scil.] contenderent, & potenter cohibuerit Arabes quo minus illud in animum inducerent, cum si illos fuisset, potuissent certè proferre caput aliquod ei elegantia, eloquentia & compositionis venustate par. Verba sunt AlSharestanii, sic & Author AlMawakef, Dixit, (inquit) AlNodham صرفهم أvertis ab hoc eos [Deus] cum illud aliis facere potuissent Inter varias autem Mohammedanorum de Alcorano suo sententias, minimè præterenda est illa Alfahedhi sectæ Alfahedhianorum patris ac (teste Sharestano) والمصنف من فضل المعترلة وclarissimis Motazalorum, multorumque librorum authoris, scil. إن القرآن جسد يجوز أن يقلب مرة رجلًا ومرة حيوانًا Esse Alcoranum corpus quod

converſi

sub Almotasim
no et AlMota-
wacelo Cha-
liffis floruit.

conuerſi aliquando poſſit in virum, aliquando in beſti-
am. Ut talem (ni fallor) tractare eum voluit *Al-
Walid* undecimus è familia *Bani omnia* Chalifa, cùm
eum ſagittis quas manu tenebat flagellare non deſiit
uſque dum penitus laceràſſet, non aliam ob cauſam
quàm quòd apertolibro in hæc ſtatim verba incidif-
ſet, *وخار كل جبار عنيد* *Dammum autem patietur*
omnis rebellis perverſus, hoc illi ſubinde accinens.

اتوعد كل جبار عنيد فها انا انا انا

إن الاقمت ربك يوم حشر فقل يارب مرقني الوليد

i. e. Num increpas omnem rebellem perverſum?

Ecce ego ſum iſte rebellis perverſus.

ubi occurreris domino tuo die iudicii,

Dicas, ô Domine, laceravit me, *AlWalid*.

referente *AlFannabio* in vita *AlWalidi*.

Motazalis contrarii ſunt Sephathi qui ſtatunt in
Deo attributa æterna, &c.] *Mohammedanorum* anti-
quiorum plerique attributa æterna Deo competere
ſtatuebant, teſte *AlShareſtano*, ſcientiæ, potentiæ,
vitiæ, &c. nullam adhuc agnoſcentes diſtinctionem
inter *صفات الذات* *Attributa essentialia*, &
صفات الفعل *Attributa Operationis*, ſeu ab ope-
ribus deſumpta, ſed eodem modo de utriſque lo-
quebantur. Statuebant inſuper aliam ſpeciem quam
صفات خبرية *Attributa declarativa* ſeu narrationi in-
ſervientia nuncupabant; qualia, Manus facies, &c.
quorum nullam explicationem ſeu interpretationem
adhibebant. tantùm dicebant *قد وردت في الشرع*
alata ſunt hæc in lege, nòſque ea attributa declarativa
nuncupamus, quare cùm poſtea negarent *AlMotazali*
attributa iſta, obtinuit ut illi *صفاتية* *Sephathi*, i. e. At-

v. & Alma-
wakef.

i. 8.

c. de AlSephathis.

Gg

tributorum

tributorum assertores, *Motazali* autem ^{الموتلا} *Almoattali* quasi dicas, Qui Deum attributorum ornamentis spolians, appellarentur. Postea circa explicationem & interpretationem horum attributorum in varias itum est sententias, his verba prout sonant intelligentibus, adeo ut inter Deum & res creatas similitudinem statuerent, illis aliter rem explicantibus, vel dicentibus ^{عرفنا بمقتضى العقل} ان الله ليس كمثله شيء فلا يشبهه شيء من المخلوقات &c. Novimus, dictante intellectu, nullam creaturam Deo, nec Deum ulli rei creata similem esse, verum non novimus significationem verborum quæ idem de utrisque affirmare videntur, neque nobis incumbere putamus, ut hac explicemus; sufficit ut credamus, & certo statuamus ^{انه لا شريك له وليس كمثله شيء} Non esse illi consortem, nec illi quid simile. Ex horum numero censendus *Malec Ebn Ans*, qui dixit, الاستواء لله والايمان به واجب والسؤال ^{عن الله بدعوة} *Sessio* [super throno] notum est quid significet, qualitas ejus ignota, & eam credere necessarium at interrogare de ea hæresis. Quosdam in التشبيه ^{التشبيه} seu ut veram similitudinem assererent duces ait erroris habuisse illâ *Judaorum* sectam qui ^{القرابين} *Karraim* audiunt, qui eo modo quæ hujusmodi sunt in lege *Mosis*, intelligi volunt.

* Quod idem de reliquis per *divinorum* dictis intelligi volunt.

P. 21. l. 11.

Inde eousque processerunt nonnulli — ut corporeitatem adstruant] Hi illi quos antea *Al-Majassimios* inde dictos vidimus 'quales inter *Sepbutorum* sectas,

Etas, المشبهة *Al Moshabbehi*, i. e. *Assimilatores*,
 scil. quia شبهوا الله بال مخلوقات *Deum rebus crea-*
tis assimilarunt, ut nominis rationem reddit Author
Al Marakefi. & الرامية *Al Ceramiani*, discipuli
 scil. *Mohammedus Ebn Ceram*, quem in adstruendis
 attributis modum excessisse usque ad الله جسم
 والتشبيه *Corporeitatis assertianem*, & *assimilationem*,
 testatur *Sharestanis*, & quod ad ejus affectas أطلق
 لهم لفظ الجسم عليه *plerosque eorum nomen corpo-*
ris de Deo communiter usurpasse, nisi quod qui paulò
 magis sobriè locuti sunt, intelligi voluerint per hoc
 quòd corpus dicatur انه قائم بذاته quòd, sit *per se*
subsistens, quæ apud eos definitio corporis est. Fuisse
 autem ex illis qui eum omni ex parte finitum & ter-
 minis circumscriptum statuerunt, alios qui aliqua ex
 parte tantum, puta, من جهة تحت *ex parte qua in-*
fra, alijs rursus negantibus الهداية *nomen finis*, five
 finiti, ei attribuendum ac dicentibus هو عظيم *Ille ma-*
gnus est, de cujus vocis sensu, iterum disceptatum est.
 De eorum ineptiis mox plura.

Nisi quòd eorum nonnulli, inter quos Abub Hasan
Ashaarius, &c. comparationem prohibeant &c. *Moham-*
medani antiquiores & rudiores, qui Alcorani senten-
tias, & Mohammedis dicta prout verba sonarent ad-
huc amplexi fuerant de accuratiori eorum explica-
tione minimè solliciti ubi à Mozalidis subtilius ista
ventilantibus & quæ antea pro concessis habeban-

tur in dubium vocantibus, accedente & ex Imperatoribus (ut jam antea diximus) quorundam auctoritate, sententiam suam clarius proferre coacti sunt,

تقريروا في تقرير مذهب أهل السنة والجماعة في معشابهات آيات الكتاب واخبار النبي

tur *Sharestanius*, i.e. *Perplexi sunt in confirmanda via seu sententia eorum qui traditioni (seu consuetudini) & consensui innituntur circa dubias Alcorani sententias & Mohammedis dicta*, in quibus idem Deo & rebus creatis attribui videretur. in eas redacti sunt angustias de iis, in quorum sensum non antea inquisiverant, quid sentirent explicaturi, ut quid dicerent prorsus nescirent. Qui iudicio minus valebant, ut de *AlMoshabbehis* & *AlCeramiis* dictum, ad *التجسيم* seu corporeitatem in Deo & crassam cum rebus creatis similitudinem asserendam delapsi sunt.

dixerunt quidem صورة ذات اعضا ان معبودهم وابعاض انما روحانية. او جسمانية يجوز عليه &c. *Illum quem colerent esse figuram membris & partibus sive spiritualibus, sive corporeis constantem, cui competat motus localis, & descensus & ascensus, &c. &c.* وذهب الملازمة &c. &c. والمصافحة وان المخلصين من المسلمين يعادقونه في الدنيا والاخرة اذ بلغوا في الرياضة والاجتهاد admiserunt us de Domino suo affirmetur ipsum palpari posse & manu prehendi, & quod Mohammedani sinceri cum amplectantur tum in hoc mundo, tum in futuro ubi in sui domati-

Shareff. c. de
AlMoshabb.

one

one & devotionis studio ad terminum sinceritatis, & unionis simplicis pervenerint. Imò conspici illum oculis in hoc mundo, & visere ipsos, ipsosque illum visere. Davidis cujusdam *Alfawariensis* hæc ab eo refertur

ان معبوده جسم ولحم ودم وله جوارح
واعضا من يد ورجل وراس ولسان وعينين
واندين ومع ذلك جسم لا كالأجسام ولحم لا
كاللحم ودم لا كالدم وكذلك ساير الصفات
وهو لا يشبه شيئا من المخلوقات ولا يشبه شي
وهكي عنه انه قال هو اجوف من اعلاه الي
صدره مصدئ ماسوا ذلك وان له وفرة سودا وله

Esse scil. Deum ipsius, corpus & carnem, & sanguinem, & esse ei partes & membra, puta, Manus, pedes, caput, linguam, oculos, aures, ita tamen ut sit corpus non ut alia corpora; caro non ut alia carnes; sanguis non ut alius sanguis, idemq; de reliquis attributis dicendū, nec similem esse cum ulli è rebus creatis, nec ei rem aliquā similem. Narratur insuper dixisse ipsū, esse cum à vertice usq; ad pectus concavū, deorsum vero solidum: esse ei cesariem nigrā, capillum crispum. Porro quæ in Alcorano afferuntur ظاهرها على اجروها &c. juxta sensum lite-

ralem intelligi voluerunt, ut communiter corporibus congruunt, ut & illud à Mohammede dictum, Deum * hominem juxta formam suam creasse, & sensisse se digitos Dei frigidos quibus humerum ipsi tangeret. quinimo multa eos tradit idem *Sharestani* us, dicta Mohammedi ad opinionem suam confirmandam affinxisse, اكثرها مقتبسة من اليهود quorum

* Idem Obaidi-anorum qui sensisse quendam Moriorum error, teste Sharestan.

التشبيه
فيهم طباع

plaraque accepta sunt à Judæis, quibus * nativum est, inquit, Deum hominibus assimilare, adeo ut ipsumque ad oculorum dolorem ob Noachi diluvium plorantem describant. Certe Judæos & Mohammedi, & ipsius affectis satis illuisse atque in multis imposuisse, nullus dubito. multa autem apud ipsos hujusmodi dicta reperiuntur, qualia & illud in Talmud Berac. c. 1. Deum singulis noctis vigiliis instar Leonis rugientem dicere אֱלֹהֵינוּ שֶׁזָּרַבְתִּי אֶת בֵּיתִי &c. Hei, quod domum meam devastaverim, & templum meum flammis tradiderim, & filios meos inter gentes in exilium miserim &c. & certè epos nimis ad assimilationem hanc (quam vocant) proclives fuisse, inde patet quod tam sollicitus sit Maimonides in ea è vulgi animis eradicanda, ut librum Moreh aliaque ejus scripta inspicienti, videre est. Hæc Assimilatorum deliria. At cautiore fuerunt alii in his explicandis quæ in Deo Corporeitatem, vel similitudinem cum rebus creatis adstruere viderentur. Ahmed Ebn Hanbali, & David Asphahanensis, aliique non pauci Maleci, cujus antea meminimus, sententiam secuti dixerunt

فومن بما ورد به الكتاب ولا تعرض للتأويل
بعد ان تعلم قطعاً ان الله عز وجل لا يشبه شيأ من
المخلوقات وان كل ما تدل في الوهم فاده خالقه
ومقدرة وكانوا يحتززون عن التشبيه الي غاية قالوا
من حرك يده عند اقراءه خلق بيدي او
اشار باصبعه عند روايته قلب المؤمن بين اصبعين
i. e. Creditur

mu

mus illud quod *Alcorani* & Traditionis fide accepimus, neque ad interpretationem divertimus, postquam certò scimus Deum Opt, Max. nulli rei creatæ similem esse, quoniam omnium quæ imaginationi representari possunt ipse creator est, & artifex, Cavebant autem ab assimilatione eoque ut dicerent, Quicumque moveris manum suam inter legendum verba illa, Creavi manu meâ, aut digitum suam intenderit, dum a Mohammede dictum refert, Cor fidelis est inter duos è digitis misericordis, meretur ut abscindatur illi manus, & evellatur illi digitus. Ab explicatione autem hujusmodi verborum duas ob causas se abstinuisse dicunt, 1 quod in *Alcorano* prohibitum sit hoc facere, 2 quod interpretatio res sit à conjectura & opinione pendens, ut loquatur autè quis de attributis Dei بالظن ex opinione vel conjectura, غير جابر seu nullo modo admittendum: fieri siquidem hoc modo posse ut verba *Alcorani* secus ac intellexerit author ejus accipiatur. Hoc ergo dixerunt, كل من عند ربنا آمننا بظاهره وصدقنا بباطنه ووكنا علمه الى الله تعالى ولسنا مكلفين بمعرفة ذلك من شرائط الايمان واركانه

Quicquid à Domino nostro est, credimus quoad illud quod præ se fert, ac idem verum agnoscimus quoad illud quod intus in se continet, at scientiam ejus Deo per-mittimus, neque nobis incumbere putamus ut illud noscamus, cum non sit è proprietatibus fidei & fundamentis ejus. Imò adeo hac in re sollicitè cauti fuerunt nonnulli, ut dictionem اليد manus, aut الوجه facies, aliq; ejusmodi, ubi in *Alcorano* occurrant, non redderent Persicè, aut in linguam aliam verti sinerent, verùm si ejusmodi

primum remuneratum iri, in Paradiso, secundum in inferno punitum, tertium nec præmium nec poenam manere. Quid ergo (regeſſit *Aſſhariensis*) ſi dicat tertius, O Domine ſi mihi vitam largitus eſſes, ut cum fratre meo fidele, Paradifum ingrederer, *لاصح* melius mihi hoc fuiſſet. Reſpondente *AlJobbaitenſi*, diceret Dominus, novi, te ſi diutius vixiſſes, ſcelera patraturum ob quæ in ignem conjiciendus eſſes, iterum *Aſſharienſis*, Diceret ergo, ſecundus, O Domine, cur non me è vita ſuſtulisti adhuc infantem, ne peccatis meis poenam mererer, atque igni cruciandus traderer, ut cum fratre meo feciſti? quod nihil ulterius reſponderet habuiſſe *AlJobbaitenſem* refert Author *AlMawakef*, at *AlSephadius*, hoc, addit ab eo reſponſum, *ادما* *visam illi* *احياه* *ليعرضه* *لاعلى المراتب* *فهو الاصح* *li* prolongavit ut ita copiam illi faceret ſanctum [præmii] gradum aſſequendi, quod ipſi optimum fuit. Deinde verò cum regereretur, Cur ergo non & ob eandem cauſam vivum conſervavit alterum illum, cui & hoc æquè expediſſet, eo redactum ut nihil aliud haberet quod reſponderet quàm *اوسوس* i.e. num inſtinctu Diaboli afflatus eſt? reſpondit *AlAſharienſis* *ماوسوس* *ولكن* *وقف* *حمار* *الشيخ* *على القنطرة* Non ſum ego à Damone afflatus, verùm *Aſinus* magiſtri ſteſit in fornice. Atque ex eo tempore deſertis *Motazalorum* caſtris eorum dogmata convellere, iſſque ſe in ſolidum opponere cœpit.

Jam verò *AlKadarii*, ſunt & illi è *Motazalis*] At *AlFiranſabadus* *المعتزلة* *من القدرية* (inquit)

tributorum assertores, *Almoazzali* autem الموطا
Almoazzali quasi dicas, Qui Deum attributorum
 ornamentis spolians, appellarentur. Postea cir-
 ca explicationem & interpretationem horum attri-
 butorum in varias itum est sententias, his verba pro-
 ut sonant intelligentibus, adeo ut inter Deum & res
 creatas similitudinem statuerent, illis aliter rem ex-
 plicantibus, vel dicentibus عرفنا بدقتي العقل
ان الله ليس كمثله شي فلا يشبهه شي امر
 &c. *Novimus, dictante intellectu, nullam*
creaturam Deo, nec Deum ulli rei creata similem esse,
veram non novimus significationem verborum quæ idem
de utrisque affirmare videntur, neque nobis incumbere
putamus, ut hac explicemus; sufficit ut credamus, &
certo statuamus ادع لا شريك له وليس كمثله شي
Non esse illi consortem, nec illi quid simile. Ex horum
numero censendus Malec Ebn Ans, qui dixit,
الاستوا لله والادمان به واجب والسؤال
عنه بدعة * *Sessio* [super throno] *notum est quid*
significet, qualitas ejus ignota, & eam credere necessari-
um at interrogare de ea hæresis. Quosdam in التشبيه
seu ut veram similitudinem assererent duces ait
erroris habuisse illā Judæorum sectam qui القرابين
seu Karraim audiunt, qui eo modo quæ hujusmodi
sunt in lege Moysis, intelligi volunt.

* Quodidam
 de reliquis per
 divinationem
 dictis intelligi
 volunt.

P. 21. l. 11.

Inde usque processerunt nonnulli — ut corporeitatem
adstruant [Hi illi quos antea *Al Mojaessios* in-
 de dictos vidimus 'quales inter *Sephariorum* se-
 ctas,

Etas, المشبهة *Al Moshabbehi*, i. e. *Assimilatores*,
 scil. quia بالله المخلوقات *Deum rebus crea-*
tis assimilarunt, ut nominis rationem reddit Author
Al Mawakef. & التلاميذ *Al Ceramiani*, discipuli
 scil. *Mohammedis Ebn Ceram*, quem in adstruendis
 attributis modum excessisse usque ad الجسمانية
 والتشبيهة *Corporeitatis assertorem*, & *assimilationem*,
 testatur *Sbarestanus*, & quod ad ejus affectas أطلق
 أكثرهم لفظ الجسم عليه *plerosque eorum nomen corpo-*
ris de Deo communiter usurpasse, nisi quod qui paulò
 magis sobriè locuti sunt, intelligi voluerint per hoc
 quod corpus dicatur قائم بذاته quod sit *per se*
subsistens, quæ apud eos definitio corporis est. Fuisse
 autem ex illis qui eum omni ex parte finitum & ter-
 minis circumscriptum statuerunt; alios qui aliqua ex
 parte tantum, puta, من جهة تحت *ex parte qua in-*
fra; alijs rursus negantibus التهايدة *nomen finis*, sive
 finiti, ei attribuendum ac dicentibus هو عظيم *Ille ma-*
gnus est, de cujus vocis sensu, iterum disceptatum est.
 De eorum ineptiis mox plura.

Nisi quod eorum nonnulli, inter quos Abul Hasan
Alshaarius, &c. comparationem prohibeant &c.] Moham-
medani antiquiores & rudiores, qui Alcorani senten-
tias, & Mohammedis dicta prout verba sonarent ad-
huc amplexi fuerant de accuratiori eorum explica-
tione minimè solliciti ubi à Motazalis subtilius ista
ventilantibus & quæ antea pro concessis habeban-

lin. 16.

tur in dubium vocantibus, accedente & ex Imperatoribus (ut jam antea diximus) quorundam auctoritate, sententiam suam clariùs proferre coacti sunt,

تخبروا في تقرير مذهب أهل السنة والجماعة في معشابهات آيات الكتاب واخبار النبي

ut loquitur *Sharestanis*, i.e. *Perplexi sunt in confirmanda via seu sententia eorum qui traditioni (seu consuetudini) & consensui innisuntur circa dubias Alcorani sententias & Mohammedis dicta*, in quibus idem Deo & rebus creatis attribui videretur. in eas redacti sunt angustias de iis, in quorum sensum non antea inquisiverant, quid sentirent explicaturi, ut quid dicerent prorsus nescirent. Qui iudicio minus valebant, ut de *AlMoshabbehis* & *AlCeramiis* dictum, ad الجسمين والتشبيهه seu corporeitatem in Deo & crassam cum rebus creatis similitudinem asserendam delapsi sunt.

Shareft. c. de
AlMoshabb.

ان معبودهم صورة ذات اعضا وابعاض اما روحانية او جسمانية يجوز عليه &c. *Illam quem colerent esse figuram membris & partibus sive spiritalibus, sive corporeis constantem, cui competat motus localis, & descensus & ascensus, &c. &c.* وذهب الملازمة &c. وادعوا ان المخلصين من المسلمين يعادون في الدنيا والاخرة اذا بلغوا في الرياضة والاجتهاد *admisferunt ut de Domino suo affirmetur ipsum palpari posse & manu prehendi, & quod Mohammedani sinceri eum amplectantur tum in hoc mundo, tum in futuro ubi in sui domati-*

one

one & devotionis studio ad terminum sinceritatis, & unionis simplicis pervenerint. Imò conspici illum oculis in hoc mundo, & visere ipsos, ipsosque illum visere. Davidis cujusdam *Alfawariensis* hæc ab eo refertur

ان معبوده جسم ولحم ودم وله جوارح
واعضا من يده ورجل وراس ولسان وعينين
واندين ومع ذلك جسم لا كالأجسام ولحم لا
كاللحم ودم لا كالدم وكذلك سائر الصفات
وهو لا يشبه شيئا من المخلوقات ولا يشبه شي
وهكي عنه انه قال هو اجوف من اعلاه الي
صدره مصدئ ماسوا ذلك وان له وفرة سودا وله

Esse scil. Deum ipsius, corpus & carnem, & sanguinem, & esse ei partes & membra, puta, Manus, pedes, caput, linguam, oculos, aures, ita tamen ut sit corpus non ut alia corpora; caro non ut alia carnes; sanguis non ut alius sanguis, idemq; de reliquis attributis dicendū, nec similem esse eum ulli è rebus creatis, nec ei rem aliquā similem. Narratur insuper dixisse ipsū, esse eum à vertice usq; ad pectus concavū, deorsum verò solidum: esse ei cesariem nigrā, capillum crispum. Porro quæ in Alcorano afferuntur ظاهرها على أجروها &c. juxta sensum literalem intelligi voluerunt, ut communiter corporibus congruunt, ut & illud à *Mohammede* dictum, Deum * hominem juxta formam suam creasse, & sensisse se digitos Dei frigidos quibus humerum ipsi tangeret. quinimo multa eos tradit idem *Sharestani*, dicta *Mohammedi* ad opinionem suam confirmandam affinxisse, اكثرها مقتبسة من اليهود quorum

* Idem Obaidianorum qui sensisse quædam Mortuorum error, teste Sharestan.

التشبيه
فيهم طباع

plaraque accepta sunt à Judæis, quibus * nativum est; inquit, Deum hominibus assimilare, adeo ut ipsum utique ad oculorum dolorem ob Noachi diluvium plorantem describant. Cerrè Judæos & Mohammedi, & ipsius affectis satis illuisse atque in multis imposuisse, nullus dubito. multa autem apud ipsos hujusmodi dicta reperiuntur, qualia & illud in Talmud. Berac. c. i. Deum singulis noctis vigiliis instar Leonis rugientem dicere 'אני שרדבתי את בית' &c. Hei, quod domum meam devastaverim, & templum meum flammis tradiderim, & filios meos inter gentes in exilium miserim &c. & certè eos nimis ad assimilationem hanc (quam vocant) proclives fuisse, inde patet quod tam sollicitus sit Maimonides in ea è vulgi animis eradicanda, ut librum Moreh aliâque ejus scriptâ inspicienti, videre est. Hæc Assimilatorum deliria. At cautiores fuerunt alii in his explicandis quæ in Deo Corporeitatem, vel similitudinem cum rebus creatis adstruere viderentur. Ahmed Ebn Hanbali, & David Asphahanensis, aliique non pauci Maleci, cujus antea meminimus, sententiam secuti dixerunt

فومن بما ورد به الكتاب ولا تعرض للتأويل
بعد ان نعلم قطعاً ان الله عز وجل لا يشبه شيأ من
المخلوقات وان كل ما تدل في الوهم فانه خالقه
ومقدرة وكانوا يحتزرون عن التشبيه الي غاية قالوا
من حرك يده عند اقراءه خلقت بيدي او
اشار باصبعه عند روايته قلب المؤمن يمين اصبعي
i. e. Credi-

mus

mus illud quod *Alcorani* & *Traditionis* fide accepimus, neque ad interpretationem divertimus, postquam ceris scimus Deum Opt, Max. nulli rei creata similem esse, quoniam omnium qua imaginationi representari possunt ipse creator est, & artifex, Cavebant autem ab assimilatione eoque ut dicerent, Quicumque moveris manum suam inter legendum verba illa, Creavi manu mea, aut digitum suum intenderis, dum a Mohammede dictum refert, Cor fidelis est inter duos è digitis misericordis, meretur ut abscindatur illi manus, & evellatur illi digitus. Ab explicatione autem hujusmodi verborum duas ob causas se abstinuisse dicunt, 1 quod in *Alcorano* prohibitum sit hoc facere, 2 quod interpretatio res sit à conjectura & opinione pendens, ut loquatur autè quis de attributis Dei بِالْظَنِّ ex opinione vel conjectura, غير جايز seu nullo modo admittendum: fieri siquidem hoc modo posse ut verba *Alcorani* secus ac intellexerit author ejus accipiatur. Hoc ergo dixerunt, كل من عند ربنا آتينا بظاهرة وصدقنا بباطنه ووكلمنا علمه الى الله تعالى ولسنا مكلفين بمعرفة ذلك من شرائط الايمان واركاد

Quicquid à Domino nostro est, credimus quoad illud quod prae se fert, ac idem verum agnoscimus quoad illud quod intus in se continet, at scientiam ejus Deo permittimus, neque nobis incumbere putamus ut illud noscamus, cum non sit è proprietatibus fidei & fundamentis ejus. Imò adeo hac in re sollicitè cauti fuerunt nonnulli, ut dictionem اليه manus, aut الوجه facies, aliàq; ejusmodi, ubi in *Alcorano* occurrant, non redderent Persicè, aut in linguam aliam verti sinerent, verùm si ejusmodi

primum remuneratum iri, in Paradiso, secundum in inferno punitum, tertium nec præmium nec poenam manere. Quid ergo (regeſſit *Aſſharienſis*) ſi dicat tertius, O Domine ſi mihi vitam largitus eſſes, ut cum fratre meo fidele, Paradifum ingrederer, *فأصلح* melius mihi hoc fuiſſet. Reſpondente *Aljobbæienſi*, diceret Dominus, novi, te ſi diutius vixiſſes, ſcelera patraturum ob quæ in ignem conjiciendus eſſes, iterum *Aſſharienſis*, Dicit ergo, ſecundus, O Domine, cur non me è vita ſuſtulisti adhuc infantem, ne peccatis meis poenam mererer, atque igni cruciandus traderer, ut cum fratre meo feciſti? quod nihil ulterius reſponderet habuiſſe *Aljobbæienſem* refert Author *AlMawakef*, at *Alſephadius*, hoc, addit ab eo reſponſum, *أدما* *visam illi* prolongavit ut ita copiâ illi faceret ſummum [præmii] gradum aſſequendi, quod ipſi optimum fuit. Deinde verò cum regereretur, Cur ergo non & ob eandem cauſam vivum conſervavit alterum illum, cui & hoc æquè expediſſet, eo redactum ut nihil aliud haberet quod reſponderet quàm *أوسوست* i.e. num inſtinctu Diaboli afflatus eſt? reſpondit *AlAſharienſis* *أوسوست* ولكن وقف حمار الشيخ على رأس القنطرة Non ſum ego à Damone afflatus, verùm *Aſinus* magiſtri ſtetit in fornice. Atque ex eo tempore deſertis *Motazalorum* caſtris eorum dogmata convellere, iſſque ſe in ſolidum opponere cœpit.

Jam verò *AlKadarii*, ſunt & illi è *Motazalis*] At *AlFiranſhabadius* *المعتزلة من القدرية* (inquit) *AlMota-*

Pref. 4.

AlSharef.
AlMawakef.
EbnolAthir.
Mogreb. &c.Sharef. بن
AlMawakef.

AlMotazali sunt ex *AlKadariis*, quasi *AlKadarioorum* nomen latius pateret quam *AlMotazalorum*. Sanè & *AlSharestanus*, & Author libri *AlMawakef*, hoc ut appellationem omnibus *AlMotazalorum* sectis communem, non uni alicui peculiarem ponunt. imò & *AlKadarioorum* nomen illo *AlMotazalorum* antiquius esse videtur, cum quæstio de القدر jam ante *AlWase-li* ab *AbulHasano* discessum in controversiam venerit, ut ex *AlSharestano* patet, & fuerint qui *AlKadariis* audierint: *Maabad* scil. *Jobamiensis*, &c. Nomen autem hoc *Motazalis* ab iis qui eorum placita erroris damnant impositum, quod ipsi interim refugiunt, & aliis, (*AlFabarioorum* nempe sectæ) affigunt, ut pate quod *Mohammedanis* omnibus inivile sit eo nomine quòd ab ipso *Mohammede* (cujus etiam temporibus vexata videntur quæstiones de Dei decreto, de libera hominis ad bonum & malum potentia) hæreseos titulo notatum fuerit. Dictum siquidem ab eo fertur القدرية مجوس هذه الامة *AlKadariis*. Magi sunt hujus gentis. quare cum ipsi nomini hæreseos nota inusta sit هربوا من الاسم وان كانوا ارثكوا اسماء. Nomen refugiunt qui illud quod nomine significatur, perpetrant, ut loquitur *AlMotarrez* in libro *Mogreb*. Dicunt ergo *AlMotazali* nomen hoc ei competere من يقول بالقدر خيرة وشره من الله qui asseruerit decretum [atque] bonum ejus, & malum ejus esse à Deo, seu quicquid faciat homo boni & mali ex Dei decreto provenire. Atque hoc dicunt (inquit *Sharestanus*) احترازاً من وصمة اللقب ان كان النعمة متفقا عليه لقول النبي

tes sibi à turpitudine cognominis, quod omnium consen-
 su cum infamia conjunctum est ob dictum Prophetam. At-
 que ita nominis hujus notionem explicaturus Au-
 thor libri *Al Mogreb*, *Al Kadarii* inquit, sunt الفرقة
 المجبرة الذين يثبتون كل الامر بقدر الله
 وبنسبون القبائح الى الله سبحانه
 rum, qui asserunt omnia ex decreto Dei pendere, & mala
 Deo benedicto attribuant. Verum ut observavit qui-
 dam cujus verba è margine in textum irrepsere licet
 in exemplari satis vetusto (scil. anno Hejra 654. ex-
 arato) dudum est, ان جميع فرق الامة اتفقت الى
 quod reliqua omnes
 Mohammedanorū secta in hoc consenserint ut Alkada-
 riorum nomen ad AlMorazalos transferretur, quos Ma-
 gorum seu Majusiorum similes in hoc præcipue esse
 volunt quod ut illi duos rerum auctores statuebant,
Lucem sive Deum, bonarum; *Tenebras* sive Diabolum,
 malarum; ita & *Motazali*, dum sc. ينسبون الخلق
 والادباج الى انفسهم في اذهم يقولون نحن نوجد
 fibimetipsis ascribu-
 unt creationem & rerum productionem, in eo quod di-
 cunt, nos producimus mala & turpia omnia, non Deus,
 cum (inquit) اهل السنة qui traditionem & viam
 consuetam sectantur بنسبون القبائح بقضا الله
 وقدرة وانكى لا يقولون ان القبائح برضا بل
 يقولون بارادة وقدره والتفاوت ثابت بين الرضا
 والارادة لغة وعرفا كما في شرع المريض الدواء

ascribant facta turpia determinata
 Dei consilio & decreto ejus, ita tamen ut non dicant fieri
 turpia ista, beneplacito ejus, sed voluntate ejus & decreto
 ejus. Certa autem est differentia inter beneplacitum &
 voluntatem, tum verborum sonatum usu, sicut cum bi-
 bit, agrotum medicinam, vult hoc, sed non ei bene placeat.
 Ita & Ebnol Athir cur AlKadaris à Mohammede Ma-
 jufis comparati sint, hanc reddit rationem, لما جعلهم

مجنوسا لخصاهة مذهبهم مذهب المجوس في قولهم
والأصلدين وهما النور والظلمة منهمون ابن الخير من
 فعل النور والشر من فعل الظلمة وهكذا القدرية
 يصفون الخير إلى الله والشر إلى الإنسان
 والمشيطان والله تعالى خالقهما معا لا يكون شيء
 منهما إلا بدشيئته وهما مضافان إليه خلقا ووجدانا
 Majusios seu Magos والى الفاعلين عملا واكتسابا
 eos nuncupavit ab similitudinem quæ est inter sectam eo-
 rum & sectam Magorum in hoc quod duo rerum princi-
 cipia statuunt, nempe Lucem & Tenebras, asserentes bon-
 um, opus esse lucis, malum verò, opus tenebrarum, eor-
 dem modò & AlKadaris ascribunt bonum, Deo; malum
 autem homini & Diabolo; cum Deus utrumque simul
 creaverit ita ut non sit ex illis quicquam nisi voluntate
 ejus: idcirco ipsi, attribuantur respectu creationis, &
 quod ea facias existere; facientibus autem ea, respectu o-
 peris & acquisitionis. Quod tamen de Mozalis, ab-
 solute dici nequit, quod Deum bona hominum ope-
 ra ascribant, ipsis mala. Diversam AlKadariorum
 (quod nomen generis esse vult) speciem ab AlMo-

razalis, statuit *Abu Motai* in libro *الرن على اهل*
 الثنوية (i.e. *Responsionis ad Hæreticos*), illos quos
Alhanawiah, i.e. duorum principiorum autores vocat,
 quorum sententia sit, *ان الخير من الله والشر من*
Quod bonum sit à Deo, malum
autè à Diabolo & nobis ipsis. *Motazorum* (plerorumq;
 saltem) sententia potius videtur liberam esse homini
 sive ad bonum, sive malum potentiam, & ipsum a-
 ctionum suarum dominum esse, ideòq; eos Magorum à
 reliquis *Mahammedauorum* sectis similes haberi, quòd
 alium à Deo actionum autorem statuunt. *اتفقوا*

علي ان العبد قادر خالف لافعاله خيرها وشرها
مستحق على ما يفعل ثوابا وعقابا في الآخرة والرب
تعالى منزّه ان يضاف اليه شر وظلم وفعل هو كافر
ومعصية لانه لو خلق الظلم كان ظالما كما لو
(inquit Sharestanius) خلق العدل كان عادلا

i. e. *unanimiti consensu statuunt, seruum, i. e. hominẽ*
*potentia præditum esse, & creatorem esse actionum sua-
 rum tam bonarum quàm malarum, ideòque dignum esse
 ob ea quæ facies, premio vel pena in die iudicii, Domi-
 num autem procul ab hoc abesse ut attribuat illi ma-
 lum & iniquitas, & actio quæ sit infidelitas & rebellio,
 quoniam si crearet iniquitatem, iniquus esset, sicut si crea-
 et iustitiam iustus esset. Sed de eorum hac ex parte sen-
 tentia plura dicendi mox dabitur occasio. Urri in-
 terim potius sectæ, *Al Motazorum* scil. qui de-
 cretum Dei tollunt, ut liberam homini in actiones
 suas potentiam tribuant, an *Allahbarorum* qui om-*

nia

In cap. de Al-
 Motaz.

nia ab eo necessario fluere asserunt, nullâ hominibus in operibus suis in medium proferendis concessâ potestate, infame hoc *AlKadariorum* nomen ex *Mohammedis* sententia tribuendum sit, difficile erit judicare contrarias ferè sententias, quæ ipsi acceptæ feruntur perpendenti. Fingit ille in dictis ab ipso testium omni exceptione majorum fide relatis, *Adamum* cum *Mose*, sic coram Deo disputantem. Tu (inquit *Moses*) ô *Adam* is es quem manu suâ creavit Deus, & in quem de spiritu suo inspiravit, quémque ab *Angelis* adorari fecit, & in *Paradiso* collocavit, ex quo ut ejicerentur in terram homines peccatum tuum causa fuit: Respondit illi *Adam*, Tu es *Moses* quem elegit sibi Deus in legatum, & cui verbum suum committeret, datis tibi tabulis, in quibus explicata sunt omnia, & quem sibi ad colloquium appropinquare fecit, quæ anis antequam ego crearer, scriptam fuisse à Deo legem, reperis? Respondit *Moses*, 40. Dixit *Adam*, Et num in eo scriptum reperisti [hæc verba] Et rebellavit *Adam* in Dominum suum & erravit? Affirmante *Mose*, & numquid, inquit, me culpas quia fecerim illud, quod Deus de me scripserat me facturum, antequam crearer 40. annis? [imò ob rem *علي قدر* quæ decreta est de me antequam crearentur cœli & terra *بمئة سنين* 100 annis quinquagies millibus, ut Author libri *تاريخ الامم* & *Moslemo*.] dixit *Mohammedes*, *فدج انم* & vicit certè *Adam* *Mosem* hoc argumento, idque *مردم* bis, ut in *Bochario* est, apud quem eadem narrantur sed paulò contractius, hæc autem ad verbum ferè verti prout in margine libri *Mogreb* descripta reperi. Eodem spectat & quod ab ipso duobus

غلبه في

الحجة

Ebnol Achir:

duobus *Mosainensibus* qui de hominum actionibus
quæsierant, num essent *شي قضى عليهم ومضى*

quid de ipsis præ-
determinatum, & jam antea decretum, an quod ipsi postea
patraverint, responsum fertur, بل شي قضى عليهم

Non, sed res qua de ipsis prædeterminata fuit. Cui &
addi potest ab ipso dictum السعيد من سعد في

Felix بطن امة والشقي من شقي في بطن امة
est qui felix fuit [scil. cui prædeterminata est felici-
tas] in utero matris suæ; & miser qui miser fuit in ute-
ro matris suæ. Hæc atque alia ejusmodi dicta contra

Motazalos afferuntur, quibus probetur illos AlKa-
dariorum nomine à Mohammede indicatos; at è con-
tra ut AlIabarios eum hoc nomine innuisse probet Al-
Motarrex; hoc ipse dictum citat, لعنت القدرية

Maledicti sunt والمرجية على لسان سبعين نبيا
AlKadarii & AlMorjii lingua 70. Prophetarum, in
quo, quos per AlKadarios intelligeret interrogatum
respondisse, قوم يزعمون أن الله قدر عليهم

Homines qui affirmant Deum
decrevisse ipsis rebellionem, & ipsos ob eam punire. I-
tem illud AlHasani العربي الله بعث محمدا الي العرب

وهم قدرية مجبرة يكلمون ذنوبهم على الله تعالى
Deum misisse Mohammedem ad Arabes cum ipsi essent
Kadarii, Iabarii, qui peccata sua in Deum conjicerent.
Addit & ad sententiam suam confirmandam, ex Al-

corano

Sharhol.
Tawale بن
EbnolAthir.
شقي in

lib. 7.
&c. الرن

إذا فعلوا فاحشة قالوا وجدنا
 عليهم أبانا والدة أمرنا بها قل إن الله لا يامر
 بالفسق *cum tarpe aliquid commiserint, dicunt, In-*
venimus patres nostros eadem patrâsse, & Deus ea no-
bis præcepit, Dic, Deus non præcipit turpia. Ita utra-
 que harum sectarum nomen illud dum à se amoliri
 satagit, *Mohammedem* in partes suas trahit, parum in-
 terim Prophetæ sui famæ consulentes, qui hoc mo-
 do non satis memor, aliâs aliud affirmâsse compe-
 rietur. Quod si *AlMotazalis* attribuat *AlKadari-*
orum titulus, à *قدرة* potentia quam in homine statu-
 unt, petenda ejus notatio videtur, *لاسانهم افعال*
 ut loquitur Author *AlMa-*
wakef, quod opera hominum ipsorum potentia tribuant,
 si *Allabbariis* à *قدر* *Decretum* à quo omnia ne-
 cessitate immutabili fluere volunt, rationi enim con-
 sentaneum, aiunt *Motazalorum* fautores, esse ut quis
 ab eo quod statuit potius quàm per antiphrasin ab eo
 quod neget denominetur.

Contrarii *AlKadariis* sunt *Allabbarii* qui ab homine
 actionem aut potestatem in actionem, &c. *Allabarii* no-
 men habent ab *الخبير* *Allabr*, quod ab Arabum Le-
 xicographis, hac notione, non aliis explicatur ver-
 bis quàm quod sit contrarium *القدر* *AlKadr*, &
Allabarii, qui *AlKadariis* contrarii, ex usu Schola-
 sticorum, est *الصفات الحقيقية عن العبد*
Negatio attributorum reali-
um de servo, [i.e. in homine] ut ea Domino ascribantur.

لا الشئ
 اذا ينسب
 اليه
 المثبت
 لا النافي

AlMogreb.

P. 22. l. 10.

AlJauhar.
 Kamus, &c.

AlShareff.
 AlMawrakif, et
 EbnolKaffai.

ut *Sharestanus*, vel الله العبد الي *ut as-*
tribuat actio hominis Deo, ut Author *AlMawakef*,
 & *EbnolKassai*. vocis ergo significatio quæ hîc locum
 habet, ea est quâ idem valet ac القهر *coactio*, eritque
Alfabarius, ille qui hominem omnia *coactam* agere
 statuat; scil. vi decreti divini, à quo inevitabili ne-
 cessitate ad omnia quæ agit facienda impellitur. Sic
 Hebræi المجبور *Coactum* & מוכרח *necessitas*, ut videre est in Proleg. *Mai-*
monidis ad *Pirke Aboth*: se&. 8. &c. *Alfabariorum* autē
 diversas statuunt species, unam الخالصة *purorum*, qui
 لا يثبت للعبد فعلا ولا قدرة على الفعل اصلا *non af-*
firmari patiuntur in homine actionem nec potentiam ul-
 lam ad actionem, vel circa actionem, alteram المتوسطة *medi-*
orum qui tribuunt homini موثرة *potentiam*, sed qua omnino nullam habeat impres-
 sionem, seu influentiam in actionem. Nam qui ascri-
 bunt للعبد القدرة الحادثة اثرا في الفعل *Potentia*; in ho-
 mine producta impressionem quandam in actionem, quam
 اكتسابا *acquisitionem* vocant, hos non vult *Sharesta-*
nus, *Alfabarios* dici, at Author libri *AlMawakef*,
 & *EbnolKassai*, hos etiam *Alfabarios medios*, i. e. qui
 mediam tuentur sententiam inter المجبر *necessitatis* as-
 sertionem, & التعويض *omnium* ipsi homini permissi-
 onem, qui attribuunt homini اكتسابا (ut vocant) *ac-*
quisitionem,

Jam verò inter *Mohammedanos* tres præcipuè
(ne minutiores differentias & distinctionum subtili-
tates sectemur) de decreto Dei, & de hominis circa
actiones suas potentiâ, sententias reperiemus. pri-
ma est *Mosazalorum*, de qua iis quæ jam dicta sunt
addere liceat ex *AlShorestanio* statuere illos ان
البارئ تعالى حكيم عادل لا يجوز ان
يضاف اليه شر وظلم ولا يجوز ان يرجع من العبد
خلاف ما يامروكم عليهم شيئا ثم يجازيهم عليه
فالعبد هو الفاعل للخير والبشر والايمان والكفر
والطاعة والمعصية وهو المجازي على فعله والرب
تعالى اقدره على ذلك كله وافعال العباد
محصورة في الحركات والهدكبات والاعتمادات
والنظر

والنظر والعلم ويستحيل أن يخاطب العبد بأفعل وهو لا يمكنه أن يفعل وهو بحس من نفسه الاقتدار والفعل. *Creatorem esse sapientem & justum, nec attribuendum illi malum & iniquitatem; nec fieri posse ut velit ille in seruo contrarium illius quod jubet, aut statuatur super hominibus aliquid, deinde ob illud eos remuneret. Sed hominem Agentem esse, in bono & malo, & fide, & infidelitate, & obedientiâ, & rebellionem; & remaneri ipsum ob actionem suam; Dominum autem potestatem illi ad hac omnia [facienda] concessisse. & actiones hominum consistere in moribus, & quiete, & studio, & speculatione, & scientia, & fieri non posse, ut dicatur homini, Fac, cum faciendi potestatem non habeat; quinimo sentire eum in seipso potentiam & actionem, & quicumque hoc negaveris, negare illud quod necessario ita se habeat. Magnopere hoc refugiunt ut Deus author mali statuatur, quod ut melius caveant nonnulli omnem ab eo circa malum potentiâ amonent.* *Alnodhami* sententia est أن الله تعالى

يوصف بالقدرة على الشر والمعاصي وليهت هي يوصف بالقدرة على الخير والمغاصي وليهت هي *Deo non attribuendam potentiam circa malum & rebelliones, nec dicenda esse cadere hac sub potestate Creatoris. Quod tamen affirmare eum ait Shareff. خلافا لأصحابه. بانه قادر عليها, affirmare siquidem eos لا يمكنه لا يفعلها لأنها قبيحة, non autem facere quia turpe est, imò eo processit impius ille Motazalorum monachus Mozdar, ut diceret أن الله قادر على أن يكذب ويظلم ولو فعل*

لكن الهيا ظالما كان با تعالى الله عما قاله علوا
Posse Deum mentiri & injuriam facere, & si ita
fecerit futurum Deum iniquum mendacem; à quo ejus-
 dicto, longissimè abest Deus, inquit Author *Sbarhol*
Mawakef. Quid interim sentiat idem de *AlNedhami-*
anorum sententia ex his ipsius verbis discimus,

قالوا لا يقدر الله ان يفعل بعباده في الدنيا
 ما لا صلاح لهم فيه ولا يقدر ان يزيد في الآخرة او
 ينقص من ثواب وعقاب لاهل الجنة والنار وتوهموا
 ان غاية تنزيهه تعالى عن الشرور والقفايح لا
 يكون [*] بسلب قدره عليها فهم في ذلك
Dixerunt كمن هرب من المطر الي الميزاب

* Deesse vi-
 detur لا

non esse Deo potentiam faciendi servis suis in mundo quod
non ipsis commodum sit, nec augendi in altero mundo,
vel diminuendi primum aut pœnam eorum qui in Para-
diso sunt, vel in inferno; imaginati non posse amotionem
Dei in malis & sceleribus perfici [nisi] *ipsum potentia*
suâ quod ad ea spoliarent; quod dum faciunt sunt ut qui
fugiens pluviam, ad collicias se recipit. Eandem ob
 causam (nempe ut quam longissimè ab eorum sen-
 tentia qui Deum mali authorem statuunt discede-
 rent) statuerunt & è *Motazalis* alii (*Hushamiani* scil.
 referente *AlSharestanio*) nullatenus admittendum ut
 dicatur ان الله خلق الكافر *Deum creâsse infi-*
delem, quia inquiunt والله لا *infidelis, complexum quid est, ex infide-*
litate & homine, Deus autem infidelitatem non creat.

Acer

Acer fuit & pertinax sectæ hujus Author in opinionibus suis (inter quas est nondum creata esse Paradisum & infernum) propugnandis, adeo ut كان يجوز القتل والغيلة علي المخالفين لمنهية واخذ اموالهم غصبا وسرقة لا اعتقاد كقرهم واستباحة ما فيهم *Licere diceret illos qui ipsi contradicerent è mendio tollere, & insidias seu fraudem illis facere, & bona ipsorum vi aperta diripere vel furto auferre, eo quòd eos pro infidelibus haberet, quorum sanguinem fundere licitum esset.* Secunda sententia est *Alfabariorum* rigidiorum, quales *Alfahamiani* (*Falimi* cujusdam, qui circa finem imperii *Omniadarum* floruit secta) qui asserunt (referente *Alsharestanio*) أن الانسان ليس يقدر علي شي ولا يوصف بالاسنطاعة وانما هو مجبور في افعاله لا قدرة له ولا ارادة ولا اختيار وانما يخلق الله تعالي الافعال فيه علي حسب ما يخلق في ساير الجمادات وتنسب اليه الافعال مجازا كما تنسب الي الجمادات كما يقال اثمرت الشجرة وجري الماء وتجرى الحجر والثواب والعقاب جبر كما ان الافعال جبر قال وانما ثبت الجبر والتكليف ايضا كان جبرا *Non posse hominem rem aliquem facere, neque attribui ipsi debere quòd potentia præditus sit, sed illum coactum producere opera sua, cum non sit ipsi potentia nec voluntas, nec electio; creare autem Deum in ipso actiones uti*

creas eos in rebus inanimatis; & attribui ipsi opera per
 Metaphoram, ut cum attribuntur inanimatis; sicut
 dicitur, Fructum facit arbor, & currit aqua, & move-
 tur lapis, &c. esse etiam premium & pœnam ex iis que
 ex necessitate proveniunt, imò cum statuat coactio, seu
 necessitas, esse etiam mandatorum impositionem ex ne-
 cessitate. Hæc Sharestanus. Idem testatur, & Al Mo-
 tarrexi, qui affirmare illos ait, لا فعل لاحد على
 الحقيقة الا لله تعالى وان العباد فيهم من الافعال
 Non esse actionem re-
 ver à cuipiam præter Deum; homines autem in iis que,
 ipsis attribuntur actionibus, se habere instar arboris
 quam movet ventus, &c. unde & apud Ebnol Kaffai;
 hæc hujus sectæ descriptio الجهمية اصحاب جهم
 بن صفوان قالوا لا قدرة للعبد اصلا لا مؤثرة ولا
 كاهبة بل هو بمنزلة الجمادات والجنّة والنار
 تغنيان بعد دخول اهلها, حتي لا يبق في موجون
 سوى الله Al Fahmiani Socii sunt Fahmi Ebn
 Sefwan, qui dicunt nullam esse omnino homini potentiam
 neque operantem, neque acquirentem; sed esse eum eo-
 dem gradu quo inanimata; nec non futuram ut Paradi-
 sus & ignis [Gehennæ] evanescent, postquam ingressi
 fuerint in eos qui iis digni, donec tandem non maneat exi-
 stens quicquam præter Deum. Tertia demum sententia
 est Al Fahariorum mediorum, sive moderatorum,
 quales, Al Najariani & Al Darariani, nec non juxta
 Authorem Al Mawakef & Ebnol Kaffai (ut diximus)

▼ Sharest. &
 Ebnol Kaffai.

Al A.

AlAffhariani. Statuunt *AlNajariani* (qui appellatio-
nem ab *AlHafano Ebn Mohammed al'Najar* sortiti)
referente *AlSbarestanio* esse Deum خالف اعمال
العباد خيرا وشرا حسنها وقبحها والعبد
مكتسب لها واثبت تأثيرا للقدر الحادثة وسبي
ذلك كسبا على حسب ما يثبت الاشعري
illum qui creet opera hominum tam bona quam mala; tam honesta quam turpia, hominem autē ea acquirere. Statuit insuper [*Al-Najar*] esse potentiae isti novae [quae in homine est]
impressionem in actiones, [seu operationem] quam
كسبا *Casban, i. e. Acquisitionem* nominavit, eodem
modo quo statuit *AlAffharinus*, cum quo etiam ei
convenit in eo quod affirmant potestatem una cum
actione. Sic & *AlDararianus* مجلوق العباد
للباري تعالى حقيقة والعبد مكتسبهم
Opera hominum sunt verè creata à Deo "Creatore, ea autem homo verè acquirit. AlAffhariorum autem
quae sit sententia docet nos *AlSbarestanius*, nempe
ارادته واحدة ازلية متعلقة بجميع المراتات
من افعاله الخاصة وافعال عباد من حيث انها
مخلوقة له لا من حيث انها مكتسبة لهم نعم
هذا قال ازان الجميع خيرا وشرا وثقها وضرها
وكما اراد من العباد ما علم وامر للقلم حتي
كتب

كتب في اللوح المحفوظ فذلك حكمه وقضاؤه
&c. Voluntatem & قدرته الذي لا يتغير ولا يتبدل

Dei unam, aeternam, quæ applicet se omnibus quæ vult
ex ipsis operibus propriis, & operibus servorum suorum,
eo respectu quæ sunt ab eo creata, non eo quo sunt ab ipsis
acquisita; ideoque dixit [Alassharius] vult omnia &
quod boni est in illis & mali, & quod comodi & incom-
modi; & sicut vult & novit, vult à servis quod novit,
iussitque calamum ea describere in tabula apud ipsum re-
posita; atque hoc est iudicium ejus, & aeternum ejus
consilium & decretum, quod non mutatur nec variatur,
&c. وتكليف ما لا يطاق جاز على مذهبه.

congruam etiam sententia ipsius ut præcipiantur ea hominibus
quibus præstandis non sunt. Interim tamen dum po-
tentiam aliquam in homine agnoverit, talem statu-
isse videtur cui nulla sit vis in
rebus de novo produendis, غير ان الله تعالى

اجري سننہ بان یخلق عقیب القدرة الكامنة او
تحتها ومعها الفعل الحاصل ان اراده العبد وتجرن
له ويسمي هذا الفعل كسبا فيكون خلقا من الله
تعالى ابداعا واحدا وكسبا من العبد حصولا

Nisi quod Deus ita vias suas ordinaverit ut
creet post potentiam creatam, aut sub eâ, & cum ea
actionem quæ in promptu sit quandocunque illam volu-
erit homo, & illi se accinxerit, quæ actio vocatur
كسب Casb, Acquisitio; & est respectu creationis à
Deo, respectu productionis quæ in medium profertur, &
acquisitionis,

acquisitionis, ab homine, cadens sub potentia ejus. Atque hæc ea est (teste Authore Sbarhol Mawakef) sententia quæ pro orthodoxa habetur, cujus etiam verba apponere non gravabimur, quibus quid de hac questione statuendum sentiat, enarrat, sc. ان افعال العباد

الاختيارية واقعة بقدرة الله تعالى وحدها وليس بقدرةهم فاثير فيها بل الله سبحانه اجري عادته بانه يوجد في العبد قدرة واختيارا فاذا لم يكن هناك مانع اوجد فعله المقدر مقارنا لهما فيكون فعل العبد مخلوقا لله تعالى ابداعا واخذائا ومكسوبا للعبد والمراد بكسبه اياه مقارنته لقدرة وارادته من غير ان يكون هناك اثير ومدخل في وجوده سوى كونه محلا له وهذا مذهب الشيخ أبي الحسن الاشعري

Quod actiones hominū qua electioni subjecta sunt, cadant sub sola Dei potentia; nec sit ipsorum potentia in illas impressio; sed ita res ordinare consueverit Deus ut existere facias in homine potentiam & electionem; & cum nullam sit impedimentum, existere facias actionem qua potentia ejus subicitur, cum illis conjunctam, qua actio hominis, creata sit à Deo, in medium prolata & acquisita ab homine. Per acquisitionem autem actionis, intelligenda conjunctio ejus cum potentia & voluntate ipsius, ita interim, ut nulla sit ibi impressio vel influxus in ejus existentiam, nisi quod subjectum ejus sit [homo] atque hac sententia est Abil Hasan Al Affhariensis. Hæc ille, fuisse tamen

K k

&

& alios qui à partibus *AbulHafan* fuerint & pro ortho-
doxis habeantur, qui aliter rem hanc explicandam
censuerint atq; esse للقدرۃ الحادثۃ *impressionem*
potentia creata (hominis sc.) *in actionem*, eamque po-
tentiam illud esse quod الكسب *AlCasb*, seu *Acqui-*
sitio audiat, pater ex *AlSharestanio*. Sed magis per-
spicua res fiet si Authorem libri *SharholTawale* di-
versas eorum sententias, seu ejusdem sententia ex-
plicationes recitantem audiamus. Sic ergo ille

قال الشيخ ابو الحسن الاشعري ان افعال
العباد كلها واقعة بقدرۃ الله تعالى مخلوقة له
ولا تأثير لقدرۃ العبد في مقدوره اصلا بل القدرۃ
والمقدور واقعان بقدرۃ الله وقال القاضي ابو
بكر ان ذات الفعل واقع بقدرۃ الله تعالى
وكون الفعل طاعة كالصلوة ومعصية كالزنا
صفات للفعل تقع بقدرۃ العبد وقال امام الحرمين
وابو الحسن البصري والحكما ان افعال
العباد واقعة بقدرۃ خلقها الله تعالى في العبد
فالله تعالى موجود في العبد القدرۃ والارادة ثم ذلك
القدرۃ والارادة توجبان وجود المقدور وقالت
الامة ن ابو الحسن الاسفغاني المتوفى في الفعل
مخلوق بقدرۃ الله تعالى وقدرۃ العبد

Afferit AlSheich AbulHafan Alshharientis facta ho-
minum omnia evanire pascua Dei, ita ut sint ab ipso

creata;

creata; nec ulla sit omnino potentia hominis impressio in illud quod potestati ipsius subiectum est; sed tum potentia, tum quod sub potentia cadit eveniant potentia Dei. Dicit autem AlKadi AbuBecr facti substantiam evenire potentia Dei, at ut sit factum illud vel obedientia, (ut oratio) vel transgressio (ut scortatio) esse hac epitheta, seu conditiones facti qua evoniant potentia hominis: at antistes AlHaramain, (i.e. Mecca & Medina) & AbulHasan Basriensis, & sapientes asserunt, facta hominum provenire à potentia quam creavit Deus in homine, & producere Deum in homine potentiam & voluntatem, deinde potentiam & voluntatem istas necessario producere quod sub potentia cadit. Præceptor vero AbulHasan Aspahanienſis dicit illud quod impressionem facit in factum, esse, potentiam Dei, & potentiam hominis canjan-Elim. Has ubi sententias retulerit, quæ contra Al-Motazalos qui hominum actiones libero ipsorum arbitrio & potentia permittant, dixerat explicaturus, monet Majores ipsorum cum manifestam adverterent differentiam, inter ea quæ sub hominum electione cadant, & quæ necessario ab inanimatis, in quibus nulla est scientia vel electio, proveniant, atque interim iis urgerentur argumentis quæ probant ان

الله خالف كل شي Deum omnia creare, seu producere, ideoque & ea quæ ab hominibus fiunt, ut hæc inter se conciliarent mediam ingressos viam affirmasse, واقعة بقدرة الله تعالى وكسب العبد علي معنى ان الله تعالى اجري عاقبة بان العبد اذا ضم العزم علي الطاعة يخالف فعل الطاعة

الطاعة فيه وإذا ضم العزم الي المعصية فخلق الله
 فعل المعصية فيه وعلي هذا يكون العبد كالموجد
Facta provenire à poten-
tia Dei, hominum autem acquisitione; hoc sensu, quòd
Deus hoc ordine res fluere faciat, ut cum homo animum
applicuerit ad obedientiam creet in eo actionem obedi-
entia; & cum animum applicuerit ad transgressionem,
creet in eo Deus actionem transgressionis; atque hoc re-
spectu est homo quasi existere faciens [seu, producens]
actionem suam, etsi non sit revera ejus effector. Sed &
 hoc (inquit) rursus difficultatibus suis urgetur, cum
 illa ipsa animi intentio, sit Dei opus, ita ut sit لا من خل اصل
nullas omnino homini ingressus, seu nulla
 hominis in operibus suis producendis partes, quam
 ob causam noluerunt majores in rem sollicitè inquiri
 cum plerunque finis disputationis de ea esset, vel ut
 tollerentur mandata & prohibitiones, vel ut socius
 Deo adjungeretur: qui verò his accuratius loqui vo-
 luerunt hâc usi sunt formula, لا جبر ولا تفويض بل
nec coactio, nec libera permissio,
sed res mediâ procedit viâ, dum scil (ut volunt) Deus
 creet potentiam & voluntatem in homine, وجعلهما
 atque ita eas comparet
 ut in actionem ingrediantur, utpote à Deo hunc in
 "modum creatæ, deinde proveniat ab his, opus,
 "cum omnia quæ creata [seu producta sunt] à Deo
 "creentur, quædam immediatè, quædam inter-
 "venientibus mediis & causis; non quòd requirantur
 per

"per se media ista & causæ ut ingrediantur ad produ-
 "ctionem effectorum, sed quod creaverit ea Deus in
 "homine, atq; ita ordinaverit ut sit illis ingressus, at.
 "que ita sint facta, sub electione cadentia, quæ homini
 "ascribuntur, مخلوقة لله مقدورة للعبد, *creata à Deo,*
 "*hominis autem potestati subiecta,* illi scil. quam crea-
 "vit Deus in homine, ut apta esset ad ingrediendum
 in operis productionem. Satiùs autem est (inquit)

ان يسلك في هذا المقام طريق السلف وترك
ut hoc in المناظرة فيه ويجوز علمه الي الله تعالى
loco majorum viâ incedamus, & omittatur hac de re di-
sputatio, & permittatur scientia ejus Deo. Atque ex
 his quæ sint discrepantes hac de controversia Scho-
 lasticorum apud Arabes, sententiæ pater.

Æquitatem nominârunt, quàm definiunt ordinatio-
nem, &c. Justitiam siquidem esse cum ut visum est, &c.

In العدل i.e. *Æquitate* seu *Justitia* definienda, est
 etiam inter sectas prædictas differentia. Cùm sit ea
 scil. *Al Motazalis* (referente *Al Sharestanio*, iisdem
 prorsus verbis quibus Author noster) ما يقتضيه
 العقل من الحكمة وهو اصدار الفعل على وجه
 quæ ad verbum sonant, *Quod sta-*
tuit intellectus ex sapientiâ, estque illud efficere ut pro-
cedat actio secundum modum rectitudinis & convenien-
tia, illis autem qui اهل السنة audiunt definiuntibus
 ان الله تعالى عدل في افعاله بمعنى انه
 متصرف في ملكه وملكه يفعل ما يشاء وكم

lin. 6. &
 lin. 24.

الحكمة
 هي العلم
 بالاشياء
 على ما هي
 عليه
 والانيان
 بالافعال
 علي ما
 ينبغي

Sharbol,
Mawakef.

ما يريد فالعدل وضع الشيء في موضعه وهو
التصرف في الملك على مقتضى المشيئة والظلم
Deum *justum esse in operibus suis, scil. versari
cum in possessione sua & regno suo, ibique facere quod ve-
lit, & statuere quod libuerit, Æquitatem verò (seu ju-
stitiam) esse, cum res loco suo collocetur, atque esse illud
cum versetur qui in regno [suo] juxta illud quod statu-
at voluntas, è contra autem se habere iniquitatem
scil. ut sit definiente* *AlGazalio* ملك الغير
Cùm quis versetur in dominio, seu possessione al-
terius, quod (inquit) الله تعالى *محال*
fieri non potest ut Deo ascribatur, qui omnium domi-
nus est.

lin. 18.

Deo jus esse in creaturas suas, quid velit faciendi ita
ut &c.] Eadem ferè verba apud *AlSharestaniam* oc-
currunt ubi *AlAffhariensis* placita recenset, وهو
مالك في خلقه يفعل ما يشاء ويحكم ما يريد فلو
دخل الخلايق باجمعهم الجنة لم يكن حيفاً
ولو ادخلهم النار لم يكن جوراً ان الظلم هو
التصرف فيما لا يملكه المتصرف او وضع الشيء في
غير موضعه وهو المالك المطلق فلا يتصور منه ظلم
&c. *Deus autem regnat in eo quod
creavit universo, ita ut faciat quicquid velit & statuat
quicquid libeat; quod si omnes simul creaturas in Pa-
radisum intromitteret nulla in hoc foret iniquitas; vel si
omnes in ignem immitteret, nulla hic esset injustitia, cum
injustitia*

injustitia sit ut quis res administrandas suscipias, ubi jus non habeat, aut res in loco non suo ponat; ac cum ille rerum Dominus sit absolutus affingi non potest ei iniquitas, neque attribui ei injustitia. Et paulo post, واصل

التكليف لم يكن واجبا علي الله تعالى ان لم يرجع اليه دفع ولا ادفع به عنه ضرر وهو قادر علي مجازاة العبيد ثوابا وعقابا وقادر علي الانضال عليهم ابتداء تكملا وتفضلا والثواب والتفضل والتعظيم والالطف كله منه فضلا والعقاب والعذاب كله عدل لا

يصال عما يفعل وهم يسألون Fundamentum autem impositionis mandatorum non esse quid Deo necessarium, cum nulla inde illi redeat utilitas, nec ullam ab eo petatur hoc modo incommodum; & possit ipse homines remunerare vel punire, aut erga illos gratiam exercere, primo libere & gratuito quod ad premium autem & gratuitam bonorum collationem & gaudium, & gratiam, esse harmoniam benignitatis. parum vero & cruciatum, justitiam, nec ab illo queri. Qui ita fecerit & ab illis autem gratia. Sic Authores Sharbat Tawalea. Dicunt (inquit)

الثواب فضل من الله والعقاب عدل nostri Praemium, gratia est a Deo; & pena, justitia, وعمل الطاعة دليل علي حصول الثواب. وفعل المصيبة علامة العقاب Obediencia autem [erga Deum] signum est praemii futuri, & transgressio, indicium p[ae]nae [secururae.] Idem alibi الامارات الصالحة الاعمال السعيدة والاعمال السيئة علامات للشقاوة Opera bona

دلالة
استحقاق
i.e. absque
merito
Sharbat-
Mawakef.

bona indicia sunt felicitatis, & opera mala signa miseria, &c.

lin. 26.

Jam quod ad Morjios, afferant illi, &c.] *Al Morjios* seu *Al Morjianos* sectam à *Chawarejis* distinctam statuit *Al Sharestanis*, qui, inquit, تكلموا في الايمان والعمل الا انهم وافقوا الخوارج في بعض Locuti sunt de fide & operibus, nisi quòd illis cum *Morazalis* conveniat in questionibus quibusdam quæ ad Antistitis munus spectant. Juxta duplicem autem thesauri رجا significationem duplicè nominis hujus ratione assignat idem. Significare enim ait الراجا *Alerja*, primo التاخير *Dilatatio*, inde dici posse *Al Morjianos* العمل لا يؤخرون الا في النية والعقد Quòd postponerent opus intensionis & proposito, i. e. ut explicat Author *Sharbol Maakef*, لا يؤخرونه في الرتبة عنها وعن الاعتقاد. In inferiori gradu, collocaret quàm intensionem & fides professionem quæ & *Al Firanzabadi* sententia est, سموها نomen inde habent, لتقدمهم القول وارجاهم العمل quod præferant dictum, & postponant opus. Denotare secundò اعطاء الرجا *Concessionem* spes, atque hoc etiam sensu manifestam esse nominis derivationem quòd asserant *Al Morjiani* ان لا ضرر &c. Non nocere cum fide transgressionem, ut nec prodesse cum infidelitate obediētiā. Ab aliis exponi ait الراجا quòd لا تاخير صاحب الكبيرة الي القيامة فلا يقضى عليه بكم ما في الدنيا من كونه من اهل الجنة i. e. Dilatio ejus qui peccati gravis

gravis reus sit usque ad resurrectionem, ita ut feratur de
 eo sententia aliqua in hoc mundo, quod sit vel de illis qui
 Paradisum ingredientur, vel de illis qui in ignem abjici-
 entur, atque hoc respectu esse *Al Morjios* & *Al-
 Waidios* sectas inter se contrarias. atque hæc est quam
 probat *Ebnol Athir* nominis hujus notatio, *Al Morjii*,
 inquit, هم فرقة من فرق الاسلام يعتقدون انه لا
 يضر مع الايمان معصية كما لا ينفع مع الكفر
 طاعة سموا مرجية لاعقادهم ان الله تعالى ارجا
 Secta تعذيبهم علي المعاصي اي اخره عنهم
 sunt è sectis islamiticis, qui profitentur non nocere cum
 fide transgressionem; uti nec prodesse cum infidelitate o-
 bedientiam; nomen autem *Morjianorum* inde habent,
 quod afferant Deum differre pœnam ipsis ob transgressio-
 nes debitam, ne statim illos corripiat. Nec multum di-
 versus *Al Motarrezî*, eos ait sic vocari, الذين
 يقطعون علي اهل الكباير بشي من عفو او
 عقوبة بل يرجيرون الحكم في ذلك اي يؤخرونه
 qui nihil determinate pronuntiant
 de peccatorum graviorum reis, sive quod ad veniam, sive
 quod ad pœnam, sed differunt hæc de re judicium usque
 ad diem resurrectionis. Esse & aliam adhuc rationem,
 dicit, ob quam quibusdam nomen hoc meriti vi-
 dentur, scil. تاخير علي عن درجة الاولى الي
 Quod *Alim* de gradu primo, ad gra-
 dum quartum deponant seu dimoveant, atque hoc
 sensu, contrarios esse *Morjios* *Al Shiiis*. Potrò, qua-
 tuor

tuor statuit *AlMorjiorum* Species, quarum prima est مرجية الخوارج *MorjiiChawarejiorum*; secunda القدريّة i. e. *Morjii AlKadariorum*, tertia, مرجية الجبرية *Morjii Alfabariorum*; quarta, demum المرجية الخالصة *Morjii puri* qui & in sectas quinque divisi.

p. 25. l. 6.

Morjiis diversi sunt AlWaidii, &c.] *AlWaidii Chawarejiis* accensendi docente *AlSharestanio*, الوعيدية ناخلة في الخوارج وهم القايلون بتكفير صاحب *AlWaidii in AlChawarejiorum* numero collocandi; sunt autem, illi qui asserunt infidelem pronuntiandum quicumque peccatum grave commiserit; ipsumque perpetuo in igne mansurum. Quæ eorum sententia (ut jam antea innuimus) ansam & originem dedit sectæ *AlMotazalorum*. *AlSharestanii* verba quod plurium sectarum originem, seu quo tempore ortæ sint, subindicent apponemus,

Prof. 4.

الوعيدية من الخوارج والمرجية من الجبرية والقدريّة ابتدوا بدعتهم في زمان الحسن واعتزل الواصل عنهم وعن استانه بالقول بين المنزلتين فسمي هو واصحابه المعتزلة *AlWaidii* è *Chawarejiis* & *AlMorjii* ex *AlFabariis*, & *AlKadarii* hareses suas inchoârunt tempore *AlHasani* (Basriensis scil.) à quibus unaque præceptore suo cum se subduxisset *Wafel*, asserentes gradum inter duos gradus, (scil. qui graviter peccasset nec pro fidei, nec pro fidei

fideli, nec pro infideli simpliciter habendum) *appellati sunt ipse & socii ejus, MotaZoli*. Nomen autem habent *Almaidii* *وعين* *Waid*, quod minas à Deo peccatoribus denuntiatio significat.

Pro fidei desertore habent] seu, infidelem pronuntiant eum, qui peccatum aliquod grave commiserit. His adhuc severior *Iaasar Ebn Mobasshar* quidam ex *AlNodamianis*, *سارق الحبة الواحدة*, *زعم ان سارق الحبة الواحدة* affirmavit, qui vel unum granum furatus fuerit, impium esse & à fide prorsus defecisse. Sed plura in hanc sententiam (ان شا الله) infra ubi de *AlChamarejis* agendum.

lin.7.

Ipsūque in Gehenna perpetuò mansurum, &c.] E contra *Mokasel* quidam è *Morjiorum* secta quæ *ان المعصية* *Alibaubania* audit, assererat *لا يضر صاحب التوحيد والايمن وانه لا يدخل النار* *Non obesse transgressionem ei qui unitatem Dei agnoscat, & fide præditus sit, neque fidelem ignem ingressurum. Item* *انه قتالي يفر ما دون الكفر لا محالة وان المؤمن العاصي ربه بعدن يوم القيامة على الصراط على متى جهنم يصيبه لفتح النار و لهيبها فيتالم بذلك على مقدار المعصية ثم يدخل الجنة* &c. Deum certò condonaturum quicquid citra infidelitatem fuerit, & Fidelem qui in Dominum suum rebellis fuerit punitum iri die resurrectionis, super vis extensa, supra medium Gehennæ, ubi calore & flamma

lin.8.

flamma ignis correptus cruciabitur juxta mensuram rebellionis; tum in Paradisum admittetur. Ex iisdem Basharus quidam (referente etiam AlSharestanio) dixit ان ادخل اصحاب الكبائر النار فانهم سيخرجون عنها بعد ان عنوا بذنوبهم واما Si immi-

ferit Deus peccatorum graviorum roos in ignem, illos tamen inde egressuros postquam pro peccatis suis penas dederint, ut verò in aeternum ibi maneant nec fieri posse, nec cum justitia consistere. Quæ ipsissima ferè videtur esse AlAsshariorum, qui pro Orthodoxis habentur sententia, ipso Asshariensi, apud AlSharestanium, sic docente, صاحب الكبيرة اذا خرج من الدنيا من غير قوّة يكون حكمه الي الله تعالى اما ان يغفر له برحمته واما ان يشفع فيه النبي ان قال شفاعتي لاهل الكبائر من امتي واما ان يعذبه بمقدار جرمة ثم يدخله الجنة برحمته ولا يجوز ان يدخل في النار مع الكفار لما ورد السمع من الاخراج من النار من كان في قلبه مثقال ذرة من

الايمان &c. Cum qui graviter peccaverit è mundo exierit sine penitentia, permittendum est judicium ejus Deo, sive ut illi condonet pro misericordia sua, sive ut intercedat pro illo Propheta; Secundum illud quod dixit, Intercessio mea erit pro iis è populo meo qui graviter peccarunt; sive ut cruciet juxta mensuram sceleris ejus, deinde illum pro misericordia sua in Paradisum admittat, fieri

fieri autem non potest ut perpetuò maneat in igne cum in-
 fidelibus, ob illud quòd pronuntiatum audivimus, exiturū
 ex igne cuicumque fuerit pondus * formicula de fide in
 corde suo. Al Motazalorum doctrina huic ex diametro
 opposita est referente eodem, scil. Mohammedanum
 أنّا خرج من غير توبة عن كبيرة
 ارتكبها استحق الخلود في النار لكن يكون
 أخف من عقاب الكفار Cum exierit [è mundo]
 sine pœnitentia ob grave aliquod quod commiserit pecca-
 tum; dignum esse qui in æternum igne crucietur; futuram
 tamen pœnam ipsius levio-rem pœnâ infidelium. Waselī
 ejusdem sectæ patris de eo qui gravis peccati reus
 fuerit, hæc fuit sententia; illum dum in hac vita
 esset في منزلة بين المنزلتين seu medio quodam sta-
 tu collocandam, ut nec pro fidei, nec prorsus infidei
 (ut diximus) habendus sit, at اذ اخرج عن الدنيا
 على كبيرة من غير توبة فهو من اهل النار خالد
 فيها اذ ليس في الآخرة الا الغريقان فريدق في الجنة
 وفريدق في السعير لكنه يخفف عليه العذاب
 ويكون دركته فوق دركة الكفار Cum e-
 gressus fuerit è mundo peccati gravis reus, non actâ pœn-
 tentiâ ingredi cum in ignem perpetuò cruciandum, cum
 duo sint solūm in altero mundo cœtus, quorum alter in
 Paradiso, alter in igne sit; cruciatum verò ipsius le-
 vio-rem esse, & gradum ipsius supra gradum infidelium.
 Sunt rursus qui tantūm ab hoc absunt ut quempi-
 am igne in inferno cruciatum iri existiment, ut nec
 ipsum

* hoc atomi.

AlMorarez.
& Shareff.

ipsum ignem perpetuò duraturum putent. Ita docuit (ut vidimus) *Fahm*, quem *Fahmianorum* secta auctorem habuit : scil. finem habituros Paradisum & ignem postquam eos ingressi fuerint qui iis destinati, verba autem illa Alcorani فيها خالدون i. e. *Perpetuò in iis mansuri*, intelligenda esse على المبالغة والتاكيد دون الحقيقة في التخليد *ad modum* كما يقال خلد الله ملكي لأن *Hyperboles & majoris confirmationis*, non quòd reverà significant illos in iis, (i. e. Paradiso & inferno) in aeternum mansuros, sicut dicitur, in saeculum durare faciat Deus, regnum & dñi. Ab hoc rursus diversus *AlFahedh* (cujus & antea meminimus) quod ad eos qui igni adjudicantur statuit فيها خالدون Non perpetuò eos in illo cruciandos, sed in ejus naturam conversos iri, insuper afferens, ان النار تجذب اهلها الي نفسها دون ان يدخل احب فيها ignem ad se attrahere illi destinati, nec quempiam in illum immitti. Hitamen omnes & Paradisum & Infernum in altero saeculo statuunt, at secus *AlChattabiani* ex *AlShus* (qui *AbulChattabi* cujusdam asseclae) quibus est referente *EbnolKassai* *Paradisus* الجنة نعيم الدنيا والنار الامها *delitiae hujus mundi*, & ignis dolor ejus. Affirmarunt ان الدنيا لا يغني وان (inquit *AlShareffianus*) الجنة هي التي تصيب الناس من خير ودعما وعافية وان النار هي التي تصيب الناس من شر

ومشقة وبلية *Mundum non interituum, Paradisum autem esse ea qua contingant hominibus, bona, & delectationem, & sanitatem, Ignem verò ea qua contingant hominibus mala, & molestiam & miseriam: his primò positis, nihil mirum si ulterius progressi استحلوا الخمر والزنا وشاير المحرمات واندوا بتركى الفرائض والصلوة. Licitum pronuntiaverint vino & scortationi indulgere, & reliqua qua lege vetita sunt perpetrare, & censuerint omittenda esse qua lege mandata sunt, & orationem.*

Porro AlShii (scil. Alis sectatores) illi sunt, &c.] Eodem modo nec verbis multum differentibus, quoniam sint *AlShii* nos docet *AlSharestanus*, هم الذين

شايعوا عليا على الخصوص وقالوا بخلافته وامامته دنا ووصاية اما جليا او خفيا واعتقدوا ان الامامة لا يخرج من اولاده وان خرج فبظلم يكون *illi peculiariter sunt qui*

se * Ali addixerunt, illum & Chalifam & Antistitem [declaratum] asserentes, testimonio & mandato, sive manifesto, sive occulto, & profitescentes Antistitis munus aliis quam ejus posteris deferri non debere, quod si deferratur, fieri hoc ex parte aliorum, injuriâ, aut ex† ipsius parte praemeta. Dicunt enim ليست الامامة قضية

مصلحة تناط باختيار العامة وينتصب الامام بنصبهم بل هي قضية اصولية هو ركن لا يجوز للرسول اغفاله واهماله ولا تفويضه الي العامة وارسالة

lin. 18.

* Alias enim nomen generaliter significat

اتباع الرجل وادبارة

Kamus.

† scil. qui illud in se non suscipit ex Alis posteris.

وارسالة *Non esse Antistitis munus negotium aliquod vulgare, quod ab arbitrio vulgi pendeat, ut Antistes sit quemcunque illi muneri isti præficere velint, sed esse rem quæ ad fundamentum [religionis] pertinet, imo articulum quem non deceat prophetam neglectui habere, aut vulgi arbitrio permittere, & quod tanti esse putarunt eorum nonnulli ut معرفة الامام فقط religio- nem in sola Antistitis notitia consistere statuerint.* (ut Al-Shar. c. de الامامية) *Sectæ eorum præcipuæ (eodem teste) quinque sunt, quæ tamen in alias penè innumeras scinduntur, adeo ut illud quod à Mohamme- de dictum fertur, abituros suos in plus quam 70. sectas, nonnulli de AlShiis tantum intelligi velint. Placita autem omnium communia statuit القول*

بوجوب التعيين والتنصيص وثبوت عصمة الائمة
وحوبا عن الكباير والصغاير والقول بالتولي
والتبرى قولاً وفعلًا وعقدًا لا في حال التقيّة
وإذا dicant *necessaria esse peculiarem Antistitis designationem, & de eo testimonium [Mohammedis scil. vel Alcorani] & quod affirmant necessario immunes se continere debere antistites à peccatis tum gravioribus tum levioribus, quod- que asserant profitendum esse unicuique quibus adhæreat, & à quibus se separet, dicto, facto, & fœdere, nec locum esse dissimulationi, quanquam in hoc quidam ex AlZei- dianis à reliquis dissentiant. Quod ad alia, de quibus inter eos non convenit, sunt ex illis qui ad AlMota- zalos propius accedant, alii qui ad Assimilatores, alii qui ad eos qui traditioni & receptæ majorum con-*

suetudini

suetudini innituntur, in quorum numero ponendus videtur *Mohammed Ebn Ali AlBaker*, cujus sententiam de voluntate Dei hanc refert Sharestanus, scil.

ان الله تعالى اراد بنا شيئا واراد منا شيئا فما ارادنا
بنا طواه عنا وما اراد منا ظهره لنا فما بالنا تشغل بما
اراد بنا اعما اراد *Deum velle in nobis aliquid*, &

velle à nobis aliquid, & *quod in nobis vult*, hoc a nobis occultaſſe, quod autem à nobis vult, hoc nobis revelasse.

Quid autem rei est, quod circa ea qua in nobis vult Deus occupati, ea qua à nobis vult neglectui habeamus? & quod ad Dei decretum, statuisse eum هو امر دين امر دين

Esse rem in medio inter duo extrema positam, ut nec sit coactio, nec libera permissio. Inter orandum autem hanc adhibuisse formulam اللهم

لك الحمد ان اطعتك ولك الحجة ان اعصيتك

لا صنع لي ولا لغيري في احسان ولا حجة لي ولا
لا صنع لي ولا لغيري *O Deus tibi laus est, si tibi obsecutus fuero,* & *tibi ratio* [ob quam condemner] *si in te*

rebellis fuero, non est mihi nec alii cuiquam beneficentia, cum bene fecerimus, nec mihi nec alii cuiquam ratio [qua excusemur] *cam male fecerimus.*

¶ Am inter eos qui modum exceſſerunt ex AlShiis, &c.] p.25. l.20.

Ad miras delapſi ineptias, quas referre piger, sunt etiam qui inter eos maxime sani, alii tamen alios insaniam superarunt, atque inde nomen الغالية seu
غلالة الشيعة quasi dicas, *Qui modum excedunt, ii sunt*

M m

(inquit)

(inquit *AlSharestanus*) الذين غلوا في حق ايدمتهم حتي اخرجوهم من حدود الخلافة وحكموا *Qui in antistitibus suis celebrandis adeo modum exceſſerunt ut ipsos extra rerum creatarum terminos excederint, & divinas ipsis proprietates attribuerint. Uterumque autem transgressi sunt, dum & hominum ^{moderacione} statuerunt, & in Deo corporeitatem asseruerunt. Sic enim pergit ille,*

c. de الغالية

شبهوا واحدا من الائمة بالاله. وربما شبهوا الاله *aliàs autem* بالخلق وهم علي طرفي الغلو والتقصير

tem assimularunt. Antistitum aliquem Deo, aliàs Deum creaturæ, atque ita in utroque peccant extremo excessus & defectus. Variæ sunt & horum sectæ, & variæ in diversis regionibus appellationes. Fuit ex illis Abdolla Ibn Saba (quem Judæum fuisse perhibent, atque idem in Judaismo de Josua filio Næn prædicasse)

c. de المبدأ

جدة

qui *Alim* salutarer *انت انت Tu es Tu, i.e. الاله. Tu es Deus, & ab hoc الغلاة اصناف* *divisa sunt species eorum qui modum exceſſerunt, quorum alii idem aut ejusmodi alia de Ali, alii de aliquo ex ipsius posteris affirmarent, & mortuum eum fuisse negarent, rediturumque olim in nubibus, terramque justitiæ impleturum. Inter posteros ipsius magni apud suos nominis fuit Mohammed quidam, de quo hoc idem asseruerunt asseclæ ipsius, adeo ut ipsius reditum inter fidei articulos numeraverint. Atque hinc forsan error ille apud nostros quo vulgo creditur Mohammedistas Prophetæ sui reditum expectare*

AlSharest, c. de

المختارفة

etare. الغلاة. autem seu ^{هؤلاء} isti, licet in aliis di-
 versum sentiant, unanimiter tamen statuunt ^{التناسخ}
^{μετεμύρφωσιν} & الحلول i. e. explicante *AlSharestanio*
 ان الله تعالى قايم بكل مكان ناطق بكل
Esse لسان ظاهر بشخص من اشخاص البشر
Deum in omni loco, loqui omni lingua, atque apparere
in persona aliqua individua. Inde asseruerunt eorum
 nonnulli esse Antifites انبياء ثم الهة *Prophetas,*
 deinde Deos.

Cap. de
الخطابة

Ibid.

AlNofairi Hos cum *Isacianis* conjungit *Al-*
Sharestanius, sed unde appellati sint, (ut in reliquis
 solet sectis) non docet, tantum dicit esse ipsos ex
 eorum numero qui modum exceßerunt, atque esse
 ipsis ^{منهم} *turbam qua sectam*
eorum adjuvaret seu promoveret. Num inde forsan no-
 men hoc sortiti sunt? Dicunt hi pro concessio habe-
 ri ^{ظهور الروحاني بالجسد الجسماني} *apparere sub-*
stantias spirituales in corporibus crassioribus, sic aliàs
 Angelos, alias diabolum apparuisse. Afferunt ergo
 ان الله تعالى ظهر بصورة اشخاص ولما لم
 & ipsi ^{يكن بعد رسول الله شخص افضل من}
 على وبعده اولاده المخصوصون هم خير البرية
 فظهر الحق بصورتهم ونطق بلسانهم واخذ بايديهم
Deum apparere فعن هذا اطلقنا اسم الالهة عليهم
formâ hominum quorundam; cumque non sit post Mo-
ammedem

hammedem inter homines præstantior quam Ali, & post ipsum filii ipsius, nomine designati, hominum præstantissimi sint, apparuisse Deum formâ ipsorum, locutum ipsorum linguâ, & manibus ipsorum usum, ideoque (inquiunt) Deitatis appellationem ipsis tribuimus. Quin & multa Aliis facta narrant miranda, atque inter cætera quod portas Chaibar loco moverit quod esse vo-

من اجل الدليل على ان فيه جزوا الهيا
بقوة وبانية argumentum manifestum, fuisse in eo particulam aliquam divinam, & potentiam cælestem, eumque fuisse ipsum الذي ظهر الاله بصورة وخلق
بينية وامر بلساده وعن هذا قالوا كان هو موجود
Cujus forma apparuit
Deus, cujusque manibus [opera sua] creavit, & cujus linguâ præcepta dedit, ideoque dixerunt extitisse ipsum ante creationem calorum & terra. Ita impiè detorque videntur quædam quæ de Christo in Scripturis dicuntur, ut de Ali eadem affirmant. Porro ita distingui possunt AlShii ut sint ex iis, qui dicant
بالوقوف والانتظار والرجعة
Sistendum atque expectandum dum redeat Antistes, scil. interruptam esse dudum Antistitum seriem, rediturum autem aliquando qui

c. de الاما
مية

* Nam alii alium ultimum Antistitum statuunt. v. c. de
الباقية &
الاثناعشرية
v. c. de
الصالحية

ultimus (ex eorum sententia) cum esset, disparuit & indicium, de quibus dubitari non possit, patefaciendum, dicti hi الواقعية AlWakefi, alii autem qui dicant بالتعددية scil. continuari Antistites, nec deficere unquam qui munere illo fungatur. Imo sunt qui asserant fieri posse ut sint duo simul

جماعة من اهل الفلاحة فلاحتهم واظهروا مثل هذه
الدعوى فان هذا الكلام يستلذه الطبع ان
فيه البطالة عن الاعمال مع تركية النفس يدرك
المقامات والاحوال فلا يعجز الاغنيا عن دعوى
ذلك لانفسهم ولا عن قلق كلمات مخطومة
منخرقة ومهما اذكر عليهم ذلك لم يعجزوا ان
يقولوا ان هذا انكار مصدره العلم والجدل والعلم
حجاب والجدل عمل النفس وهذا الحديث لا يلوح الا
من الباطن بمكاشفة نور الحق فهذا الحق
مما قد استطار في بعض البلان شريرة وعظم ضرره
ومن نطق بشي منه فقتله افضل في دين الله

al. ex
مخطبة

Eo processit res ut quidam unionem cum Deo, ejusque sublato velo visionem, & colloquium familiare jactitent, dicentes, Dictum est nobis ita, & Nos ita diximus, & similes videri volunt Hosaino Helajio [cuiusdam] qui morte malectatus & cruci affixus est ob verba quadam hujus generis ab ipso prolata, quod scil. (prout testibus idoneis comprobatum est) dixerit اننا الحق *Ego sum * Veritas [seu Deus verus] uti & narrator de Abi Yazido AlBestamiensi, dixisse ipsum* سبحاني سبحاني *Laus mihi, Laus mihi, [seu Celebrandus ego laudibus divinis.] Est autem genus hoc Sermorum, magnarum apud vulgus malorum causa, adeo ut Agricola nonnulli terra culturâ relictâ talia sibi vendicaverint, cum scil. delectetur natura hujusmodi sermonibus qui opera negligere permittant, cum opinione interim*

* الحق من
اسمايه
تعالى او
من صفاته
è nominibus dei
aut attributis
ejus Kamuf.

interim animum mundandi, affectuione graduum & proprietatum nescio quarum. Nec quid impedit quo minus hominum etiam stupidissimi, talia de se pradicent, & facile istiusmodi sibi verba futilia arripiant, & cum quod dicunt verum esse negetur, regerant, Incredulitatem istam procedere à Scientiâ & Logicâ, scientiam autem velum esse, Logicam opus mentis, hæc autem quæ ipsi dicunt, non apparere nisi intrinsecus lumine veri detecta; atqui hoc quod verum haberi volunt illud est cuius scintilla per regiones aliquot dissiluerint, & quod magna pepererit mala, adeo ut unam eorum qui futilia istiusmodi blateret, morte afficere, religioni Dei convenientius sit, quam decem vivos conservare. Hæc *AlGazali*.

AlShiis contrarii sunt Chamarigii, &c.] seu Chareji potius, Quinam illi sint docet *AlSharcstanus* his

p. 26. l. 1.

كل من خرج علي الامام الحق الذي

اتفقت الجماعة عليه. يسمى خارجيا سواء كان

الخروج في ايام الصحابة علي الائمة الراشدين

Quicunque pro-

diexia contra Antistitem legitimam qui consensu publico

receptus est appellatur Charejius, sive egressus fuerit

tempore Sociorum [Mohammedis] contra Antistites

illos Orthodoxos, sive postea, contra successores eorum. No-

men ergo ab egrediendo sortiti sunt, quod ab obe-

diencia Antistiti debita abscedant, seu ab eo descisc-

cant. Defectores, Rebelles, reddere licet. * Alium ta-

men forsan ejusdem thematis significatum respe-

xisse videtur *EbnolKassai* dum eos sic describit

الخوارج هم الذين ياخذون العشر من غير ان

سلطان

يخرجون

من طاعة

الامام

المقترض

الطاعة

EbnolAthir.

* *scil.* خراج

Vestigal.

Tributum.

سلطان *AlCharejii* sunt qui tributum accipiunt
 absque regis venia. Primi hoc titulo notati sunt qui-
 dam qui ab *Ali* desciverunt, postquam cum eo fu-
 issent *صفين* في حرب *Seffini*: scil. 12. il-
 la virorum millia quos narrat *Historia Saracenica* au-
 thor *Alim* deseruisse, improbantes certorum ho-
 minum arbitrium, constituto sibi duce *Abdallah* filio
Wahabi الراسبي *AlRasebienti*, male enim in exem-
 plari *Erpeniano* legitur الراسبي quod Latine ex-
 preffit vir doctissimus, & literarum Orientalium pro-
 motor egregius, *Rasitæum*, apud quem corrigendum
 etiam quod dicit [Anno 38. occurrerunt *Alis* & *Ab-
 dalla* f. *Wahabi*, *AlBarasio* cum sociis ejus *Chawarigiis*]
 & legendum, Occurrit *Alis Abdoraho* filio *Wahabi* *Al-
 Rasebienti*, cum sociis ejus *Charejiis*, ut pro البراشي
 reponatur الراسبي aliorum, qui eandem narrant
 historiam, fide. Nam idem hic *Abdallah* qui supra,
 non jam *Alis* socius, sed *Charejiorum* dux, & quem
 primum sibi Antistitem præfecerunt, teste *AlShare-
 stanio*. Hi vero qui ab *Ali* ideo desciverunt quod
 hominum arbitrio ad litem inter se & *Moawiam*
 componendam, (quanquam ipsorum primum im-
 pulsu) acquiesceret, inde dicti sunt الحكماء *Al-
 Abobaccensi*, quod scilicet primus eorum audito in-
 ter *Alim* & *Moawiam* convenisse, de arbitris statuen-
 dis, diceret لا حكم الا لله Num res ad religionem Dei spectantes hominum judicio
 permittes? non est judicium nisi Deo. Duo hæreseos
 eorum fundamenta hæc ponit *AlSharestanus* ادهم
 c. جوزوا ان يكون الامام من غير قرعش

*AlSharest. in c.
 de الحكماء*

Antistiti

Antistitis muneri idoneum censeant etiam qui non sit genere Koraishta, modo iustus sit ac pius aliisque qua ad manus illud requiruntur dotibus instructus, quod si à veritate declinaverit وجب قتله وعزله interficiendum, aut imperio privandum, statuaturque fieri posse ut nullus sit omnino in mundo Antistes, quod si الحاجة necessitas postulet ut proficiatur aliquis, فليكون عبدا أو حرا أو قبطيا أو قرشيا ut sit vel servus vel liber, vel Nabataus, vel Koraishta.

2. *Quod dicant الخطأ علي في الحكم Peccavit Ali in arbitris statuendis quod rem hominum iudicio permiserit, cum non sit iudicium nisi penes Deum, atque eousque processerint ut eum infidelitatis arguerint ac maledictis inceserint. Refert autem Author historię Saracenica Alim anno Hejræ 38. hos omnes (eos scilicet, qui in errore suo perstiterunt Abdollabum filium Wababi ducem secuti) occidisse, ita ut ne unus quidem evaderet. Sic & AbulFeda (nisi quod anno 37. factum narret) قتلوا عن آخرهم ولم يبق من أصحابي*

Occisi sunt ad unum omnes septem tantum è sociis Aliis interfectis: Idem asserit استأصلهم بالقتل عن آخرهم ولم يبق من أصحابي seven AlFannubius يقتل من أصحاب علي سبعة أنفس Iternecio- ne eos delevit, cum è Sociis Ali sex tantum occisi essent. At paulò aliter vel distinctius remnarrat AlSharesta-

الا قاتلهم علي بالنهروان مقاتلة شديدة فلا
 اذغلت منهم الا اقل من عشرة فما قتل من المسلمين
 اقل من عشرة فانهزم اثنان منهم الي عمان واثنان
 الي كرمان واثنان الي سجستان واثنان الي الجزيرة
 وواحد الي قل مورون باليمن وظهرت بدع الخوارج
 في هذه المواضع منهم وبقيت الي اليوم
*certamine aggressus est Ali in Nahrawan, adeo ut non
 evaderent ex ipsis nisi pauciores decem, cum ex Orthodoxis
 qui occiderentur infra decem essent. Fugerunt autem
 ex iis duo in Ommanum duo in Carmaniam, duo in Se-
 jestanum, & duo in Jazirah, unus autem ad Tel Maurun
 in Yaman, atque inde orta est Charejiorum heresis quæ
 istis in locis, ad hunc usque diem permansit. Sectæ eo-
 rum complures, quarum tamen præcipuæ, præter
 Mohacemios jam dictos sex sunt, (cæteræ غروهم
 earum furculi) quæ licet aliis in rebus multum inter
 se discrepent, tamen يجمعهم القوم بالتبري*
 عن عثمان وعلي ويقدمون ذلك علي كل طاعة
 ولا يصحون المناكحات الا علي ذلك ويكفرون
 اصحاب الكباير ودرود الخروج علي الامام اذا
Commune hoc est omnibus,
 ut Othmano & Ali penitus renuntiandum statuunt, atque
 hoc omni cultui præferant, nec aliâ conditione nuptias
 contrahere permittant, & pro infidelibus habeant pec-
 catorum graviorum reos, & necessariam putent An-
 tistiti cum legem transgressus fueris se opponere. Mul-
 tum

tum inter eos de infantum tam fidelium (quos vocant) quam infidelium statu post hanc vitam, & quomodo erga eos in hac vita se gerere debeant.

Ut nullus sit omnino in mundo Antistes Illis quæ ex *Alsharestano* jam dicta sunt addere liceat quæ idem de secta eorum quæ التجدات audit, *Nojda-hi* scilicet cujusdam affectis, asserit, statuere illos انه لا حاجة للناس الي امام قط وانما عليهم ان يتناصفوا فيما بينهم فان هم راوا ان ذلك لا يتم الا بامام يحملهم عليه فاقاموه جاز *Non esse opus hominibus Antistite omnino, sed illis incumbere ut justè inter se agant: quod si viderint illud perfici non posse nisi ope Antistitis qui ad illud eos impellat, idèoque eum consuevant, licitum esse.*

Porro controversia ista de Antistitis officio & necessitate apud Scholasticos agitur, apud quos quæri solet. 1. De necessitate præficiendi Antistitem. 2. De proprietatibus Antistitis, seu conditionibus in eo qui muneri illi sustinendo idoneus sit requisitis. 3. Unde pendeat ut quis ad gradum illum rite promoveatur. 4. De legitimo *Mohammedis* in munere isto successore, &c. الامام interim seu *Antistes* is apud illos vocatur qui toti *Mohammedanorum* genti præsit في امور الدين والدنيا tam in rebus quæ ad religionem, quam quæ ad mundum spectant, ut loquitur Author libri *Al Mewakef*, sive ut aliter describunt, Qui *Mohammedis* in his omnibus vices gerat في اقامة قوانين الشرع وحفظ حوزة الملة

الملة *ad legis Canones confirmandos & religionis pœmaria, conservanda, cui omnes obsequium præstare tenentur.*

Competere ut vel servus sit vel liber, vel Nabataus, vel Koraischita النبط *Al Nabai* (inquit *Al Motarrex*) جيل من الناس بسوان العراق *Genus est hominum qui in Eraki pagis degunt,* quorum unus aliquis نبطي *Nabataus* dicitur. esse autem monet loquendi formulas in quibus idem sonet *Nabataus* ac العامي *è vulgi facie* aliquis, seu infimæ sortis homo, quod idem locum hic habere videtur, cum *Koraischitis* nobilissimæ & elegantiz laude clarissimæ apud Arabes tribui, rude hoc & agreste hominum genus opponatur.

Discrepantes variarum apud *Mohammedistas* sectarum de nonnullis fidei articulis, sententias vidimus. Erunt forsan qui scire aveant quænam tandem sint, quæ illi qui pro Orthodoxis habentur, unicuique necessario credenda putent. Eorum in gratiam, luculentam fidei ipsorum confessionem, prout ab *Al Gazali* præcipuæ apud eos notæ scriptore descripta est, apponere libet. Hæc igitur juxta ipsum est ترجمة عقيدة اهل السنة *Interpretatio confessionis fidei Orthodoxorum,* quæ duorum verborum testimonii, seu, confessionis, ut vocant, scil. لا اله الا الله *Non est Deus, nisi Deus ille,* & *Mohammed est legatus Dei,* explicatione consistit.

الحمد لله المبدى المعيد الفعال لما يريد في العرش
المجيد والبطش الشديد الهادي صفوة العبيد الي
المزيج الرشيد والملوك السعيد المنعم عليهم
يدع

بعده شهادة التوحيد بحراسة عقايدهم عن ظلمات
 التشكيك والترديد الهايقل لهم الي اتباع رسوله
 المصطفى صلي الله عليه وسلم واقتغا صجبة الاكرمين
 المكرمين بالتأييد والتشديد المتجلي لهم في
 ذاته وافعاله بحاسنين اوصافه التي لا يدركها
 الا من القي الصبح وهو شهيد المعرف اياهم في
 ذاته ادسه واحد لا شريك له فرد لا مثله صدر لا
 مثله له متفرد لا داله وانه قديم لا اول له ازلي
 لا بداية له مستمر الوجوه لا اخر له ابدى لا
 نهاية له قديم لا انقطاع له دائم لا انصرام له لم يزل
 ولا يزال موصوفا بنعوت الجلال لا يقضي عليه
 باقضا نصرم الامان وانقراض الاجال بل هو
 اللطيف والآخر والظاهر والباطن في التنزيه في
 ذاته قعالي ليس بجسم مصور ولا جوهر محدود
 مقدر وانه لا يماثل الاجسام لا في التقدير ولا في
 قبولات الانقسام وانه امس بجوهر ولا تحله الجواهر
 ولا بعرض ولا تحله الاعراض بل لا يماثل موجودا ولا
 يماثله موجود وليس كمثل شي ولا هو مثل شي
 وانه لا تحده المقدار ولا تحويه الاقطار ولا تحيط به
 الجهات ولا تكتنفه السموات وانه مستو على العر
 شر على الوجه الذي قاله وما المعنى الذي اراده المستوا
 منها

* al. ex
بلطف

منزها عن المماسسة والاستقرار والمتصكلين والاحلول
والاقتال لا يحمله العرش بل العرش وحملته
محمولون * بالطف قدوة ومقتدون في قبضته
وهو فوق العرش وفوق كل شيء الي شخص الثرى
فوقية لا تزيد قربا الي العرش والسماء بل هو رفيع
الدرجات عن العرش كما هو رفيع الدرجات عن
الثرى وهو مع ذلك قريب من كل موجود
وهو اقرب الي العبيد من جبل الزبد فهو علي
كل شيء شهيد ان لا يماثل قربه قرب الاجسام كما
لا يماثل ذاته ذات الاجسام واده لا يحل في شيء
ولا يحل فيه شيء فعالي عن ان يحويه مكان
كما قدس عن ان يحده زمان بل كان
قبل ان خلف الزمان والمكان وهو الان علي
ما عليه كان واده يابن عن خلقه بصفاته ليس في
ذاته سواء ولا في سواء ذاته واده مقدس عن التغير
والاقتال ولا تحمله الحوان ولا تفتوحه العواض
بل لا يزال في دعوت جلاله منها عن الزوال
وفي صفات كماله مستغنيا عن زيادة
الاستكمال واده في ذاته معلوم الوجوه
بالعقول مري الذات بالابصار رحمة منه
ولطفا بالابرار في دار القرار واتماما للتبعية بالنظر
الي

الى وجهه الكريم : القدر : وانه تعالى حي
 قادر جبار قاهر لا يمتدة قصور ولا عجز ولا فاذنه
 سنة ولا يوم ولا يعرضه فنا ولا موت وانه ذو الملكوت
 والعزة والجبروت له السلطان والقهر والخلق والامر
 والسموات مطويات بيده والخلایف مقهورون في
 قبضته وانه المتفضل بالخلق والاختراع والمتنعم
 بالابحان والابداع خلق الخلق واعمالهم
 وقدر انزاقهم واجالهم لا يشن عن قبضته مقدور
 ولا يعز عن قدرته تصديق الامور لا تحصى
 مقدورته ولا تنهاى معلوماته : العلم : وانه
 تعالى عالم بجميع المعلومات محيط بما يجري
 من تخوم الارض من اعلى السموات لا يعز
 عن علمه مثقال ذرة في الارض ولا في السما
 بل يعلم ديدنه النملة العوفا في الليلة الظلمة اعلى
 الصخرة الصا يدرك حركة التند في جو الهوا
 ويعلم السر واخفى ويطلع على هواجس الضماجر
 وحركات الخوافر وخفيات السراير يعلم قدوم
 ازلي لم يزل موصوفاته في ازل الازال
 لا يعلم متجدد حاصل في فائس بالجلول
 والانتقال : الارادة : وانه تعالى مريد
 الكائنات مدير المجدات فلا يحصى في الملك
 والملكوت

والملكوت قليل ولا كثير صغير أو كبير خيرا أو
 شر نفع أو ضرر ايمان أو كفر عرفان أو ذكر
 فوز أو خسر زبادة أو نقصان طاعة أو عصيان
 الا بقضاية وقدره وحكمته ومشيتته فما شا كان
 وما لم يشا لم يكن لا يخرج عن مشيتته
 لغته فاطر ولا فلة خاطر بل هي المبتدى بالاشياء
 وهو المبتدى والعميد الغالب لما يريد لا راد
 لحكمته ولا معقب لقضايته فلا مهرب لعبد عن
 معصيته الا بتوفيقه ورحمته ولا قوة له على طاعته الا
 بتحيته وارانته لو اجتمع الانس والجن
 والملائكة والشياطين على ان يحركوا في
 العالم ذرة او يسكنوها دون اراسته ومشيتته
 عجزوا عنه وان اراسته قائمة بذاته في جملة صفاته
 لم يزل كذلك موضوعا بها مريدا في ازاله لوجوه
 الاشياء في اوقاتها التي قدرها فوجدت في اوقاتها
 كما اراده في ازاله من غير تقدم ولا تاخر بل
 وقعت على وفق علمه وارانته من غير تبدل ولا
 تغير بمرالامور لا بترتيب افكار وتربص زمان
 فلذلك لم يشغله شأن عن شأن : السمع
 والبصر : واده تعالى سميع بصير يسمع ويرى
 لا يعزب عن سمعه مسموع وان خفي ولا يغيب

عن رويته مربي وان ذق لا يحجب سمعة بعد
 ولا يدفع رويته ظلام يري من غير حدقة
 واجفان ويجمع من غير اصمخة وان ان كما
 يعلم بغير قلج ويبطش بغير جارحة ويخلق بغير آلة
 ان لا تشبه صفاته صفات الخلق كما لا تشبه
 ذاته ذات الخلق ❖ الكلام ❖ واحدة تعالي
 متكلم امر فاهي واعد متوعد بكلام ازلي قديم
 قايم بذاته لا يشبه كلام الخلق فليس بصوت
 يحدث من اهتلال هوا واصطكاك اجرام
 ولا بحرف ينقطع بانطباق شفة او تحريك لسان
 وان القرآن والتوراة والانجيل والربور كتبه
 المنزلة علي رسله وان القرآن مقرى بالالهام مكتوب
 في المصاحف محفوظ في القلوب وانه مع ذلك
 قديم قايم بذات الله لا يقبل الانفصال والفراق
 بالانتقال الي القلوب والاوراق وان موسي سمع كلام
 الله بغير صوت ولا حرف كما يري الابراشات
 الله من غير جوهر ولا عرض وانا كائن له هذه
 الصفات كما ان حيا عالما قادرا مريدا صديقا
 بصيرا متكلم بالحياة والعلم والارادة والسمع
 والبصر والكلام لا يسمون الذات ❖ الافعال ❖
 واحدة تعالي لا موجون سواه الا وهو حادث بفعله
 وفايض

وفادئ من عدله علي احسن الوجوه واكملها
 وادبها واعدلها وانه حكيم في افعاله عادل في
 اقصيته ولا يقاس عدله بعد العبد ان العبد
 يتصور منه الظلم بتصرفه في ملك غيره ولا يتصور
 الظلم من الله فاده لا يصادف لغيره ملكا حتي
 يكون تصرفه فيه ظلما فكل ما سواه من جن
 وانس وشيطان وملك وسما وارض وحيوان
 ونبات وجوهر وعرض ومدرك ومحسوس حادث
 اخترعه بقدرته بعد العدم اختراعا وانشاء بعد ان
 لم يكن شيئا ادشا ان كان في الازل موجودا
 وحده ولم يكن معه غيره فاحدث الخلق اظهارا
 لقدرته وتحقيقا لما سبق من ارادته ولما حق
 في الازل من كلمته لا لاقتضاه اليه وحاجته
 وانه متفضل بالخلق والاختراع واليكليف لا عن
 وجوب ومتطول بالانعام والاصلاح لا عن لزوم فله
 الفضل والاحسان والنعمة والامتنان ان كان
 قادرا علي ان يصب علي عباده انواع العذاب
 ويبتليهم بفروب الالام واللاوصاب ولو فعل ذلك
 لكان منه عدلا ولم يكن قبيحا ولا ظلما وانما
 يثيب عباده علي الطاعات بحكم الوعد والعزم
 لا بحكم الوعد حقيقة والالزام ان لا يجب عليه فعله

ولا يتصور منه ظلم ولا يجزى عليه لحد حق وان
حقه في الطاعات وجب على الخلق باجابه علي
لنسان انبيائه لا يجزى العقل ولكن بهد المرسل
واظهر صدقهم بالمعجزات الظاهرة فبلغوا امره ونهيه
ووعده ووعدته فوجب علي الخلق تصديقهم فيما
جاوبه .: معني الكلمة العادية وهي شهادة
الرسول عليه السلام .: وانه تعالى بعث النبي الامي
القرشي محمدا صلي الله عليه وسلم برسالة الي
كافة العرب والعجم والجن والانس فمنسج بشرة
الشاريع الا ما قرره وفضله علي هاجر الانبياء وجعله
سيد البشر ومنسج كمال الايمان بشهادة
العروحين وهو قول لا اله الا الله ما لم تقتون بها
شهادة الرسول وهو قولك محمد رسول الله
والزم الخلق تصديقه فيما اخبر عنه في الدنيا
والآخرة وانه لا يعقل ايمان عبد حتي يوقن
بما اخبر عنه بعد الموت واوله سوال منكرو وتكفير
وهما شخصان مهييان هايلان يقعدان العبد في قبرة
سويا ذاروح وجسد فيسالانه عن التوحيد والرهالة
يقولان لسه من ربك وما دينك ومن قبلك وهما
فتمانا القبر وسوالهما اول فتنة بعد الموت وان
يومن بعذاب القبر وانه وحق وحكمة وعدل
علي

علي الجسم والروح علي ما يشاء وهو من بالميزان في
 الكفتين واللسان وصفته في العظم انة مثل
 طباق السموات والارض توزن فيه الاعمال
 بقدره الله والصنح يومين تخرج منها قيل النور
 والخردل تحقيقا لتتام العدل وتطرح
 صحايف الكهفات في صورة جهنم في كفة
 النور فيمقل بها الميزان علي قدر درجاتها
 عند الله بفضل الله وتطرح صحايف السموات في
 صورة قبيحة في كفة الظلمة فيخف فيها الميزان
 بهذا الله تعالى ويوم من بان الصراط حق
 وهو جهنم ممدوه علي متن جهنم احد من
 الهيف وادق من الشعر تزل عليه اقدام
 الكافرين يخكم الله فيهم الي النار
 وتثبك عليه اقدام المؤمنين فيساقون الي دار
 القرار ويوم من بالحوض المورود حوض محمد
 صلي الله عليه وسلم يشرب منه المؤمنون
 قبل دخول الجنة وبعد جواز الصراط من شرب منه
 شربة لم يظلم بعدها ابدا عرصة مهيرة شهر اشد
 بياضا من اللبن واحلي من العسل حوله اباريق عده
 نجوم السما فيه مهابان يصبان من الكوثر
 ويوم من با لحساب وتفاوت الخلق فيه الي
 مناقش

مناقش في الحساب والي مصاصح فية والي من
 يدخل الجنة بغير حساب وهم المقربون فيصال
 من يشاء من الانبياء عن تبليغ الرسالة ومن
 يشاء من الكفار عن تكذيب المرسلين
 ويصال المبعدة عن السنة ويصال المسلمين
 عن الاعمال ويومى باخراج الموحدين من النار
 بعد الانتقام حتي لا يبق في جهنم موحدين بفضل
 الله ويومى بشقاة الانبياء ثم العلماء ثم الشهداء ثم
 سائر المؤمنين كل على حسب جاهه ومنزلته
 ومن بقي من المؤمنين ولم تكن له شقية اخرج
 بفضل الله فلا يدخل في النار مومن بل يخرج
 منها من كان في قلبه مثقال ذرة من الايمان
 وان يعتقد فضل الصحابة ورتبهم وان افضل
 الناس بعد رسول الله صلى الله عليه وسلم ابن
 بكر ثم عمر ثم عثمان ثم علي رضوان الله
 عليهم وان يحسن الظن بجميع الصحابة ويعني
 عليهم كما اثبت الله تعالى ورسوله عليهم اجمعين
 فكل فذلك مما وردت به الاخبار وشهدت به
 الآثار فمن اعتقد جميع ذلك موقنا به كان من اهل
 الحق وعصابة الهدى وفارق رطط الضلال وحرب
 البدعة ❖

Laudes Deo qui [omnia] condidit & restituit, qui facit quodcumque voluerit, qui possidet thronum gloriosum, & robur eximium, qui dirigit servos suos sinceros in vitam rectam, & sententiam inflexam, qui gratiam illis faciens, postquam unitatem ipsius confessi fuerint, confessiones ipsorum à tenebris dubitationis & hesitationis conservat, & dirigit illos ut sequantur Apostolum ipsius Mohammedem, & eam post socios ejus honoratissimos, quos dignatus est auxilia & directione quæ manifestata est illis in essentia & factis ipsius & attributis eximiis, quæ non assequitur nisi qui auditu edoctus illa percipiat; qui notum facit illis, quod ad essentiam suam, esse se unum, cui non sit consors; singularem, cui non sit par; uniformem, cui non sit contrarius; separatum, cui non sit similis; & esse se antiquum, cui non fuerit primum; æternum, cui non fuerit initium; perpetuo durantem, cui non sit ultimum; sempiternum, cui non sit finis; persistentem, qui esse non desinat; permanentem, qui non deficiat, qui que nec unquam cessaverit, nec unquam cessaturus sit ornari attributis gloriosis, nec subiaceat decreta ut finiatur præcis terminis, vel defectis finibus, sed sit primus & ultimus, qui intus est & extra.

التنزيه Amotio eorum qua de Deo non dicuntur. Præterea Dominum supra omnia excelsum, non esse corpus formâ præditum, neque substantiam terminis circumscriptam, aut mensurâ definitam; neque similem esse corporibus, quæ vel mensurabilia sunt vel divisibilia, neque substantiam esse, neque existere in eo substantias, neque accidens, nec existere in eo accidentia, sed nec similem esse cuipiam eorum qua existunt, nec simile esse ei quippiam, neque terminari quantitate, nec comprehendi terminis,

nec

nec circumseribi sitis differentiis, nec calis ambiri, cum
 ipse throno insideat, modo quem ipse descripserit, & sensu
 quem ipse voluerit, sessione qua procul abest ut in co-
 net contactum, vel insidentiam, vel situm localem, vel
 existentiam in altero, vel motum localem, ita ut non su-
 stineat eum thronus, sed ipse thronus & quod super ip-
 sum est, sustineantur bonitate potentia ejus, subiecta com-
 prehensionis manus ejus; ipse autem sit supra thronum &
 supra res omnes, usque ad terminos terra, ita tamen supra,
 ut, nihilo interim throno & cælo-propinquior evadat, cum
 gradibus [infinitis] elatus sit supra thronum, non minius
 quam elatus est supra terram, atque interim omnem rem
 prope sit, imò propior hominibus quam vena ipsorum ju-
 gulares, ac omni rei testis adsistat, cum propinquitas ip-
 sius non sit similis propinquitati corporum, uti nec similis
 est essentia ipsius essentia corporum; neque existere ipsum
 in re aliqua, neque in ipso rem aliquam existere quin &
 superiorem esse quam ut contineat eum locus uti sanctior
 est quam ut terminet eum tempus, cum fuerit antequam
 creata essent tempus & locus, & eo modo se jam habeat
 quo semper habuit; atque esse eum distinctum à creatu-
 ris suis per attributa sua, neque esse in essentia ipsius pra-
 ter ipsum, neque in alio præter ipsum, essentiam ejus; esse
 etiam sanctitate suâ immunem a mutatione & motu lo-
 cali, neque inhaerere in ipso accidentia, neque accidere ipsi
 contingentia, verum esse ipsum per omnia secula, quod ad
 attributa gloriæ suæ, ab omni dissolutionis periculo im-
 manem, & quod ad attributa perfectionis suæ, nullâ per-
 ferfectionis additione indigere, & quod ad essentiam suam
 notum esse quod existat, apprehensibile intellectus, & ocu-
 lorum visione, prout est, perspectum, pro misericordia &
 gratia

* sculo fu-
turo.

gratiâ suâ erga sanctos in * domo aeterna, ita ut perfe-
ctum reddat gaudium [ipsum] intuitu facies suâ glo-
riosa. [* القدرة Potentia *] Atque esse Deum vi-
ventem, potentem, fortem, omnibus praevalentem, cui non
contingit defectus aut impotentia, quem non occupat dor-
mitatio aut somnus, aut nec accidit ei interitus aut mors,
cujus est imperium & regnum & potentia & robur, cui
est dominium & victoria & creatio & mandatum, cujus
dextrâ complicati sunt cæli, cujusq; manûs comprehen-
sioni subjecta omnes creatura, qui excellentiam suam
declaravit, creando & condendo & unitatem suam, dan-
do existentiam & originem, qui homines & eorum opa-
ra creavit, & demensatis & fines determinavit, cujus
manum non fugit quicquam quod possibile est, & à cujus
potentia non longè absunt rerum conversiones; nec pos-
sunt numerari ea quæ sub potentia ejus cadunt, nec termi-
nari quæ sub scientiâ. * العلم Scientia. * Porro
scire Deum omnia scibilia, comprehendere quicquid eve-
nit à finibus terrarum usque ad cælum supremum, ita
ut non longè absit à scientia ejus vel quod pondere instar
sit formicula, tam in terra quàm in cælo, verùm sciat for-
micam nigram nocte obscurâ, saxo duro [ingredientem]
& cognitum habeat motum atomi cujuslibet in aëne va-
cuo, & perspiciat secretum & tegat, & cernat conceptus
mentis & cogitationum impetus & secretorum abdita,
scientiâ antiquâ, aeternâ, quæ ab omni aeternitate ipsius at-
tributum fuerit, non scientiâ novâ quæ essentia ejus ad-
ventitia sit in habione aut translatione. * الإرادة Voluntas. * Et velle eum ea quæ sunt, & dispo-
nere ea quæ de novo proveniunt, neque obvenire in imperio
aut regno parum aut multum, parvum aut magnum, bo-
num

num aut malam, fidem aut infidelitatem, scientiam aut ignorantiam, affectionem aut frustrationem, incrementum aut decrementum, obedientiam aut rebellionem, nisi ejus determinato consilio & decreto, & sententiâ & voluntate: quicquid autem ipse voluerit, esse, & quicquid non voluerit non esse, nec voluntatem ejus fugere nictum oculi, nec impetum aliquem cogitationis: verum ipsum esse qui rebus initium dederit, quique primo condiderit & qui restitutus sit, & efficiat quicquid vult: adeo ut non sit qui sententiam ejus revocet, nec qui decreto ejus moram injiciat, nec suffugium sit ullum homini ne rebellis in eum reperiatur, præter auxilium & misericordiam ipsius, nec potentia homini ad obsequium ipsi præstandum, nisi ab amore & voluntate ejus: quod si simul congregentur homines & Genii & Angeli & Diaboli, ut vel unum atomum moveant, aut quiescere faciant absque voluntate & beneplacito ipsius, non posse eos hoc facere: Voluntatem autem ejus subsistere in essentia ejus inter cetera ejus attributa, nec ullum unquam fuisse tempus, quo non ipsi attributa fuerit; quod scilicet, ab æterno voluerit ut temporibus quæ ipse illis præstituerat existent res, quæ demum temporibus suis extiterunt [singula] prout ipse ab æterno voluit, nec citius nec serius, sed convenienter scientiæ & voluntati ipsius, sine mutatione aut alteratione successionis rerum, non nova cogitationum ordinatione, aut temporis expectatione, idcirco non distineri ipsum re aliquâ quo minus aliis vacet. السبح والابصر
Auditus & Visus : Atque esse eum Audientem, Videntem, qui audiat & videat, ita ut non procul absit ab auditu ejus audibile quicquam, quamvis occultum sit, nec à visu ejus visibile, etsi minutulum sit, cum non ob-

fluat auditum ejus distantia, nec repellat visum ejus tenebra; qui videt sine pupilla & palpebris, & audit sine meatu aut aure, sicut cognoscit sine corde, & molitur sine membro [aliquo corporeo] & creat sine instrumento, cum non sint similia attributa ipsius attributis creaturarum, ut nec similia est essentia ipsius essentia creaturarum.

❦ Sermo: Ipsum præterea loqui, imperare, prohibere, promittere, minari, sermone æterno, antiquo, quod subsistat in essentia ipsius, nec similis sit sermoni creaturarum, quique non consistat voce qua oritur à commotione aeris, & collisione corporum, neque literis qua conficiuntur concursu labiorum, aut motione lingua, & esse Alcoranum, Legem, Evangelium & Psalterium, libros ab ipso demissos super Apostolos suos, & legi Alcoranum linguis, inscribi libris, reponi cordibus, ita tamen ut interium sit antiquus, subsistens in essentia Dei, nec obnoxius fiat separationi & divisioni, dum transferatur in cardes & chartas, nec non audivisse Moysen verbum Dei sine voce aut litera, sicut vident sancti essentiam Dei absque substantia aut accidente. Cumque Deo competant hæc attributa, vivere ipsum, scire, potentem esse, velle, audire, videre, loqui, vitâ, potentia, scientia, voluntate, auditu, visu, oratione, non simplici essentia.

❦ الاعمال ❦ Opera Dei, atque ita se habere illum ut non existat, præter ipsum, nisi quod ipsius opere producat, & fluat à justitia ejus modo optimo, præstantissimo, perfectissimo, & justissimo, atque esse ipsum sapientem in operibus suis, justum in decretis suis, neque comparari justitiam ejus cum justitia hominum, cum de homine suspicari liceat, injuste ipsum acturum quod aliorum jura invadat; at in Deo non possit fingi injustitia, cum non reperiat quod

quod ad alium præter se pertineat, ut ipsi res alienas ad-
ministrare pro iniustitia imputetur, omnia autem, ipso anno
excepto, Gemios, homines, diabolum, Angelos, Cælum, ter-
ram, animalia, plantas, substantiam, accedens, intelligi-
bile, sensibile, de novo orta esse, eaque creasse ipsum poten-
tiâ suâ post privationem meram, & in lucem produxisse,
cùm nihil omnino essent, cùm ab aeterno extiteris ipse so-
lus, nec fueris cum eo alius; de novo autem produxeris
creaturas ad potentiâ suam manifestandam, & volun-
tatem suam præcedentem, & verbum suum quod ab aeterno
verum fuit, confirmanda, non quod iis opus haberet
aut indigeret; & declarasse ipsam gloriam suam creando,
condendo, atque imperando, non ex debito, & gratiam
præstando & benefaciendo, non ex necessitate, utpote cui sit
benignitas & beneficentia, & gratia, & beneficiorum
imputatio, cùm ipsi potestas sit effundendi super homines
varias pœnarum species, eosque diversis dolorum & mor-
borum generibus afficiendi, quod si faceret iustitiam hoc
in ipso fore, non malum & injuriam, & remanere ip-
sum cultores suos propter obedientiam, ratione promissi &
beneficentia, non ratione meriti & necessitatis, cùm non
sit, ad quod præstandum ipse teneatur, nec fingi possit in
ipso iniustitia, neque obstringatur ipse cuiquam. Quod au-
tem obstringantur homines illi obsequium præstare, fieri
hoc, quod hoc ab ipsis sibi deberi declaraverit per linguas
Prophetarum, non ex simplici intellectu dictato, verum
misisse ipsam legatos quorum veritatem miraculis mani-
festis comprobaverit, qui ad homines ab ipso detulerunt
mandata et promissa & minas, quibus ideo tenentur homi-
nes fidem adhibere in iis quæ nuntiant. معني الضامة
الثانية Sententia verbi secundi, quod est testimonium

de Apostolo. * scil. quodmiserit Deus prophetam literarum rudem; Koraisitam Mohammedem, ut legatione ab ipso [fungeretur] ad universos Arabes & Barbaros, Genios & homines, & abrogaverit per religionem ipsius religiones [alias] exceptis iis quæ ipse stabilivit, eumque reliquis Prophetis prætulerit, & mortalium Dominum constituerit, nec finem perfectam censeri voluerit confessione unitatis, scil. dicto, Non est Deus nisi Deus ille, nisi adjunctâ etiam confessione Apostoli, hoc dicto, Mohammed est Apostolus Dei, & necessarium fecerit hominibus, ut credant ipsi in iis quæ resulerit de hoc Mundo, & de vita futura, cum non accepta sit ipsi fides hominis donec certo persuasus sit de iis quæ nuntiaverit post mortem futura: quorum primum est de examine Monari & Nuciri, qui sunt dua terribiles, & horrendâ specie, persona quæ hominem in sepulchro suo erectum statuent, animâ & corpore constantem, atque interrogabunt eum de Unitate & Apostolatu, dicentes, Quis est Dominus tuus? & quæ religio tua? & quis Propheta tuus? atque esse eos exploratores Sepulchri, eorumque interrogationem primam post mortem examen; & ut credat * cruciatum Sepulchri, atque esse eum debitum & iudicium & iustitiam erga corpus & animam, prout velit [Deus,] nec non libram duabus lancibus & examine constantem, quæ magnitudine cælorum & terræ superficiem æquet, in qua ponderabuntur opera [hominum] per potentiam Dei, quo tempore proferentur pondera atomos et sinapis grana gravitate non excedentia, ut exactè res trutinentur, & perfectè fiat iustitia: deinde conjiciendos libros operum bonorum, specie pulchrâ in lancem lucis, quibus deprimetur libra juxta gradus ipsorum apud Deum, ex benignitate Deil: bros autem operum maiorum

* Confer.

הבית

הקבר

apud Rab-
binos.

lorum specie turpi in lancem tenebrarum, quibuscum le-
viter aſcendet libra, per juſtitiam Dei excelsi. Credere
item oportet eſſe verè Viam, qua ſit corpus extenſum ſuper
medium Gehenna, acutius gladio & ſubtilius pilo, in quo
lapſura ſint pedes infidelium, ex decreto Dei, ita ut ipſi
in ignem decidanſ, firmiter conſiſtentibus pedibus fidei-
um qui ducentur in domum æternam. Credi etiam piſ-
cinam ad quam aquatam descendunt, piſcinam ſcil. Mo-
hammedi, ex qua bibunt fideles ante ingreſſum Paradisi,
poſtquam viam iſtam tranſierint, & ex qua qui ſemel bi-
berit, non amplius ſitiet in æternum, cujus latitudo ſit
menſis iter, quæque lacte candidior, melle dulcior, &
circa quam poſiti ſint undequaque urceoli Stellarum cæli
numero, & cui ſint tubuli duo per quos infunditur aqua
è [flumine] Canthar. Credi item ratiocinium in quo
diſidentur homines, in eos de quibus ſtriſte ſumetur ratio
& eos quibuscum benignè ageitur, & eos qui ſine ullo pror-
ſus examini in Paradisum recipientur, illos nempe quos
Deus ſibi prope admoturus eſt; et interrogaturum [De-
um] quemcumque voluerit, ex nuntiis ſuis, de legatione
ipſorum, & quemcumque voluerit ex infidelibus, quare ab
ipſo miſſos mendacii accuſaverint, hæreticos item de tra-
ditione, & credentes de operibus ſuis. Credi etiam exitu-
ros tandem eos, qui unum Deum conſeſſi fuerint, ex igne,
poſtquam pœnis delictorum luerint, adeo ut. (benignè Dei
gratiâ) non permannſurus ſit in Gehenna quiſpiam, qui u-
num Deum conſiteatur, Nec non interceſſionem Prophe-
tarum, deinde doctõrum, deinde Martyrum, deinde cætero-
rum creſcentium (uniuſcujuſque ſcil. juxta præſtantiam et
gradum ſuum) quique præter hos ſunt è credentibus, qui
bui non ſit interceſſor, exituros gratiâ Dei, nec manſurum
perpetuò

perpetuò in igne credentem, verum ex eo exsturum, cui-
cunque in corde fuerit fidei, vel quantum pondus atomi.
Necesse est item ut confiteatur excellentiâ sociorum [Mo-
hammedis] & gradus eorum, & hominum post Moham-
medem, præstantissimum esse AbuBecrum, deinde Oma-
rum, deinde Oshmannum, deinde Alim, & ut de omnibus
sociis beneficentias, eosque celebres, prout eos omnes cele-
bravit Deus, ejusque Legatus. Atque hæc omnia tradi-
tione accepta sunt, et manifestis indiciis comprobata, et qui-
cunque hæc omnia confessus fuerit, et certò crediderit, is
accensendus est, qui veritatem amplectuntur, et ex eorum
cætu qui viâ receptâ incedunt, à cætu errantium et hære-
ticorum turbâ separatus. Hæc ergo credere & con-
fiteri tenetur quisquis Muslemi nomine dignus ha-
beri velit: idque prout ad literam sonant, non fa-
niori aliquo sensu intellecta, monente eodem تعسف
جماعة فاولوا ما ورد في الآخرة من الميزان والحرط
Altiùs (inquit) prædicti nonnulli
interpretati sunt quod de iis quæ sæculum futurum spe-
ctant, offertur, qualia sunt Libra et Via, aliæq; ejusmodi,
at hoc hæresin sapit. Quòd si cui mirum videatur hæc
ab ipsis ad literam intelligi, quid si vitæ futuræ sta-
tum fusiùs eos describentes audiat, atq; inter cætera
quid de الحور العين i.e. puellis candidis *μυροποδὲς*,
quarum singulis Paradisi incolis vel greges totos af-
signant, aliisque loci istius deliciis, quales fingunt,
nugentur. Certè de vita ista usurpant verba è SS.
Scripturis desumpta, parata scil. esse à Deo servis
suis ما لا عين رأت ولا اذن سمعت ولا خطر على قلب بشر

بشر *Quæ nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in
cor hominis ascenderunt. At qualia interim hæc som-*
nient *ألا العرביين المتفلسفين الأوّلين المتشوّفين بومر*

*Arabes isti fatui, stulti, flagitiis immersi, (ut rectè de
is hæc ipsa in re Maimonides) ex eo facile patet quod
ab ipso Mohammede dictum fertur, ut summum fe-*
licitatis, quem ipse imaginari potuit, in ea vi-
a gradum exprimeret *إن الرجل من أهل الجنة*

ليعطي قوة مائة رجل في الأكل والشرب والشهوة
والجماع, Vnicuique è Paradisi incolis datum iri vires
antum virorum ad edendum, bibendum, libidinandum,
et Venrem exercendam. Quasi præcipuum hujus vitæ
approbrium, summa esset alterius felicitas.

Quatuor, scil. Secta Maleci Ebn Anasi, &c. Fuerunt
أربع الفقه (ut loquitur AlGazalius) Magni legis
Antistites, & jurisperitorum principes, quorum no-
minibus toridem sectæ insignitæ sunt, dum eo-
rum sententiam amplexi alii ipsorum se affeclas pro-
essi sunt; magnâ (ut censet ille) eorum injuriâ quo-
rum similes haberi voluerunt, cum essent moribus
interim dissimillimi. Nam cum illorum unusquisq;
uerit *عابدا وزاهدا وعالما بعلوم الآخرة وفقهها في*
مضالح الخلف في الدنيا مزجدا بفقهه وجه الله
إلى Devotus rerum secularium fugiens, callens sci-
entias quæ ad vitam futuram spectant, eorum quæ ad
res hominum rectè administrandas faciunt, peritus, et
scientiam suam ad Dei gloriam dirigeret, harum quin-
que proprietatum unam tantum sibi imitandam pro-
posuerunt qui illis nomen dedere; scil. ut variarum
juris

Hal. Testab.
c. 8.

Cenzol'
Afra r.

P. 26. h. 17.

juris partium sibi peritiam acquirèrent, quoniam cæteræ ad mundum futurum pertineant, ea ad hunc etiam, cujus rebus ad ministrandis, quoniam utilis sit, ei incumbunt, atque interim Antistitum istorum similes existimari volunt. *Procal absit* (inquit) *ههات* *ولا تقاس الملايكة بالحدادين*, ut ita habeantur, neque enim comparandi sunt Angeli cum fabris ferrariis. de eorum igitur singulis aliquid ordinæ dicendum.

Malec Ebn Anas] Natus est anno *Hejra* 93. aut 94. * juxta alios 95. vel ut alii 90. (referente *Ebn Chalecan*) mortuus *Medina* 179; juxta alios 178. (quos securus *Abul Fedā*) annos natus 84, vel juxta alios 90. Hujus ut de modo dubia solvendi sententiā sciamus, ferunt ipsum cū ægrotaret, ac morti jam vicinus esset, amico cuidam qui ipsum lachrymis perfusum invenisset, rei causam sciscitanti, respondisse *ع مالي لا ايكى ومن ادى بالبكأ منى* &c.

Ebn Chalec.

Quomodo non flerem? & cui magis quam mihi flere convenit? Vtinam ob unumquodque dubium quod ex animi mei sententiā solverim, tot verberibus exceptus fuisset *كأيت لي المسوسة* *leviores hoc pacto essent rationes meæ, utinam nunquam ex sententiā mea de re aliqua stavissem.* Fertur autem quoties sententiā suā prolaturus esset, summā cum gravitate lecto assidentem se composuisse, neque libenter hominibus eam exposuisse *على طريق او قايما او مستعجلا* *in via aut stantem aut festinantem;* & dicere solitum *ان حب الله* *Perpendere juxta* *ما احدث به عن رسول الله* *quod ab Apostolo Dei referendum sit.* A principe aliquando

quando ob sententiam quæ minùs ipsi probaretur
 plagis cæsus, majore hinc in honore apud homines
 fuit. *كادما كانت تلك السياط حلما حلما* ac si flagella ista ornamentorum vice ipsi fuissent. Quin-
 que proprietatibus memoratis ornatum eum fuisse
 asserit *AlGaxalius*, qui ipsum interrogatum quid
 sentiret *علم في طلب العلم* de studio scientiæ, respondisse
 narrat *حسن جميل واحد انظر الذي يلزمك*
Barium من حين تصبح الى حين تدمسي فالبركة
 est & pulchrum, verum perspice quid tibi necesse sit a
 mane usque ad vespèram, atque illud amplectere. Ipsum-
 que ad gloriam Dei scientiam suam direxisse pro-
 bat, quod de 48. quæstionibus, sententiam suam ro-
 gatus, ad 32. responderet *لا ادري* Non scio, cum
 qui aliud quam Dei gloriam pro scopo habeat, non
 facillè se aliquid nescire fateatur. Ab *Harun Rashido*
 rogatus ut domum ipsius adiret quo ejus filios in-
 strueret, respondisse fertur, *علم بوقتى لا ياتي* *Orien-*
tia aditur, non adit. rectè, inquit *Harun*, respondes, jus-
 sitque filios suos templum adire ut una cum cæteris
 eum audirent. Dixisse etiam fertur se nemine Ma-
 gistro ulum qui non antequam moreretur ad eum
 discendi gratiâ accederet.

Mohammed Ebn Edris Alshafciensis] scil. *Ebn Edri*,
Ebn Al Abbas, *Ebn Othman*, *Ebn Shafci*. Fuit hic om-
 nimodæ eruditionis penu, teste *Ebn Chalecan*. Ejus
 præstantiam ut filio suo de ea sciscitanti prædicaret
Abmed Ebn Hanbali, dixit eum fuisse *كالشمس*
للدين *و كالعافية للبدن* *Instar solis mundo, & sa-*
nitatis corpori. Fuisse autem primò videretur *Abmed*

iste erga eum obliquior, adeo ut discipulos suos ipsum sequi vetaret; cum ergo postea ei *Alshafien-*
sem mulo vectum, pedibus sequenti occurrens eorum
quidam, diceret, *Tūne nos eum sequi vetas, & ipse post*
eum incedis? Respondit ille, *لو لم كنت* *البغلة انتفعت*
Tace, siquidem si vel mulo ejus te adjun-
xeris, [inde] utilitatem percepturus es. Dicitur ma-
trem ipsius eo gravidam somniasse, Jovis stellam ex
utero ipsius egressam in Aegypto decidisse, deinde
in alias passim regiones particulam aliquam ipsius
diffiluisse, quod interpretati *دريغون* *dixerunt futu-*
rum ut pareret filium qui primò Aegypti incolas sci-
entiâ suâ instrueret, deinde eâ cæteras regiones re-
pleret. Primus fuit (teste Ebn Chalecan) qui *تكم*
الفقه *de fundamentis scientiæ juris, locus au-*
tem, eamque (ut videtur) in Methodum redegit.
Fertur dixisse AlZaapharani fuisse *أصحاح الحديث*
qui dicta Moham-
madis referrent, somno immersos, osque, dum veniret, Al-
Shafienfis quo eos expergesceret. Natus est anno Hejra
150. eodem die (ut volunt nonnulli) quo obiit Abu
Hamisah, in urbe *غزة* *Gaza, vel juxta alios* *بعض*
Askelano, imò & juxta alios in Faman, sed prior sen-
tentia verior est. Meccam autem adductus est annos
natus duos, ibique educatus. Mortuus est anno 204.
at vixisse eum volunt nonnulli annos 58. In Schola-
sticos intenso admodum animo fuit. Noctem in tres
portiones parti solitus est (referente AlGazalio)
unâ scil. للعلم *Scientiæ studio, secunda للصلاة* *Ora-*
tionis, tertîa للنوم *Somno, dicatâ. Dictum ab eo fer-*
tur *ما شبعني منذ ستة عشر سنة* *per sexdecim annos*
numquam

AbulFeda.

nunquam cibo satur surrexi, &c. sc. quo magis studiis
& devotioni idoneus esset. Item, Non, jurasse se per
Deum unquam, verò vel falso. Cum sententiam suam ali-
quando rogatus, fileret, quarenti quare non responderes,
dixit, حتى اصرى ان الفضل في سكوتي او
الجواب Doncc perpenderim, utrum præstes filere an re-
spondere. ab eodem dictum من انعى انه جمع بين
Qui se mundi الدنيا وحب خالقها في قلبه فقد كذب
& creaturis ejus amorem in corde suo pariter fovere di-
cit, mentitur.

Abmed Ebn Hanbali] Juxta Ebn Chalecan Abu Ab-
dollah, Ahmed Ebn Mohammed Ebn Hanbali, Bagdadi na-
tus anno Hejra 164. vel juxta alios مرو Marwa.
Quod Alcoranum creatum esse confiteri nollet ضرب
verberibus exceptus & in carcerem conjectus
est. Obiit anno 241. Bagdadi. Funeri ejus adfuisse
perhibentur virorum مائة ألف sexaginta millia octingen-
ta, mulierum ألف ستين sexaginta millia.

Abu Hanifah-AlNooman] Natus est anno Hejra
80. vel juxta alios 70. vel ut alii 61. at primam sen-
tentiam præfert Ebn Chalecan. Obiit anno 150. jux-
ta alios 151. vel ut alii 153. sed prima sententia ve-
rior. Obiit in carcere, in quem conjectus fuerat,
quod Judicis munere fungi recusaret, quam ob cau-
sam multa & gravia à principibus passus est, nullis
tamen minis aut cruciatibus adigi potuit ut illud in
se susciperet, فاختار عذابه على عذاب الله
puniri quam à Deo praoptari, ut loquitur AlGazali,
qui refert eum cum (ad munus illud inviratus) re-
spondisset se ei imparem esse, interrogatum, quam ob

rationem, regessisse ان كنت صادقاً فلا اصالح
 و ان كنت كاذباً فالكان لا يصالح للقضا
verax sim, non sum es idoneus, sin mendax, non est men-
dax. aptus iudicis officio exequendo. Alcoranum, eo quo
 mortuus est loco, perlegisse fertur septies millies.
 Socii *Maleci & Shafeiensis, & Hanbali* vocantur a-
 pud *Sharestaninm* اصحاب الحديث, *Dictorum Mo-*
hammedis retinentes, suntque præcipue *Hejazenses,* at
 affecæ *Abu Hanifa* اصحاب الراى *Rationi,* seu sen-
 tentiæ propriæ addicti, & sunt اهل العراق *Eraci-*
enses.

p. 26. l. 21.

Affonnah, i. e. Traditio] Ita eam reddimus eâ
 notione quâ ex doctrinæ Iudaicæ partes quæ תורה
 פרה seu legem ore tenus traditam (ut loquuntur)
 constituunt, & quæcunque in lege *Mosis* expressa
 non reperiuntur, Traditiones audiunt. Ita scil. con-
 tinet *Affonnah* apud *Mohammedistas,* quicquid *Mo-*
hammedis dicto vel facto præeuntis, magis quam ip-
 sius Alcorani, auctoritate commendatur. Illud nos
 docet *Abnol Achir,* his verbis quid sit السنة expli-
 caturus الاصل فيها الطردقة والسيرة وانا اطلقت في
 الشرع فانما يراد ما امر به النبي وروي عنه وجوب عليه
 قولاً وفعلاً مما لم ينطق به الكتاب العزيز والهن
 يقال في ادلة الشرع الكتاب والسنة اي
 Radix sen primaria hujus vocis sig-
 nificatio, est vita & conversatio [seu vitæ institutum]

p. 29. l. 11.

Audierunt ipse & discipuli ejus *Sensus* اهل الظاهر
literals sequaces, scil. الاخبار والاخبار
quod sententias juxta proximum لاخذنهم بظاهر الآثار والاعتراف
verborum sonum accipiant, واعرأضهم عن التاويل
& ulteriorem interpretationem fugiant, referente *AbulFeda*, qui & ait كان
 داود لا يرى القياس في الشريعة ثم اضطر اليه
Davidem istum, nullum rationi locum
concessisse in religione; postea tamen ad eam compulsus,
probationem appellasse, & esse ei *الحكام* خالف فيها
Sententias, illis quatuor *Antistitum* [præ-
 dictorum] *contrarias*. الايمة الاربعة

p. 29. l. 21.

Fundamenta legis Islamitica] Observare hic liceat
 differentiam, quam statuunt *Authores libri Ach-*
wanossafa inter *دين* & *شريعة الدين* *Religionem* &
religionis ritus. quod scil. *العربية* في اللغة
 العربية هو الطاعة من جماعة ارجيس واحد ولما
 كانت الطاعة لا يتيسر الا بالاوامر والنواهي والامر
 والنهي لا يعرفان * *باحكام* وحدود وشرائط في
 المعاملات سميت هذه كلها شرايع الدين وهذه
 احكامه فلما كان الانسان هو جملة مركبة
 من جسد جسما في ظاهر جلي ومن نفس روحانية
 باطنة خفية صارت احكام دين الانسان وحدود
 شريعته علي وجهين ظاهرا وباطنا فالظاهر هو
 اعمال الجوارح والباطن هو اعتقادات الاسرار في
 الضمير وهي الاصل كما قيل *الاعمال* بالنيات
 ولكل

* *Desse vi-*
detur لا

دين Significatio vocis و لكل امرئ ما نوى

Din in lingua Arabica est, Obedientia à cætu [aliquo hominum] uni principi præstita. Cum autem non facile præstari possit obsequium nisi [intervenientibus] mandatis & interdictis; Mandata autem & interdicta non percipiuntur nisi per judicia & definitiones & conditiones in actionibus requisitas, appellantur hac omnia ritus religionis, & consuetudines [seu via] judiciorum ejus. Cùmque sit homo concretum quid, compositum è corpore crasso, exteriori visibili, anima verò spiritali interiori, inconspicuâ, inde fit ut judicia etiam religionis & definitiones juris in duplici genere versentur, exteriori & interiori; quæ exterioris sunt, membrorum corporis functiones, quæ interioris, mysteriorum confessionem in animo spectant, atque hac domum radices instar sunt, juxta illud quòd dicitur Opera intentionibus metienda, & unicuique [imputatur] quod intendit.

Fundamenta legis Islamitica] Apud AlGazalium, ut & in libro Mostatraf, dictum à Mohammede fertur

بني الاسلام علي خمس شهادة لا اله الا الله وان محمد رسول الله واقام الصلاة وايتا الزكاة

Fundatus est Islamismus in quinque; Confessione hæc, Non est Deus præter Deum illum & Mohammedes est Apostolus Dei, & Orationibus constanter celebrandis, & Eleemosynis largiendis, & Peregrinatione religionis ergò, & Jejunio Ramadani. Mundities ergo quam noster primum statuit fundamentum, sub oratione continebitur, utpote quæ in ple-
risque orationi inservit, juxta aliud ipsius dictum

* EbnolAthir.

AlGazal.

p.29. l.22.

AlGazal. و
EbnolAthir.اربع *
مراتب

* Non accipit Deus preces absque mundatione, seu lotione & مفتاح الصلوة الطهور Orationis clavis est mundities. Unde & طهارة vocatur lotio illa quam orationi necessario præmittendam censent.

Munditiei in extremis corporis partibus] Dictum à Mohammeде Fundata est Religio in munditie : & الطهور وصف الايمان mundities est dimidium fidei ; quæ ipsius dicta ut intelligantur quatuor statuit AlGazalius munditiei * gradus, quorum primus est تطهير الظاهر عن الاحداث mandatio exterioris [corporis] ab inquinamento, rebusq; spurcis & superfluis. Secundus Mandatio membrorum corporis à sceleribus & rebus illicitis [patrandis.] Tertius تطهير القلب عن الاخلاق المذمومة Mandatio cordis à moribus vituperio, & vitis odio dignis. Quartus تطهير السر عما Mandatio secreti ab omni re præter Deum, scilicet intimorum cordis affectuum expurgatio quò Deo soli vacent, à multis من عمت بصيرته quorum caligant oculi, curari exteriorem illam corporis, quæ est cæteris كالقشر الاخير بالاضافة الي اللب المطلوب instar corticis extimi ad nucleum qui appetitur, cum fit تطهير الهراير Maximi momenti.

momenti res, recessum cordis expurgatio. Multum ergo de his queritur *Al Gazalius* qui de exteriori corporis munditie ad superstitionē usq; solliciti sint, adeo ut illos qui minùs hac ex parte superstitioni sint pro immundis habeant, & eorum contactum fugiant; cùm interim sit apud ipsos الباطن خراب و مشحون بخبايا الكبر والعجب والجهل والربا والنفاق quod intus est, desolatum, & oppletum vitiis superbia, fastus, ignorantia, dissimulationis & hypocrisis, rerum ordine penitus inverso. Antiquior tamen apud Arabes mundandi corporis cura *Mohammedanismo* videtur, cujus ritus (ab *Abrahama*, ut volunt, acceptos) ad decem capita reducit *Al Sharestanius* (alios quos vidit authores secutus) quorum quinque ad caput, quinque ad reliquas corporis partes pertineant: quæ ad caput, sunt المضمضة Gargarizatio, seu oris collutio, 2 الاستنشاق Narium aqua inspirata purgatio. 3 الشارب Myrtacis tonsura. 4 الفرق Capillorum discriminatio. 5 السواك Dentium fricatio quæ ad reliquum corpus الاستنجاء Mundatio ab excrementis emissis, دغف Unguium præsectio, دغف Pilorum axillarium vulsio, حلق العادة Rasure pubis, الختان Circumcisio, quæ (inquit) لما جاء Adveniens Islamismus in ritus conversa confirmavit; qui ipsissimi sunt quos à *Mohammede* suis commendatos refert *Al Gazalius*, nisi quod duodecim recenseat, ac ita partiatur, ut quinque (prædicti nempe isti) caput spectent; tres, manus & pedes, nempe unguium præsectio, ablutio i. e. articulorum digitalium, & mundatio البراجم i. e. articulorum R r الرواجب

Hac primum fecisse Abrahamum, refert *Al Jannab. in vit. Abrah.*

الرواجب i. e. *flexurarum corundem*, seu juxta alios, *flagrum extremarum*; quatuor reliqui ad reliquas corporis partes, eo, quo dictum est, modo. Harum rerum cum incuriosiores factos Arabes videret Mohammedus, rixus (ur videtur) antiquitus receptos, ipse legenova sanxit ac omnibus necessarios observatu fecit.

l. 24.

Oratio] Inter dicta Mohammedi, quibus orationem suis commendatam voluit, hæc feruntur, الصلاة *Oratio religionis columna est, quâ sublatâ ruit religio, & مفتاح الجنة Clavis Paradisi oratio.* Liceat autem hîc quæ in libro *Mostafaf* leguntur de Orationis apud Arabes nomine & Etymo adscribere, & c. *اختلف في اشتقاق اسم الصلاة* Diversa sunt *سنتها de Etymo nominis الصلاة, cur eo scil. appelletur oratio.* Dicit volunt nonnulli eâ notatione quâ idem valet *الدعاء* Invocatio, alii eâ quâ misericordiam denotat, ut cum dicunt *صلي الله عليه* quod significat, * Propitius sit ei Deus, non ut à nonnullis versum est, Oret pro eo Deus: alii à significatione *استقامة* Rectificationis, ut cum dicunt *صلوات العون* Lignum rectum feci, quia oratio recte dirigat hominem in cultu Dei, & ab inobedientia cohibeat, alii denique *لأنها صلة* Quod mutua sit relatio seu, necessitudo quadâ inter servum i. e. Homine & Dominum suum.

* Seu ut Ebnol Aihir, Honoret cum Deus, & quâ significatione & dictam orationē vult, quod eo cultu honoretur Deus,

Hæc

Hæc ille. Alia adhuc nominis ratio apud *Al Motar-*
rezium in libro *Mogreb* affertur, اشتقاقها (inquit)

من الصلاة وهو العظم الذي عليه الاليتين لان
المصلي يحرك صلوة في الركوع والسجود

Derivatur à صلاة quod os illud denotat cui adhaerent clu-
nes, quoniam qui orat clunium ossa movet, dum se incur-
vat & fronte terra admotâ prostermitur. Monent eo-
rum cordatiores in oratione præcipue spectari

بمنزلة الباطنة partes internas, quæ sunt المغانى الباطنة
tanquam ejus vita & spiritus quarum sex
præcipuas statuunt حضور القلب والتفهم والتعظيم

والهيئة والرجاء والحياء
Præsentiam cordis [seu Inten-
tionem] Intellectum, اعتناء, Reverentiam, Spem,

Pudorem. Exteriori tamen formâ & corporis gesti-
bus, quales sunt inflexio corporis quæ الركوع vo-

catur, & frontis terræ admotio quæ السجود aliisque
circumstantiarum minutiis adeo solliciti sunt, neg-

lectis forsan plerunque iis, quæ cor spectent, ut non
immeritò inde & nomen apud ipsos sortiatur, & de-
finitionem, sic describente *Ebnol Kassaio*, quod sit

عبارة عن أفعال مخصوصة وأركان معلومة
عبارة عن أفعال مخصوصة وأركان معلومة

calius constans acti-
onibus peculiaribus, & fundamentis notis cum certis
conditionibus tempore definito [peragendis.] Actio-
num istarum quasnam à majoribus acceptas retine-
rit *Mohammedes*, quasnam ipse pro arbitrio suo addi-
derit, difficile erit statuere. Quod ad illam autem,

R r a

magni

v. & AlCeshaf,
& AlBidawi,
ad cap. vacce
in Alc.
Epit. AlGazal.

Maimon. in ep.
ad proselyt. re-
lig.

magni inter cæteras momenti, quæ juxta *Al Molar* reziū, toti huic cultui nomen dederit, quæ sit inclinato capite & sublati inferioribus corporis partibus, eam asserit *Maimonides* Idololatriæ antiquæ, & turpissimi cultus obsceno terriculo *Baath Peor* olim delari, vestigium esse non obscurum באמת שהיה לישמעאלים מקודם באותם המקומות שלשה מיני עבודה זרה פעור ומרקלים וכמוש והם עצמם מורים ברברים אלו וקראים להם שמות כלשון ערבי פעור עבירתו שיפעיר עצמו לפניו או שיניחראשו ויגביר ערותו למולו כמו שאלו הישמעאלים משתחווים ביהם בתפלתם *Certum est fuisse Ismaelitis olim istū in locis tres cultus Idololatriæ species, scil. Peor, Mercurium & Cemoth, quæ ipsi jam consentunt, & nomini- bus in lingua Arabica [notis] appellant. Peoris autem cultus ita peragebatur ut quis se eorū ipso nudaret, aut capite demisso obscenas corporis partes attolleret, quo modo Ismaelitæ isti (e, his etiam temporibus, inter orandum incurvant. Quæ de aliis cultus Idololatriæ vestigiis sequuntur, apponendi mox erit occasio.*

فان الله جعل الزكاة احد 3 *Eleemosyna* (inquit *Al Gazali*) Constituit Deus *eleemosynam*, unum è fundamentis Islamismi. de eo præceptum in Alcorano, inter prima. scil. c. 2do اقيموا الصلاة واتوا الزكاة *Orationes constanter peragite & Eleemosynam præstate*; diciturque liber iste datus in directionem iis qui rite preces fundunt & *eleemosynas* largiuntur. *Eleemosynis* autem nomen hoc, apud Arabes impositum volunt, vel à زكى quod crescere & augeri significat, quod inde accessurum opibus incrementum speretur, ut in explicatione Ritualis,

tualis, سمي المصروف الي المساكين زكاة لانه
 &c. Appellatur il- ينمي المال نظرا الي البركة
 lud quod in pauperes erogatur Zacat, quoniam opes adan-
 get, respectu scil. benedictionis divinæ, seu (ut lo-
 quitur *AlBidawius*) ان اخراجها يستجلب بركة
 Quoni- في المال ويثمر للنفس فضيلة الكرم
 am erogatio ejus benedictionem conciliat opibus & in ani-
 mo virtutem liberalitatis producit, juxta illud *Alcorani*
 مثل الذين ينفقون اموالهم في سبيل الله كمثل
 Similes sunt illi qui opes suas حبة انبتت سبع سنابل
 erogant in viâ Dei, grano quod septem spicas germina-
 vit: vel ab ea thematis notione qua *Mundare* denotato
 قادها تظهر المال من الخبث والنفس من البخل
 quod opes ab inquinamento & animum ab avaritiæ sordi-
 bus purget. Apud *EbnolKassai* hac nominis & rei ex-
 plicatio, الركة في اللغة الريادة وفي الشرع عبارة عن
AlZacato, [i. e. ايتا بطايفة من المال مال مخصوص
 Eleemosyna] juxta nominis significationem denotat in-
 crementum, at ex usu legis, erogationem rata portionis
 opum, è facultatibus designatis. Neque enim hîc res
 uniuscujusque libito & arbitrio permitta est, sed co-
 ercendæ hominum avaritiæ, secundum justam facul-
 atum æstimationem, lege exigitur. Annotatur ibi-
 dem in margine Eleemosynam etiam الصدقة [٧٦٦]

v. *AlBidaw.*
Confer. Luc.
 11.41.
Date eleemosy-
nam & ecce
omnia munda
sunt vobis.

quodam dicitur علي صدق العبد في العبادة *quodam dicitur*
sinceritatis hominum in colendo Deo indicium fit.

4 *Jejunium*] الصوم ربيع الايمان *Jejunium est*
quarta pars fidei, inquit AlGazalius. In ejus etiam
laudem afferuntur, dicta Mohammedis, خلوف قم
Graveo- الصائم اطيب عند الله من ربح الهشك
lencia oris jejuni, gratior est Deo, odore Mosci. & كل
unicuique rei porta est, شي باب وباب العبادة الصوم
porta autem religionis jejunium, item شهر ان ا فخل شهر
&c. In- رمضان فتحت ابواب الجنة وغلقت ابواب النار
ente mense Ramadan, aperiuntur porta Paradisi, & occlu-
duntur porta Gehenna, &c. Quid fit autē apud eos jeju-
nium, sic explicat EbnolKassai, اللغة مطلق الصوم ا في اللغة مطلق
لامسأك وفي الشرع عبارة عن امسأك مخصوص لامسأك وفي الشرع عبارة عن امسأك مخصوص
وهو الامسأك من الاكل والشرب والجماع من وهو الامسأك من الاكل والشرب والجماع من
الصبح الي الغروب مع النية *AlSaum est, juxta no-*
minis significationem, continere se, seu Abstinencia, in-
definite, at ex usu legis, denotat abstinentiam definitam,
scil. ut se quis contineat à cibo, potu, & Venere, à mane
usque ad vesperam, cum intentione. Jejunium lege indi-
cūm est mensis Ramadan, atque de eo præcipuè in-
telligenda sunt quæ de jejudio dicunt. Sunt tamen
illis & alia, quæ التطوع seu spontanea vocant, Moham-
medis vel exemplo vel calculo cōmendata, jejunia, ac
præcipuè dies certi è ~~تلك~~ *quibus quos sacros habent,*
ut ex hoc ipsius dicto (referente AlGazalio) patet
 يوم

de quo in Alg.
 c. 21

يوم من شهر حرام افضل من صوم ثلاثين من غير وصوم
يوم من شهر رمضان افضل من صوم ثلاثين من شهر
Dies è mense sacro unus [jejunio dicatus] præstat
jejunio triginta dierum cujusvis alius mensis, at dies unus
mensis Ramadan præstat jejunio triginta dierum mensis
sacri. Inter dies autem commendatiores censetur
عاشورا Ashura, i. e. decimus dies mensis Moharram,
qui etiam Arabibus ante Mohammedem, jejunio sacer,
referente AlBarezio in suis ad sermones Ebn Nubata
commentariis, scil. Ayesham dixisse, ان قريشا
Koraishtas solitos كانت تصوم عاشورا في الجاهلية
jejunare, ante religionem à Mohammede conditam, die
Ashura, at AlKawinius Mohammedem, ejus jejunio di-
candi occasionem, à Judæis accepisse tradit, روى
ابن رسل الله لما قدم المدينة وجد يهودها
يصومون عاشورا فسألهم عن ذلك فقالوا انه الذي
غرق فيه فرعون وقومه ونجى موسى ومن معه
فقال انا احق بموسى منهم فامر بصوم عاشورا
Fertur Mohammedem cum Medinam pervenisset, atque
ibi Judæos die Ashura jejunantes reperisset, rogasse ipsos
quare hoc facerent, qui dixerunt, quoniam hoc die sub-
mersus est Pharaoh cum populo suo, Mose, cum iis qui
cum ipso erant, evadente. Tum ille, Plus mihi cum Mose
est quam illis, præcepitque ut die Ashura jejunarent.
Quod tamen postea ipsi displicuisse videtur, quod
Judæos imitatus fuerit, ideoque dixisse, se, modo al-
terum annum viveret, die nono jejunaturum, كراهة
لموافقة

* in تسع
v. & explic.
Rit. in صوم
الطوع

AlGazal. &
AlMofatref.

له وفاقه اليهود *Judaorum consortium abhorrens*, * ut loquitur *EbnolAthir*. Ac certè à *Judaïs* ejus dici jejunium ad ipsos fluxisse, ipsum nomen عاشوراء indicat, quod est ipsissimum *תשעה* quo nomine jejunium illud decimi diei mensis, lege *Mosis* sancitum, *Levit. XVI. 29* insignitur. Fatentur enim eorum Grammatici esse hoc اسم اسلامي nomen *Islamiticum*, & forma priscis *Arabibus* planè ignotæ. Jejunium autem صوم الصوم distinguunt, ut sint tres ejus gradus وصوم الصوم *Jejunium communiter sic dictum, & jejunium propriè dictum, & jejunium maximè propriè dictum.* Jejunium communiter dictum est كف البطن والفرج عن قضا الشهوة *ut contineat quis ventrem aliàsque corporis partes ab explendis cupiditatibus*; Jejunium propriè dictum كف الشمع والبصر واللسان واليد والرجل وسائر *ut quis avertat aures, oculos, linguam, manus, pedes, ceteraque corporis membra à peccatis*; Ac jejunium maximè propriè dictum est صوم القلب عن الهمم الدنيوية والأفكار الدنيوية وكف *ieiunium cordis à curis vitioribus, & cogitationibus mundanis, ejusque ab omnibus rebus, solo Deo excepto, aversio.* Inde dicunt كم من صائم مطر وكم من مطر صائم *Not inter ieiunandum vescuntur, & quas inter vescendum ieiunant?*

5 Peregrinatio, &c.] الحج (inquit *EbnolKassai*)

est

القصد الي الشئ المعظم وفي الشرع قصد البيت
 الله تعالى بصفة مخصوصة في وقت مخصوص بشرايط
 مخصوصة *AlHajj*, est ut quis destinato rem aliquam
 magni momenti aggrediatur, at ex usu legis, profectio
 certo consilio suscepta ad domum Dei, certis, modo, tempo-
 re, & conditionibus. In Alcorano præcepta reperitur,
 Sed ab Arabibus antiquioribus hausta cum ritibus
 suis, ut ex ante dictis pater, quibus addere liceat ex

وكانوا يحجون البيت ويعتدرون ويحرمون : *AlShar*.
 ويطوفون بالبيت اسبوعيا ويسعون بين الصفا
 والمروة : وكانوا يلبنون الا ان بعضهم كان
 يشرك في تلبسته في قوله الا شريك هو لك تملكه
 وما ملك ويقفون المواقف كلها : وكانوا
 يهدون الهدايا ويرمون الجمار ويحرمون الاشهر
 الحرم فلا يغيرون ولا يقاتلون فيها الاطي وختيتم
 وبعض بني الحرم بن كعب فادهم لم يكونوا
 يحجون ولا يعتدرون ولا يحرمون الاشهر الحرم ولا
Peregrinantes adem [scil. *AlCaabam*] البلد الحرام :

adibant, eamq; religionis ergo invisebant, se in eum si-
nem consecrantes, ademque septies circuibant, & inter
Safa & Merwah discurrebant, Deoque obsequium de-
ferebant, nisi quod eorum nonnulli interea Deo consortes
adderent, dum dicerent, [non est tibi Socius] præter
consortem istam, quem tu possides una cum omnibus qua
ipse possides, omnesque stationes obibant, & donaria offe-
rebant,

Sf

rebant, & lapillos coniciebant, & menses sacrabant, in quibus nec in alios hostiliter incurrere, nec eas bello agredi liceret. [atque hoc omnes facere soliti] exceptis tribubus Tai, & Cathaam, & aliquibus è posteris Al-Harethi Ebn Caabi, isti siquidem nec peregrinationes instituere, nec ad eam religiose adire, nec menses, nec locum, sacros, pro sacris habere. Hos ergo ritus, Mohammed antiquitus (imo ab ipso, ut ferunt, Abrahamo, cui mandatum vult ut homines ad peregrinandum invitaret) receptos, Alcorani autoritate sanxit, & religionis suæ partem non minimam esse voluit, ex أركان الإسلام ومبادئه è columnis & fundamentis ejus, adeo ut juxta ipsius sententiam (referente Al-Gazalio) من مات ولم يحج فليمت أن شاء الله أو نصرانيا Si quis aversus fuerit, moriatur si libes, Judæus aut Christianus.

pag. 30. l. 4.

Nec alio plerique eorum qui in ea observantur ritus, tendunt quàm probationi &c.] Sic Al-Gazalius, ويرى السعي وزي الجمار وامثال هذه الاعمال فلا حظ للنفس ولا انس للطبع فيها ولا اعتدال للعقل الي معاديتها فلا يكون في الاقدام عليها باعث الا امر مجرب وقصد الامثال للامر من حيث انه امر واجب الاقباع فقط وفيه عزل العقل عن تصرفه وعرف الطبع والنفس من محل انسه فان كل ما أدرك العقل معناه مال الطبع اليه ميلا ما فيكون ذلك العقل معينا للامر وباعثا

مع علي العقل فلا يظهر به كمال الرق والاتقيان

Quod ad discursum illum repetitum, & jactum lapillorum, & reliquas hujusmodi actiones, nihil hac ad animum hominis, nec consentanea natura; nec est intellectui quo ad inquirendum quid hac sibi velint, dirigatur, nec quod quempiam ad ea amplectenda incitet, verum mandato simplici constant, & intentione merâ obsequendi mandato, quatenus mandatum est cui necessario parendum sit, & cui se immiscere, intellectui non sit concessum, & à cujus usu familiari alieniores sint natura & animus. Cum enim percipit intellectus rei alicujus scopum, sit aliquo modo natura ad eam propensior, qua propensio suppeditas fert mandato, unaque cum eo intellectum adortur, adeo ut non appareat in eo plena servitus & obedientia.

*Cursus السعي sc. inter * Safa & Marmah, inter quæ peregrinanti septies discurrere, idque partim علي gressu gravitate consuetâ, partim بالسير السريع يفعل ذلك سبعة ويرمل. في موضع الرمل في كل مرة ويسكن في موضع السكون Septies hoc faciet, & unaquâque vice festinabit ubi festinandum est, & lentè incedet, ubi lento gressu incedendum est, inquit AlGazalius, ritus istos describens.*

Et properatio in circuitione Caaba] Quod noster vocat هرولة illud alii vocant الرمل. Eadem utriusque vocis significatio, scil. Gressus concitator, في الاسراع المشي مع تقارب الخطا وهو دون العدو وفوق المشي المعتاد explicante AlGazali, i. e. Properatio

inter eundem, gressibus contræctioribus, quæ sit infra cursum & supra incessum communem. hæc in circumeunda Caabâ utuntur. Septies autem illam circumeunt, ter gressu hujusmodi concitato atque humeros agitant, quater magis lento, seu usitato, juxta illud à Mohammede acceptum, *الطواف رمل ثلثا ومشى اربعاً*. Circuitio ter incessu citatiori peragitur, quater ordinario. scil. ut robur & agilitatem præ se ferant, quod primo consultò factum *قطعاً لطمع الكفار* quo spem infidelibus pracererent, postea in ritum transiit. Ita & *رمل الطواف هو الذي امر به النبي* Ebnol Athir *اعجاباً في عمرة القضاء ليرى المشركين قوتهم حيث قالوا وهنتهم حمي يثرب وهو مسنون في بعض الاطاف دون بعض* Properatio quâ utuntur [Caabam] circumeuntes, illa est quam sociis suis præcepit Mohammedes in visitatione istâ, quam * consummationis vocant, ut Idololatriis robur ipsorum ostenderet, quòd dicerent, *Nimîus Yathrebi calor eos imbelles reddidit*. Observatur autem ipsa quibusdam tantum vicibus, non omnibus. Cujus rei rationem reddens Al Iannabi, dicit eum ita fecisse *وقال لهم* ut illis parceret. ab eo tempore ritus iste. at *السعي* seu cursus inter Safa & Marwah, antiquior est, referente Ebnol Athir; scil. *شعار قديم من عهد هاجر ام اسمعيل*. ritus antiquus à tempore usque Hagaris, matris Ismaelis.

[factus lapidum] quos scil. in vallem Mena conjiciunt,

* Cum scil. antea prohibitus à Meccensibus fuerat.

Anno 7. Hejra.
& v. Abulfed.

jiciunt, juxta ritus apud ipsos præscriptos, diversis locis & vicibus, septuagenos, juxta *Al Gazalium*; quas conficientem, oportere, ait, præter obsequium Deo præstandum sibi proponere *التشبيه بآبراهيم*

حيث عرض له ابليس في ذلك الموضع ليدخل على حجة تشبيهه أو يفتنه بمعية فامره الله تعالى أن يرميه *بحجارة طردا له وقطعا لامله* Imitationem A-

brahami, qui cum occurreret ipsi isto loco Diabolus, ut cultum ipsius injecto dubio, turbaret, aut ipsum ad inobedientiam tentaret, jussus est à Deo cum lapidum jactu fugare, ac spem ipsi omnem præcidere, وأعلم

أنك في الظاهر ترمي الحصى إلى العقبة وفي الحقيقة ترمي به وجه الشيطان وتقصم به ظهره إلا يحصل أرغام أفده إلا بامتثالك أمر الله سبحانه تعظيما

Scias لمجرد الأمر من غير حظ النفس والعقل فيه aussem te specie quidem lapides in Akabah conjicere, at reverà faciem Diaboli cadere, ac dorsum ipsi confringere, cum non aliàs ipsi vis inferatur quàm per obedientiam Deo à te præstitam ex mera mandati reverentia, nullis hac in re menti & intellectui partibus concessis. Sic *أحمد*

Josephi filius, in vita Ismaelis dicit *أن رمي الجمارات سنة إبراهيم لما تعرض له الشيطان* Iustum

istum lapillorum, ritum esse ab Abrahamo institutum, cum occurreret ipsi Diabolus, quando filium sacrificatum iret. alii alius adhuc ritus huius originem deducunt, ab ipso scil. Adamo. quo spectat quod dictum

à Mohammede refert Ebnol. Athir, *أنا رمي بمنى*,
 à Mena, in fugam se dedisse Diabolum. Hæ ipsorum nugæ,
 at quid de hujus ritus origine censeat Maimonides,
 loco, ubi de oratione egimus, laudato, audiamus. sic
 igitur pergit ille *ומרקלים עבירתו ברגימא האבנים*
וכמוש עבודתו בפריעת הראש ושלל לבש כגר תפור
ודברים כלם מפורשים וירוצים אצלם מקורם שתעמוד
רת השמעאלים אבל השמעאלים היום אומרים זה
שנפרע ראשנו ושלל לבש כגר תפור בתרופות הוא
כרי שנכנע לפני האל יתעלה ולזכור היאך יעמוד
אדם מקברו זה שמשליך האבנים בפני השטן אנו
משליכים אותם כרי לערבכו ואחרים מסקחיהם אומרים
ונותנים טעם כצלמים היו שם ואנו רוגמים במקום
הצלמים כלומר שאין אנו מאמינים בצלמים שהיו שם
וררך בזיון להם אנו רוגמים אותם ואחרים אומרים
מנהג הוא Mercurii autem cultus peragebatur jactu
lapillorum; Cerozhi; nudatione capitis, & ut quis vestes
sutiles non induat, quæ omnia apud illos manifesta sunt,
& nota fuerunt ante conditam legem Ismaelitarum. Is-
maelita autem nunc dicunt, Ideo nos caput nudamus, &
vestes sutiles non induimus in peregrinationibus, ut nos
coram Deo submittamus, & in memoriam revocemus,
quo modo surrecturus sit homo è sepulchro suo. Quod ad
lapillos autem, quos conijcimus in Diabolum illas mitti-
mus, ad ipsum confundendum. Alii autem è Doctoribus
ipsorum, hanc reddunt rationem, quòd cum isto loco posita
olim fuerint Idola, nos (inquiunt) locum illum lapidibus
petimus, ut indicemus nos non credere in Idola, quæ ibi
[collocata] fuerant, & in signum contemptus, ea lapida-
mus

* Defunt hæc
 in lib. impressis.

mus, alii dicunt, *Mos est, &c.*

Dies Veneris, &c. Dies iste appellationem يوم اجتماع الناس *Tasmolet' Jomaa*, Sortitus est quod in eo congregentur homines [scilicet ad cultus sacros peragendos:] Magnis diem istum laudibus efferunt, سيد الايام *Principem dierum* vocantes. Sciendum autem (inquit *AlGazalius*) ان هذا اليوم فضل

ان هذا اليوم فضل *Deum huic diem velut honoris prerogativam Islamismo concessisse, eumque Moslemis [seu Mohammedistis] proprium fecisse, وجعله عيداً لهم فهم اولئك الناس به سبقا, & illam, festum ipsis constituisse, atque ipsos primos eum observasse. Et خير يوم طلعت عليه الشمس يوم*

خير يوم طلعت عليه الشمس يوم *Præstantissimum dierum quos superoxitur sol, esse diem Veneris. Eo futurum diem iudicii autumant, & ut videamus quibus tricis implicetur ipsorum religio, inter cetera quæ de eo nugantur, diem esse*

تقليم *præsecandis unguibus, præmii à Deo expectandi promisso, commendatum. من قلم افطاره*

من قلم افطاره *Qui dies Veneris ungues præciderit, eum Deus morbo liberatum sanitati restituit. Nuncupabatur olim*

عروبة *A-rubah, quod ait AlFauharius esse من اسماءه*

من اسماءه *à nominibus eorum antiquis. Ita & Ahmed Iosephi filius كان من العرب يقول ليوم السبت شمار*

وليوم

p. 30. l. 9.

Ebnol Athir
in شهد
AlGazal.

v. Kazwini:
حشق. غلب.
الازهار

v. Kamus.
& Ebnol A-
thir. & Al-
lauhar. in
هون

ولم يسموا الاحد اول وليوم الاثنين اھون والثلاثا
 جبار والاربعاء بار والخميس مودس وليوم الجمعة
 العروبة وكانوا يسمون ايضا يوم السبت اجد
 ويوم الاحد هوز ويوم الاثنين حطي والثلاثا
 كلمن والاربعاء سغص والخميس قرشت والجمعة
 العروبة *Vocabant olim Arabes diem Sabbati Shiyar,*
diem Solis Awal, diem Luna Ahwan, diem Martis
Jobbar, diem Mercurii Dobbar, diem Iovis Munes, di-
em Veneris Arubah. Appellabant alii diem Sabbati
Abjad, Solis Hawaz, Luna Hortai, Martis Colman,
Mercurii Saafas, Iovis Korasht, Veneris Arubah.
Sed posteriora ista à pædagogo aliquo qui literas
puerorum memoriæ infingere voluerit, imposita vi-
dentur.

16. lib. 11.

A laborum sædiis quiescant] Inter ea quæ ad ritè
 observandum diem istum requiruntur, recenset *Al-*
Gazal. ان يجعل يوم الجمعة للاخرة فيه = ف فيه من
Ut diem Veneris vita futura ac-
cescant, & in eo ab omni opere mundano abstineant. Qui
 autem ad eum observandum teneantur, his docet
 verbis فلا تجب الجمعة الا على كل ذكر بالغ
 عاقل مسلم حر مقيم في قرية او بلدة تشتمل على
 اربعين جامعين لهذه الصفات او في قرية من سوان
 &c. *Non te-*
netur diem Veneris observare, nisi qui sit Mas atatis
matura, intellectû præditus, Moslemus, liber, qui incolat
vicum

vicum aut oppidum in quo sint quadraginta homines ita comparati, aut in vico è suburbanis alicujus regionis ad quem pertingat sonus inclinationis à regione ista ex eâ parte qua proxime eum spectat, &c.

Circuncisio] Non hæc novum legis *Islamitica* præceptum, sed ritus ad *Arabes* ab *Ismaele* forsan, aut *Esauo* antiquitus propagatus. *Philostorgius* l. 3. hist. Eccl. de *Arabibus Homeritis*, quos è *Cetura* posteris esse vult, verba faciens, hæc habet, *ἡμετέριον τὸ πρῶτον* *καὶ ὁ γέννην τεταμένον ἡμέραν*. at *Josephus* de *Ismaelitibus*, eos post annum ætatis tertium & decimum circumcidi solitos asserit. Parcius de ea (quantum mihi hætenus observare contigit) loquuntur *Mohammedanorum* scriptores. Apud *AlGazalium* hæc leguntur:

اما التطهير بالختان فعادة اليهود في اليوم السابع من الولادة ومخالفتهم تحصل بالتأخير التي ان يتغير الولد فهو احب الي وابعده عن الخطر

Quod ad mundationem, qua fit per circumcisionem, Mos est *Judæis* [circumcidere pueros] die * post partum septimo: at mos illis contrarius differre illam usque dum dentibus plenè instructus sit puer, qui mihi magis arri-det, ac à periculo longius abesse videtur. *Ebnol Ashir*, *Arabum Mohammedi* antiquiorum morem describens,

كانوا يختنون لسن معلومة فيما بين عشر سنين وخمس *Solebans* (inquit) circumcidere atate certâ [nempe] inter decimum & decimum quintum ætatis annum. Nihil de eâ certi statuiffe videtur *Mohammedes*. hoc tantum ab eo dictum laudatur, *الختان سنة*

Tt

للرجال

ib. lin. 2.

Antiq. l. 1. c. 23.

* Diem partus numerare non videtur.

عن

AlGazal. و
v. Moggeb. in

ك

EbnolAthir.
ibid.

קטן שניולד
כשהוא
מהול

Rambam tract.
de circumcisi.
c. i.

Et v. AlZa-
machil. & Bi-
dewium. in c. 5.
Aic. ubi probi-
betur sanguis.

للرجال مكرمة للمها *Circumcisio ritus est Viris*
[necessarius] *in faminis honorabilis*: cui addi potest
quod ab eodem refert EbnolAthir, الوليمة في
الاعذار حف *Aequum est ut circumcisiones convivio*
celebrentur. Quod ad ipsum Mohammedem, ieu na-
tum asserunt معنورا معسورا *Umbilico, & praputio,*
pracisis. quod si fictum, ideò factum videtur, ut *Mosi,*
vel alicui alii è Patriarchis, de quibus idem asserunt
Judæi, similis haberetur; sin verum, non adeò in-
solens fuisse, ut pueri recutiti nascerentur, apud gen-
tes circumcisionis observantes, patet ex iis quæ sta-
tuunt Judæi in suis ad legem ^{συντάξεις} de iis, qui
hæc modo ex utero materno prodierint. Nisi for-
tas verpum hunc sub Lunæ radiis natum putemus.
ان من ولد في القمر *Arabes* Illi qui sub
Lunæ radiis nasceretur contrahi perinde ac circumciso
praputium, teste Authore libri ^{دظم الدر}.

Sanguis] Videntur tamen *Arabes* antiquiores san-
guinem interesculentra habuisse, unde inter ea, quæ
iis olim in usu erant, numeratur ^{التسويد} seu intesti-
na sanguine ad escam farciendi mos, apud authorem
libri *Noshroldorr*, كانوا يجعلون الدم في المصران
Sanguinem inte- ويلقونه في النار ثم ياكلونه
stinis inditum, atque in ignem coniectum comedebant.
Cibum istum ^{ألوسفاد} اسود, ab اسود quod ni-
grum denotat, appellabant, ut nostrates *Black pudding*.
ان يؤخذ المصران فتقصد *Ira autem conficiebatur*
فيها الباقية ووجه رأسها وتشري ويوكل
bente.

bente *AlFiranZabadio*, ut intestino sanguine quem è *Cameli* vena elicerent, impleto extremum obstringerent, quo deinde cocto vescerentur.

Ex his quæ dicta sunt, patet ritus *Mohammedi* dissis à Propheta suo commendatos, plerosque ipso antiquiores esse, nec aliud egisse ipsum, dum suos ad *Abrahami* fidem revocare profiteretur, quam ut reje-ctis, quas ineptiores putaret, *Arabum* consuetudinibus, reliquas non minus ridiculas in religionem suam retentas transferret. Eum in finem antea citatis addere liceat hæc *AbulFeda* verba, وكانت الجاهلية

تفعل اشياء جلّت شريعة الاسلام لها فكانوا لا يذكرون الامهات والبنات وكان اقبح ما يصنعونه الجمع بين الاختين وكانوا يعيبون المتزوج بامرأة ابيه ويسمونه الضيق وكانوا يذكرون البيت ويعتبرون ويطوفون ويسعون ويقفون المواقف كلها ويرمون الحجارة وكانوا يكبسون في كل ثلاثة اعوام شهرا ويتسلون من الجنابة وكانوا يذامون على المضمضة والاهتنشاق وفرق الرأس والسواك والاستنجاء وتقليم الاظفار ودفن الابط وحلق العانة Solebant olim

Arabes quadam facere quæ postea præcepit lex *Islamistica*. nec matres nec filias ducebant, eorum autem quæ faciebant turpissimum erat quod duas idem sorores duceret, cum qui patris uxorem assumeret probrosam habebant *AlDaizan* appellantes. Eadem [Caabam] peregrinationibus visce-

hant, eandem circumeuntes, ac discurrentes, singulasq; stationes obeuntes, & lapides [in Menah] conjicientes. Tercio quoque anno mensem intercalabant, post congressum lavabant, frequenter os & nares abluebant, capillos discriminabant, denses fricabant, ab excrementis emissis se mundabant, ungues præscebant, pubem radabant, furi dextram amputabant. Ex iis autem quæ è medio tollenda censuit, aliquorum jam supra mentionem fecimus, aliis hunc in locum rejectis, cujus promissi fide nisi teneremur, hinc manum de tabulâ (utpote longius quam putaveramus, provecti) libenter tolleremus. Quantum ergo ei liberandæ sufficere videatur, ad alias quasdam Arabum consuetudines (eas præcipue quarum in Alcorano cæterisque Mohammedis dictis mentio) digitum intendemus, quod genus sunt illæ inprimis, quas isto, quod p. 136. innuimus, præcepto

AlMostaraz. et
AlDamiri in
صفر.

vetuit لا عدوى ولا طيرة ولا صفر ولا بهامة. Non est [vel, ne sit vobis] Adwa nec Tikâh, nec Safar, nec Hamah, quorum primum (العدوى) (explicante Ebnol Athir) propriè sonat contagium, sc. ut ab aliquo morbo affecto, transferatur in alium مثل ما يصاحب simile illi quod patitur morbo isto affectus, ut cum (inquit) Camelum scabie affectum cum aliis misceri non patiantur, metu ne in illos transeat, quæ in ipso est, scabies. وقت إبطله الاسلام hoc autem credi aut timeri vetuit Islamismus, quoniam credere vult sunt ipsum morbum [ab uno in alium] transire; docente Mohammede, non ita se rem habere, sed Deum esse qui ægritudinem & morbum immittat. Quod ad لا صفر non Safar, duplicem affert idem ejus interpretationem;

مجاوزة
من صاحبه
الي غيره
AlKamus.

v & Kamus
& AlDamiri.

tationem; primam, quæ vetet credi quod autuma-
 runt *Arabes*, scil. esse in ventre hominis serpentem
 hoc nomine, qui esurientem pungeret, & dolore affi-
 ceret, quique ab uno in alium transfirer, seu contagio
 serperet; secundam, quæ prohibeat النسي seu trans-
 positionem mensium, quâ utebantur *Arabes*, scil.
 quâ *AlMoharram* in *Safar* reji-
 cerent. الطيرة *AlTirab* autē propriè auspiciū denotat.
 Erat enim divinatio, per avium præcipuè volantium,
 observationem, cujus ratio (describente *AlDamirio*)
 hæc fuit. Cum quis *Arabum* iter suscepturus esset,
 domo suâ egressus, ubi avem reperirer, eam ad vo-
 landum provocare, quæ si dextram peteret, in itine-
 re suo pergere, sin sinistram, pedem referre, ac domi
 se continere. Hoc autem dum vetaret *Mohammedes*,
 interim الغال i. e. *Captationem ominis* (ac præci-
 puè * boni) è voce aliquâ fortuitò prolata probavit.
 Sunt tamen ex illis (eodem teste) qui vetent, & pro
 illicito habeant الغال في المصحف *Captationem*
ominis ex Alcorani inspectione. Porro ut avium, sic
 & aliorum animalium السوايح والبوامج † ea qua
 dextram, vel sinistram peterent, observabant, & si dex-
 tram peterent تبركوا به ومضوا في سفرهم وحوالهم رجعوا عن ذلك
lato a- mine accepto in itinere, vel negotio suscepto pergere, sin si-
 nistram desistere; quem morem ut *Idololatricum*, su-
 stulit *Mohammedes*. Alii erant & illis divinandi mo-
 di, ut per الرتم *AlRatam*, quod quid sit ita descri-
 bunt authores lib. نثر الدر *AlMostatraf*, *AlZanhari*,
AlKamus, &c. scil. quodd quis peregrè profecturus,

* Explicante
 scil. ipso Mo-
 hammed.

الكلمة
 الصالحة
 يسميها
 احدهم

Verbum bonum
 quod audierit
 vestrum aliquis
 cum الطيرة

præcipuè de
 malo omine di-
 catur *AlDamir*.

في طير
 Schol. in Harir.

c. 30.

† *Aldamir*. ib.
 و in سادخ

arboris ita appellatæ ramos connecteret, quos si reversus adhuc nexos inveniret, uxorem suam fidem servasse crederet, sin solutos, violasse. De الهامة dictum est in præcedentibus, quantum sufficiat. ad alia pergentibus occurrit primo in loco الميسر *Al-Maisër*, quod fortiendi apud Arabes genus quoddam, hoc modo (juxta authores lib. فتر الدر & نظام الدر) peragi solitum. Empto Cameli pullo, & in partes decem distributo, ad fortiendum conveniebant الايسار i. e. *fortitores* qui numero septem tantum, erant autem sortes undecim, quarum septem, portiones sibi assignatas præferebant, quatuor ~~ammas~~ erant, & sortienti inutiles: illarum nomina hæc, 1 ف quæ unicâ crenâ notata, unam designabat portionem, 2 التوم cui duarum nota inscripta, 3 الضروب cui trium, 4 الحاس cui quatuor, 5 النافس cui quinque, 6 المسبل cui sex, 7 المعلي cui septem, quæ lucri nomine ~~عنون~~ cederent, vel pænæ, ~~عنون~~ decederent. Harum verò 1 السفيح 2 المنيج 3 المضعف 4 المصدر Porro ei, qui sagittas hæc ~~κλινετιδες~~, sive sortes sacculo inclusas extraheret, atque alteri qui adstaret الرقيب (quasi *inspector*, seu negotii curator) dicto traderet, fraudi, quæ ex notarum perceptione accidere posset, cavendæ, manus veste involuta. Rem alii (inter quos *Al-Zamachshari* in suis ad Alcoranum commentariis, *Al-Shari* in Scholiis ad *Hariri* c. 31. & *Al-Firanzabadinus*) aliter paulo describunt, hæc præcipuè differentiâ, quod juxta authores prædictos sortientium singuli, quam sibi sortem, sive in lucrum, sive in damnum, addici vellet,

vellet eligeret, juxta hos vero nulla præcessisse optio
 كادوا أن لا يرأوا ان يمشوا اشتروا و اجزوا
 دسمة و تحروا قبل ان يمشوا و قسموه ثمانية
 و عشرين قسما ان عشرة اقسام فان اخرج واحد واحد
 باسم رجل رجل ظهر فوز من خرج لهم ثوات الازدصابا
Solebant quoties sortiri vellent,
canaceli pullum, pretio facto, iugulatum antequam sorti-
rentur, in partes viginti octo, vel denas differtiri, cumque
singulis nominatim educerentur, victores haberi quibus
prodirent sortes portionibus adscriptis, victi autem qui-
buis prodirent æquæ: deinde quod ad الغل seu sort-
 tium τὸν ἀστυον tum numerum, tum usum, quæ Al-
 Zamachshario, & AlSharizio, tres tantum sunt, scil.
 1 المنيج 2 السفيج 3 الوغد quas & hoc versu com-
 plexus est Poëta

لي في الدنيا سهام ليس فيهن ربيع
 واشتبايهن وغد و سفيج و منيج

Mibi in mundo sortes sunt, quibus nullum est lucrum,
quarum nomina sunt Wagdo, & Safiho, & Maniho, nullâ
factâ mentione, nam المصدر AlMosad-
dar, eadem esse potest cum الوغد asserente alibi
 اول القداح AlMosaddar esse
 الغل *Sagittarum ἀστυον primam, quæ & ex horum*
sententiâ, non inutiles tantum fortienti, sed & ma-
ximè damnosæ, siquidem testibus AlZamachshario
 &

Citant 'AlZa-
 machsh. &

جامع
 اللغة

AlZam in Alc.
c. 2.

& *Alsharizîo* أخذ الاصبأ من ذوات القدح له خرج له النصيب الموصوم به ذلك القدح ومن خرج له قرح مما لا نصيب له لم يأخذ شيئا وغرم ثمن الجزو كله
Si cui prodiret sagitta aliqua ex iis quibus portiones assignata essent, portionem illi inscriptam accipiebat, sin ex iis quibus nulla portiones, nec quicquam accipiebat & integro Cameli pretio mulctabatur. Illi autem cui sortes adversæ obtingerent, de Camelo, cujus pretium ipsi pendendum erat, (immunes enim erant quibus favebant) gustare non licebat, ut Author libri حشر *imò nec cuiquam sortientium, si AlZamachshario, & Alsharizîo credamus, qui pauperibus totum distribui solitum asserunt* تلك كاذوا يدعون تلك *Solebant* الاصبأ الي الغفرا ولا ياكلون منها شيئا *portiones istas pauperibus distribuere, nec ipsi ex iis quicquam comedere. Atque hoc gloriæ loco ducebant, adeo ut si quis ab huiusmodi sortitionibus abstineret, quasi dicas* αὐμβολα *opprobrii titulo audiret: quam gloriandi ansam ipsis sublatam voluit* Mohammedes Alcorani cap. 2do, ubi hæc leguntur, يسالونك عن الخمر والميسر قل فيهما اثم كبير *Interrogabunt te de vino & AlMaiser, [i. e. sortibus] Dic, est in illis peccatum magnum, sunt & in illis quæ pro sine hominibus, at peccatum quod in ipsis, majus est quam utilitas ipsorum. Ubi per utilitatem quæ à sortibus in homines redundet, intelligi voluit* AlJallalani, Alcorani

corani interpretes *أصابة المال بلاكد* *Asses-*
cutionem opum absque labore, cui addit *AlZamachshar-*
ius, gaudium & voluptatem, quæ iis *سلب* *est*
Opum alie- *أخذ* *بالقمار والاختار على الإبرام*
narum depredatione, & *oblatâ* *τοῖς ἀσυνέλοις* *insultandi*
materiâ, proveniret. Quodnam autem in earundem
usu flagitium statuatur, ex illis c. 5^{ti} verbis patebit *أدما*
يريد الشيطان أن يوقع بينكم العداوة والبغضا
في الخمر والميسر ويصدكم عن ذكر الله وعن
Cupit Satanas ut inter vos inimicitias & odium
procreet per vinum & AlMaifer & avertat vos à com-
memoratione Dei & precibus. Porro sub *AlMaifer*
comprehendi vult, teste AlZamachshario, aleam, char-
culas, latrunculorum lusum, & *كل شي فيه خطر*
omnia hujusmodi sorti subjecta. Generi isti sortium *Al-*
Maifer (ut vidimus) appellato, affine est etiam alter-
um (cujus antea incidit nobis mentio) *الأزلام*
AlZlam dictum, hâc differentiâ, quod prius illud par-
titio, hoc divinationi potius inserviebat. Cujus
hic fuisse perhibetur modus. Cum esset alicui, vel
luscipiendum iter, vel ducenda uxor, vel aliud, mag-
ni momenti negotium peragendum, sagittas, quas
tres vasculo inclusas habebant, consulere solebant.
Earum primæ inscriptum erat *أفسي أمرني ربي*
Dominus meus, secundæ *نهاني ربي* *Prohibuit me*
Dominus meus: tertia autem, *عقل* *nullâ notâ insignis*
erat. Harum unam manu extrahenti, si occurreret

Atque inde di-
ctum AlMaifer
quod fit *أخذ*
مال الغير
بميسر أو
سلب *بفسارة*
juxta AlZa-
mach. & Bida-
vium.

**فيهم*
Saratol
Mayedah

illa quæ juberet, alacri animo, tanquam monente Deo, pergere, sin illa quæ vetaret, desistere, quòd si *ayegummat* illa, reponere, donec prodiret, quæ vel jussu præiret, vel interdicto occurreret. Hæc videre est apud **Ebnol Athir* & *Zamachsharium*, & *Al-Bidawium* ad cap. 5um Alcorani, ubi morem istum ut commentum plane Diabolicum retineri vetat his verbis, حرمت عليكم الميتة والدم ولحم الخنزير وما اهل لغير الله به والمنخنقة والموقوطة والمتردية والنطيحة وما اكل الصبع الا ما فسيكتم وما ننج Prohibita sunt علي الاصب وان سقتهم بالازلام vobis morticinum, & sanguis, & caro porcina & super quod aliud quam Dei nomen invocatum est, & suffocatum, & quod illu, & quod lapsu mortuum est, & cornu ab alio petisum, & quod comederint fera, nisi quod ipsi jugularuerint, & quod super lapidibus, cum in finem circa Caabam fixis, immolatum est, & ut divinatione per sortes neamini. Ex rursus eodem cap. *يا ايها الذين امنوا اذا خذوا الخمر والميسر والانصاب والازلام رجس* *من عمل الشيطان فاجتنبوه لعلكم ترحمون* vos qui creditis, vinum & AlMaifer, & statua, & Al-Azlam, abominatio sunt ex operibus Diaboli, quam fuge ut prosperè agas. Eadem dum narrant AlMozarrez, & Author libri AlMofstaf, tertia istius sagittæ, cui nihil inscriptum, non meminerunt; ut nec Authores lib. *دعوى الدر* & *دعوى الدر* qui adire solitos aiunt eos qui hujusmodi sortes consulere vellent, * æditum Idololatricum aliquem, qui hæc formulâ ipsis

ipsis à Deo responsum peteret, اللهم ايها كان
 O Deus خيرا فاخرجه لفلان فيرضي بما خرج له
utra harum [sortium] τῶ δὲνι *conducibilior fuerit, fac*
ut exeat, eademque ipse acquiescat. Aliter paulò *Alfalla-*
luni qui septem hujusmodi sortes (sagittas scil. par-
 vas لا ريش لها ولا دحل *nec pennis nec spiculis instru-*
ctas) apud *Caaba* ædituum repositas scribunt, per
 quas, petentibus responsa darent. Ac cetèrè coram
 Idolo aliquo ac præcipuè *Hobal* sortilegium hoc u-
 surpari solitum ex **Ebnol Athir* etiam patet. Vocan-
 tur hæc الاسنة *Aslamol'Estaksam*, esse au-
 tem dicunt *AlEstaksam* طلب معرفة ما قسم له وقدر
ut quis discernere aveat quid illi
demensum & decretum fuerit, ab eo quod non fuerit, vel
ex usu vocis קסד apud Hæbreos, sagittas divinatorias
 reddere licebit. Cortè quæ de hoc *βελοναυτείας* genere
 vidimus, multum conferre videntur ad illustrandum
 locum istum, *Ezek. xxi. 21. Stetit enim Rex Babyloni-*
is in bivio, in capite duarum viarum קסד קסד
 לקל בחצים שאר *ad divinandum divina-*
tionem, terfis sagittas, rogavit imagines: (vel ut vulgat.
divinationem quærens, commiscens sagittas, interrogavit
Idola &c.) ad quem quæ affert Hieronymus mirè con-
cinunt cum iis quæ de isto Arabum antiquorum mo-
re traduntur. Stabit (inquit) in ipso compiso, &
ritu gentis suæ oraculum consulat, ut mittat Sagittas
in pharetram & commisceat eas inscriptas, sive signatas
nomnibus singulorum, ut videat cujus sagitta exeat, &
quam prius civitatem debeat expugnare. Ubi obser-
 vare,

* in علا
 vid.
 sup p. 96.
 p. 134.
 Cathaf.
 Ebnol Athir.
 Mogreb.

* AlZ mach.
 sh ri in comm.
 ad alc. ubi Al-
 Musci descri-
 bit, quod eti- m
 in AlAzlam
 factum videtur
 cum alias quam
 ipse mallet sa-
 gitiam extra-
 here posset.
 Suratol May-
 dah.

vare liceat vocem. ^{٢٢٢} quæ alias *Te, sit, Polivit*, reddi
 solet, à *Hieronymo* notione Commiscendi explicari.
 Certè apud Arabes قلقل idem valet ac حركى *com-*
 * apud ipsos in descriptione sortilegii sui, scil. *Com-*
movere, vel *agitare* ut confuse misceri possint sortes.
 Porro in illa, quæ apud *Mohammedistarum* nonnullos
 adhuc etiam in usu est, per sagittas divinandi ratio-
 ne, manifesta superstitionis antiquæ vestigia apparèt.
 Alia adhuc nobis perpendenda exhibet iste Alkora-
 ni versiculus ما جعل الله من بحيرة ولا سايبة ولا

وصيلة ولا حام ولكن الذين كفروا يفترون علي
 Non constituit
 الله الكذب واكثرهم لا يعقلون

Deus Bahirah, nec Sayebah, nec Wasilah, nec Hami,
verùm illi qui non crediderant affingant Deo mendaci-
um, & plerique eorum non intelligunt. In quibus expli-
 candis diversæ sunt interpretum sententiæ. De بحيرة
Bahirah quid tradant, nè aliorum verba referre ne-
 cesse habeamus, audiamus docentem *AlFirauZaba-*
dium, ab البحر quod scissuram auris denotat, appellatur

(inquit) البحيرة. Solebant autem Arabes cum decies
 peperisset Camela aut Ovis, eam * scissâ aure dimittere ut
 liberè pasceretur, cumque moreretur carne ejus fœminis
 interdiceret, viris solis concessio illius esu, aut est البحيرة
 Camela qua dimittitur sine pastore, cujusque factus quin-
 ti, si mas esset, iugulati carne viris & fœminis promi-
 scue vesci permittebant, sin fœmina, eam scissa aure di-
 mittebant, ejus carne vel lacte uti, vel dorso insidere ve-
 tantes, mortua autem carnem fœminis edendam concede-
 bant.

بحر وها
 وتركوها
 في ذرعها

bant, aut est ea filia ^{ساجية} *cujus eadem, qua matris, ratio, aut dicitur peculiariter de ove qua quinquies peperit. Hæc ille, diversas plurium sententias complexus, at non omnes. Volunt enim alii ita dici Camelam qua post partum quintum (si ultimo marcm peperisset) fissâ, in rei signum, aure dimitteretur ad liberè pascendum, nemine eam vel à pascuo. vel ab aqua arcente, vel ad vecturam adhibente. Aliter adhuc Ebnol Athir, scil. cum recens peperisset Camela aurem ipsos pullo scidisse solitos, dicentes اللهم ان عاش ففتي وان*

اللهم ان عاش ففتي وان O Deus si vixerit, pullus [erit nobis]

*sin moriatur risè mactatus cumque moreretur eum edere. Tradit idem ex quorundam sententiâ ita appellari pullum ^{ساجية} *Jam verò الساجية dimissam, vel liberè vagari permissam sonat. Dimitti autem non unam ob causam solitæ Camelæ. ut puta**

(referente AlFiranZabad.) cum decies continuis vicibus foemellas peperissent; aut ex voto, vel cum quis, sive à morbo convalesceret, sive itinere confecto salvus rediisset, aut ipsius jumentum [seu Camela] insigne aliquod periculum in bello sive alibi evasisset; hæc formulâ ساجية vel ساجية

هي ساجية dimittebatur, exemptâ è dorso ejus vertebra, aut ossium aliquo, post quod nec ab aquâ nec pascuo arceretur, nec ad vehendum adhibetur. Alsayebah (inquit AlFauharis.) postquam decies continuis vicibus famellas peperisset, libere vagari per-

missa لم تركب ولم يشرب لبنها الا ولدها والضيف موت nec insidere quâ, nec bibi lac ejus nisi à pullo ipsius ^{موت} ab hospite, (quomodo & apud Ebnol Athir

Al'Zamach.
AlBidawi.
AlMostarraf.

AlZamach.

Kamus.

legendum puto, non الضعيف ab infirmo, sive ægro-
 to) usque dum moreretur; morund autem vesci, viri pa-
 riter & femina, ac filia ejus postrema scindi auris, appel-
 larique ea Bahirah, ac eodem modo, quo mater, libera di-
 mitti. At Ebnol Athir, non decimam, sed ما ولدت
 ادثي si aliam postea peperisset, Bahirah
 appellatam scribit. scil. ubi حيرة explicat. at in
 مساجبة AlSayebah è contrariò filiam m̄s Bahirah dici
 ait, prout in litera ت præcesserat, non satis (ut vide-
 tur) sui memor, quatinus & asserat Al Motarrezī
 ex aliorum sententia esse المساجبة matrem, ex alio-
 rum filiam. Sed nec appellatio ista Camelis scemi-
 nis propria, ita dici etiam ac dimitti marem بدرى
 تاجه cujus pullus pullam genuisset, testis est Al-
 Firauzabadinus. Imo & eadem ratione sic appellari
 etiam servum à Domino suo hanc formulā اسى مساجبة
 Es in Sayebah dimissum, & sui juris factum, ita ut non
 ampliùs esset inter eos necessitudo, aut hæreditatis
 jus, referunt AlFauharis, AlFirauzabadinus, alique.
 Autores lib. نظم الدر & الدر الدو hoc nomine
 designari aiunt quodlibet animal Idolorum gratiā di-
 missum, [scu iis dedicatum] ut eo ampliùs uti non nisi
 faminis liceret. Quod ad وصيلة Wasilah eam expli-
 caturus AlFirauzabadinus hæc habet. AlWasilah est
 Camela qua decies peperit, aut ovis qua septies, continuis
 vicibus gemellas, quòd si vice septima ناقا وجرى
 femellam & masculum & masculum pareret, dicebant
 وصلت اخاها. Fratri suo conjuncta est, nec deinceps ma-
 tris ipsius lac bibere nisi viris solis licitam erat, exclusis
 feminiis, eademque erat ejus ratio qua مساجبة Aut erat
 AlWasilah

EbnolAthir.
 AlZamach.
 AlMostatraf.

EbnolAthir.
 نكرا
 وادى
 Marem & fa-
 minam. Aliauh.

AlWafilah peculiariter ex ovibus, quod (c. cum pareret
 ovis fœmellam, *هي لها* eam sibi haberent, eam vera mas-
 culum *جملوه لا الهتهم* cum Diis suis consecrarent,
 quod si simul masculum & fœminam, dicerent, conjuncta
 est fratri suo, nec marem istum diis suis sacrificarent; aut
 est ea ovis qua' primo marem parit, deinde fœminam,
 qua quod fratrem suum proximè sequeretur, in causa
 fuit ne ipsum jugularent, quod si marem pareret, dicerent,
 Sit hic diis nostris oblatio. Hæc ille, ab AlFanhario
 diversus, qui dicit, Si ovis septies continuis vicibus ge-
 mellas peperisset, deinde vice octava *جديا* masculum, cum
 ipsos Diis suis sacrificasse, *جديا ولا* masculum &
 fœminam, dicere solitos *وصلت اخاها* Fratri suo con-
 juncta est, atque ejus gratiâ mari potero, matris autem
 lac non bibere fœminas, &c. Juxta Authorem lib. No-
 throl' Dorri, AlWafilah erat ovis, qua cum septies pe-
 perisset, quod septimo pareret, si mas esset in sacrificium ce-
 debat, sin fœmina, dimittebatur fœminarum usui conces-
 sa, sin mas & fœmina dicerent *وصلت اخاها* utrosque
 sacros habentes, ut ex iis utilitatem capere, fœmellaque
 lac bibere viris solis permitteretur. At describente
 AlMotarrexio, Ovis qua decem fœmellas quinis partibus
 continuis ederet, sc. singulis vicibus gemellas, & si quid
 postea pareret, viris cederet, non fœminis, &c.

Superest *الحامي* AlHami, qui (explicante Al-
 Firauzabadio est Camelus admissorius, ex quo cum sorores
 (decies puta) conceperint fœmina postea dicitur AlHami,
 q. d. cujus dorsum immune factum est, utpote qui
 dimitteretur ut ex eo utilitatem amplius capere non
 liceret, quique ab aqua aut pascuo non arceretur,
ولا يجز لدوبر nec insidari soteret nec con-
 deri,

AlZimachi.
 AlMotarraf.

إن القح ولد
 و *واله* qui
 natos natorum
 viderit.
 Ali auhar. &
 Nothrol' dorri.

لطاوعيتهم

deri, ut loquitur *AlFauharius*. Observandum tamen hæc omnia ad Idolorum cultum referri solita, mo-
nentibus *AlFellalant* in suis ad *Suratol Mayedab*,
Scholiis.

His addi potest ejusdem ignorantiae propago وان
البنات quod quid fuerit è libro *AlMashtaf* discimus
his verbis كان من عوايدهم وان البنات كائن
الرجل في الجاهلية اذا رزق احدهم انثى وان هذا
وان بشر بها ضاق صدره وعظم وجهه وهو قوله تعالى
وانا بشر احدهم بالانثى ظل وجهه مسون وهو كظيم

Ex *Arabum* consuetudinibus erat *Waadol Benat*.
Mos erat ante *Islamismum*, si alicui nasceretur filia eam
vivam defodere, & cum ejus nuntium ipsi afferretur con-
trahi ei pectus & intumescere vultus, atq; hoc est quod
dictum est in *Alcorano*, Quando alicui vestrum nun-
tium fuerit natam esse ipsi filiam, obscuratur & ni-
grescit vultus ejus, & ipse contristatur. nec non, Et ne
interficiatis liberos vestros metu paupertatis, Nos et
vobis, et illis vitium prabemus.

Ideo autem istos eas
interfecisse dicitur, quod metuerent ne quando ipsis
opprobrii causa essent. Est autem *Mecca* mons dictus
Abu-Dalamab in quo solebant *Koraischita*
filias suas defodere. Ferrur *Saasam* * *Pharaz-*
daki avum redimere solitum filias à cæde, singulas
camelis foetis duabus & camelo, ad quem ipsius mo-
rem alludens *Pharazdak* coram *Chalisarum Ommia-*
darum quodam, inter gloriandum, dixit انا ابن
الموتى *Ego sum filius ejus qui vivificat mortuos*: quod
ipsius dictum tum malè audiret, excusavit se, dicens
الله

خوف *

* poeta celeberris

AlZamach.
in *Sugarol*.
Tacwir.

الله يقول ومن احياها فكانما احيا الناس
جميعا *Dicit Deus, Qui eas vita restituit, perinde est
ac si omnes homines vita restitueret. Hæc ille. Ad eun-*
dem morem alludi afferit AlZamachsharius, Alkor.

c. 6. istis verbis *زيدن كثير من المشركين قتل اولادهم شركاؤهم
Pulchrum apparere fecerunt multis
Idololatrarum occisionem liberorum suorum,* sociis ipso-*
rum, ut perdans ipsos, sc. (inquit ille) بالوان

بنحرم للالهة وكان الرجل يحلف في
الجاهلية ليقول له كذا غلاما لينحر احدهم

*quod eos Idolis sacrificarent, ann mos effet illis vouendi,
ut si tot nascerentur ipsis filii, unum ex illis mactarent.*
Sic & AlBidawius, qui ad verba statim sequentia, sc.

*Certe errarunt qui liberos
suos interfecerunt, Intelligit (inquit) العرب الذين*

Ara- كانوا يقتلون * ابنايهم مخافة الهبي والفقو

*bes qui interficere solebant liberos suos metu captivitatis
& paupertatis. Disertis autem verbis hujus moris
mentio fit in Surato' Tacwir, ubi hæc leguntur verba*

Et cum interrogata fueris qua vi-
va defossa est, &c. ad quæ refert AlZamachsharius
solitos fuisse Arabes cum nasceretur ipsorum cui-
piam filia, si eam vivam conservare vellet, البسها

جبة من الصوف او شعر وترعي لـه الابل والغنم في
المبادية وان اراد قتلها تركها حتي اذا كانت

X x

سنة اسية

Et AlJallalani
&c.

* Diaboli, sc.

* AlZamach.
زيدون
vivos defodere.

هذه اسمة فيقول لامها طيبيتها وزينتها حتي ان هب
 بها الي امامها وقد حفر لها بيرا فيبلغ بها البير
 فيقول لها اذطري فيها ثم يدفعها من خلفها
 وذهيل عليها التراب حتي تستوي البير بالارض
 وقبل كانت الحامل اذا قربت حفرت حفرة
 فتمخضت علي راس الحفرة فان اولدت بنتا رمى بها
inica lancea vel في الحفرة وان ولدت ابنا حبسه
cilicina induta pascendos sibi Camelos vel oves, in deserto
committere, quod si è medio tollere animus esset, usque
dum sexennus evadere, permitttere, tum matri ipsius di-
cere, odoribus & ornamentis eam honesta, quò ipsam ad
matres suas abducam, deinde ad puteum quem ipsi fode-
rat deductam, eumque inspicere iussam, à tergo stans
præcipitare, tum superinjecta terrâ puteum complanare.
Dicunt aliis moris fuisse ut cum parturiret gravida, fos-
sam effoderet juxta quam partum ederet, qui si filia esset
in ipsam injiceretur, sin filius vivus conservaretur. Pe-
 الخوف من احوال العار بهم
metu opprobrii من اجلهن او الخوف من الاملاق
quod ipsarum causa accidere posset, vel metu paupertatis.
 Neque tamen hoc ab omnibus promiscue Arabibus
 factitatum videtur, cum aliàs legatur, hic parrem
 post natam filiam salutandi mos
المعظمة لئلا يالك لانك تاذن *Prosit tibi AlNaphejah, i. e.*
Qua operibus adaugeat, مهرها فتضمة الي مالك فينج
utpote quibus dote suâ incrementum additura est. Quam-
 vis majoris in foelicitatis parte filiis quam filiabus
 augeri

AlIauharius in

تفج

Kimus.

augeri habitum fuisse, extra dubium sit. unde cum ad maritum deducenda esset filia, si è propinqui-
bus alicui nupsisset, hâc adhibitâ benedictione vale-

dicerent; *Facilis sit tibi* ايسرت وانكرت ولا ادشت

parius, & masculos parias non feminas: Contra si re-
motioribus nec tam foedere conjunctis, istâ لا ايسرت

Nec facilis sit tibi parius, nec ma- لا اذكرت

res parias, &c. uti apud *AlSharestanium* legere est.

inde & illud quod in proverbium abiit قديم الحرم

Premissio filiarum felicitatis est, nec non من النعم

Sepultura filiarum inter دفن البنات من المكرمات

beneficia divinitus collata [numeranda est,] referente

AlMidaniensi. Fuit & inter *Arabibus* antiquitè

usitata, ذكاح المقت, quod illud ^{proprie} genus est

quod Apostolus gentibus inauditum vocat, *1 Cor. v.*

1. scil. ut quis uxorem patris duceret. Ejus modum

sic describunt, scil. quòd foeminam à patre mortuo

derelictam (imò vel aliter dimissam) quasi hæredi-

tario jure (si ita sibi expedire putaret) vendicaret fi-

lius natu maximus, veste suâ, in rei signum, ei inse-

ctâ, quòd si eâ opus non haberet natu maximus, tum

alius quis è fratribus ipseus dotè novâ duceret. Ita

Torum per- كانوا يرثون المكاح كما يرثون المال

inde ac opes hereditarium habere. Hunc morem vetat

AlKoranus his verbis (ut vult *Author Nothboldorr*)

يا ايها الذين امنوا لا يحل لكم ان ترثوا النساء كرها

O vos qui creditis, non permissum est vobis feminas in-

uitas hereditatis jure accipere. Hæc licet impio huic

AlSharest.

* *البنات. i.e.*
AlMid.

AlMostatraf.
NodmolDorr.
EbnolArhir.
&c.

mori explicando sufficiant, liceat tamen quæ affert, *Alsbarestanus* apponere, كانت العرب في جاهليتها يحرم اشياء نزل القرآن بتحريمها كانوا لا يذكرون الامهات ولا البنات ولا الخالات ولا العمات وكان اقمح ما يصنعون ان يجمع الرجل بين الاختين او يخلف علي امرأة ابيه وكانوا يسمون من &c. *Pro vestitis habuerunt Arabes ignorantia sua temporibus aliqua, qua postea vesuit Al-Koranus; abstinere, siquidem a matribus, & à filiabus, & à marterteris & amitis, turpissimum autem eorum qua faciebant hoc erat, quod vin duas sorores duceret & Patris sui uxorem velut successor assumeret, quod qui faceret appellabatur* * *AlDaizan*, quo nomine infectatus est (inquit) *Ans Ebn Hajar* [Poëta] quosdam è tribu *Bani Kais*, quorum tres, ex ordine, patris sui uxorem duxerant. وكان الرجل من العرب اذا مات عن المرأة او طلقها قام اكبر بنيه فان كان له فيها حاجة طارح ثوبه عليها وان لم يكن حاجة يزوجهها بعض اخوته بهر جدين. *Mos autem erat apud Arabes, ut cum ab uxore, morte aut repudio, separaretur aliquis, filiorum ipsius nata maximas, si ea opus haberet, vestem suam ei injiceret, quod si ille opus ea non haberet, duceret ipsa è fratribus aliquis dotis nova intervenit. Addi his possent ejusdem farinae multa, sed è jam dictis & quales invenerit Arabes, suos *Abraham-medes*, & quales reliquerit, satis patere arbitror.*

Quòd

* Quod etiam
Idoli nomen e-
rat. *Allaoh*. &
Kamus.

Quod si quis non solum illos, qui sapientes olim habiti, sed & alias quæ eidem nomen dederint, gentes prudentiâ Antiquitûs insignes, tam ridiculè superstitiosa amplexos miretur, ipse quodd sibi melioribus imbui contigerit, Deo gratus, iis penitus adhærere & sobriè sapere discat, ne sibi, justo Dei judicio (ut illi) permissus, in ejusmodi aut alia non minus ridicula incidat. quod meritò timere debet, etiam qui sibi maximè sapere videtur, cum illos quos in rebus ad religionem spectantibus adeo delirare miratur, in iis quæ humanæ sunt sapientiæ, nec sibi nec aliis ingenio aut acumine cedere reperiet. *Μηδ' ἄλλοις ὀφείλεις, ἀλλὰ σοῦ.*

Soli Deo Gloria.

Xx 3

PROVER.

2. The first of these is the fact that the
the first of these is the fact that the
the first of these is the fact that the
the first of these is the fact that the
the first of these is the fact that the
the first of these is the fact that the
the first of these is the fact that the
the first of these is the fact that the
the first of these is the fact that the
the first of these is the fact that the

THE

PROVER.

XX

PROVERBIORVM
QVÆ IN HOC OPERE
CITATA SVNT BREVIS
RECENSIO.

أحاديث طهيم وأعلامها *Narrationes* [seu Fabu-
læ] *Tasmæ*, و *Somnia eorum*. *يضررت ليدى في خبر كى بما*
لا اصل له (inquit *AlMidaniensis*) *Faciat* in eum qui
tibi narrat illud quod nullo nititur fundamento. Vale-
bit ergo forsitan, ex ipsius sententia, *Narrationes* de
Tasmo &c., sc. de iis quorum dudum oblitterata est
memoria, nec quicquam jam certi reliquum.

pag. 39.

أعنى جهينة الخبر اليقين *Apud Johainam certum*
est nuntium. *Johainah* autem tribus nomen, hîc pro
Johainiensis positum. *Johainiensis* autem à quo ortum
ducit proverbium, perhibetur *أخذه* *Achnas* qui-
dam, qui de *Hofaino* quem ipse interfecerat, à qui-
busvis obviis sciscitanti ejus forori, respondit,

pag. 38.

تسائل عن حصين كل ركب

وعنى جهينة الخبر اليقين.

i. e. Interrogas de *Hofaino* quemlibet casum, *Alqui*
apud Johainam certum est nuntium. Cujus versus he-
mistichium posterius in proverbium abiit, quod u-
surpant cum indicare velint unde certa alicujus rei
notitia perenda sit; vel cum quis sibi rem penitus
compertam

compertam esse profiteatur. Inde Auctorum Ara-
bicorum elegantissimus *AlHariri*, sicut fides *Abu Zandi*
persona collationem inter المنشي *eum qui principi-*
bus ab epistolis sit, & الحساب *rationum perscriptorum*
instituens, جهينة الاخبار (Inquit) المنشي
est narrationum, i. e. explicante *AlShamizienfi*, يعلم خبر
كل جلد لانه يقرأ الكتب المرسلة من كل ناحية
السلطان novit quid in unaquaque regione agatur,
quia literas ex omni parte ad regem missas legit. Sic &
celebris Poeta *Abu Ola*

طلب اليقين من جهينة عنهم

Petit certum de illis à *Iofainab* munus, Scholiastes
scivisse. Legunt alii جهينة *Iofainab*, testibus *Al-*
Iambario & *AlFirauZabadio*, aliisque, atque esse اسم
نظام *nomen anapola*, in cuius taberna, orta inter com-
porantes duos rixa, * tertius quidam qui se litis
componendæ gratiâ medium ingesserat, occisus est,
à cuius propinquis re ad Judicem delatâ, cum de
homicida dubitaretur, dixit ille عليكم جهينة
Iofainam adite, vel *Iofainam arcesse*, ille enim quis
cædis author fuerit, optimè indicabit, atque inde
Proverbio ansam fuisse.

Magis damnum passus, vel
magis serâ penitentiâ cruciatur, quam *Abu Gabshan*, ut-
pote qui rem maximi momenti, te nihili vendidit,
claves Caaba & ædificii munus, utre vini. dicunt
aliàs

Sic et in non-
nullis *AlHariri*
exemplaribus.

AlModhferi in
Scholis ad
Harir. & lib.
Temthal.
AlShariz. paulo
ulter sc, mulie-
rem à rixantibus
interfe-
ctam fuisse.

pag. 42.

ahia: *أحمد بن أبي غيثان* *Syphac* *Abu*
Gabfano.

Liberalior Hatemo, Fuit Hatemus
 من شعرا الجاهلية وكان جوابا يشبه شعرا
Ex Arabum antiquioribus

poëtis, & insigni liberalitate vir, cujus carmina ipsas
munificentiam referebant, cujusque facta dictorum veri-
tatem obsequabant. Author libri Temthal. Refert idem
 ipsum mense Rajeb singulis diebus decem Camelos
 jugulasse quibus hospites exēperet. Alium autem
 fuisse ejusdem nominis cujus avaritia in proverbium
 abierit *أجل من حاتم* *magis avarus quam Hatemus.*

De prior Al Maidani hæc habet, شجاعا
مهاجرا ظفرا اذا قاتل عدي واذا غنم انهب واذا سئل
وعدا واذا شعر بالقدح فمز واذا اصاب هيب واذا
اطلف *Fuit liberalis, fortis, Poeta, victoriosus, cum*
pugnaret, vincere cum fortibus contendere, lucrari, cum
cursa certare, antecire, cum captivos cepisset, dimittere.

Pervit Atib. Dixerunt in eos, qui
 dum spe salutis inani se lactant, misere pereunt. Hi-
 storia à qua originem traxit proverbium, hæc est re-
 ferentibus *Al Ianuario, Al Maidamio, & Al Firauzabadio.*
 Tribus istius (*Banu Atib* scil.) omnes ætatis matu-
 ræ viros, cum captivos abduxisset rex quidam, illi se
 hoc solari solebant *ان اكر ضبيانا لم يتركونا حتى يفتكونا*
ubi ad aetatem pervenerint pueri nostri
non desinent donec nos liberaverint; ipsi interim om-
 nes

Al Jauhar. &
Kamus in *دور*

P. 46.

nas in exilio petierunt; unde de iis qui penitus interierunt, dicitur, ut & *اونى* *Periit Dorema.*

اجون من كعب *Liberatior Caabo.*] Eo scil. qui cum per desertum iter facientes aquae penuria preme-
rentur, eam quam sibi paraverat in portiones aequa-
les universis distribuendam divisit, deinde suam, ig-
noro cuidam qui sitibundis eum oculis aspiceret,
plus semel dari iubens, ipse siti extinctus est, referen-
te *Al-Maidani.*

16.

اجل من قس *Eloquentior Kasso.*
Aradiensis hic fuit *بائع حكيم* (ut loquitur *Al-Fir-
nan* *Abadius* *eloquentia & sapientia insignis*, qui & uni-
versam Dei, & mortuorum resurrectionem, quas ipse
credidit, *Arabibus* suis subinde ingerebat, teste *Al-
Shareffanib.* *Al-Maidanius* refert eum primum fuisse
qui dixerit *اما بعد* *Emme Baad*, i.e. *Posthaec* vero, seu
Hic promissit, quam formulam in initiis orationum, E-
pistolarum & librorum post gratias Deo actas, eum-
que invocatum adhibere solent, & *فصل الخطاب* *Q.*
rationis dictionem vocant, scil. qui praefationem a ser-
monis corpore distinguit, ut Scholiastes in *Abulotab*,
qui tamen *Davidem* huius formularum auctorem sta-
ruit, ut & *Al-Firnan* *Abadius* in *جد*. Vixisse eum fe-
runt annos 180.

P. 47.
القارط
Illum proprie
denotat qui
القرط
arboris' cujus-
dam folia in u-
sum coriario-
rum convectit.

لا اتيك او يوبو القارطان *Non ad te veniam do-
nec redierint duo* * *Coriarii*. vel *العزى*
اذا *اما القارط العزى*
اذا *Quando Coriarius Anziensis redierit*, i.e. nunquam.
Coriarii duo (inquit *Al-Firnan* *Abadius* *tunc*) *جن كمر*
بن عذرة وعامر بن هم *وكلهما من عذرة خرجا في*
طلب

Apud alios,
Abu Carb. vo.
iatur. v. Shiraz.
in Hariz.

16.

Ebn Hendea ad* AlCaabaram, ubi ad se pervenerint
litera ista per Mosalammesum, fac ipsum manibus & pe-
dibus truncatum, vivum defodiet. vid. Harizi. c. 10.
& Ebn Chalecanin vita Hammami Phara'daki.

Si perdidit Al-
Nas, rependes Alras. انما يخلف الناس اخلف الياس
يضر من امتناع المطلق
inquit AlMaidani) usurpatur cum quis non assequa-
tur quod peris. Puto, animum despondere verans, eo
quod si ab uno quod velis non consequare, ab alio
possis. AlNas (inquit) nomen Kau Alani Ebn
Modar, Alras frater ejus, ut & AlZanhar in

p. 48.

Accidit inter
eos bellum Dabes & Gabrah] diturnum scil. & durandum,
quale illud quod 40. annos duravit. v. & pag. 83.
De يضر من امتناع الملقوم وقعوا في الشر بينهم
illu dictum inter quos inimicitia non facile reconciliabi-
les, & lites sedatu difficiles, orta sunt. AlMaidani.

p. 67.

Inlar duorum Jodaima compo-
torum Malec & Okail, qui cum
Amruth Jodaima nepotem, qui diu desideratus fue-
rat, reduxisset, ab eo quodcunque vellent premi-
um, petere iussit. ut nos (inquit) tibi compotores
adhibeam, qui in honore 40. annos manserunt, unde
proverbium hoc deus inter quos diuturna familia-
ritas, & arcta necessitudo intercedit, referentibus
AlMaidani, AlZanhar, &c.

p. 68.

Obrem aliquam [scu non
finc

sine causa] *abscidit sibi Kosair nasum.*] puto, cum facto alicui in solito majus aliquid subesse suspiceris.

Major est Amrus, quam
us torque induatur.] Dixit hoc avunculus ipfius Je-
daimah, cum à Maleco & Okailo reportatum, & gran-
diorem jam factum, mater torque ornasset. يضرن
inquit Al Fannabius, asur-
patur cum quis quod ipsi non conveniat, induit. Forfan
& cum vir puerilia tractat.

& cum vii puellina natus. *Inaures Maria*] De re magni pretii dicunt *Emellud vel inauribus* Maria, i. e. *quantovū pretiū, explicante*. *AlFiranhabadio*, & *انفيس من*

Fractioffor induribus Maria, quibus scil.
inclusa erat gemma الف. د. ينار 40. an.
redorom millibus usitata, vel juxta alios, duae uniones

كبدتني حمامة لم يرا مثلهما فاهنتها. التي
infer duorum columba eorum, quibus non al-
lias pares quis sunt, caeca ab ipsa denotatas.

[Præmium Senemmiari.] qui ex arcis,
 quam ipse regi struxerat, fastigio præceps datus est:
 juxta nonnullos, ne alii cuiquam parem conderet,
 juxta alios, ne lapidem, quo sublato totam fabricam
 ruinuram dixerat, alii quam ipsi regi indicaret. inde
 natum proverbium cui locus est, cum alicui, ab illis
 quibus bene fecit, rependitur malum. hinc illud
 Poëtæ apud Aljannabizum,

[Handwritten signature]

ق. مجازي النيش جو زمين و قديمي زمانو

Qui

143

16.

p. 59.69

AlIauhar.
AlFiraugab.
AlIannab. &c.

7.386.9

p. 81.

16.

Qui beneficium in indignum confert, idem reportabit premium, quod reportavit olim Senecamarus.

اشام من سراج Fatalior Sahara.

اشام من دسوس Ominosior Basusa.] Basus, foemina, quæ cum nepotem suum Iassum ad vindictam ob interfectam Sarebum (quod cujusdam quem ipsa hospitio exceperat, Camelæ nomen) à Colaibo sumendam incitaret, causa exitii belli annorum 40.

p. 152.

من دخل الظفار مصر Qui Dhafarum ingreditur

Hamyarismum addiscas.] Iis quæ ad hujus explicationem facientia, dicta sunt, pag. 152. adde è libro Temthal dixisse Arabem istum

لعلمن الملك اني سامع Scias Rex me ipsius dicto audientem fore, Alii verbum aliter exponunt, scil. Vestes rubra colore tinget [vel tingat] quod scil. in Dhafaro fodinæ sint rubricæ quæ مغرة dicitur. مضرب للرجل اذا خالط القوم.

ممنع من قومك اخذ بوجههم Mones cum quo populo alienus se adjungit, ut ad eorum mores & habitum se adtemperet. Temthal.

p. 163.

خطابي من سببان وابل Facundior Sabbano

Wagelensi] Sahban, (inquit Allauharius)

اسم رجل من وابل مكان. لهنا بلغم يضرب به المثل في

Nomen viri è tribu Wagel vocatus, facundi, adeo

ut in proverbium abierit ejus eloquentia, qui de se dixit

لقد علم الحجي البنادون اني اذا قلنا اما بعد

اني خطيبها Nomen tribus Tomanenses, me ubi di-

xerint Emma band ipsoformis orationem effec-

p. 237.

وقف همار الشمع في التظارة

[seu

[*leu Magistri.] statim in * fornice.] Cum haeserit quis * seu ponce.*
 progredi nescius.

Et qui fu- *p. 242.*
giens pluviam ad collicias se recipit.] Qui minoris ma-
li vel absurdi vitandi causâ, [majus incurrit. Gemi-
num est quod apud Maimonidem Moreh, l. 1. c. ult.
occurrit *quæ He-*
braicè vertit *Aben Tibbon* *בחדחמן הרמק אל האש*
Buxarfius Latinè, Qui prunæ ignis evitare volentes
in flammam ejus inciderunt. Arabica autem sonant,
ut qui ab aestu solis (vel à terra torrida) ad ignem
fugit.

Comparas 'Angelos *p. 294.*
cumbentes *ergastulariis, explicantibus nonnul-*
lis : at fieri potest (inquit Ebnol Ashir) ان يكون
ارادة صناع الحديد لادهم من اوساخ الصناع ثوبا
ut intelligas hoc verbo, fabros ferrarios, utpote qui
artificum, vestibus & corpore sordidissimi sint.

Premissio filiarum inter be- *p. 337.*
neficia [numeranda est] ita scil. idem hic valere
afferit *البنات Filias. quod idem*
est (inquit) quod alias dicunt من البنات
المكومات Sepultura filiarum, in beneficiorum nume-
ro est: valde enim filiabus suis timebant:

Porro cum non alius linguæ Arabicæ studiofo-
 rum manibus magis teratur liber, quam proverbio-
 rum ab Erpenio editorum Centuriæ duæ, in quorum
 tamen

tamen aliqua, exemplaris, quo usus est vtr. doctissimus, non satis correcti vitio, errores aliquot irrepserint, non inutile visum est ea sive conjecturâ, sive aliorum librorum ope restituta, lectoris oculis hoc loco subicere.

CENT. I.

Prov. 1. لا تركب فرسا غيرك *Ne equites equum alienum.*] Constructionis ratio postulat ut legatur *فرسا لغيرك* vel *فرس غيرك* Sonant enim verba prout leguntur, *Ne equites equum prater reipsum.*

Prov. 60. املاك الانسان لنفسه من كتم سره *Possidet homo animam suam* (vel seipsum) *qui occultat secretum suum ab amico suo.* S. videntur potius uertendum, *Dominatur homo anima sua vel sibi ipsi,* &c. Erp.] In MS. fuisse الناس *Al Naso* [in Nominativo] dicit *Erpenius*, quod ille mendosum suspicatus, legit *الانسان Alensano.* at vera lectio est *الناس Al Naso* [Genitivi casus] & proverbium ita reddendum, *Maximè ille, inter homines, possidet animam suam, vel, Maximam ille, hominum, in se [vel sui] potestatem habet, qui occultat secretum suum ab amico suo.* *املاك الناس لنفسه من كتمهم لسره* *Al Maidani* *Maximam, inter homines, sui potestatem habet, qui maximè tegit secretum suum.* *يضرب في مدح * كتاب السر.* *Laudatur hoc dicto qui secreta apertè celare novit.* confer. Cent. 2. prov. 54.

Ad verb ocul
tio secret.

Prov. 91. عند الصباح يحمد القوم السدى *Ad auroram laudat populus pluviam.* Pro السدى *quod*

quod vertit D. Erpenius, *pluviam, lege السري* & verte *ruknomeia* *Profectionem nocturnam.* السري (inquit Author *AlKamus*) est سير عامة اليل *Pernox* itineratio. Occurrit proverbium apud *AlHarririum* c. 43. ubi *Alshirazi* in Scholiis يضرب هذا مثل يضرب في تحريض احد علي تحمل المشقة في الامر لان من تحمل المشقة يجد بعدها راحة لان من سري في الليل فعند الصباح بلغ المنزل او قاربه *Proverbium est quod usurpatur ad incitandam aliquem, ut ferat molestiam in re aliqua, quod post illam requiem inventurus sit, quoniam qui nocte iter facit, ubi mane domum suam pervenit, vel non longe ab ea adest, letatur se noctem in itinere consumpsisse. Suadet igitur molestiam alacri animo subire qua ad quietem via struitur. Alii يضرب للرجل يحمل المشقة رجا الراحة* *Dicitur cum quis alacri animo molestiam perfert, spe quietis futura.*

CENTURIA II.

Prov. 1. Dakkaca ذكك بالمتحار حب الغلغل *bel menchari. habbol'pholpholi. Pungit te in naso granum piperis. lege ذكك بالمتحار حب الغلغل Dak-* *koca belmenbaze habba. kelkeli, Camminuis in mortario granum. Alkelkel. Citatur ab AlFauhari in قل & in AlKamus in قل & ذحر. Est autem, referente AlFauhari) AlKelkel الذروب من الكوكوب. Melc igitur à non-*
Z z nullis

Sic Alzamach.
Incitat patientiã res aggredi
atque animum
firmare læti
exitus expecta-
tiones

AlMid. &
Temchal,

* In aliquibus
Kamus exemplaribus legi-
tur AlKohkol.
cum Dhamma.

nullis legi monent الغلال . Monet (explicante *Al-Firauzabadie*) instandum, cum quis ab avaro aliquid extorquere velit, sicut ei qui grana *AlKakel*, in mortario comminuere, quod non sine difficultate peragitur.

من يخبرك بشتم عن احد فهو الشاتم. *Prov. 3.*
Qui denuntiat tibi diffamatoria super aliquo, ipse est diffamator.] verte, *Qui refert tibi convitium ab aliquo, ipse est convitiator.* Sensu enim prorsus geminum videtur illi apud *AlMidanium* من سبك قال من
 بلغني *Quis te infamia [vel convitio] affecit? dixit,*
Qui mihi retulit. بلغك ما تذكر. *Qui tibi illud [ab alio] narrat, quod se male habeat, ipse est qui illud dixit.* Si enim tacuisset ille, non nosset [quid dixisset aliter.]
 Dicunt etiam الراوية أحد الشاتمين *Qui refert alter est convitiatorum.*

Prov. 53. من النوى يكذبك الصادق. *Ad depravatione mentitur tibi verax.* Scal. Apud paupertatem, vel in paupertate, *Erp.*] verte, *In absentia mentitur tibi verax, in absentia, i.e. cū abest, vel longè remotus est ab eo de quo loquitur.* Proverbii origo ex historia huiusmodi; Quidam servum quē Dominus ipse venum exposcit, hoc elogio, quod nunquam mentitorus esses, se ad mendacium compulsurum deposito pignore, suscepit. Abductum ergo tecum aliquantum temporis, detinuit, deinde eū, quasi peregrē profecturus, sarcinas cambolis imposuisset, & omnia mitteri parata habuisset, remisit, atq; remisso domi se continuit, nihil dubitans quin servus Domino ipsū profectū esse renunciaturus esset. Quare ergo Dominus de altero isto, retulit servus,

النوى

Kamus | البعد

v. AlSephad in
 Comm. ad Lam.
 mutet Ajam,

servus, se quidem ipsum quasi jamjam profecturum reliquisse, profectus autem esset necne, se re verâ nescire, nec pronuntiare velle, cum qui de absentibus loquatur, facillè mentiri possit. Quo responso & mendacium fugit servus, & domino suo pignus, quod certabatur, lucratus est. Adhibetur ergo cum quis de rebus de quibus nihil comperti habeat, loqui recuset, ne forsitan quod falsum est dicere cogatur.

Prov. 60. *Narratio* (sermo) *res carcerum est.* [lege *شجون* i. e. quid modus, vel vias seu ramos habens, scil. *شجون* & *شجون* ita ut aliud ex alio sequatur, & inter loquendum, seu in sermonis progressu existat. *الشجون* explicante auctore *Al Kamusi* inter alia significat, *الغصن المشتبك*, *ramum implexum*, & *rei cujusvis divertia*, qui & hoc proverbium citans *شجون* per *Species* seu modos & scopos, explicat, *Al Fauhar*. Sermo est *شجون* i. e. *بعضه*. *يدخل بعضه* *Pars ejus partem ingreditur*, seu ita inter se cohererent ejus partes, ut aliud ex alio inferatur *يضرر* *Dicitur de sermone* quando unum aliud in memoriam revocat, seu quando unius occasione alterius fit mentio. Ex eadem historiâ alterius etiam est proverbii origo, quod legit D. *Erpenius* *سبب السيف العدل* *Anticipavit justitiam ensis*. Legendum autem est *العدل* *Reprehensionem*. serô scil. illum reprehenderunt ob cædem mensæ sacro patratam, re jam peractâ, quæ infecta reddi non potuit. Alludit ad hoc proverbium *Tograi* in isto versu

ان كان ينفع شي في ثباتهم

Z z z

علي

على العهون فمستيق السيف للعزل ❖

*Si sit quod valeat ad eos continendos In fidē pactorum
[nihil aliud est quam] ut pravertatensis reprehensio-
nem. ubi monet Alsephadus esse hoc è proverbiis*

يضرر في الامر النبي لا يقدر على *Arabum*
Quo inmisit rem revocari, seu infectam reddi non
posse.

Prov. 62. Confusa sunt (ni fallor) quæ ibi leguntur. Proverbium hoc esse videtur, الحديد بالحديد *Ferrum ferro finditur.* Reliqua ad ejus explicationem pertinere, ubi, ut versus primo laudati ratio constet, legendum, monente docto quodam *Arabe*, وكل شيء افسد من جنسه

Omni rei corruptio [feu perditio] est à genere suo, usq; ad ferrum, cui vim inferi, [vel prævalet] lima. monet autē proverbium (expli. cante *Al Maidanio*) ان يهتدان في الامر الشديد بمن يشاكله * ويقاومة In re ardua auxilium petere ab eo quæ ei par sit في المداومة.

Prov. 74. الثعالب بالت عليه الثعالب
humiliatus est superque minxerunt vulpes Quæ hujus
 proverbii originē spectent, v. p. 102. ubi corrigenda
 sunt errata typographica & pro الثعالب & الثعالب le-
 gendvm & الثعالب الثعالب Porro dicunt الثعالب
 الثعالب بالت عليه الثعالب *Vilior eo super quod minxerunt vul-*
pes يستذل de personā summè aspernabili,
 vel ultimæ vilitatis, referente *AlDamirio*, qui &
 annorat (cum *AlFiruzabadio*) malè à plerisque le-
 gi in priore quod citavimus *Hemistichio* الثعالب
AlThoolaban quasi singulare esset, cum efferendum sit
 per

per Fatha & dualis sit numeri, scil. *duas vulpes*. in
versione *Erpenianâ* pro [*saper eum*] lege [*super illud*]
super Idolum scil. non super cultorem.

Prov. 85 وقع فلان في سبي راسه *Cecidit quidam*
(سبي راسه) *in dentem capitis ejus*.] Lege في سبي راسه vel
سوار راسه quod sonare videtur, *equalem capiti men-*
suram, vel, *illud quod caput ejus aequet*. i. e. referenti-
bus *Alfaubario & AlFiruXabadio*, *عن شعر راسه* tantam rerum copiam qua *numquam capil-*
lorum capitis ejus aequet. vel juxta alios quæ *عن راسه*
cum obruat, & ad caput ejus pertingat, in
حكمة من الخير tantam quantam capere potest, vel
لحي وقع في *quantâ uti, prosperitatem*. Dicitur ergo في
النعمة seu *cum quis prosperitatem seu rerum*
omnium abundantiam consequatur. Quod abtem la-
guht nonnulli *راسه* في *monet Alfaubar* esse
تصحيح Erratum è literarum permutatione.

Prov. 89 ان ازل العالم زل دولة عالم *Edha zallal'*
alemo, zalla bezallatin alemin. Cum erras eruditus
لما ازل العالم زل دولة *erras errore erudito*.] lege
عالم *Edha zallal' alemo zalla bezallatehi alamon*.
Cum erras eruditus, *erras errore ejus mundus*. (sc. ex-
plicante *AlAtaidanio*) *لان العالم تتعافهم بقدره*
quoniam sunt eruditio sectatores qui cum imitentur.
inde Poëta,

ان الفقيه ان اغوي واطاعة قوم غرورامعة اقضاع وضيعا
مثل السقية ان هوت في لجة تغرق وتغرق كل ما
رقيقه بها

Utique

*Atque doctus si erraverit & auscultaverit illi
Populus, errant cum eo & perit & perdidit.*

Instar navis qua ubi fundam petierit,

Mergitur, unaque merguntur qua in ea sunt omnia.

Atque hoc est quod dicit Maimonides in præfatione
ad suos in *Mishnah* commentarios العامة اذا لم

يتعاب لم يضر ذلك بالجميع انما اضر بنفسه
فقط وان لم يكن الحاكم متعابا مراقبا هللك

*Idiota si non probè cultus fuerit, non
omnibus, sed ipsi uni nocet, at Judex si non probè cultus
& subactis moribus fuerit, perit ipse unaque homines n-
umerosos in perniciem trahit.*

من وهل ينهض البازي) بغير جناح. Prov. 91.

volans (id est, volare queat) avicula sine ala?] Su-
spicatur D. *Erpenius* mendum in voce البازي

قالى Corrigè igitur & lege البازي *AlBazi accipiter.*

العربي وهل ينهض البازي) بغير جناح يضرب في

inquit AlDamiri. الحق علي التعاون والوفاء

uu) Dicunt Arabes, Et nunquid ad volandum se tollet

accipiter sine ala? quo monent adjutores sibi & amicos

comparare: juxta illud Poëtæ,

اخاكي اخاكي ان من لا اخا له

كداع الي الهيجا بغير سلاح

وان ابن عم المر فاعلم جناحه

وهل ينهض البازي) بغير جناح

Fratrem

Fratrem tuum, fratrem tuum (tibi adjungo) sc. cui non est frater,

Perinde est ac qui invitat ad certamen sine armis.

Affinis autem viri, scias, est ipsi ala,

Et nunquid ad volandum surget accipiter sine ala?

AlBazî est accipitris species, numeratur inter الجوارح

*ea animalia quæ venari docentur, apud * AlDamirium,*

ubi obiter corrige in Locmanni Fabula de duobus

gallis, بعض الجوارح & lege الجوارح i. e. avi-

um prædatricium aliqua. Alludere videtur ad hoc

proverbium AlHaririus his verbis كيف طيران

Quomodo erit volatus, seu volabit quis sine

ala? Plane geminum est illud Plautinum, Sine pen-

nis volare haud facile est, mea ala pennas non habent.

Prov. 97. ليس من العدل سرعة العدل Non

est ex justitia celeritas justitia.] ultimo loco lege

العدل & verte, Non est justitia celeritas reprehensio-

nis. Occurrit apud AlHaririum, c. 25 Sensus autem

لا ينبغي ان يعجل بالعدل (explicante AlMaidanio)

Non decere temerè aliquem repre-

bendere antequam apologiam ejus cognitam habeas. Con-

fer ergo ejuldem centuriæ prov. 8. Forte qui audit

rumorem de me, non audivit apologiam meam. & 9.

Fortassis accusatur, nec deliquit.

* جارحة in

AtModhaf-
feti.

AUTHORUM

... (faint text) ...

... (faint text) ...

... (faint text) ...

... (faint text) ...

... (faint text) ...

... (faint text) ...

... (faint text) ...

... (faint text) ...

... (faint text) ...

... (faint text) ...

... (faint text) ...

... (faint text) ...

... (faint text) ...

... (faint text) ...

... (faint text) ...

... (faint text) ...

... (faint text) ...

... (faint text) ...

... (faint text) ...

... (faint text) ...

... (faint text) ...

... (faint text) ...

... (faint text) ...

... (faint text) ...

... (faint text) ...

... (faint text) ...

... (faint text) ...

... (faint text) ...

... (faint text) ...

... (faint text) ...

... (faint text) ...

... (faint text) ...

... (faint text) ...

AUTHORVM, EO

FERE ORDINE QVO

legenti primum occurrunt,
Nomenclatura.

Nasiroddin Tusensis نصير الدين الطوسي *Nasiroddin AlTusi*, à patriâ sc. طوس denominatus. vulgò خواجہ نصیر *Chowajab* (vel ut efferri solet *Chojah*, i. e. Magister, Dominus) *Nasir*. حکیم عظیم الشان *Sapiens omni scientiarum genere clarus*, ut loquitur *Gregorius noster*. Natus est (teste *AbulPheda* &c.) anno Hejræ 597. obiit anno 672.

Jacobus Robawiensis.] seu *Robensis* يعقوب الرواوي ab urbe روا *Roba* denominatus, quam *Edeßam* esse volunt. Hebræi ירוהא efferunt. (sic apud *Abrahamum Zacuthum* in *Juchasin*, ubi *Ata-Beg Zingium* regnasse ait על בעלבי ויריה in *Baalbec* & *Roha*. Itæ enim divisim legenda sunt nomina ista urbium diversarum & procul inter se distitarum, non conjunctim ut præ se ferunt libri, Typographi incuriâ, quæ *Scaligero* in causa fuit ut Latine *Baal Bigoraba* exprimeret.) Syri אורדי, unde *Jacobus* iste Syriace אורדי *Ur hajo*, nec non & lingua Syriaca (præcipua saltem ejus dialectus) אורדי. Notandum enim

Gregorio nostro tres esse ejus dialectos. digna sunt
que apponantur. *Infusa verba* تنقسم الى ثلاث لغات
افصحها الارماينية وهم لغة اهل الرها وحران
والشام الخارجية. وبعدها الفلسطينية وهي لغة اهل
دمشق وجبل لبنان وبقاى الشام الداخلية واسمها
الكلدانية النبطية وهي لغة اهل جبال اثور.

[Lingua Syriaca] distinguitur in tres
dialectos, quarum elegantissima est Aramaea, quae est
lingua incolarum Roba & Harran & Syria exterioris;
proxima illi est Palestina, quae est ea quae utuntur Damasci
& montis Libani, & reliqua Syria interioris incerta; at
amminu impatiissima Chaldaica Nabataea, quae est dia-
lectus populi montium Assyria, & pagorum Eraci.

AlKadi Saed Ebn Ahmed Andalusenus] citatur
apud Ahmedem Ebnol' Kasem in historia medico-
rum in vita Jacobi Cendensis hoc nomine القاضى ابو
Alkadi AbulKasem القاهى صاعد بن احمد بن صاعد
Saed Ebn Ahmed Ebn Saed, & liber ab ipso compo-
situs vocatur كتاب طبقات الامم seu gentium in classes
suas distributarum, qui idem esse videtur, quem laudat
& ex quo non pauca desumpsit Gregorius noster.

AlMotarrecki author libri Magreb] [c. هاشم بن
Naser Ebn Abi Alkadir ابو الفتح البطريرى
AlMacarem, AbulPhatah AlMotarrecki, quod suto-
rem vestiarium sonat, scilicet Motazalus. Natus est an-
no Hejra 558, mortuus, 610, Lexicon a se compo-
situm اللغة vocat.

Jacobus

Jacobus Alfiranabadus] leg. *Mohammed Jacobi*
 filius, *Kamusi* author sc. محمد بن يعقوب بن محمد
 (محمد بن يعقوب بن محمد الشيرازي الغبري) *Mohammed Ebn Jaacob*
Ebn Mohammed AlShirazi Alfiranabadi, seu *Shi-*
razita Firuzabadensis. Natus est anno Hejra 729,
 loco dicto كازين Carazin denatus an. 817. Mag-
 nae eruditionis vir, & magno eo nomine apud reges
 & principes in honore, præcipue apud *Ismaelem Ab-*
basi filium *Tamemensem*, cui القاموس *AlKarnaw*, seu
 Oceanum linguæ Arabicæ dedicavit, nec non apud
Bajazidum (seu *Bajazetem*) *Tilderim Oban*. A *Timur-*
lenço (seu *Tamerlano*) dono accepisse fertur ختم
 الاقربى *quinqus mille aureos*. *Kadi Shohbah*.

* Mezh. 816.

AlIannab.

Safoddinus] sc. صفى الدين عبد المومن بن
 صفى الدين *Safoddin Abdol Mumen, Ebn Abdilhakki*. Li-
 bri à nobis citati titulus مرآة الاطلاع على
 الاسماء *Diætionarium quoddam Geogra-*
phicum.

R. Saadias] cujus nomen aliàs ר' שאדיא aliàs ר' שאדיא
 scriptum reperies. Hic omnes veteris testamenti li-
 bros in linguam Arabicam transtulit, cujus operis
 pars prima (scil. Pentateuchus) dudum excusa est
Constantinopoli, caractere Hebraico, una cum textu
 Hebr. & versionibus, Chaldaea *Onkeli* & Persicâ *Ia-*
cobi Tusensis, qui vulgo *Tamofius* dicitur, nuper sume
 verò *Parisi* Arabico, in splendido isto Bibliorum
 πολυγλωσσον opere.

p. 34.

Judeus qui libros Regum in linguam Arabicam ver-
tit.] Anonymus. Alium à *Saadia* esse Nilus in-
 dicat.

A a a a

Avicen-

Gregor.
AbulFed.&c.

أبو علي الحسين بن عبد الله بن [Avicenna] *Abu Ali AlHosain Ebn Abdolla-
bi Ebn Sina AlSharab AlRais* (quem doctorem pri-
mariūm dicas; unde vulgò Princeps insignitur) Me-
dicus & Philosophus insignis. patria illi بخارا *Bocha-
ra*, in qua natus est anno *Hejra* 370. Nondum de-
cenni major literas humaniores & quicquid scienti-
arum ad Alcorani intellectum pertinet, calluisse di-
citur, & totam ~~syntactica~~ ante annum ætatis 18.
absolvisse, quo temporis spatio nec unam noctem
integram dormivisse perhibetur, nec interdū alijs
rebus quam lectioni vacasse, cum aliquid illi intel-
lektu difficile occurreret, ad templum, nodi istius so-
lutionem à Deo precibus impetraturus, se conferre
solitus. obiit anno *H.* 428. annos natus 58.

[*AlKorān*] Impia *Mohammedis* dictata sic me-
moris hominum exciderent, cavisse *Abu Berrā*, iis
in librum istum translatis, docet Historia Saracenica,
in vita *Abu Berr*, quibus adde ex *AbulFedā*, *امروء*.

in vit. *Abu Berr*.
& Ensius in vit.
Othmani an.
Hej. 30.

جميع القراءات من أقوال الرجال وجرید النمل
والجدوى وقرآن ذلك المکتوب عند حفصة بنت عمر
زوج النبي ولما تولى عثمان رأي اختلاف الناس
في القراءات كتب من ذلك المکتوب النسخ
كان عند حفصة نسختا وارسلها الي الامصار
واطلب ما سواها *Iussis colligi Alkoranum ex ore ho-
minum, & palmarum foliis & pellibus, atque ita scrip-
tum relinqui apud Haphsam Omari filiam Mohammedis*

MS. B. 1. 1. 1.

uxorem. Cum autem ad imperium jam euectus Othman
varias qua apud homines essent, lectiones videret, exem-
plaria ex illo qui penes Hapsam erat, libro transcripta in
varias passim regiones mittens reliqua omnia e medio su-
stulit.

Ismael AbulFeda] cui nomen cum agnominibus
& Epithetis quibus insigniri solet اسمعيل بن علي
الملك المودع عماد الدين ابو الفدا صاحب حياة
Ismael Ebn Ali *ق. AlMaleo'l Moaiyad Amado'ddin*
AbulPhedai Sahab Hamah, seu *Dominus Hamah* cui
provinciae praefectus est, anno *Hej. 710*. natus est an-
no 672. Historiam suam vocat المختصر في اخبار
Geographiam تقويم البلدان

Abu Mohammed مصطفى بن الحسين [Allannabius]
Abu Mohammed Mo'assas الحسيني الهاشمي القرشي
EbnolSaïed Hasan AlHosaini AlHashemi AlKorashi,
vulgo الجنابي Allannabii titulo notus, eoque ab *Ab-*
mede Iosephi filio laudatus. Se *Mohammedis* sepul-
chrum visisse ait anno *H. 963*. Historiam suam per-
duxit ad annum *H. 997*.

Amed Ebn Yusuf, seu *Iosephi* filius] احمد بن يوسف
Finem historiae suae imposuit mense Moharram, an.
H. 1008.

Scholiastes in Epistolam [leg. in Poëma] Ebn Abdani] ابو محمد عبد المجيد ابن عبدون
Poëmatas author ابو محمد عبد المجيد ابن عبدون
Abu Mohammed AbdolMajid Ebn Abdun, Commen-
tariis illud illustravit عبد الملك ابن عبد الله
AbdolMajid Ebn AbdolMajid الدرامي
drami

drami AlSabri, seu Hadramantenfis, Sabienfis.

Georgius Ebnol Amid ElMacinus] in titulo primæ partis historiæ suæ vocatur جرجس ابن أبي الياسر ابن أبي المكارم ابن أبي الطيب عرف *Georgius Ebn AbilTasfer Ebn AbilMaca-*
rem Ebn AbilTasfer qui audit, *EbnolAmidi* (in parte 2da ab *Erpenio* edita *العبد AlAmadi* scribitur) & ad cal-
cem ejusdem libri الشيخ الرئيس المكي جرجس *AlSbaich Alraisi AlMacin*, i. e. Doctor primarius,
solidè doctus *Georgius* &c. *EbnolAmida* ابن العمداء quando floruerit ex historia ipsius Saracenicâ patet.

Ialaloddinus Affoyutius author libri *Mezhar*. جلال الدين السيوطي *Ialaloddin Affoyuti*. Idem hic esse vi-
detur, qui alter *Ialaludin*, qui Scholiorum in A-
coranum authores audit, quanquam in historia ipsi-
us eo quod vidi exemplari in librorum à se tunc
temporis editorum catalogo, libri *المزهر AlMezhar*
non meminit.

p. 41.

Abulola AlMaarri] Poeta celebris ابو العلا احمد *Abulola Ahmed Ebn*
Ahdillahi AlTonuchi AlMaarri, natus est anno H. 363.
in urbe معرة Maarrab. anno 367 à varis oculorum
usu privatus, obiit 449.

Ebn Chalecan, vel Chalecan] احمد بن خلكان *Ahmed*
Ebn Mohammed &c. *Ebn Chalecan, vel Challean* *Abul*
Abbas Shamsoddin. natus anno H. 608. mortuus 681.
ergo fuit Gregorio nostro, ejusque de ipso
censura, cujus in præfatione mentionem fecimus, ni
me

me fallant characterum ferè obliteratorum vestigia,
author, quod si ita fuerit, patet historiam ab ipso
Gregorio ad annum tantum 675. perductam, ab alio
ad 683. continuatam.

AlCendi Philosophus] أبو يوسف يعقوب بن اسحق
Abu Yusef Yaacub Ebn Eshak [seu Isaac]

AlCendi, Arabum regibus oriundus, Philosophus
dictus. Magno fuisse in honore perhibetur
apud AlMamunem, AlMosasemum, ejusque filium
Ahmedem, Chalifas. Meminit ejus Gregorius noster
sub AlMotamedo Motawacceli filio.

Hist. Medic.

AlMotanabbi Poeta] أبو الطيب أحمد بن الحسين
AbulTaieb الجعفي الكندي المعروف بالمتنبی

Ahmed EbnolHosain &c. AlIsophi AlCendi, notus no-
mine AlMotanabbi hinc illi imposito quod انعى
poeticum aliquando furorem pro Prophético
venditaverit. Natus est in vico quodam كندة
Cendab appellato, unde & ipse AlCendi seu Cendensis,
non autem à Céndah quod tribus nomen (monente
Ebn Chalecan) eum tribu Ablophi, seu Iossensis fuerit.
Corrigendus ergo error p. 41. ubi Cendensibus ac-
cenfetur. Ut & mendum typographicum p. 43. L. 26.
ubi pro Iassus, Iossensis, legitur Iossius, &c.

AlTabbari] أبو نصر اسماعيل بن حمدان الجوهري
Abu Nasr Ismael Ebn Hammad Allaubari

P. 43.

AlTorci, i. e. natione Turca, qui tamen obtinuit ut a-
pud Arabes اسم اللغات Sermonis antistes audjat.

AlTannab.

celebris illius Lexici السجدة Alsabah (vel juxta a-
lias AlSebah quod Saniyah, sincerum, probum, verum
denotat,

denotat, Author. Natus in urbe quadam *Turcarum* tunc temporis *Farab*, hodiè *Otrar*, dictâ. Obiit juxta *Abul Fedam* anno *H.* 398. juxta Epitomato-
rem Taseens, 391. juxta *Allanab*: 193.

p. 46.

Ebn Chalec.

Tarafab Poeta [*طراف* *Tarafah*, cui nomē *العبد عمرو بن عبد* *Amrus Ebnol Abdi*, *Motalammesi* *ابن اجت المتلمس*, *foreris filius*, & unius ē decantatis apud *Arabes* poematis quæ *Moallakas* audiunt, author. anno æta-
tis 20. vel juxta alios 26, interfectus est.

Morakkef el Achar, i. e. major } *Poetæ* major
Morakkef el Asgar, i. e. minor }

Mezh.

Amrus Ebn Saadi. Minor, qui majorem patrum habuit, *ربيعة بن حرملة* *Rabiah Ebn Harmalah*. *Kamus*. at secus alii, minori scil. nomen fuisse *Amrum Ebn Harmalah*, vel *Rabiah Ebn Sofyan*.

p. 47.

Motalammes [*جربور بن عبد المصيح* *Tarir Ebn Abdil Mafhi*. v. explic. Proverb. *Litera Motalammesi*.

p. 49.

Abu Dhowaib Poeta [*أبو ذؤيب القليل خويلد* *Abu Dhowaib AlKatil Chomailed* *Ebn Chaled Hodhailensis*. Fuit & alius eodem nomine. Poeta *Aiyadensis*, teste *AlFirus*.

p. 51.

Maimonides] Ea quæ in *Judæorum* monumentis de eximio hoc doctore traduntur ut omittamus, apud *Ebn Abi Osaibeab* in historia medicorum, hoc nomine recensetur, *أبو عمران موسى بن* *Alraisi* (i. e. Princeps) *أبي القريطي اليهودي* *Abu Amran Musa Ebn Maimun AlKortobi AlTabudi*, seu *Cordubensis Indæu*. Obiit (teste *Gregorio nostro* anno

وفي سنة خمس وسبع مائة مات موسى) anno H. 605.
 Anno autem 605 *ben Meimon* اليهودي (الاردن لسي
mortuus est Moses Maimonides Judaeus Hispanus) qui
 & (unà cum autore Hist. medicorum) tradit ipsum
 في الاسلام فاطهر واسر اليهودية in Hispania
 ad Islamismi professionem vi adactum, eam prae se tulisse,
 retenta in corde Judaismo, quem iterum abi opportunita-
 tem nactus, in Aegyptum transisset palàm professus est.
 Meminit idem libri ab ipso in lingua Arabica com-
 positi quem الدلالة *Delalah*, i. e. indicem, sive directo-
 rium inscripsit; quem (inquit) alii laudarunt, alii vi-
 tuperantes الضلالة *Ddelalah*, i. e. errorem, nomina-
 runt. Est hic Hebraicè מורה נבוכים *Moreh Nevocim*.

أبو العباس شهاب [Shchaboddin Ahmed Ebn Yabya
Abul Abbas Shchaboddin Ahmed Ebn Yabya, natus anno H. 700. mortuus
 anno 749. librum, inter alios, scripsit cui titulus
 جغرافيا. *Geographicum* & *Historicum*.
 مسائل الاوصار في ممالك الامصار

p. 51.

أبو السعادات المبارك بن محمد [Ebnol Athir
 الشيباني المعروف بابن الاثير الفهرى الملقب
 الشيباني *Abussaadai Almhbarac Ebn Maham-
 med Alshibani*, valgo appellatus *Ebnol Athir Aliazari*
 (جوهر الدين) (quod scilicet natus esset in loco dicto مهر
 cognominatus *Majdoddin*, natus anno H. 544. mor-
 tuus 606.

p. 52.

مصالح الدين مصطفى بن محمد [Mustafa Ebn Mussa
 مصالح الدين مصطفى بن محمد
 B b b

بن اسمعيل التروبي (المشهور بلقب القصاص
Moslebeddin, Masfafa Ebn Mohajjiddin Mohamimed Ebn
Ismael AlTorawi, appellatus Ebnol Kassar, author libri
 الترويات qui variorum, qui in libris Scholast. Theo-
 log. Jurid. Philosoph. &c. occurrunt, terminorum
 explicationem continet.

ابو الفتح محمد بن [*Shahrestani* vel *AlShahrestani*]
 بن عبد الكريم الشهرستاني المتكلم علي
 AbulFatah Mohammed Ebn Ab-
 alCarim *AlShahrestani* Scholasticus, (seu *Alsharini*.
 natus anno H. 467 in urbe شهرستان *Shahrastan*
 juxta alios anno 472. mortuus an. 548. vel juxta al-
 ios 549.

p. 56.

عبد الرحيم [*AlBarezī in sermones Ebn Nobata*]
 Abdor Ben Abi Tahir ابراهيم بن هبة الله البازعي
Rahim Ebn. AbiTaber. Abraham Ebn Hebatillah Al.
Bazazi.

ابو محمد بن عبد الرحيم ابن محمد [*Ebn Nobata*]
 Abu Tahir بن اسمعيل بن عباد بن الحسن ابي الفارسي
Abdor Rahim Ebn Adhammed Ebn Ismael Ebn Nobatah
AlHodhaki, (seu Hodhakensis quod familiae cujus-
dam Kaduensis nomen) Alshariki (denominatus
 من افارقين *Mani'epharsin.)* Homiliastarum
 seu Concionatorum apud Mohammediassatic
 princeps, natus anno H. 335. mortuus 374.

p. 64.

ابو عباس [*Ebn Abbas*]
 Jalalani q. d. duo quorum nomina Jalal,
 جلال الدين, *Jalaluddin*, quorum primus
 Jalalud-
 din

den *Mohammed Ebn Ahmed AlMaballi*, qui partem
Alkorani brevibus Scholiis explicavit, alter جلال
الدين عبد الرحمن الاسيوطي *Islahuddin Abdor. Rab-*
man & AlOsyt, qui mortuo primo, reliquum absolvit
anno H. 871. natus, ut ipse in historia sua testatur,
anno H. 849. Idem (ut videtur) qui libri *Mezhar*
jam memorari author, perinde est enim sive *Assoyusi*,
sive *AlOsyt* dicas, cum loci seu pagi Aegyptiaci
nomen, unde hæc appellatio, utroque modo scriba-
tur, teste *AlFiruzab.* scil. *سيوط* *Soyus*, & *اسيوط*
Osyt.

AlGeshaf [الكشاف] *Commentarius in Alc.* au-
thor, *AlZamachshari*, scil. ابو القاسم محمد بن
عمر بن محمد الخوارزمي الزمخشري *AbulKasem*
Mahmud Ebn Omar Ebn Mohammed AlChowarazmi
AlZamachshari. natus est in *Zamachshar Chowaraz-*
mi oppido, anno H. 467. mortuus ann. 538. *Ebn*
Chalec.

AlBidawius [seu *AlBaidami*]. scil. ناصر الدين عبد
الله بن عمر البضاوي *Naseroddin Abdol'lah Ebn*
Omar, &c. *AlBaidami*, celebris in Alc. commentarii
author, nec non libri Scholastici de fundamentis
religionis الطوالع dicti &c. obiit anno H. 692. *Epit.*
Yasfi.

AlMidani [seu *Midanensis*, vel *Maidanensis*, utro-
que enim modo scribitur, teste *AlFiruz*: ابو الفضل
احمد بن محمد الميداني النيسابوري *AbulPhadli*
Ahmed Ebn Mohammed AlMaidani AlNaisaburi, à
Maidan, sc. vico quodam in نيسابور *Naisa-*
bur denominatus, obiit anno H. 518.

p. 75.

Nomenclator Persico-Turcicus.

p. 87.

Medicus quidam] scil. author libri شامل.

p. 90.

Al Zamachshari] v. sup: *Al Cashaf*.

p. 91.

Mostairaf] nomen libri est المستطرف من كمال
authoris incerto.

p. 95.

p. 98.

Mohammed Ebn Abdallahi] ابو عبد الله محمد
Abn Abdol'lah Atohammed Ebn
Abdillab Ebn Amri. author libri astronomici dicti
كتاب البيان يوضح البرهان five كتاب التبيان

p. 96.

Camel,

p. 98.

Ali Ebnol Athir] ابو الحسن علي بن ابي
الكريم محمد بن عبد الكريم الشيباني المعروف
Abul Hasan بادن الاثير الجزري الملقب بحز الدين*Ali Ebn Abil Caram Mohammed Ebn Abdil Caram*
Al Shaibani, notus nomine *Ebnol Athir* *Al Fazar*
cognominatus *Ezzoddin.* frater *Al Maharaci Ebnol*
Athiri, natus in حريرة تن عام anno H. 555. mor-
tuus an. 630. historiam كامل inscriptam, ab ori-
gine mundi usque ad finem anni H. 628. perduxit.
Ebnol Chalec.

p. 104.

Taqi al Rahim Ahmed Ben Ali] *Al Makrizi*
Takiuddin Ahmed Ebn Ali, vul.
گو *Al Makrizi* dictus. Natus, ut ipse in hist. testa-
tur post annum H. 760. scil. teste *Jalaloddino* 769.
mortuus 840.

p. 108.

Liber الدر نظم Nodh mol'dorr. Epitome libri
Nothrol dorr, seu excepta ex eo continens.

p. 116.

Liber خريدة العجايب Charidatol Ajaib] author
est *Ebnol Wardi* ابو الوردى quidam.

Al Gazal

أبو حامد محمد بن محمد الغزالي [AlGazali]
 Al^o الملك حجة الاسلام زين الدين الطوسي
Hamed Mohammed Ebn Mohammed &c. AlGazali
cognominatus Hojjatol Eslam, Zained'din, AlTusi, live
Tusensis. Natus est anno H. 450. vel (ut alii) 451.
mortuus 505. librum ejus أحياء علوم الدين *in com-*
pendium bis redegit أبو الفضل أحمد بن موسى
 AbulFadl Ahmed Ebn Musa &c. AlArbeli, &
 Epitomen suam (minorem puto, nam & majoris me-
 minit Ebn Chalecan) روح الأحياء appellavit. Natus
 est autem Ahmed iste in urbe Mansal, anno H. 575.
 mortuus ibidem anno 622.

Karmatiani] vel Kermatiani, juxta Ebn Chalec. Se-
 cta blasphemi cujusdam impostoris, ab hospite po-
 titus ipsius (cui nomen كرمته * quod Arabes in
 قرمطة verterunt) quam ab ipso denominata, teste
 Gregorio nostro. Alii aliam nominis rationem red-
 dunt, referente Ebn Chalecan, dictos sc. à duce quo-
 dam ipsorum qui قرمطي appellatus est, quod statura
 brevi seu contracta, & facie deformi fuerit, quæ vocis
 istius apud Arabes significatio. Alii à sectæ authore
 qui قرمط حمدان Hamdan Karmat dictus est à villa
 quadam ita appellata, denominatos volunt re-
 tribus AlJannabio, & Sharhol Mamakef. Quisquis
 tandem fuerit نفاقوما من اهل السوان والباينة ممن
 ad religio- ليس لهم عقل ولا دين الي نينه فاجابوا له
 nem suam epaganis & desersi incolis, quibus nec intelle-
 ctus fuit, nec religio, invitans, dicto audientes habuit, qui
 ab

ibid.

كرمينه
 in AbulF.
 forf.
 كرمينه

ab initiis obscuris eo potentia creverunt, ut vix credenda
 patuerint. قال النبي فعلوه في الإسلام لم يفعلوه أحد
 قبلهم ولا بعدهم من المسلمين وملكوا كثيرا من
 بلاد العراق والحجاز وبلاد الشرق والشام الي داب
 مصر Fecerunt in Islamismo quod nec ante, nec post eos
 fecit Moslemis quisquam, & occuparunt magnam par-
 tem regionum Eraki & Hejazi, nec non regionam Orien-
 tis & Syriaeque ad portam Mesri, sive Cairo. Exorti
 sunt circa annum H. 278.

محمد بن جابر بن سنان الحراني [AlEattanius] Mohammed Ebn Jaber Ebn Senan, ori-
 gine AlHarrani (seu Harranensis) AlBattani, vel
 juxta alios AlBestani, patriam scil. habens بعلبك
 qui locus quidam est in ditione Harrani, Astronomus
 insignis, vulgò AlBategnius, observationes suas anno
 H. 264. inceptas, continuavit ad annum 306. obiit
 an. 317.

ابو نصر محمد بن ترخان [al. طرخان] AlFarabius Abu Nasr Mohammed Ebn Tarchan AlPha-
 rabi. patriam scil. habens فاراب Farab Turcarum ur-
 bem, quæ postea Otrar dicta, quæ eadem AlFan-
 harii (ut diximus) patria, اكبر فلاسفة المسلمين
 Philosophorum apud Mohammedanos facile princeps, si-
 mulque mundi contemptor e-
 gregius, verè Philosophus. Mortuus est anno H. 339.
 plusquam octogenarius. Ebn Chal. AbulF. &c.

p. 122.

Sharifol Adrisi شريف الانريسي [SharifolAdrisi q.d. Illustris

Illustris Adrifides. Sharifi autē titulo ii præcipuè gloriantur qui à *Mohammede* genus ducunt, vel ei affinitate conjuncti sunt. hoc nomine citatur apud *Abul-Fedam*, nec non authorē lib. *Masalec* &c. Nomen ipsi cum agnominibus *أبو عبد الله محمد بن محمد بن* *Abu Abdollah Mohammed Ebn Mohammed Ebn Abdollah, Ebn Adris Imperatoris fideliū.* Oriundus ergo videtur illustri *Edrisidarum* familiā, qui olim in aliquibus *Africa* partibus regnarunt. Ipse se (nescio tamen an solum) librum *زهة المشتاق* qui scriptus est jussu *Rogeri regis Sicilia & Antiochia &c.* (ejus nominis secundi, ut ipse *clim. 4. p. 2.* disertè testatur) absolvisse anno *H. 548.* in præf. scribit. Idque ad explicandum globum in quo descripta fuit terræ figura, quem sibi ex ar-

gento puro confari curavit rex, pondere *اربعماية* *رطل بالرومي في كل رطل منها مائة درهم واثنا عشر رطل* *400 librarum* [seu *Rotalorum*, ut vulgò loquuntur] *Gracarum*, quarum unaquæque *112 drachmas* continet. Vocatur ergo alias liber iste *كتاب Rogeri liber*, apud authorē *Masalec, Ahmedem.* Ejus epitome Arabicè prodiit Romæ, Latine Parisiis, ex versione doctissimorum Maronitarum *Gabrielis Sionita & Ioannis Hefronita,* titulo *Geographia Nubienfis.*

الشيخ محمد بن الدين الطبري *Mohabboddinus* *AlShaiḥ Mohabboddin AlTabari.*

عبد الرحمن بن عمر بن سهل أبو *Abdor Rahman Ebn Omar* *عبد الرحمن بن عمر بن سهل أبو* *Ebn*

p. 122.

**Sbarhoť
Tasawef.**

Ebn Sabl AbulHosain AlSafi AlRasi. Obiit anno H. 376 natus annos 85. *Gregor. AlSafi* autem rigidiorum Sufiorum disciplinam amplexum denotat, quibus inde, juxta non paucos appellatio *لأنهم اختاروا* *عبدوا أهل الصوامع* *وهو لباس الاديبي* Ascetæ & qui Monasteriis inclusi vivunt, (ut loquitur *AlZamachshari*) quamvis minus arrideat Illustrissimo *Scaligero* hæc nominis ratio, ut ex his ipsius verbis, l. 5. decemend: temp. patet, ubi de Persarum Regibus loquitur: Hodie vocamus Reges illos *Sofi*, quia *صفي* Arabicè significat puræ religionis hominem & in melius reformatum, cujusmodi suam religionem esse contendunt, &c. Quod quidam *Sofi* à flocco lanæ dictum volunt, hoc levius est ipso flocco lanæ. Hæc magnus ille vir. Ut autem quid statuerendum sit judicet æquus lector, non gravabimur quæ ipsi Arabes de hac appellatione tradant, pluribus apponere. Nomen est, teste *AlMakrizio*, *Mohammedanū* priscis ignotum, nec multò ante annum *Hejra* 200, idque gliscentibus tunc temporis lectis & hæresibus, natum, quo se à cæteris distingui volebant qui religiosius majorum vestigiis insisterent, ita tamen ut العربية *من حيث* *juxta Arabismi canones*, quare ita appellati sint, haud facile sit. dijudicare. Qui à *صوف* *Suf*, lana, vel vestibibus laneis dictum volunt *AlSafi*, faventes habent Grammaticorum regulas alii tamen à *صفا* *Soffah* porticu quadam juxta templum *Medina* à *Mohammede* constructum, ubi pauperes aliquot ex ipsius *asloohis* quibus ad eas propriæ non essent, abdicata rerum mundanarum curâ, diversari

diversari solerent, quorum hi vivendi instituto non
 absumiles, scil. respectu عدم الدنيا وعدم
 الخصومة مع الخلق والقناعة بالحاصل وعدم الطلب
 لغير الحاصل وعدم الاعتراض على الله تعالى
 abdicationis والانقطاع عن الوطن والاهل والادبا
 mundi & ἀφροενίας & αὐταρκείας, dum presentibus con-
 tenti absentia non requirerent, nec Deo obmurmurarent,
 (seque à patria domesticis & amicis subducerent.) alii ab
 الصفا Alsafo quod puritatem & sinceritatem deno-
 tat: alii à صف Saff quod ordinem sive classem, quasi
 eos dicas qui in primo sint ordine, respectu Dei cujus
 cultui se totos dedunt: quæ omnia licet sensum satis
 commodum præ se ferre videantur, à Grammaticis
 tamen quæ Erymologiam spectant, legibus abhor-
 rentiora sunt, fatente Al Makrizio. Aliam adhuc
 addit Al Zamachsharius nominis notationem, scil.
 à tribu quadam Arabum dictâ Alol' Suf
 (q. d. familia Suforum) seu ال الضفوان
 (q. d. familia Suforum) qui Caaba olim inservientes, reli-
 giosiores habebantur, ut ab illis dicantur تشبهها بهم
 ob similitudinem qua inter illos re-
 spectu devotionis intercederet. Unde appellationem
 petitam existimaverit celebris inter ipsos famæ O-
 mar Al Sahrawardi, videre est ex his ipsius verbis
 quibus larvatos quosdam PseudoSufios perstringit
 لبسوا البسة الصوفية لينسبوا اليهم وما هم منهم بشي
 Induerunt Sufiorum vestes ut ipsis acceperantur, in quo-
 rum tamen numero nequaquam habendi sunt: quo spe-
 ctat & illud Poëtæ.

تنازع الناس في المصوفي واختلغوا
فيه وظنوه مشتقا من الصوف
ولست اكل هذا الاسم غير فتي
اصافي ومصوفي حتي سمي المصوفي

* vel fincere
amavit, & fin
cere amatus est

Disputant homines de AlSufi & discrepant
De hoc [nomine] putantes illud ab AlSuf[lanâ scilicet] de-
As non concesserim ego hoc nomen, nisi vira rivari-
Safa Wasufia (i.e. * Qui purè egir, & mundatus est.) ut
AlSufi appellatur. Adeo ut hæc sit, quæ in libro Sha-
hol Tafawof habetur, ipsius descriptio, المصوفي على الصفا
Qui lanam puritati cordis superinductis
Porro sciendum familiam Regiam quæ hodie Persis
imperat vocari المصوفي بنو حيدر Banu-Haidar Al-
Sufi, (non المصوفي) i.e. Filii Haidari AlSufi,
qui fuisse perhibetur الاسمين الاسماعيلية
è posteris Alii Hosainidis sectæ Ismaeliticæ.

Liber المصور Nothral dorri, cujus author منصور
بن الحسين Ebnul-Hosain Akabi.

بن محمد بن محمد بن [AlKazwini] زكريا بن
Zacaria Ebn Mohammed Ebn Mahmud Al-
Kazwini, qui fuit nempe من اولاد بعض الفقهاء الذين
كانوا موطنين في مدينة قزوین
è posteris ejusdam do-
ctorum urbem Kazwin incolentium.

AlKodaini] Historiæ exemplar quo usus sum
non alium præfert titulum, quam تاريخ القضاء
Tarikh al-Kodai, sed præfationem legenti eundem ap-
parere esse librum quem vocat Ebn Challecan كتاب
الادب عن الانبياء وحوادث الخلفاء
ابو

أبو عبد الله محمد بن سلامة بن جعفر القضاعي
Abn Abdallah Mohammed Ebn Salamah Ebn Jaasar
AlKodai quod patronymicum est ab القضاة tribu-
 um patre. scripsisse videtur circa annum H. 437. ad cu-
 jus finem ab initio mundi numerari à Græcis ait an-
 nos 6554. Obiit anno 454. *Ebn Chal. & Jalaloddin:*

كمال الدين أبو البقا محمد [*AlDamirius*]

135.

عبدالودود بن موسى بن عيسى الدميري
Cemaloddin Abul Bakai Mohammed Ebn Musa, Ebn Isa AlDamiri, li-
 bri de historia animalium cui titulus حيوة الحوام
 author. obiit anno H. 808. *Jalaloddin.*

ثابت بن قرة بن هرون الصابي الحاراني
Thabet Ebn Corrah qui vulgo *Thebit* audit

138.

Thabet Ebn Ker- rah Ebn Harun Alfabi* (seu religione Sabiista) *Al- Harrani*, Medicus, Mathematicus & Philosophus in-
 signis, magno ob insignem eruditionem, in honore
 apud *Chalifam AlMootadedum*, teste Gregorio nostro.
 natus est anno H. 221. mortuus 288. *Ebn Chalec.*
 Fuit etiam ei nepos nomine ثابت بن سنان
Thabet Ebn Senan iisdem artibus clarus.

**Ebn Chal. at Greg:*
 مروان

أبو الفضل محمد بن عمر
Phaeod'din Razi magnus seculi sui antistes. Com-
 mentario in Alkoranum celebri, aliisque ingenii
 monumentis clarus. أبو الفضل محمد بن عمر
AbulFadl Mohammed Ebn Omar, AlTabarastani ortu, AlRazi,
natu. Natus scil. in urbe ري Razi anno H. 543. vel
 juxta alios 544. obiit anno 606.

145.

لغت حليمي [*Logat Halimi*]
 Nomenclator Ara-
 bico Persicus.

146.

Ccc 2

Ebn

153. *Ebn Batrik* [سعيد بن البطريق *Said El nol Batrik* qui & *Euthysius*, seu *Eutychius* appellatus: natus anno H. 223. mortuus 328. *Hist. Medic.*
154. *Ebn Chalawaib* [أبو عبد الله الحسين بن أحمد *Abu Abdollahi AlHosain Ebn Ahmed Ebn Chalawaib*, obiit anno H. 370. *Ebn Chal. Mex.*
154. *Ebn Heshem* leg. *Hesham* أبو محمد بن عبد الملك *Hesham* *Abu Mohammed Abdolmalec Ebn Hesham* obiit anno H. 213. juxta alios 218. librum composuit de *ملوكها وادناس Hamyarensum genealogiis & regibus.*
- Author libri* جامع اللغة *Lexicon è Sebabi laharri, Mogreb Ali Motarrezii, AlZamachsharii aliisque concinnatum, autore incerto.*
157. *AlBocharius* [أبو عبد الله محمد بن أبي الحسن *Abu Abdollah Mohammed Ebn AbilHasan Ismaelis, AlBochari*, seu *Bocharenfis*, patriam scil. *Bochara*, natus anno H. 194. mortuus 256. *Ebn Chalec. & epit. Yasei. at Allannabi*, natus annos 72. scribendum forf. 62.
158. *Ebn Moklab* [أبو علي محمد بن علي بن الحسن *Abu Ali Mohammed Ebn Ali EbnolHasan Ebn Moklab*, à principe quodam quem apud *Chalifam* detulerat, quò ipse imperii rebus præficeretur, dextra truncatus est. natus est anno H. 272. mortuus 328.
- Ali Ebn Bowab* [أبو الحسين علي بن هلال *AbulHosain Ali Ebn Halal* qui vulgo appellatur *EbnolBowab AlCateb*, i. e. *Scriba*

Scriba de quo hæc *Ebn Chalecan*, اسم يوجد في
المتقدمين ولا المتأخرين من كتبي مثله ولا
قاربه وإن كان أبو علي بن مقله أول من
دقل هذه الطريقة من خط الكوفيين وأبرزها
في هذه الصورة وإن ذلك فضيلة السبغ وخطه أيضا
في نهاية الحسن لكن ابن البواب هذا طريقته &c.

*Non repertus est vel inter antiquiores vel recentiores qui
ipsi scribendopar aut secundus fuerit, & quamvis Abu
Ali Ebn Moklah primus scribendi rationem ab ea Cusi-
ensium ad hanc quæ jam in usu, transulerit, & hanc [li-
terarum] figuram in lucem proculerit, ideoque prioritatis
gloria ipsi debeatur, unaque fuerit scriptura ejus in sum-
mo elegantia gradu, tamen Ebnol Bowab ejus rationem
concinnavit, &c. Sunt interim qui asserunt Abu Ali
Mohammedem istum primum hujus Calligraphiæ ra-
tionis autorem non fuisse, sed fratrem ipsius
أبي الحسن *Abu Abdollah Al-Hasanum*, qui
natus est anno H. 278. mortuus 338. *Ebnol Bowab*
autem obiit anno H. 423. vel juxta alios 413. quem
deflevit doctus quidam, referente *Ebn Chalecan*,*

استشعر الكتاب فقدك سالفا

وتصتب بصحة ذلك الايام

فلما اكي سنوت الدوى كابة

اسفا عليك وشقت الاقلام :

Animadvertit Scriptura desiderare te qui abieras,

Ejusque veritatem comprobavit tempus.

Ideoque nigra facta sunt atramentaria præ dolore,

Ob te contristata, & scissi sunt calami.

C.c.c. 3

Ebn

ابو [عجل اللغة] &c. *Ebn Phares*, Author libri
الحسين احمد بن فارس بن زكريا الرازي
*Abul Hosain Ahmed Ebn Phares, Ebn Zacaria &c. Al-
Razi, seu Raiensis: obiit anno H. 390. vel juxta alios
395. at prior sententia magis probatur, teste Ebn
Chalecan.*

159.

محمد بن سلام الجعفي [Mohammed Ebn Salam
Mohammed Ebn Salam Alfamahi. Librum ejus
شعر طبعات الشعراء seu *Classes Poetarum*, citat author. li-
bri *McZhar*.

ابو علي احمد بن محمد بن الحسين [Marzuki]
*Abu Ali Ahmed Ebn Moham-
med, Ebnal Hosain Al Marzuki Al Alphahani*. Com-
mentarium scripsit in librum *AlHamasah*, &c.

الحماسة [AlHamasah] Liber est antiquorum apud
Arabes poetarum excerpta continens, à celebri Poë-
ta *Abu Temam* concinnatus. Est autem ille ابو تم
*Abu Temam Habib Ebn
Al Tai, seu Taiensis*. asserunt nonnulli (re-
ferente *Ebn Chalec*. patrem ipsius Christianum fuisse
nomine قديس (puto *Theodosium*) quod in اوس
convertum Oblibrum istum non minus quam quæ
ipse composuit poemata clarus, eodem teste: qui
etiam refert ipsum à principe quodam ob carmen
ipsi oblatum خمسين ألف درهم quinquagies mille
aureis remuneratum, hoc insuper elogio اذها لدون
Es hoc infra-poematis tui dignitatem, & de a-
lia ab ipso composita elegia لم يمت من رثي
هذا الشعر non mortuum esse qui hoc desereretur carmi-
ne, adeo ut se vicaria morte ipsius vitam & famam
redemisse

redemisse optaret. Natus autem est *Abn Temam*,
anno H. 190. vel juxta alios 188. vel 192. vel 172.
mortuus anno 231, vel ut alii, 228, vel 232.

Al Moallakat] Iis quæ de nominis hujus ratione
dicta sunt p. 159. addi potest è libro *Mezhar*, dicta
fuisse aliàs poemata ista المنهيات *Almodhababas*,
i. e. *Aurea* vel *deaurata*. scil. quod ex aliorum nu-
mero selecta وعلقت الذهب كتبت في القبطي نما. فلان اذا كانت

بالكمة فلان لك يقال منهية فلان اذا كانت
panno serico *Egyptiaco* auris liquore in-
scriberentur atque in Caaba appenderentur unde dicitur
Modhahhabato Folan i. e. *aurum carmen* *Modhah*
quod carminum ipsius præstantissimum est. Horum au-
tem auctores 1 *Amriol Kais*, 2 *Tarafah*, 3 *Zohar*, 4 *Labid*, 5 *Antarah*, 6 *Al Hareth*, 7 *Ebn Calthum*. Alii loco *Antarah* & *Harethi* substi-
tuunt (teste auctore libri *Mezhar*) *Al Asfa*
& *Al Nabega*. Scholiastes à nobis laudatus
est *Abu عباس احمد بن عبد الله الانصاري* *Abu Abbas Ahmed Ebn Abdollahi Al Ansari*
Al Andolsi.

Ebn Rafik, vel potius *Rafik*] *ابن علي الحسن بن*
Abu Ali Al Hasan Ebn Rafik *شيف المعروف بالقبرواني*
qui *Al Kairawani* vocatur. natus anno H. 360.
patre vernâ Græco, mortuus 463. vel juxta alios
456. *Ebn Chalec*.

Alsephadin] *صلاح الدين محمد الصفدي*
Salahoddin Mohammed Al Saphadi, a *Saphad* puto,
Syria

١٢١
مكتوم *

١٥١

p. 160.

Syria urbe. Nondum obiisse eum anno H. 769. patet ex ipsius scriptis.

Lamiatol Ajam] Poëma est, cujus author ابو اسماعيل الحسين بن علي الاصغر ابي *Abu Ismael Al-Hosain Ebn Ali AlAsphahani*, qui الطغرائي *Altograï* appellationem sortitus est à munere vel peritia scribendi الطغرا *Altograï*. c. implexam istam & crassioris ductus Scripturam, quæ diplomatis principum præmitti apud ipsos solet, nomina & titulos eorum continens. Interfectus est circa annum H. 515 plus quam sexagenarius.

161.

5555

15.

Mohabbel جملہل cui nomen **Adā** ادا جمع **Adā** ادا
Rabīo, teste auctore **Kamusi**, at **Alfauharīo**, **Amrīol**
Kafī القيس امری c. ut in **Murbarī** ابن **Ebn**
Rabīah.

162.

Thaalabun ثعلب Grammaticus celeberrimus, cui no-
men ابو العباس *Abul Abbas Ahmed*, natus
anno H. 200. mortuus 291. *Ebn Chal.*

164.

ابو عثمان عمرو بن بحر المعروف [*ʿAbd al-*
Abu Othman Amrus Ebn Bahr, appellatus
Al-Jahiz à quo secta *Mozahirum* *objit*
 anno H. 255.

164.

أبو سعيد عبد الملك بن قريش المعروف [Aṣma'īus] *Abu Saïd Addol Malec Ebn Karib, &c. vulgò Al Aṣmai dictus, ab avo scil. ipſius cui nomen اصع*
Aṣmao, natus est an. H. 123. vel juxta alios 122. mor-
tuus circa an. 216. Ebn Chal. Aṣṣohailius

Dixit قال المصلي في الروض الادف [*Affobailius*]
Affobaili in libro AlRaud'lonoph, inquit, *Ebn Chalecan*
 in vita *Pharazdaki*. Eundem alibi القاسم ابو
Abulkasem vocat.

Pharazdak [الفزدي] cognomen Poëtae celebris
 cui nomen غالب بن همام *Hammam Ebn Galeb*, vel
 juxta alios هميم *Homaim*. obiit anno H. 110. annos
 natus ferè centum.

[شرح شواهد المغني] *Sharho Shawahed Il Mogni*,
 i. e. Explicatio testimoniorum quæ in Grammatica
 dicta أبو محمد عبي الله بن هاشم اب مغني له
Abu Mohammed Abdollah Ebn Hashem, conscriptâ
 afferuntur, cujus author est *Falaloddinus*, idem qui
 Commentarium in Alcorani partem, ut supra di-
 ctam, scripsit.

[*Almasadi*] Author passim ab aliis
 laudatus, sed quem mihi videre nondum contigit.
 citatur in مروج الذهب liber ipsius خريدة العجايب.

[*Ebn Isaac*] ابن اسحاق

[*AlTabarita*] أبو جعفر محمد بن جرير الطبري
Abu Jaasar Mohammed Ebn Jarir AlTabari. Ille to-
 ties in Historica Saracenica laudatus. Natus anno
 H. 224. in ditioe طبرستان *Tabaristan*, mortuus
 anno 310. historiæ suæ seriem perduxit ad annum

302 كان ثقة في نقله وتاريخه اصح التواريخ
 واثبتها *Fidus fuit in allegationibus suis, estque historia*
ipsius historiarum verissima & certissima, inquit *Ebn*
Chalecan.

Ddd

Ebn

p. 170.
Ibid.

AlIannab, &c.

171. *Ebn Hamdun*] *author libri* ذكره
qui variæ materiæ analecta continet.
176. *Dschaf az-Zahar*] q. d. *Odoratus florum*. liber histo-
ricus & geographicus, autore, ابو عبد الله محمد
Abu Abdollah Mohommed Ebn Ahmed, à quo
ad umbilicum perductus est, anno H. 922. titulus in-
teger est *دشف الزهار في عجائب الاقطار*.
175. *Sharhol Mawakef*] i. e. Explicatio libri dicti *Al-*
Mawakef, q. d. *Stationes*, qui doctrinæ Scholasticæ
compendium est. utriusque author in exemplari quo
usus sum, Anonymus.
179. *Kadi Shababoddinus*] القاضي شهاب الدين بن
AlKadi Shehaboddin Ebn Abil-
Dam, *AlHamawi* historicus. *AbulFed.*
- p. 187. *Asphahanienſis*] *الاصفهانى* *AlAsphabani*, ita vul-
gò audit qui *AlBidawii* librum de fundamentis The-
ologiae Scholasticæ quem الطوالج vocat, Scholiis
illustravit.
- Ep. Newayi*] Epistola seu tractatiuncula quædam,
à محي الدين يحيى المعروف بالنواوى
Mobai-
iddin Yabya qui *AlNewami* appellatur, exarata.
191. *R. Judas Levita* *author libri Cozari*] ר יהודה הלוי
R. Judah Hallevi, qui librum suum הכוזר *HacCozari*
inscripsit, quod dialogum sc. inter *Cozarorum* regem
& doctum quendam Judæum *R. Isaacum* contineat.
Num autem talis unquam extiterit rex, dubitare vi-
detur author *Meor Einaim*, quod tamen mihi satis
probabile fit, cum legamus in *Geographia Sharifol*
Edrisi apud *Cozaros* liberum fuisse unicuique quam
veller religionem amplecti, atque apud *Ahmedem*
Iosephi

Muslimi et Christiani et Iudei et alii alios professione Mohammedistas, alios Christianos, alios Iudeos, alios nulli prorsus cultui addictos.

Sbarhol Akayed [شرح العقائد] Liber quidam Scholasticus.

193.

Wasel Ebn Ata [ابو حنيفة واصل بن عطاء] *Abu Hadhifah Wasel Ebn Ata Motazelus*, vulgo *AlGazzal* dictus, natus anno H. 80. mortuus 131.

195.

Averroes [ابو الوليد محمد بن احمد بن محمد] *Abul Walid Mohammed Ebn Ahmed Ebn Mohammed Ebn Roshd*. Obiit anno H. 595. Hist. Med. & Epit. Yasei.

196.

Echwanossapha [q. d. *Fratres sinceri*. inde ut videtur, libro titulus quod qui ipsum composuerint fraterno inter se amore conjuncti vixerint. de quibus hæc inter alia, habet *Gregorius* noster]

207.

ادتظمت الفلسفة اليهودانية والشريعة العربية فقد حصل الكمال وصنفوا خمسين رسالة في خمسين نوعا من الحكمة ومقالة حانية وخمسين جامعة لادواع المقالات على طريق الاختصار والابجاز وسماهوا *Autummarunt conjunctis Philosophiâ Gracâ, & lege Arabicâ ad perfectionem perveniri; composueruntque 50 epistolas de 50 sapientia speciebus, additâ 51^a quæ reliquorum capitum species in unum collectas contineret, juxta viam compendii & Epitomes, & vocarunt eas Epistolas Echwanossapha, celatis interim nominibus suis. Sunt*

D d d 2

autem

مقالات مشاوقت غير مستقصات ولا ظاهرة،
 Discursus qui affectus quidē moveant,
 sed ad metam neutiquam pertingant, nec probationes &
 argumenta manifesta exhibeant. Meminit hujus libri
 Abraham Zacut in Fuchasin, & præcipuum eorum
 qui horum tractatum auctores censentur, fuisse
 زید بن رفاعة Zaid Ebn
 Rappah, floruit circa annum H. 373. Quid de ipsis
 censuerit acutissimus Philosophus Ebn Sayeg, patet
 ex his ipsius verbis, ubi de sententia minus sibi pro-
 batâ loquitur, وليس هذا قول أحد المتقدمين
 Non est autem
 hac sententia cujusquam ex antiquioribus, verum senten-
 tia Echvano Sfapha à veritate aberrantium. Ebn Sayeg
 autem iste est أبو بكر محمد بن باجة المعروف بالصايغ
 Abu Bacr Mohammed Ebn Bazzab
 vulgò Ebnol Sayeg appellatus, qui obiit anno 533, vel
 juxta alios 525, teste Ebn Chalec, &c. veneno sublatus.

p. 211.

أبو سعيد الحسن بن أبي [AlHasan Basriensis]
 أبو سعيد الحسن البصري Abu Said AlHasan Ebn Abil-
 Hasan, &c. AlBasri obiit anno H. 110. annos natus
 88. Ebn Chalec. AlFannab. &c.

212.

أبو سعيد عبد الكريم بن أبي بكر [AlSamaani]
 أبو سعيد عبد الكريم السمعاني المروزي Abu Saad AbdolCarim
 Ebn Abi Bacr Mohammed Assamaani AlMarwazi.
 scil. patriam habens سمعان Assamaani autem à
 tribu seu familiâ Arabum denominatus. Natus est
 anno H. 506. mortuus 562.

Ibid.

أبو عثمان عمرو بن عثمان [Amrus Ebn Obaid]
 أبو عثمان عمرو بن عثمان باب المصالح Abu Othman Amro Ebn Obaid Ebn Bab.
 Scholasticus.

Abul.

Abul Hasan Ashariensis] أبو الحسن علي بن اسمعيل *Abul Hasan Ali Ebn Ismail Al Ashari* (ab
 Asharo scil. de quo p. 45. denominatus.) sectæ M.
 sharia pater. Natus anno H. 270, vel juxta alios 260.
 obiit circa an. 330. vel juxta alios 324.

Abu Ali Allobbaensis أبو علي محمد بن عبد الوهاب *Abu Ali Mohammed Ebn Abdil*
Wahhab, qui vulgo *Allobai* audit, scil. à villa quadam
 Basrensi dicta *Jaba loba* juxta *Affamaanum*, vel
 juxta alios à loco quodam in *Canzestan*. *Ebn Chalec*.

Abu Mossai أبو المطيع محمد بن الفضل *Abu Mossa Mac bul Ebnol Phadli* author libri *الرب*
&c. اهل البدع علي.

Author libri *كنز الاسرار* q.d. *Thesaurus secretorum*: est is,
 أبو عبد الله محمد بن سعيد الصنهاجي *Abu Abdollah Mohammed Ebn Said Al Snehaji*.

Moslemus أبو الحسين مسلم بن الحجاج صاحب *Abul Hosain Moslem Ebnol Hajja* &c: author
 libri *Al Sahib*. Obiit anno H. 261. annos natus 55.

Al Kadi Abu Becr القادي أبو بكر.

Antistes AlHaramain أبو المعالي عبد الملك بن الشيخ أبي محمد *Abul Maali Abdol Malec*
Ebnol Shaich Abi Mohammed Abdillab cognominatus
Diyaoddin, qui vulgo *امام الحرمین* *Emamol Haramain*
 audit, natus anno H. 419. mortuus 478. *Ebn Chalec*.
Epit. Yafei.

Abul Hasan [i. Hosain Basriensis] أبو الحسن محمد بن علي البصري المتكلم *Abul Hosain Mohammed Ebn*
Ali &c. *Al Basri*, Scholasticus, obiit anno H. 436.

Abul Hasan Asfahaniensis (lege Abul Isaac Esfharaye.
 nensis]

Abu leg. الحسن الاسفراني p. 248. pro ex Ebn Cha. الاسفراني (vel potius الاسفراني) Abu Ishak AlEspharagani. sc. اسحاق ابراهيم. Abulshak Ahrabim Ebn Mohammed, &c. qui patriam habuit اسفران Espharayen. Obiit an. H. 418.

Explicatio ritualis] شرح التنبية *Explicatio libri dicti AlTanbiho*, cujus author اسحاق ابراهيم ابو اسحاق ابراهيم بن علي الشيرازي الفيرزبادي Abu Ishac Ahrabim Ebn Ali AlShirazi, AlFirazabadi, qui natus est circa annum H. 393. mortuus 476. Commentarius in eo quo usus sum exemplari authoris nomen non praefert; forsan est ابو الفضل احمد AbulFadl Ahmed iste, qui & AlGazalii librum احيا العلوم in compendium redegit, de quo supra. ab eo enim librum hunc explicatum refert Ebn Chalecan.

ابو محمد القاسم بن علي بن عثمان AlHariri] ابو محمد القاسم بن علي بن عثمان الحاربي البصري Abu Mohammed AlKasem Ebn Ali Ebn Othman AlHariri author libri المقامات qui elegantiarum Arabicarum penu locupletissimum. natus est anno H. 446. mortuus 516. vel juxta alios 515. librum istum Commentariis & Scholiis illustrarunt multi, inter alios à nobis citati

المظفرى AlModhfferi, &

الشيرازي AlShirazi qui Commentarium suum absolvit anno H. 654.

Scholiastes in Abul Ola] scil. librum istius quem سقط الرزدي inscripsit, cujus explicationem absolvisse se ait anno H. 541.

Temthalol Amthal] explicatio proverbiorum quorundam selectorum, auctore محمد بن علي الشبي Mohammed Ebn Ali AlShabbi.

Epit.

306. &
310.

342.

343.

Epit. Tafai] Historiam scripsit عبد الله بن اسعد *Abdollah Ebn Asaad AlTafai*. ab initio æræ Hejra usque ad annum 750. quam in compendium redegit الحسين بن عبد الرحمن *AlHosain Ebn Abdor Rahman* quidam.

Aus Ebn Hajar Poeta] شرح حجر ابو شريح *Aus Ebn Hajar Abu Shoraibi*. Mezhar.

338.

Hosainus Helajius] est is, ابو منيش الحسين بن *Abu Magiib AlHosain Ebn Mansur AlHallaj*. Interfectus est anno H. 309. Ebn Chalec. AbulFed. &c.

268.

Abu Yazid AlBestamienfis] sc. ابو يزيد طيفور ابن *Abu Yazid Taiphur Ebn Isa AlBastami*. Obiit anno H. 261. dictum ab eo fertur,

ib.

اي رجل اعطي من الكرامات حتي يرتفع في الهوا فلا تغفروا به حتي تنظروا كيف تجدونه عند الامر. *Si conspexeritis virum miraculorum potentiâ praditum, adeo ut vel in aërem sublimis tollatur, ne tamen ab eo decipiamini donec perspectum vobis sit quomodo se habeat respectu mandati & interdicti, & custodia finium [rebus lege praescriptorum] & observantia legis.*

Ebn Chalec.

Addenda:

Idolis, pag. 101. &c. enumeratis accensenda etiam العوف *Iehar Hāwasenensium* idolum & *AlAuf alibi* cultum. رضا apud posteros *Rabia ididatior*. الضيزن *AlDaizan* autem cujus p. 338 in margine mentionem fecimus, idem forsan erat cum Saturno. conjecturae aniam præbet quod apud *Ebn Chalecanum* legitur in vita *AlBattanii*, regem scil. quendam

ساطرون

* & in dia-
lecto Chald.
סטר

ساترون *Satrun* appellatum, quod (inquit) vocabulum est Syriacum & significat الملك *Regem*, nomen autem ipsi fuisse دايزن *Daizem*, quod est اسم صنم *Idoli antiqui*, nomen *Idoli antiqui*, quo appellabatur vir iste. Quid ni autem & ساترون *Satrun* *Idoli nomen* sit: *Saturni* sc: at Syriac. est & *Regem* denotat. Sytis certe סטר *Setora* est *adjutorium protectio, patrocinium*, quod regium est, nec non *Ab-sconditum, latibulum* & c. à סטר quod & *Protegere* est, & *abscondere*, ab Hebr. סתר *latuit, abscondit se*. *Saturni* autem latentis indicium est *Latii* nomen, & סטרנא *Satrone* forma est Syris non inusitata. Dicitur autem *Saturnus* Syris aliàs סטרנא *Cevan*, ut & Arabibus كايوان *Caiwan*, ut p. 131. in margine annotatum, ubi obiter explicandus est locus in *Kamusio* seu *Oceano* linguae Arabicae, qui in quibusdam exemplaribus male habitus, *Viro Doctissimo* mihi que merito gratia memoria colendo, *Ludovico de Dieu* labendi occasio fuit. Sic enim ille in notis tam ad *Amos* c. 5. quam ad *Actorum* 7. quid sit סטרנא explicaturus, Et in *lexico Arabico* cui nomen *Camus* كايوان explicatur رجل ممنوع *Vir rigidus & austerus*, proprie prohibitus, ad quem accessus quasi est prohibitus ob morositatem & morum difficultatem, cujusmodi apud *Ethnicos* depingitur *Saturnus*: qui locus ne tibi exemplarium vitio fraudi sit, scias legendum non رجل ممنوع *Rajolen mamnuon*, vir rigidus & c. sed كايوان رجل ممنوع *Caiwano Zohalo*, *mamnuon* quae sonant, *Caiwano* est idem quod *Zohalo* (i.e. *Saturnus*) estque nomen invariabile, quod quid sit è *Grammatica* notum.

سم من الله وعونه

